

Wzajemne uznawanie orzeczeń karnych w Unii Europejskiej

– poradnik dla praktyków

Sławomir R. Buczma

Rafał Kierzyńska (red.)

Monika Stefaniak-Dąbrowska

WZAJEMNE UZNAWANIE ORZECZEŃ KARNYCH W UNII EUROPEJSKIEJ

SŁAWOMIR R. BUCZMA
RAFAŁ KIERZYŃKA (RED.)
MONIKA STEFANIAK-DĄBROWSKA

PORADNIK DLA PRAKTYKÓW

KRAKÓW 2023

RECENZENCI:

prof. dr hab. Maciej Rogalski
dr hab. Igor Zgoliński

WYDAWNICTWO KRAJOWEJ SZKOŁY SĄDOWNICTWA I PROKURATORY

Kierownik – dr Piotr Kosmaty

ADRES REDAKCJI

31-547 Kraków, ul. Przy Rondzie 5

tel. 12 617 96 39, fax 12 617 94 21

e-mail: redakcja@kssip.gov.pl

ISBN 978-83-970378-0-9

Nakład 500 egzemplarzy

SPIS TREŚCI

Od Autorów	5
Zabezpieczenie dowodów i mienia	7
Prawo polskie – k.p.k.	7
Prawo UE	7
Prawo UE – Brexit	9
END	10
Prawo polskie – k.p.k.	10
Prawo UE	10
Prawo UE – Brexit	13
Orzecznictwo TSUE	13
Zagadnienia praktyczne	16
ENA	29
Prawo polskie – k.p.k.	29
Prawo UE	29
Prawo UE – Brexit	31
Współpraca UE z Islandią i Norwegią	31
Orzecznictwo TSUE	32
Zagadnienia praktyczne	76
Środki zapobiegawcze	101
Prawo polskie – k.p.k.	101
Prawo UE	101
Prawo UE – Brexit	102
Kary o charakterze pieniężnym	103
Prawo polskie – k.p.k.	103
Prawo UE	103
Prawo UE – Brexit	104
Orzecznictwo TSUE	105
Zagadnienia praktyczne	111
Przepadek	124
Prawo polskie – k.p.k.	124
Prawo UE	124
Prawo UE – Brexit	127

Kara pozbawienia wolności	127
Prawo polskie – k.p.k.	127
Prawo UE	127
Prawo UE – Brexit	129
Orzecznictwo TSUE	129
Zagadnienia praktyczne	136
Kary probacyjne	151
Prawo polskie – k.p.k.	151
Prawo UE	151
Prawo UE – Brexit	152
Orzecznictwo TSUE	152
Zagadnienia praktyczne	152
Europejski nakaz ochrony	156
Prawo polskie – k.p.k.	156
Prawo UE	156
Prawo UE – Brexit	157
Konspekt orzeczeń TSUE	158
Tabele statystyczne	160

OD AUTORÓW

Współpraca sądowa w sprawach karnych w Unii Europejskiej stanowi jeden z najszybciej rozwijających się obszarów prawa karnego. Wynika to zarówno z rozwoju unijnego instrumentarium prawnego, w tym zwłaszcza wykorzystującego zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń, jak również z rosnącej mobilności obywateli UE, skutkującej wzrostem spraw z elementem transgranicznym. To zaś przekłada się na zapotrzebowanie praktyków wymiaru sprawiedliwości na wiedzę i umiejętności z tego właśnie obszaru.

Niniejsza książka stanowi podsumowanie cyklu szkoleń z zakresu obrotu zagranicznego w sprawach karnych w UE zorganizowanych przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury w 2020 r. Szkolenia prowadzili sędziowie Sławomir R. Buczma i Rafał Kierzyńska. W ich trakcie nacisk położono na prezentację przede wszystkim tych instrumentów, które są stosowane najczęściej. Nie pominęto jednak pozostałych rozwiązań z zakresu współpracy sądowej w sprawach karnych, niezależnie od praktyki ich stosowania, przedstawiając cały potencjał unijnego prawa w tej dziedzinie.

Istotnym elementem szkoleń było również możliwe wyczerpujące omówienie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Znajomość judykatury TSUE, kluczowej dla wykładni prawa Unii, stanowi bowiem niezbędny warunek prawidłowego postępowania i orzekania w sprawach z unijnym elementem transgranicznym.

Wreszcie ważną częścią wszystkich edycji szkolenia były pytania uczestników, odzwierciedlające rzeczywiste problemy polskiego wymiaru sprawiedliwości w odniesieniu do współpracy sądowej w sprawach karnych w UE.

Obecna publikacja uwzględnia wspomniane trzy elementy. Zawiera syntetyczne omówienie wszystkich instrumentów współpracy sądowej w sprawach karnych w UE, opierających się na zasadzie wzajemnego uznawania orzeczeń. Ponadto przedstawia tezy orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w tych sprawach. Obejmuje wreszcie zbiór pytań praktyków, zgromadzonych w czasie wszystkich edycji szkolenia, wraz z proponowanymi odpowiedziami. Zaznaczyć przy tym należy, że odpowiedzi te stanowią wyraz indywidualnych poglądów Autorów i nie zawsze odzwierciedlają oficjalne stanowiska instytucji, w których pełnią oni służbę.

Książka została wzbogacona o indeks orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i tabele statystyczne.

Oddając w Państwa ręce ten poradnik, Autorzy wyrażają nadzieję, że będzie on stanowił pożyteczne narzędzie w pracy z zakresu wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych w Unii Europejskiej.

ZABEZPIECZENIE DOWODÓW LUB MIENIA

PRAWO POLSKIE – k.p.k.

Rozdział 62a. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie postanowienia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia.

Rozdział 62b. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia.

PRAWO UE

Decyzja ramowa 2003/577/WSiSW z 22.7.2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych (Dz. Urz. UE L 196 z 2003, s. 45).

Transpozycja decyzji ramowej 2003/577/WSiSW nastąpiła w ustawie z dnia 07.07.2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 143, poz. 1203), która weszła w życie 02.08.2005 r. Według stanu na 14.04.2021 r. decyzja ramowa została wdrożona przez wszystkie państwa członkowskie UE z wyjątkiem Luksemburga¹.

Decyzja ramowa 2003/577/WSiSW została wypracowana w okresie przejściowym, po objęciu prawa karnego kompetencjami Unii, ale przed ostatecznym określeniem modelu instrumentów przyjmowanych w tym obszarze. Dlatego też niektóre elementy tego instrumentu odwołują się do unijnej zasady wzajemnego uznawania orzeczeń, podczas gdy inne nawiązują do klasycznej formuły współpracy sądowej w sprawach karnych.

Rozdział 62a k.p.k. określa procedurę wystąpienia do państwa członkowskiego UE o wykonanie postanowienia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia, podczas gdy rozdział 62b k.p.k. odnosi się do wystąpienia państwa członkowskiego do Polski. Podkreślić należy, że mechanizm przewidziany w pierwszym z tych rozdziałów jest trójstopniowy. Etap pierwszy polega na wydaniu postanowienia o zatrzymaniu rzeczy lub o zabezpieczeniu majątkowym w postępowaniu krajowym. Etap drugi obejmuje wystąpienie przez właściwy organ do innego państwa członkowskiego UE o wykonanie wspomnianego postanowienia krajowego. Etap trzeci polega natomiast na zastosowaniu dostępnych metod współpracy w sprawach karnych w celu wykonania ostatecznego orzeczenia, np. przepadku.

Jest bezsporne, że zabezpieczenie materiału dowodowego i przedmiotów mogących podlegać przepadkowi powinno następować w możliwie najwcześniejszej fazie postępowania. Uchybienie tej regule może prowadzić zarówno do niedających się usunąć braków postępowania dowodowego, jak i do nieskuteczności przepadku. Ponieważ jednak

¹ Por. https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_Library_StatusOfImpByCat.aspx?l=EN&CategoryId=24 [dostęp: 27.04.2021].

na wczesnym etapie postępowania karnego rozróżnienie pomiędzy dowodami i mieniem podlegającym przypadkowi może być problematyczne, decyzja ramowa 2003/577/WSiSW nakierowana jest na obie kategorie. Ta sama rzecz może być bowiem początkowo źródłem dowodowym, by następnie zostać uznaną za przedmiot podlegający przypadkowi. Możliwa jest również sytuacja odwrotna oraz taka, w której określona rzecz jest jednocześnie źródłem dowodowym i przedmiotem przypadku. Ta wszechstronność powoduje jednak pewne nie-dookreślenie celów postawionych przed decyzją ramową, a w konsekwencji wynikających z niej procedur. W konsekwencji decyzja ramowa jest niezwykle rzadko stosowana w praktyce (por. tabele statystyczne). Przyczyny tego stanu rzeczy najlepiej oddaje sprawozdanie roczne Eurojust za rok 2012. Stwierdzono w nim, że:

decyzja ramowa (...) choć została transponowana w większości państw członkowskich, wciąż nie jest powszechnie stosowana. W efekcie organy sądowe korzystające z postanowienia o zabezpieczeniu i znające, między innymi, wartość dodaną ścisłych terminów w nim przewidzianych, stają niekiedy w obliczu konfrontacji z organami innych państw członkowskich, które nie znają tego instrumentu lub nie potrafią go stosować. Takie organy posługują się natomiast tradycyjnymi wnioskami o pomoc prawną na podstawie Konwencji z 1959 r., Konwencji MLA i Konwencji Rady Europy z 1990 r. o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstw, które mogą obejmować wnioski o identyfikację, zabezpieczenie i konfiskatę mienia.

Sprawy prowadzone przez Eurojust w 2012 r. wskazują na to, że sytuacja ta utrzymuje się wskutek: (i) ograniczonego zakresu decyzji ramowej z 2003 r. (która nie pozwala na ujęcie identyfikacji, zabezpieczenia i konfiskaty w ramach jednego wniosku), (ii) trudności w zastosowaniu postanowienia o zabezpieczeniu, gdy środki dowodowe mające być przedmiotem zabezpieczenia ujawnione zostają na późniejszym etapie dochodzenia, o czym organ wydający nakaz nie wiedział w chwili jego sporządzania, oraz (iii) powszechnego przeświadczenia, że decyzja ramowa z 2003 r. wiąże się z dodatkowymi i uciążliwymi formalnościami. Zdarza się, że wewnętrzny podział jurysdykcyjny w niektórych państwach członkowskich powoduje dodatkowe utrudnienia w sytuacji, gdy postanowienie o zabezpieczeniu dotyczy mienia znajdującego się na terytorium różnych jurysdykcji wewnętrznych.

Problemem jest także niekiedy brak centralnego rejestru/bazy danych prowadzonych postępowań w przypadku odrębnych i niepowiązanych postanowień o zabezpieczeniu, dotyczących tego samego mienia. Brak jednolitego wdrożenia i stosowania decyzji ramowej z 2003 r. przyczynia się do tego, że jeszcze nie wszystkie państwa członkowskie biorą pod uwagę możliwość zabezpieczenia (i konfiskaty) mienia na wczesnym etapie dochodzenia lub ścigania poważnych przestępstw transgranicznych. Względnie niska liczba wniosków wpływających do Eurojustu o pomoc w wykonaniu postanowień o zabezpieczeniu stanowi odzwierciedlenie tej sytuacji.

Najlepsze praktyki stwierdzone w toku spraw prowadzonych przez Eurojust obejmują: (i) wystąpienie we wstępnym wniosku o zabezpieczenie o szybkie zbycie zabezpieczonego

mienia (jeśli jest łatwo psujące się, traci wartość z upływem czasu lub wiąże się z wysokimi kosztami zarządu) przed jego konfiskatą, (ii) rozważenie możliwości administrowania środkami przed zapadnięciem ostatecznej decyzji, (iii) przypomnienie władzom krajowym o obowiązkach sprawozdawczych wynikających z decyzji ramowej z 2003 r.

Pomimo upływu prawie dekady od przedstawienia powyższej oceny, nie straciła ona – niestety – na aktualności.

Po wejściu w życie i implementacji przez Polskę dyrektywy 2014/41/UE w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych stosowanie omawianych przepisów zostało istotnie ograniczone. Wobec wszystkich państw członkowskich UE pozostają one aktualne w odniesieniu do zabezpieczenia przepadku. Jeżeli zaś chodzi o zatrzymanie dowodów, to wobec faktu, że jest ono obecnie poddane procedurze END, komentowane przepisy stosuje się wyłącznie wobec tych państw członkowskich, które w END nie uczestniczą, a zatem Danii i Irlandii².

19.12.2020 r. decyzja ramowa 2003/577/WSiSW doznała dalszego ograniczenia, wskutek zastąpienia jej przepisów odnoszących się do zabezpieczenia mienia przez rozporządzenie 2018/1805 w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty w stosunkach między wszystkimi państwami członkowskimi UE z wyjątkiem Danii i Irlandii. Tyko zatem w odniesieniu do tych dwóch państw nadal będzie się stosować przepisy decyzji ramowej 2006/783/WSiSW. Reżimowi decyzji ramowej podlegać będą także wnioski państw związanych rozporządzeniem przekazane przed 19.12.2020 r. Na ten temat por. uwagi do rozdziałów 66c i 66d k.p.k. oraz do rozporządzenia 2018/1805.

PRAWO UE – BREXIT

Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE C 384 z 2019 r., s. 1).

Zgodnie z ww. umową wyjścia omawiany instrument prawa UE miał zastosowanie do obrotu ze Zjednoczonym Królestwem w okresie przejściowym, tj. między 01.02. a 31.12.2020 r. Przewidywał to art. 62 umowy, odnoszący się do postępowań w toku w ramach współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych. Warunkiem stosowania unijnych ram prawnych było wpłynięcie orzeczenia podlegającego uznaniu i wykonaniu do właściwego organu państwa wykonania, bądź do organu niewłaściwego, zobowiązanego do przekazania go z urzędu organowi właściwemu, przed końcem 2020 r.

² Więcej na ten temat por. S. Buczman i in., *Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych. Komentarz Działu XIII KPK*, Warszawa 2016; D. Drajewicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2020.

Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 444 z 2020 r., s. 14).

Na temat relacji z Wlk. Brytanią w omawianym obszarze por. uwagi do rozdziałów 66c i 66d k.p.k. oraz do rozporządzenia 2018/1805.

END

PRAWO POLSKIE – k.p.k.

Rozdział 62c. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie czynności dochodzeniowych na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego.

Rozdział 62d. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie czynności dochodzeniowych na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego.

PRAWO UE

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 03.04.2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych (Dz. Urz. UE L 130 z 2014, s. 1).

Omawiane rozdziały 62c i 62d k.p.k., stanowiące implementację dyrektywy ws. END, zostały dodane ustawą z dnia 10.01.2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 08.02.2018 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 201). Dyrektywa została wdrożona przez wszystkie państwa członkowskie poza Irlandią i Danią, które nie uczestniczyły w przyjęciu dyrektywy i nie są nią związane. W zakresie zabezpieczenia i pozyskiwania dowodów wobec tych państw stosuje się odpowiednio przepisy decyzji ramowej 2003/577/WSiSW, transponowane w rozdziałach 62 i 62b k.p.k., a także dotychczasowe instrumenty pomocy prawnej, takie jak Konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z 2000 r.

Celem END jest zapewnienie sprawnego, skutecznego i jednolitego systemu wzajemnej pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi UE w zakresie czynności dowodowych, zwanych w dyrektywie czynnościami dochodzeniowymi. Dyrektywa END wprowadza podstawę prawną do przekazywania wniosków o dokonanie czynności dowodowych oraz zwrotnego przekazywania wyników tych czynności, nie nakładając na przy tym organy państw członkowskich obowiązku przeprowadzenia dowodów nieznanych ich porządkom prawnym lub niedopuszczalnych w sprawach krajowych. Instrument ten nie przewiduje katalogu czynności dochodzeniowych, które mogą podlegać wykonaniu na jej podstawie. Zamiast tego umożliwia organom państw członkowskich UE złożenie wniosku o przeprowadzenie dowolnej

czynności dochodzeniowej dopuszczalnej w ich prawie krajowym. Obowiązek uwzględnienia takiego wniosku ograniczony jest wyłącznie przez wymienione w dyrektywie i w miarę precyzyjnie zdefiniowane przesłanki odmowy wykonania END, jak również przez możliwość wykonania innej, podobnej czynności dochodzeniowej, w przypadku gdy czynność wnioskowana byłaby niedopuszczalna w państwie wykonania. Regułą jest jednak uznawanie i wykonywanie END zgodnie z zasadą wzajemnego zaufania wymiarów sprawiedliwości państw członkowskich UE.

Dyrektywa ma zastosowanie m.in. do czasowego wydania osób pozbawionych wolności w celu złożenia zeznań w charakterze świadka lub dokonania z ich udziałem innej czynności procesowej. Nie będą to więc podejrzani i oskarżeni, wydawani w celu ścigania lub odbycia kary, których przekazanie możliwe jest wyłącznie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania.

Należy podkreślić, że dyrektywa ma zastosowanie do środków dowodowych stosowanych wyłącznie w sprawach karnych, a zatem nie obejmuje analogicznych środków stosowanych w postępowaniu cywilnym lub administracyjnym. Jednocześnie stosowanie END w sprawach wykroczeniowych zostało przez polskiego ustawodawcę znacznie ograniczone, z uwagi na fakt, że stosowanie tego instrumentu w każdym postępowaniu o wykroczenie byłoby nieproporcjonalne do możliwych do uzyskania korzyści procesowych, a tym samym niezgodne z interesem wymiaru sprawiedliwości. W związku z tym w rozdziale 20c (por. art. 116c) KPW przewidziano możliwość wydania END w sprawach o wykroczenia, ale tylko w odniesieniu do wykroczeń z rozdziałów XI i XIV k.w. W odniesieniu do wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji należy mieć na uwadze, że są one często skomplikowane, generują poważne skutki finansowe (odszkodowania) oraz nierzadko posiadają charakter transgraniczny, z uwagi na udział cudzoziemców w ruchu drogowym w Polsce. Wykroczenia przeciwko mieniu mają zaś często charakter czynów przepołowionych, które – w zależności od okoliczności – mogą być wykroczeniem bądź przestępstwem, co w początkowej fazie postępowania nie musi być dostatecznie wyjaśnione. W obydwu wypadkach umożliwienie skorzystania z procedury END wydaje się co do zasady proporcjonalne i usprawiedliwione.

Dyrektywa ws. END zastępuje między związanymi nią państwami członkowskimi reżim prawny wynikający z decyzji ramowej 2003/577/WSiSW, a także decyzji ramowej 2008/978/WSiSW z 18.12.2008 r. w sprawie europejskiego nakazu dowodowego dotyczącego przedmiotów, dokumentów i danych, które mają zostać wykorzystane w postępowaniach w sprawach karnych (Dz. Urz. UE L Nr 350 z 2008 r., s. 72). Prawodawca europejski uznał te instrumenty za rozdrobnione, kazuistyczne i nazbyt skomplikowane, przez co wprowadzony nimi system był niechętnie stosowany w praktyce. Decyzja ramowa 2008/978/WSiSW została ostatecznie uchylona na mocy art. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/94 z 20.01.2016 r. w sprawie uchylenia niektórych aktów wchodzących w skład dorobku Schengen w dziedzinie współpracy

policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych (Dz. Urz. L 26 z 2016 r., s. 9).

Zgodnie z art. 34 ust. 1 dyrektywy ws. END, w obrocie między państwami nią związanymi zastępuje ona następujące akty prawne:

- Europejską konwencję o pomocy prawnej w sprawach karnych z 1959 r. wraz z dwoma protokołami dodatkowymi oraz porozumieniami dwustronnymi zawartymi zgodnie z jej art. 26;
- Konwencję wykonawczą do układu z Schengen;
- Konwencję o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z 2000 r wraz z protokołem do niej.

Jednocześnie jednak należy mieć na uwadze, że ani dyrektywa 2014/41/UE, ani jej transpozycja nie zastępują w całości unijnej konwencji o pomocy prawnej z 2000 r., która obejmuje wszystkie formy pomocy prawnej, w tym nieodnoszące się do czynności dowodowych (np. doręczanie pism i dokumentów albo spontaniczne przekazywania informacji z własnej inicjatywy). W związku z tym w tej części przepisy konwencyjne pozostają w mocy i w dalszym ciągu stanowią podstawę prawną obrotu międzynarodowego z innymi państwami członkowskimi UE.

W złożonym 07.02.2018 r. powiadomieniu Polska oświadczyła m.in., że zgodnie z art. 34 ust. 4 dyrektywy END zamierza w dalszym ciągu stosować następujące umowy dotyczące współpracy w sprawach karnych z państwami Unii Europejskiej:

- 1) umowę między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o uzupełnieniu i ułatwieniu stosowania Europejskiej konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych z 20.04.1959 r.;
- 2) umowę między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Austrii o uzupełnieniu i ułatwieniu stosowania Europejskiej konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych z 20.04.1959 r.;
- 3) umowę między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Słowacką o uzupełnieniu i ułatwieniu stosowania Europejskiej konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych z 20.04.1959 r.;
- 4) umowę między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Austrii o pomocy prawnej w sprawach karnych z 27.02.1978 r.;
- 5) umowę między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych z 21.12.1987 r.

Trzeba podkreślić, że zgodnie z dyrektywą ws. END (por. powołany art. 34 ust. 4) warunkiem dalszego stosowania porozumień z innym państwami członkowskimi jest to, aby umożliwiały one wzmocnienie celów dyrektywy i przyczyniały się do uproszczenia lub ułatwienia procedur gromadzenia materiału dowodowego oraz pod warunkiem, że przestrzegany jest poziom gwarancji określony w dyrektywie. Oznacza to, że każdy wypadek zastosowania wymienionych wyżej 5 umów bilateralnych winien być poprzedzony rozważeniem tych warunków.

Jednocześnie w notyfikacji wskazano, że umowy zawarte przez Polskę z państwami Unii Europejskiej dotyczące współpracy policyjnej obowiązują w dalszym ciągu, albowiem dyrektywa 2014/41/UE, która odnosi się do współpracy sądowej w sprawach karnych, nie wpływa na ich stosowanie. Dotyczy to umów obowiązujących w dniu notyfikacji, jak i zawieranych w przyszłości³.

PRAWO UE – BREXIT

Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE C 384 z 2019 r., s. 1).

Zgodnie z ww. umową wyjścia, zarówno dyrektywa END, jak i Konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z 2000 r. miały zastosowanie do obrotu ze Zjednoczonym Królestwem w okresie przejściowym, tj. między 01.02. a 31.12.2020 r. Przewidywał to art. 62 umowy, odnoszący się do postępowań w toku w ramach współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych. Warunkiem stosowania unijnych ram prawnych było wpłynięcie wniosku o pomoc prawną lub nakazu dochodzeniowego do właściwego organu państwa wykonania, bądź do organu niewłaściwego, zobowiązanego do przekazania go z urzędu organowi właściwemu, przed końcem 2020 r.

Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 444 z 2020 r., s. 14).

Po opuszczeniu UE przez Wielką Brytanię i zakończeniu okresu przejściowego relacje z tym państwem w omawianym obszarze regulowane są przez ww. umowę o handlu i współpracy. Model pomocy prawnej w sprawach karnych przewidziany w Tytule VIII „Wzajemna pomoc” zbliżony jest do standardu END. Stosowne regulacje zostały zawarte w art. LAW.MUTAS.113 i nast. umowy o handlu i współpracy.

ORZECZNICTWO TSUE

C- 324/17 Gavanozov

Wyrok z 24.10.2019 r. w sprawie C-324/17 Ivan Gavanozov, ECLI:EU:C:2019:892 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41/UE – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Artykuł 5 ust. 1 – Formularz określony w załączniku A – Część J – Brak środków odwoławczych w wydającym państwie członkowskim)

³ Więcej na ten temat por. S. Buczman, R. Kierzyńska, *Europejski nakaz dochodzeniowy. Nowy model współpracy w sprawach karnych w Unii Europejskiej*, Warszawa 2018; D. Drajewicz (red.), *Kodeks postępowania karnego...*

Na wstępie należy zauważyć, że z brzmienia art. 5 ust. 1 dyrektywy 2014/41 wynika, że wydanie europejskiego nakazu dochodzeniowego zakłada uzupełnienie i podpisanie formularza określonego w załączniku A do tej dyrektywy, a także poświadczenie prawdziwości i poprawności zawartych w nim informacji.

Punkt 1 części J tego formularza przewiduje, że organ wydający wskazuje, „czy przeciwko wydaniu END wnoszono już środek odwoławczy, a jeżeli tak, [podaje bardziej szczegółowe informacje] (opis środka odwoławczego, w tym kroki, które należy podjąć, i terminy, których należy przestrzegać)”.

Z samego brzmienia pkt 1 części J wspomnianego formularza, a w szczególności z wyrażenia „a jeżeli tak”, wynika, że opis środków odwoławczych należy zawrzeć w tym punkcie tylko w przypadku, gdy został wniesiony środek odwoławczy od europejskiego nakazu dochodzeniowego.

Ponadto użycie sformułowania „podaje bardziej szczegółowe informacje” w związku z opisem środków odwoławczych, który powinien w takiej sytuacji znajdować się we wspomnianym punkcie, świadczy o tym, że prawodawca Unii chciał zapewnić, aby organ wykonujący został poinformowany o środkach odwoławczych wniesionych od tego europejskiego nakazu dochodzeniowego, który został mu przekazany, a nie, bardziej ogólnie, o środkach odwoławczych przewidzianych w stosownym przypadku w wydającym państwie członkowskim, przysługujących przeciwko wydaniu europejskiego nakazu dochodzeniowego.

Artykuł 5 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 03.04.2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych w związku z częścią J formularza określonego w załączniku A do tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że organ sądowy państwa członkowskiego, wydając europejski nakaz dochodzeniowy, nie powinien umieszczać w tej części opisu środków odwoławczych przewidzianych, w stosownym przypadku, w jego państwie członkowskim, które przysługują przeciwko wydaniu takiego nakazu.

C- 584/19 A.

Wyrok z 8.12.2020 r. w sprawie C-584/19 A. i in., ECLI:EU:C:2020:1002 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz dochodzeniowy – Dyrektywa 2014/41/UE – Artykuł 1 ust. 1– Artykuł 2 lit. c) ppkt (i) i (ii) – Pojęcia „organu wymiaru sprawiedliwości” i „organu wydającego” – Europejski nakaz dochodzeniowy wydany przez prokuraturę państwa członkowskiego – Niezależność od władzy wykonawczej)

Należy ponadto podkreślić, że europejski nakaz dochodzeniowy uregulowany w dyrektywie 2014/41 realizuje w ramach postępowania karnego inny cel niż europejski nakaz aresztowania uregulowany w decyzji ramowej 2002/584. Otóż podczas gdy europejski nakaz aresztowania ma na celu, zgodnie z art. 1 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584, zatrzymanie i przekazanie osoby, której dotyczy wnioski, w celu przeprowadzenia

postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności, to zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy 2014/41 europejski nakaz dochodzeniowy ma na celu przeprowadzenie co najmniej jednej określonej czynności dochodzeniowej w celu uzyskania materiału dowodowego.

Prawdą jest, jak wynika z art. 3 i 4 dyrektywy 2014/41, że europejski nakaz dochodzeniowy może co do zasady obejmować wszelkie czynności dochodzeniowe, w szczególności czynności służące przeprowadzeniu postępowania karnego. Tymczasem niektóre z tych czynności mogą mieć inwazyjny charakter, gdyż pociągają za sobą ingerencję między innymi w prawo do życia prywatnego lub prawo własności osoby, której dotyczy nakaz. Jednakże, jak podnieśli wszyscy zainteresowani, którzy przedłożyli uwagi Trybunałowi, poza szczególnym przypadkiem tymczasowego przekazania osób już zatrzymanych w celu przeprowadzenia czynności dochodzeniowej, który to przypadek jest przedmiotem szczególnych gwarancji określonych w art. 22 i 23 dyrektywy 2014/41, europejski nakaz dochodzeniowy, w odróżnieniu od europejskiego nakazu aresztowania, nie może godzić w prawo do wolności zainteresowanej osoby zagwarantowane w art. 6 karty.

Z uwagi na wskazane wyżej różnice o charakterze językowym, kontekstowym i celowościowym między decyzją ramową 2002/584 a dyrektywą 2014/41 wykładnia art. 6 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584 przyjęta przez Trybunał w wyrokach z 27.05.2019 r., OG i PI (Prokuratury w Lubece i w Zwickau) (C508/18 i C82/19 PPU, EU:C:2019:456) oraz z dnia 27.05.2019 r., PF (Prokurator generalny Litwy) (C509/18, EU:C:2019:457), zgodnie z którą pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” nie obejmuje prokurator państwa członkowskiego, które są narażone na ryzyko podlegania indywidualnym instrukcjom ze strony władzy wykonawczej, nie może zostać zastosowana na gruncie dyrektywy 2014/41.

Artykuł 1 ust. 1 i art. 2 lit. c) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 03.04.2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „organu wymiaru sprawiedliwości” i „organu wydającego” w rozumieniu tych przepisów obejmuje prokuratora państwa członkowskiego lub też, bardziej ogólnie, prokuraturę państwa członkowskiego, niezależnie od ewentualnego ustawowego stosunku podporządkowania, jaki może istnieć między tym prokuratorem lub prokuraturą a władzą wykonawczą tego państwa członkowskiego i narażenia tego prokuratora lub prokuratury na ryzyko podlegania w ramach podejmowania decyzji w sprawie wydania europejskiego nakazu dochodzeniowego, bezpośrednio lub pośrednio, indywidualnym poleceniom lub instrukcjom ze strony władzy wykonawczej.

C-852/19 Gavanozov II

Wyrok Trybunału (pierwsza izba) z 11.11.2021 r. w sprawie C852/19 Gavanozov II (ECLI:EU:C:2021:902)

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41/UE – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Artykuł 14 – Skarga – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 47 – Brak środków odwoławczych w wydającym nakaz państwie członkowskim – Nakaz przeprowadzenia przeszukania, zajęcia i przesłuchania świadka w ramach wideokonferencji

- 1) Artykuł 14 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 03.04.2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych, rozpatrywany w związku z art. 24 ust. 7 tej dyrektywy i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego wydającego europejski nakaz dochodzeniowy, w którym nie przewidziano żadnego środka odwoławczego od wydania europejskiego nakazu dochodzeniowego dotyczącego dokonania przeszukania i zajęcia oraz przeprowadzenia przesłuchania świadka w ramach wideokonferencji.
- 2) Artykuł 6 dyrektywy 2014/41, rozpatrywany w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i art. 4 ust. 3 TUE, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wydaniu przez właściwy organ państwa członkowskiego europejskiego nakazu dochodzeniowego dotyczącego dokonania przeszukania i zajęcia oraz przeprowadzenia przesłuchania świadka w ramach wideokonferencji, gdy w uregulowaniu tego państwa członkowskiego nie przewidziano żadnego środka odwoławczego od wydania takiego europejskiego nakazu dochodzeniowego.

ZAGADNIENIA PRAKTYCZNE

Pytanie (zażalenie)

Czy jeśli END jest wydany w Polsce, a na postanowienie o jego wydaniu przysługuje zgodnie z polskim prawem zażalenie (np. osobie, u której ma być zatrzymana rzecz), to czy ta zagraniczna osoba ma prawo złożyć zażalenie na polską decyzję?

Jeśli tak, to czy mamy wskazać organowi zagranicznemu, żeby pouczył o zażaleniu i pośredniczył w przekazaniu nam zażalenia, czy uznajemy, że osoba ta będzie miała prawo składać zażalenia na czynności wykonawcze organu zagranicznego?

Odpowiedź

W opisaney sytuacji osoba, u której ma być dokonane przeszukanie na podstawie polskiego END, może zaskarżyć postanowienie dot. przeszukania (art. 236 k.p.k.), czyli END, przed polskim organem, w ramach polskiego postępowania karnego (por. art. 589zc. § 1 k.p.k.: „Na postanowienie w przedmiocie wydania END zażalenie nie przysługuje, chyba że przepis szczególny dotyczący czynności wskazanej w END stanowi inaczej”).

W takim wypadku należy wskazać zagranicznemu organowi wykonującemu END, żeby doręczył END z pouczeniem o prawie do wniesienia zażalenia w polskim postępowaniu (art. 220 § 2 k.p.k.). W ten sposób nadamy procedurze transgranicznej takich samych cech, jakie nosi przeszukiwanie krajowe, co jest ogólnym założeniem dyrektywy END.

Jednocześnie należy pamiętać, że zakres przedmiotowy zażalenia przewidzianego w art. 236 k.p.k. jest bardzo szeroki. Oprócz samej decyzji procesowej o przeszukaniu, można zaskarżyć także sposób jego przeprowadzenia⁴. Zażalenie na czynność winno być złożone za granicą, w ramach procedury wykonania END, przy założeniu, że prawo krajowe państwa wykonania END przewiduje taką możliwość. Wówczas postępowanie zażaleniowe toczy się w całości przez organami zagranicznymi, w oparciu o prawo obce. (por. też art. 589ze § 7 k.p.k.: „Na postanowienie o wykonaniu END zażalenie nie przysługuje, chyba że przepis szczególny dotyczący postanowienia o wykonaniu czynności tożsamej z czynnością wskazaną w END stanowi inaczej. W zażaleniu na czynność skarżący może domagać się wyłącznie zbadania zgodności postanowienia o wykonaniu END z prawem polskim i prawidłowości jej przeprowadzenia”).

Brak jest natomiast możliwości zaskarżenia przed polskimi organami sądowymi sposobu przeprowadzenia czynności za granicą na podstawie polskiego END. Polskie organy nie mają procesowej jurysdykcji do oceny czynności przeprowadzonych przez organy obce. Natomiast sposób przeprowadzenia dowodu za granicą może mieć wpływ na ostateczną decyzję o jego dopuszczalności w Polsce, podjętą w krajowym postępowaniu karnym.

Pytanie (END w postępowaniu wykonawczym)

Czy można wydać END w postępowaniu wykonawczym?

Odpowiedź

Zgodnie z treścią motywu 25 preambuły dyrektywy 2014/41/UE w polskim tłumaczeniu, END ma zastosowanie do wszystkich etapów postępowania karnego, łącznie z „fazą sądową”. W anglojęzycznej wersji językowej posłużono się terminem „trial phase”, co według niektórych autorów zagranicznych oznacza wyłączenie spod zakresu zastosowania tej dyrektywy postępowania wykonawczego. W podręczniku dostępnym na stronie Europejskiej Sieci Sądowej wskazano, że zastosowanie END w postępowaniu wykonawczym jest możliwe w tych państwach członkowskich, w których pojęciem postępowania karnego rozumiane jest szeroko i obejmuje również fazę wykonywania orzeczenia, pod warunkiem oczywiście, że dopuszczalne jest prowadzenie na tym etapie

⁴ Zażalenie na „inne czynności”, por. K. Eichstaedt [w:], D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego*, t. 1, *Komentarz aktualizowany*, LEX/el., Warszawa 2020.

postępowania dowodowego⁵. Mając na uwadze fakt, że polskie postępowanie wykonawcze, jako stanowiące realizację funkcji orzekania, zaliczane jest do szeroko rozumianego postępowania karnego⁶, a także uwzględniając fakt, że Kodeks karny wykonawczy zezwala na prowadzenie postępowania dowodowego, brak jest powodów, aby wykluczyć możliwość wydania END przez sąd w tej fazie postępowania⁷. Z uwagi na wspomnianą wyżej niedopuszczalność przeprowadzania dowodów w fazie wykonawczej w niektórych państwach członkowskich UE wydaje się zasadne, aby w miarę możliwości jeszcze przed skierowaniem END za granicę skonsultować się z odpowiednim organem państwa wykonującego co do możliwości przeprowadzenia w nim danej czynności, aby uniknąć niepotrzebnego kierowania nakazu.

Pytanie (wideokonferencja)

Polska złożyła zastrzeżenie do Drugiego Protokołu dodatkowego do Europejskiej Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych z 1959 r., zgodnie z którym nie będzie wykonywać wniosków o pomoc prawną polegającą na przesłuchaniu podejrzanego i oskarżonego w formie wideokonferencji. Analogiczne zastrzeżenie zostało złożone do Konwencji o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z 2000 r. oraz Protokołu do niej. Zastrzeżenia te nigdy nie zostały wycofane, pomimo wprowadzenia do polskiego porządku prawnego przepisu art. 377 § 4 k.p.k. Czy fakt, że zastrzeżenia nadal obowiązują, uniemożliwia wykonanie przez Polskę END zawierającego wniosek o przesłuchanie podejrzanego lub oskarżonego w takiej formie?

Odpowiedź

Zdecydowanie nie. Relacje pomiędzy ww. konwencjami a dyrektywą ws. END wyczerpująco reguluje art. 34 tej ostatniej. Zgodnie z nim postanowienia wspomnianych Konwencji i Protokołów zostają zastąpione dyrektywą ws. END w stosunkach między związanymi nią państwami członkowskimi. Zastrzeżenia, o których mowa, polegają na odmowie stosowania wspomnianych konwencji w określonym zakresie. Nie mają one żadnego wpływu ani na zakres stosowania dyrektywy ws. END lub innych instrumentów międzynarodowych, ani na polskie prawo krajowe w relacjach wewnętrznych. Pierwszeństwo stosowania ratyfikowanych umów międzynarodowych przed prawem krajowym, o którym mowa w art. 91 Konstytucji RP, w tym przypadku przejawia się w niemożności zastosowania np. art. 377 § 4 k.p.k. w sprawie transgranicznej w oparciu o wskazane wyżej konwencje. Czyli np. żądanie państw członkowskich UE niezwiązanych

⁵ Zob. „Wspólna nota Eurojustu i Europejskiej Sieci Sądowej na temat stosowania europejskiego nakazu dochodzeniowego w praktyce”; [https://2019-06-Joint_Note_EJ-EJN_practical_application_EIO_PL%20\(2\).pdf](https://2019-06-Joint_Note_EJ-EJN_practical_application_EIO_PL%20(2).pdf) [dostęp: xxx]. Podobnie [w:] EJN Conclusions 2018 on the European Investigation Order z 07.12.2018 r., <https://ST-14755-2018-INIT-EN.pdf> [dostęp: 17.02.2021].

⁶ M.in. C. Kulesza, *Kodeks postępowania karnego, Komentarz*, wyd. 2, Lex; K. Dąbkiewicz, *Kodeks karny wykonawczy, Komentarz*, wyd. 4, Lex/el.

⁷ Podobnie R. Kierzyńska, [w:] S. Buczman, R. Kierzyńska, *Europejski nakaz dochodzeniowy...*, s. 264.

dyrektywą ws. END (Danii i Irlandii) o przeprowadzenie w Polsce przesłuchania oskarżonego w formie wideokonferencji, oparte na art. 10 Konwencji z 2000 r., musi skutkować odmową udzielenia pomocy sądowej, pomimo że polskie prawo krajowe przewiduje taką możliwość w art. 377 § 4 k.p.k. Wspomniane zastrzeżenia nie mają jednak żadnego zastosowania w sprawach transgranicznych opartych o END. Potwierdza to także kształt opcjonalnej przesłanki odmowy, przewidzianej w art. 589zj § 2 pkt 7 k.p.k., będącym dokładną transpozycją art. 24 ust. 2 lit. a) dyrektywy ws. END. Zgodnie z nią możliwość odmowy wykonania END odnoszącego się do wideokonferencji z udziałem podejrzanego lub oskarżonego, ograniczona jest do sytuacji, w których osoba ta nie wyraziła zgody na przesłuchanie w tej formie. Udzielona przez nią zgoda uniemożliwia odmowę wykonania END w oparciu o tę przesłankę. Nie bez znaczenia jest również jej fakultatywny charakter, umożliwiający polskiemu organowi wykonującemu END dopuszczenie do takiego przesłuchania nawet w razie braku zgody osoby przesłuchiwanej.

Pytanie (wideokonferencja)

Czy zagraniczny END zawierający wniosek o przesłuchanie oskarżonego w drodze wideokonferencji może być wykonany w Polsce tylko przy spełnieniu przesłanek, o których mowa w art. 377 § 4 k.p.k.? Czy jeżeli w END nie ma wzmianki na ten temat, należy wezwać organ wydający END o odpowiednie wyjaśnienia?

Odpowiedź

Ogólną zasadą END jest to, że wykonywana czynność dochodzeniowa winna być znana w jurysdykcji państwa wykonania. Tak jest z przesłuchaniem oskarżonego w drodze wideokonferencji, przewidzianym w art. 377 § 4 k.p.k., a zatem niewątpliwie znanym w Polsce. Warunki dopuszczalności takiego przesłuchania, określone w tym przepisie, mają jednak znaczenie tylko dla spraw toczących się w naszym kraju. Tymczasem żądany dowód ma wejść w skład materiału dowodowego gromadzonego w sprawie toczącej się za granicą, według tamtejszych procedur. Dlatego dochowanie warunków, o których mowa w powołanym przepisie k.p.k., nie ma żadnego znaczenia i pozostaje bez wpływu na dopuszczalność danego dowodu przed organem zagranicznym. Z tego też względu polski organ – przy spełnieniu wszystkich ustawowych kryteriów – powinien wykonać END, nie dociekając, czy w postępowaniu zagranicznym spełnione zostały warunki przewidziane w art. 377 § 4 k.p.k.

Pytanie (wideokonferencja)

W END pochodzącym z innego państwa członkowskiego UE organ wydający wnosi o przesłuchanie oskarżonego w drodze wideokonferencji. Jednocześnie wskazuje, że zgodnie z jego prawem krajowym nie ma możliwości zatrzymania i doprowadzenia oskarżonego na wypadek jego niestawiennictwa, a jedynie możliwość ukarania go grzywną. Z kolei zgodnie z polskim k.p.k. oskarżony może zostać zatrzymany i przymusowo doprowadzony w celu wykonania czynności (np. art. 247 § 1 i 376 § 1 k.p.k.), nie może natomiast zostać ukarany pieniężną karą porządkową (art. 285 § 1 k.p.k.). Czy

takiego oskarżonego można zatrzymać i doprowadzić na wideokonferencję? Jeżeli nie, to czy można go ukarać karą porządkową za niestawiennictwo, zakładając, że jest to środek względniejszy od zatrzymania i doprowadzenia?

Odpowiedź

Na wstępie należy zwrócić uwagę na treść – w pełni zgodnej z dyrektywą END – fakultatywnej przesłanki odmowy z art. 589zj § 2 pkt 7 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem można odmówić wykonania END, jeżeli dotyczy on przesłuchania w formie wideokonferencji, a oskarżony, który ma zostać przesłuchany, nie wyraża na to zgody. Udział oskarżonego w zdalnym przesłuchaniu może być zatem uzależniony od jego zgody. Jest to jednak przesłanka odmowy opcjonalna, która aktualizuje się dopiero z chwilą skorzystania z niej przez sąd. Jeśli sąd nie zastosuje tej podstawy odmowy, może procedować w przedmiocie przesłuchania bez zgody oskarżonego. Do rozstrzygnięcia pozostaje jednak wybór reżimu prawnego odnoszącego się do przymuszenia oskarżonego do stawiennictwa na przesłuchaniu.

Ogólną zasadą dyrektywy END, wyrażoną w jej art. 9 ust. 1, jest „wykonanie czynności dochodzeniowej przewidzianej w nakazie w taki sam sposób i w takim samym trybie, jak w przypadku gdyby dana czynność dochodzeniowa została zarządzona przez organ państwa wykonującego”. Z założenia zatem w omawianym wypadku należy zastosować prawo polskie, w tym zatrzymanie i doprowadzenie oskarżonego. Ta ogólna teza znajduje potwierdzenie także w treści art. 24 ust. 7 dyrektywy END, wprost odnoszącego się do wideokonferencji. Zobowiązuje on państwo wykonania END do „zapewnienia, by w przypadku gdy dana osoba jest przesłuchiwana na jego terytorium na mocy niniejszego artykułu i mimo obowiązku złożenia zeznań odmawia ich złożenia lub składa zeznania niezgodne z prawdą, jego prawo krajowe było stosowane w taki sam sposób, jak w przypadku gdyby przesłuchanie było prowadzone w ramach postępowania krajowego”. Tym samym prounijna wykładnia przepisów k.p.k. odnoszących się do END oraz zatrzymania i doprowadzenia oskarżonego prowadzi do wniosku, że środek ten może zostać zastosowany także w omawianej sytuacji.

Jeżeli chodzi o możliwość zastosowania porządkowej kary pieniężnej należy przede wszystkim zaznaczyć, że jest ona względniejsza od zatrzymania i doprowadzenia w tym znaczeniu, że nie łączy się z pozbawieniem czy ograniczeniem wolności. Niemniej jednak jej skutki mogą być w pewnych sytuacjach bardziej dolegliwe dla osoby ukaranej, ze względu na przemijający charakter zatrzymania i doprowadzenia. Badając możliwość zastosowania takiej kary, należy odwołać się do art. 9 ust. 2 dyrektywy (por. też art. 589zi § 1 zd. 2 k.p.k.), zawierającego wyjątek wobec powołanego wyżej art. 9 ust. 1. Wyjątek polega na tym, że organ wykonujący „dopełnia formalności i procedur wyraźnie wskazanych przez organ wydający [co oznacza wypełnienie pola w części I zaświadczenia, nie zaś inną informację zawartą w END – przyp. aut.], pod warunkiem że takie formalności i procedury nie są sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa państwa wykonującego”. Nałożenie porządkowej kary pieniężnej na uczestnika postępowania

nie jest – co do zasady – sprzeczne z polskim porządkiem prawnym, lecz jest mu znane, choć nie w odniesieniu do oskarżonego. Wskazuje to na możliwość zastosowania kary pieniężnej w opisywanej sytuacji. Należy jednak podkreślić, że wspomniany art. 9 ust. 2 dyrektywy END *in principio* uzależnia stosowanie zawartej w niej normy od hipotezy „o ile niniejsza dyrektywa nie stanowi inaczej”. Tymczasem przytoczony art. 24 ust. 7 dyrektywy END zobowiązuje państwo wykonania do zapewnienia stosowania w takim wypadku środków identycznych z dostępnymi w tożsamym postępowaniu krajowym. Co prawda hipoteza ta nie została w Polsce implementowana, ale – wobec faktu, że ustawodawca krajowy w całości ją pominął – winno się ją zastosować wprost, w oparciu o zasadę bezpośredniego stosowania dyrektyw i jako interpretację przepisów k.p.k. *praeter legem*. Oznacza to, jak się zdaje, że w takiej sytuacji, nawet jeżeli państwo wydania END wprost zażądało zastosowania kary pieniężnej, wypełniając odpowiednie pole w formularzu, nie będzie to możliwe z uwagi na treść wspomnianych przepisów dyrektywy.

Nie można jednak nie dostrzec, że przedstawiona wyżej teza została zakwestionowana w orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 11.11.2021 r. w sprawie C852/19 Gavanozov II. W wyroku tym sąd luksemburski uznał, że brak w prawie krajowym środka odwoławczego od pewnych dolegliwych i intruzywnych czynności dowodowych – a mianowicie przeszukania i zajęcia oraz przesłuchania w formie wideokonferencji – jest nie do pogodzenia z art. 14 oraz 27 dyrektywy END, jak również z art. 47 Karty praw podstawowych UE. Przypomnieć należy, że art. 14 dyrektywy END reguluje środki odwoławcze. Zgodnie z jego pierwszym ustępem w odniesieniu do czynności dochodzeniowych wskazanych w END przysługują środki odwoławcze równoważne środkom, które przysługiwałyby w podobnej sprawie krajowej. Ustęp drugi przewiduje natomiast, że merytoryczne podstawy wydania europejskiego nakazu dochodzeniowego można kwestionować wyłącznie w drodze zarzutu w państwie wydającym, bez uszczerbku dla gwarancji dotyczących praw podstawowych w państwie wykonującym. Z kolei art. 24 dyrektywy, regulujący przesłuchanie w formie wideokonferencji, stanowi w ust. 7, że każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne kroki w celu zapewnienia, by w przypadku gdy dana osoba jest przesłuchiwana na jego terytorium i mimo obowiązku złożenia zeznań odmawia ich złożenia lub składa zeznania niezgodne z prawdą, jego prawo krajowe było stosowane w taki sam sposób, jak w przypadku gdyby przesłuchanie było prowadzone w ramach postępowania krajowego. Jednocześnie art. 47 Karty praw podstawowych dotyczy prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu. Zgodnie z nim każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem.

W omawianym orzeczeniu Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyszedł od konstatacji, że w dyrektywie END przewidziano ogólny obowiązek państw członkowskich zapewnienia, by w odniesieniu do czynności dochodzeniowych wskazanych

w europejskim nakazie dochodzeniowym przysługiwały środki odwoławcze równoważne środkom, które przysługiwałyby w podobnej sprawie krajowej. Zauważył również brak bezpośredniego obowiązku wprowadzenia przez państwa członkowskie środków odwoławczych dodatkowych w stosunku do środków istniejących już w ramach podobnego postępowania krajowego. Jednocześnie podkreślił, że państwa członkowskie, wdrażając prawo Unii, są zobowiązane do zapewnienia poszanowania prawa do skutecznego środka prawnego, zapisanego w art. 47 akapit pierwszy Karty, co stanowi potwierdzenie zasady skutecznej ochrony sądowej. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał, że przeszukanie i zajęcie stanowią ingerencję w zagwarantowane w art. 7 Karty prawo każdej osoby do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się. Ponadto zajęcie może naruszać art. 17 ust. 1 Karty, w którym uznano prawo każdej osoby do władania, używania, rozporządzania i przekazania w drodze spadku mienia nabytego zgodnie z prawem. Każda osoba zamierzająca powołać się na ochronę przyznaną jej na mocy tych postanowień w ramach postępowania dotyczącego europejskiego nakazu dochodzeniowego mającego za przedmiot dokonanie przeszukania i zajęcia powinna zatem korzystać z zagwarantowanego w art. 47 Karty prawa do skutecznego środka prawnego. Prawo to wymaga koniecznie, by osoby, których dotyczą takie czynności dochodzeniowe, dysponowały odpowiednimi środkami odwoławczymi umożliwiającymi im, po pierwsze, kwestionowanie prawidłowości i niezbędności tych czynności, i po drugie, żądanie ich odpowiedniej zmiany, jeśli środki te zarządzono lub wykonano niezgodnie z prawem. Na państwach członkowskich ciąży obowiązek określenia w ich wewnętrznym porządku prawnym niezbędnych środków odwoławczych w tym względzie. Ponadto przysługujące danej osobie prawo kwestionowania prawidłowości i niezbędności tych środków wymaga, by dysponowała ona środkiem odwoławczym od europejskiego nakazu dochodzeniowego dotyczącego wykonania wspomnianych środków. Ponieważ zgodnie z art. 14 ust. 2 dyrektywy 2014/41 materialnoprawne podstawy wydania END mogą być kwestionowane wyłącznie w drodze skargi wniesionej w wydającym nakaz państwie członkowskim, aby zainteresowane osoby mogły skutecznie wykonać ich prawo, zagwarantowane w art. 47 Karty, wspomniane państwo członkowskie powinno zapewnić, by osoby te dysponowały środkiem odwoławczym przed sądem tego państwa członkowskiego, umożliwiającym im kwestionowanie konieczności i prawidłowości tego nakazu co najmniej w odniesieniu do materialnoprawnych podstaw jego wydania. Tym samym, powołane wyżej przepisy dyrektywy END i Karty stoją na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego wydającego europejski nakaz dochodzeniowy, w którym nie przewidziano żadnego środka odwoławczego od wydania europejskiego nakazu dochodzeniowego dotyczącego dokonania przeszukania i zajęcia.

W tym zakresie omawiany wyrok nie budzi większych wątpliwości, tym bardziej że polski ustawodawca przewidział możliwość zaskarżenia postanowienia w przedmiocie przeszukania, zatrzymania rzeczy i dowodów rzeczowych do sądu w art. 236 § 1 k.p.k.

Tym samym, na podstawie art. 589ze § 1 k.p.k., zażalenie do sądu przysługuje także na postanowienie w przedmiocie END obejmującego taką czynność. Jednakże Trybunał postanowił zastosować analogiczny wywód do innego środka dochodzeniowego, a mianowicie wideokonferencji. Uzasadnieniem dla przyjęcia, jakoby przesłuchanie na odległość było równie dolegliwym i intruzywnym środkiem jak przeszukanie i zajęcie, jest to, że zgodnie z art. 24 ust. 7 dyrektywy END, regulującym wideokonferencję, każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne kroki w celu zapewnienia, by w przypadku gdy dana osoba jest przesłuchiwana na jego terytorium na mocy tego artykułu i mimo obowiązku złożenia zeznań odmawia ich złożenia lub składa zeznania niezgodne z prawdą, jego prawo krajowe było stosowane w taki sam sposób, jak w przypadku gdyby przesłuchanie tej osoby było prowadzone w ramach postępowania krajowego. Z powyższego wynika, że odmowa złożenia zeznań w ramach wykonania europejskiego nakazu dochodzeniowego dotyczącego przeprowadzenia przesłuchania świadka w ramach wideokonferencji może mieć istotne konsekwencje dla zainteresowanej osoby, na podstawie przepisów przewidzianych w tym względzie w prawie wykonującego nakaz państwa członkowskiego. W szczególności osoba ta może być zobowiązana do stawienia się na przesłuchanie i udzielenia odpowiedzi na pytania zadane w ramach tego przesłuchania – pod rygorem sankcji. W konsekwencji Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że wykonanie europejskiego nakazu dochodzeniowego dotyczącego przeprowadzenia przesłuchania świadka w ramach wideokonferencji może wyrzucić niekorzystne skutki dla przesłuchiwanej osoby, która powinna zatem dysponować środkiem odwoławczym od takiego nakazu zgodnie z art. 47 Karty praw podstawowych. Tym samym, to na wydającym nakaz państwie członkowskim ciąży obowiązek zapewnienia, by każda osoba zobowiązana do stawienia się na przesłuchanie w charakterze świadka lub udzielenia odpowiedzi na pytania zadane jej podczas takiego przesłuchania w wykonaniu europejskiego nakazu dochodzeniowego dysponowała środkiem odwoławczym przed sądem tego państwa członkowskiego umożliwiającym jej kwestionowanie co najmniej materialnoprawnych podstaw wydania takiego europejskiego nakazu dochodzeniowego.

Wniosek Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odnośnie do wideokonferencji uznać należy za całkowicie błędny. Opiera się on na fałszywym założeniu, jakoby wideokonferencja, czy w istocie każde przesłuchanie, była czynnością dolegliwą i intruzywną. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej myli dolegliwość wynikającą z istoty pewnych środków dowodowych, takich jak przeszukanie czy zajęcie z dolegliwością (sankcją) będącą następstwem niezastosowania się uczestnika postępowania karnego do poleceń organu, który postępowanie takie prowadzi. W tym drugim wypadku mamy do czynienia wyłącznie z dolegliwością następczą i potencjalną, która może ale nie musi się ziścić. Możliwość stosowania sankcji, dolegliwości czy wręcz fizycznego przymusu wobec uczestników postępowania jest immanentną cechą procesu karnego, który ma charakter represyjny. W żadne sposób nie można takiej następczej dolegliwości

utożsamiać z intruzywnym charakterem niektórych czynności dochodzeniowych, które są dolegliwe same przez się.

Wypada mieć nadzieję, że oczywiście błędny pogląd Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odnoszący się do przesłuchania w drodze wideokonferencji zostanie skorygowany przez dalsze orzecznictwo sądu luksemburskiego. W chwili obecnej jednak, jeżeli organ wydający END obejmujący takie przesłuchanie, zostanie zapytany o możliwość zaskarżenia takiego nakazu według prawa polskiego, z powołaniem się na treść omawianego orzeczenia, można zasugerować zastrzeżenie w jego treści przez organ wydający, że w razie niestawiennictwa osoby przesłuchiwanej organ wykonujący nie będzie stosował wobec niej środków przymusu. Pozwoli to na uniknięcie ryzyka aktualizacji się następcej dolegliwości (sankcji) wynikającej z niezastosowania się uczestnika postępowania do polecenia organu, a tym samym uniemożliwi – jak się zdaje – odmowę wykonania END z powołaniem się na orzeczenie w sprawie Gavanazov II.

Pytanie (wideokonferencja)

Czy polski sąd, jako organ wykonujący END, ma obowiązek dostosować się do żądania organu zagranicznego, aby w określonych datach i godzinach (w tym poza godzinami urzędowania sądu), pozostawać w gotowości do przeprowadzenia czynności dowodowej w drodze wideokonferencji z uwagi na fakt, że w datach tych w państwie wydającym przeprowadzana będzie rozprawa?

Odpowiedź

Przepisy dyrektywy nie regulują wspomnianej kwestii w sposób szczegółowy, pozostawiając ją do uzgodnienia pomiędzy państwami członkowskimi zaangażowanymi w procedurę END w konkretnej sprawie. Na wstępie należy zauważyć, że do tego zagadnienia nie odnosi się art. 589*zi* k.p.k., albowiem jest to przepis, którego celem jest zapewnienie, aby przeprowadzenie danej czynności objętej END było dopuszczalne w państwie, do którego został on skierowany, ale jednocześnie, aby pozyskany w drodze END dowód był pełnowartościowy w świetle prawa państwa wydającego. Przepis ten nie dotyczy zatem technicznych uzgodnień dotyczących miejsca i czasu przeprowadzenia dowodu. W paragrafie pierwszym art. 589*zi* k.p.k. mowa jest jedynie o konieczności uczynienia zadość żądaniu państwa wydającego, aby w toku czynności zachowano szczególny tryb postępowania lub szczególną formę, jeśli nie jest to sprzeczne z zasadami polskiego porządku prawnego (wedle zasady *forum regit actum*). Paragraf drugi z kolei odnosi się do możliwości zastąpienia czynności dowodowej niedopuszczalnej lub nieprzewidzianej w polskim prawie, inną czynnością.

Pewnych wskazówek dostarcza natomiast art. 9 ust. 1 dyrektywy, który stanowi, że END wykonuje się w taki sam sposób i w takim samym trybie, jak w przypadku gdyby dana czynność dochodzeniowa została zarządzona przez organ państwa wykonującego. Należy w tym miejscu zauważyć, że w sprawach krajowych dowody z użyciem wideokonferencji są, co do zasady, przeprowadzane w godzinach urzędowania sądu,

a dzień i godzina przesłuchania ustalane są w porozumieniu z sądem wzywającym. Za takim rozwiązaniem przemawiają oczywiście względy organizacyjne. Określenie zbyt szerokich ram czasowych przesłuchania dezorganizuje pracę organu wzywanego do udzielenia pomocy prawnej i zmusza osobę wezwaną na przesłuchanie do wielogodzinnego oczekiwania. Podobne do krajowych standardy winny zatem obowiązywać podczas przesłuchania przeprowadzanego w trybie END, stąd w razie wątpliwości organ, który otrzymał do formularz END, niezawierający precyzyjnej daty i godziny przesłuchania, winien żądać ich doprecyzowania w trybie konsultacji. Jeśli natomiast okaże się, że przeprowadzenie przesłuchania np. poza godzinami urzędowania sądu będzie konieczne, w uzasadnionych przypadkach można zgodzić się na takie rozwiązanie, ale zgodnie z art. 589zr § 1 k.p.k., należy ewentualnie zwrócić się o pokrycie związanych z tym kosztów, wynikających chociażby z konieczności zatrudnienia pracowników obsługujących wideokonferencję w godzinach nadliczbowych.

Pytanie (wideokonferencja)

Czy dopuszczalne jest, aby w trakcie wideokonferencji, przeprowadzanej w wyżej wskazany sposób, świadkowi wezwanemu do stawienia przed polskim organem zadawały pytania inne osoby znajdujące się w państwie wydającym lub państwie wykonującym (np. obrońca oskarżonego)?

Odpowiedź

Na wskazane pytanie należy udzielić odpowiedzi pozytywnej. Pomimo że żądanie przeprowadzenia czynności dowodowej kierowane jest do konkretnego organu państwa wykonującego, nie oznacza to, że inni uczestnicy postępowania zostali pozbawieni prawa do aktywnego w nim udziału⁸. Nie ulega wątpliwości, że prawo zadawania pytań osobie przesłuchiwanej, zagwarantowane w art. 386 § 2 k.p.k., stanowi jeden z najistotniejszych elementów przysługującego oskarżonemu prawa do obrony, zaś zgodnie z treścią art. 9 ust. 1 dyrektywy, END wykonuje się w taki sam sposób i w takim samym trybie, jak gdyby dana czynność została zarządzona przez organ państwa wykonującego. Dyrektywa wprawdzie nie reguluje w sposób szczegółowy kwestii udziału uczestników postępowania w czynności przeprowadzanej na podstawie END, jednak zawarto w niej szereg przepisów, z których uprawnienie takie można wywieść. Art. 1 ust. 4 obliguje organy obu państw zaangażowanych w procedurę END do zapewnienia poszanowania praw fundamentalnych i zasad prawa wskazanych w art. 6 TUE. Motyw 12 preambuły z kolei wprost odnosi się do potrzeby respektowania domniemania niewinności oraz prawa do obrony, zagwarantowanych w art. 48 Karty praw podstawowych. Stąd też należy wnioskować, że jeśli podczas przesłuchania świadka pytania chciałby zadać mu

⁸ Konieczność zapewnienia realizacji prawa do obrony oraz przestrzegania zasad bezpośredniości, równości stron i kontradyktoryjności przy przeprowadzeniu wideokonferencji dostrzegła także Rada w wydanych przez siebie zaleceniach „Promowanie korzystania z wideokonferencji transgranicznych w obszarze sprawiedliwości w państwach członkowskich i na szczeblu UE oraz dzielenia się optymalnymi rozwiązaniami w tej dziedzinie” z 31.01.2015 r. (Dz. U. UE C z 31.07.2015 r.).

oskarżony lub obrońca obecny w państwie wydania, lub wykonania, powinno się to umożliwić. W literaturze sygnalizuje się natomiast pewne problemy związane faktem, że dyrektywa END nie nakłada wprost obowiązku poinformowania obrońcy o terminie i miejscu posiedzenia, ani nie przewiduje szczegółowych rozwiązań dotyczących realizacji prawa do obrony, jakie przyjęto chociażby przy europejskim nakazie aresztowania. Rozwiązanie tej kwestii zależy zatem od prawa wewnętrznego obydwu państw zaangażowanych w procedurę END⁹.

Pytanie (wideokonferencja)

Czy dopuszczalne jest żądanie państwa wydającego, aby państwo wykonujące END wydany w celu przesłuchania oskarżonego w trybie wideokonferencji zapewniło oskarżonemu także możliwość udziału w całej rozprawie prowadzonej w państwie wydającym?

Odpowiedź

Jak wynika z informacji dostępnych na stronie Europejskiej Sieci Sądowej, niektóre państwa członkowskie wypowiedziały się przeciwko takiej możliwości, wskazując, że będą dopuszczać wideokonferencje jedynie w celu przeprowadzenia konkretnego dowodu, z uwagi na fakt, że ich prawo wewnętrzne nie dopuszcza możliwości użycia wideokonferencji w innym celu¹⁰. Stanowisko to jest zrozumiałe, albowiem do niedawna również polska procedura karna przewidywała możliwość użycia wideokonferencji jedynie w celu przeprowadzenia konkretnej czynności, tj. przesłuchania świadka, biegłego (art. 177 § 1a k.p.k.), czy też oskarżonego (art. 377 § 4 k.p.k.), nie zaś w celu umożliwienia oskarżonemu zdalnego uczestniczenia w rozprawie. Wyjątkiem tutaj był tryb przyspieszony¹¹. Sytuacja uległa jednak zmianie na skutek wprowadzenia do treści artykułu 374 k.p.k. przepisów umożliwiających oskarżonemu pozbawionemu wolności uczestnictwo w rozprawie na odległość z jednoczesnym przekazem obrazu i dźwięku¹². Nie można już zatem powiedzieć, że przeszkodę do przeprowadzenia rozprawy na odległość stanowią polskie przepisy proceduralne. O ile bowiem chodzi o osobę pozbawioną wolności, teoretycznie nie ma powodów, aby nie skorzystać z nowych rozwiązań również w sytuacji transgranicznej. Wydaje się jednak, że podstawowym argumentem przemawiającym przeciwko takiej możliwości jest treść dyrektywy END, która traktuje wideokonferencję jako medium służące przeprowadzeniu konkretnego dowodu. Ostateczny zakres jej zastosowania będzie jednak zależał od przyjętej praktyki i wykładni

⁹ M. Kusak, *Obrońca a europejski nakaz dochodzeniowy*, „Palestra” 2019, nr 3; <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/3-2019/artukul/obronca-a-europejski-nakaz-dochodzeniowy> [dostęp: 23.01.2021].

¹⁰ Zob. Extracts from Conclusions of Plenary Meeting of the EJC concerning the practical application of the EIO z 08.12.2017 r., https://Extracts_from_Conclusions_of_Plenary_meetings_of_the_EJC_on_EIO.pdf [dostęp 17.01.2021].

¹¹ Zob. rt., 517eart.art. 517b § 2b k.p.k.

¹² Ustawa z dnia 19.06.2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (t.j., Dz.U. z 2022 r. poz. 2141).

dyrektywy. Na marginesie należy zauważyć, że obecność oskarżonego podczas rozprawy może być zapewniona w inny sposób. Jeśli zatem oskarżony przebywający na wolności chce wziąć udział w całym postępowaniu dowodowym prowadzonym przez organ zagraniczny, winien stawić się przed nim osobiście. Jeśli natomiast jest to osoba pozbawiona wolności, udział w rozprawie w niektórych przypadkach może być jej zapewniony poprzez skorzystanie z przewidzianej w art. 589ze § 3 k.p.k. możliwości dokonania czasowego wydania tejże osoby na terytorium państwa wydania lub wykonania END, z tym jednak zastrzeżeniem, że zgodnie z dyrektywą również czasowe wydanie jest instrumentem służącym przeprowadzeniu z udziałem osoby pozbawionej wolności jakiejś czynności dowodowej, nie zaś w celu zapewnienia jej obecności w toku rozprawy. Może się jednak okazać, że zakres wskazanych w END czynności dowodowych, przy których niezbędny będzie udział oskarżonego będzie tak szeroki, że w praktyce zapewni mu uczestnictwo w całej rozprawie.

Pytanie (czasowe wydanie)

Jaki sąd jest właściwy do wykonania END zawierającego wniosek o czasowe wydanie osoby pozbawionej wolności do państwa wydającego nakaz? Art. 589ze § 3 k.p.k. wskazuje, że jest to sąd okręgowy, ale nie precyzuje, czy chodzi o:

- sąd okręgowy właściwy ze względu na miejsce pobytu osoby pozbawionej wolności,
- sąd okręgowy, w którego okręgu orzeczono karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu,
- właściwy miejscowo sąd penitencjarny.

Odpowiedź

Przepisy regulujące postępowanie ws. END nie precyzują tej kwestii. Pomocniczo należy stosować orzecznictwo i doktrynę powstałą w oparciu o art. 589a k.p.k. Z tego też względu za bezcelowe uznać należy angażowanie sądu, w którego okręgu zapadło wykonywane orzeczenie. Skazany może przecież odbywać karę w zupełnie innym miejscu. Przez analogię do art. 589a k.p.k., a także ze względów celowościowych należy przyjąć, że powinien to być sąd okręgowy miejsca wykonania czynności.

Do rozstrzygnięcia pozostaje kwestia, czy chodzi o okręgowy sąd karny właściwy ogólnej, czy też o sąd penitencjarny. Aczkolwiek względy celowościowe zdają się wskazywać na to ostatnie rozwiązanie, przeszkodą do jego przyjęcia jest kategoryczna treść art. 3 § 2 k.k.w., zgodnie z którym sąd penitencjarny jest właściwy wyłącznie w sprawach zastrzeżonych dla niego w ustawie. Tymczasem ani żadna ustawa karna w ogóle, ani k.k.w. w szczególności nie przewiduje w tej mierze właściwości sądu penitencjarnego. Tym samym do wykonania END w przedmiocie czasowego wydania osoby pozbawionej wolności właściwy jest okręgowy sąd karny właściwości ogólnej.

Pytanie (pomoc sądowa)

Co stanowić będzie podstawę do uznania za doręczone wezwania oskarżonego na pierwszy termin rozprawy (art. 132 § 4 k.p.k.), gdy wskaże on adres do doręczeń

w innym kraju UE, podczas gdy nie dysponujemy osobiście odebrany przez oskarżonego dowodem doręczenia ani dwukrotnym awizem, a wezwanie wysłano? Często zdarza się, że korespondencja nie wraca w ogóle, wraca podpisana przez nieznaną osobę (nieczytelna parafrasa) lub wraca nieodebrana, więc de facto nie dysponujemy ZPO od oskarżonego.

Czy w kontekście art. 138 k.p.k. wystarczającą podstawą będzie nota sekretariatu o wysłaniu stosownej korespondencji na wskazany przez oskarżonego adres w innym państwie UE?

Odpowiedź

Kwestia doręczeń sądowych w Unii Europejskiej nie jest obecnie zharmonizowana, w związku z czym państwa członkowskie stosują własne procedury. Niektóre z nich są bardzo odległe od naszych, jak chociażby brytyjskie domniemanie doręczenia pisma wysłanego przez państwową pocztę. Nie mamy na to jednak większego wpływu. Z tego względu wystarczającą być musi nota sekretariatu o wysłaniu pisma na adres wskazany przez oskarżonego w innym państwie UE, przy założeniu, że pismo zostało wysłane z wyprzedzeniem, umożliwiającym jego odpowiednie wcześnie doręczenie. Adnotacja taka winna zostać jednak uzupełniona informacją operatora pocztowego, dostępną na stronie www.poczta-polska.pl w przedmiocie statusu doręczenia przesyłki. Za datę doręczenia wskazać należy dzień podany przez operatora. Wydaje się przy tym, że brak informacji operatora pocztowego winien jednak skutkować podjęciem próby ponownego doręczenia przy zastosowaniu instrumentów pomocy prawnej.

Kwestia ta – w obszarze prawa cywilnego – była przedmiotem rozpoznania TSUE. W wyroku z 02.03.2017 r. w sprawie C-354/15 *Novo Banco* (ECLI:EU:C:2017:157) Trybunał orzekł, że rozporządzenie (WE) nr 1393/2007 z dnia 13.11.2007 r. *dotyczące doręczenia w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (doręczanie dokumentów) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000* (Dz. Urz. L 324 z 2007 r., s. 79) należy interpretować w taki sposób, że doręczenie drogą pocztową dokumentu wszczynającego postępowanie jest skuteczne, nawet jeśli potwierdzenie odbioru listu poleconego zawierającego dokument doręczany jego adresatowi zostało zastąpione innym dokumentem, pod warunkiem że ten inny dokument zapewnia równoważną gwarancję w zakresie udzielanych informacji i dowodów. Do sądu rozpatrującego sprawę w państwie członkowskim pochodzenia dokumentu należy upewnienie się, że adresat otrzymał dany dokument w takich warunkach, w których jego prawo do obrony zostało poszanowane. W ocenie Autorów standard ten winien mieć zastosowanie także w obszarze prawa karnego.

Ponadto warto wziąć pod uwagę następującą kwestię. Od 01.04.2018 r. na podstawie zapisów Światowej Konwencji Pocztowej i Protokołu Końcowego Światowej Konwencji Pocztowej operator pocztowy świadczący usługi pocztowe na rzecz sądów powszechnych – Poczta Polska S.A. zaprzestał przyjmowania potwierdzenia odbioru do przesyłek rejestrowanych wysyłanych do Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii

Północnej oraz Danii i Brazylii. Spowodowane to było brakiem możliwości świadczenia usług potwierdzenia odbioru w tych krajach. W związku z tym Ministerstwo Sprawiedliwości dokonało analizy skutków decyzji operatora dla sądów powszechnych. Pomimo oczywistego utrudnienia dla pracy sądów, problem ten został w praktyce rozwiązany m. in. przez doręczenia w drodze pomocy prawnej, pomoc konsularną, w trybie art. 138 k.p.k., jak również we wskazany wyżej sposób. W okresie od 01.01.2019 r. do 30.09.2020 r. sądy wysłały korespondencję do Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Danii i Brazylii w 48 022 sprawach, spośród których tylko 30 zostało zawieszonych z uwagi na brak możliwości otrzymania potwierdzeń doręczenia korespondencji uczestnikom postępowań przebywającym na terenie omawianych państw, co stanowi 0,06% wszystkich spraw¹³.

ENA

PRAWO POLSKIE – k.p.k.

Rozdział 65a. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania.

Rozdział 65b. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania.

PRAWO UE

Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW z 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz. Urz. UE L 190 z 2002, s. 1)

Polska transpozycja decyzji ramowej 2002/584/WSiSW została zawarta w ustawie z dnia 18.03.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2004 r. Nr 69, poz. 626) i weszła w życie 01.05.2004 r. Decyzja ramowa została implementowana przez wszystkie państwa członkowskie UE. Jest ona najstarszym i niewątpliwie najważniejszym instrumentem współpracy sądowej w obszarze prawa karnego w UE, przyjętym jako tzw. środek kompensacyjny, mający przeciwdziałać negatywnym skutkom swobody przepływu osób w UE. Ta podstawowa zasada Unii jest bowiem wykorzystywana przez sprawców przestępstw w celu ukrywania się przed wymiarem sprawiedliwości. Uzasadniało to zastąpienie dotychczasowych, długotrwałych procedur ekstradycyjnych nowoczesnym

¹³ Źródło: pismo Zastępcy Dyrektora Departamentu Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 12.02.2021 r., DKO-V-5003-3/18.

instrumentem umożliwiającym procedowanie w oparciu o inną zasadę – a mianowicie zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych przez państwa członkowskie UE¹⁴.

W porównaniu z ekstradycją, współpraca na podstawie ENA, opierająca się na wspomnianej zasadzie, wykazuje kilka istotnych odmienności. O ile pierwsza z nich, stanowiąca klasyczny mechanizm międzynarodowej pomocy prawnej, polega w znacznym stopniu na dyskrecjonalnej ocenie państwa wzywającego, o tyle ENA zakłada automatyzm wykonania orzeczenia bez dodatkowych formalności i ogranicza możliwości odmowy współpracy do ściśle określonych przesłanek. Ponadto mechanizm ENA wprowadza bezpośrednie kontakty pomiędzy organami wymiaru sprawiedliwości, eliminując pośrednictwo struktur politycznych, czyli ministerstw sprawiedliwości. W odróżnieniu od procedur ekstradycyjnych decyzja ramowa 2002/584/WSiSW wprowadza instrukcyjne terminy dla czynności procesowych i faktycznych podejmowanych przez państwo wykonania. W porównaniu z ekstradycją w ramach ENA znacznemu ograniczeniu uległa zasada specjalności oraz zasada podwójnej karalności jako przesłanka odmowy. Wreszcie decyzja ramowa 2002/584/WSiSW znosi zakaz wydawania własnych obywateli.

Wypada przy tym zauważyć, że w wyroku z 27.04.2005 r. (P 1/05) TK uznał, że pomimo wszystkich tych odmienności istota ekstradycji i ENA pozostaje tożsama.

Mimo że ENA zastąpiła ekstradycję w obrocie między państwami członkowskimi, w sytuacjach intertemporalnych ekstradycja wciąż może być stosowana. Art. 32 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW umożliwiał państwom członkowskim dalsze stosowanie systemu ekstradycyjnego w odniesieniu do czynów popełnionych przed wskazaną przez nie datą, nie późniejszą niż 07.08.2002 r. Cztery państwa skorzystały z tej możliwości, wskazując następujące daty graniczne: Francja – 01.11.1993 r., Austria – 07.08.2002 r., Włochy – 07.08.2002 r., Czechy (odnośnie do własnych obywateli, – 01.11.2004 r. (Dz. Urz. UE L Nr 190 z 2002 r., s. 19 oraz dok. Rady UE 14032/11). Ta ostatnia deklaracja została złożona po terminie przewidzianym w art. 32 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW, wskazując termin późniejszy od określonego w tym artykule. Budzi to wątpliwości co do jej ważności, niemniej jej moc prawna nie została nigdy podważona¹⁵.

Po decyzji ramowej ws. kar o charakterze pieniężnym, decyzja ramowa ws. ENA jest najczęściej stosowanym instrumentem współpracy sądowej w sprawach karnych w UE. Mając na względzie powagę środków i kar, których wykonanie umożliwia ten akt prawny, pozostaje on niezmiennie od dwóch dekad najważniejszym narzędziem współpracy w obszarze prawa karnego. Świadczy o tym chociażby nieporównywalna z żadnym innym instrumentem liczba wyroków Trybunału Sprawiedliwości¹⁶.

¹⁴ Por. R. Kierzyńska, *Między harmonizacją a suwerennością – uwagi o integracji prawa karnego w Unii Europejskiej*, „Europa Regionum”, t. 14, Szczecin 2012; T. Ostropolski, *Zasada proporcjonalności* [brak roku i miejsca wydania], s. 14; tenże, [w:] S. Buczman i in., *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 761.

¹⁵ T. Ostropolski, [w:] S. Buczman i in., *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 768.

¹⁶ Więcej na ten temat por. S. Buczman i in., *Postępowanie w sprawach karnych...*; D. Drajewicz (red.), *Kodeks postępowania karnego...*

ENA jest również jednym z najczęściej wykorzystywanych instrumentów współpracy sądowej w Polsce (por. tabele statystyczne).

PRAWO UE – BREXIT

Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE C 384 z 2019 r., s. 1).

Zgodnie z ww. umową wyjścia przepisy o ENA miały zastosowanie do obrotu ze Zjednoczonym Królestwem w okresie przejściowym, tj. między 01.02. a 31.12.2020 r. Przewidywał to art. 62 umowy, odnoszący się do postępowań w toku w ramach współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych. Warunkiem stosowania unijnych ram prawnych było aresztowanie osoby ściganej przed końcem 2020 r. w celu wykonania ENA.

Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 444 z 2020 r., s. 14).

Po opuszczeniu UE przez Wielką Brytanię i zakończeniu okresu przejściowego, relacje z tym państwem w omawianym obszarze regulowane są przez ww. umowę o handlu i współpracy. Model współpracy w sprawach karnych przewidziany w umowie zbliżony jest do standardu unijnego, z pewnymi wyjątkami i ograniczeniami. Wydawanie osób ściganych zostało uregulowane w Tytule VII umowy, nazwanym po polsku – całkowicie błędnie – jako „zrzeczenie się”. W rzeczywistości Tytuł ten winien się nazywać „wydanie” (ang. *surrender*, fr. *remise*, a zatem określenia użyte w odpowiednich wersjach językowych tytułu decyzji ramowej ws. ENA). Przewidziany w art. LAW.SURR.76 i nast. umowy o handlu i współpracy mechanizm jest zbliżony do ENA z zastrzeżeniem, że status prawny umowy uniemożliwia Polsce wydawanie własnych obywateli.

WSPÓŁPRACA UE Z ISLANDIĄ I NORWEGIĄ

Umowa między Unią Europejską a Republiką Islandii i Królestwem Norwegii w sprawie procedury przekazywania osób pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej a Islandią i Norwegią (Dz. Urz. UE L 292 z 2006 r., s. 2, Dz. U. z 2008 r. Nr 220, poz. 1423 oraz dok. Rady UE 11808/19).

W 2006 r. zawarta została ww. umowa pomiędzy Unią Europejską a Islandią i Norwegią. Jej celem było wprowadzenie do obrotu prawnego z tymi państwami instrumentu zbliżonego do ENA. Umowa została ratyfikowana przez wszystkie państwa członkowskie i jest stosowana od 01.11.2019 r. jako samodzielna podstawa obrotu.

ORZECZNICTWO TSUE

C-303/05 *Advocaten voor de Wereld*

Wyrok z 03.05.2007 r. w sprawie C303/05 *Advocaten voor de Wereld* VZW, ECLI:EU:C:2007:261 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Artykuł 6 ust. 2, art. 34 ust. 2 lit. b) UE – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi – Zbliżenie ustawodawstw krajowych – Zniesienie weryfikacji pod kątem podwójnej odpowiedzialności karnej – Ważność)

Należy przypomnieć, że zasada ustawowej określoności czynów zabronionych i kar (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) stanowi część ogólnych zasad prawa wspólnotowego, będących podstawą tradycji konstytucyjnych wspólnych dla państw członkowskich, i została wyrażona w różnych umowach międzynarodowych, w szczególności w art. 7 Europejskiej konwencji praw człowieka (zob. podobnie wyroki: z 12.12.1996 r. w sprawach połączonych C-74/95 i C-129/95 X, Rec. str. I-6609, pkt 25 i z 28.06.2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P *Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji*, Zb.Orz. str. I-5425, pkt 215–219).

Art. 2 ust. 2 decyzji ramowej w zakresie, w jakim znosi weryfikację pod kątem podwójnej odpowiedzialności karnej za wymienione w nim czyny zabronione, nie jest nieważny z powodu naruszenia art. 6 ust. 2 UE, a konkretnie zasady ustawowej określoności czynów zabronionych i kar, jak również zasady równości i niedyskryminacji.

Analiza przedstawionych pytań nie wykazała istnienia jakiejkolwiek okoliczności mogącej wpłynąć na ważność Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi.

C-66/08 *Kozłowski*

Wyrok z 17.07.2008 r. w sprawie C-66/08 *Szymon Kozłowski*, ECLI:EU:C:2008:437 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi – Artykuł 4 pkt. 6 – Fakultatywna odmowa wykonania europejskiego nakazu aresztowania – Wykładnia pojęć „miejsce zamieszkania” i „przebywanie” w państwie członkowskim wykonania nakazu)

Wykładni art. 4 pkt 6 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi należy dokonywać w taki sposób, że:

- osoba, której nakaz dotyczy, „ma miejsce zamieszkania” w państwie członkowskim wykonania nakazu, jeżeli ustanowiła rzeczywiste miejsce zamieszkania w tym państwie, a „przebywa” w nim, jeżeli w następstwie odpowiednio długiego trwałego pobytu w tym państwie, stworzyła z nim więzi porównywalne z tymi, które są wynikiem posiadania miejsca zamieszkania,

- w celu ustalenia, czy pomiędzy osobą, której nakaz dotyczy, a państwem członkowskim wykonania nakazu istnieje więź pozwalająca na stwierdzenie, że dana osoba „przebywa” w tym państwie w rozumieniu art. 4 pkt 6, organ sądowy wykonujący nakaz powinien dokonać całościowej oceny licznych obiektywnych elementów charakteryzujących sytuację, w której znajduje się ta osoba, wśród których znajdują się w szczególności długość, charakter i warunki pobytu osoby ściganej, a także więzi rodzinne i ekonomiczne, które utrzymuje ona z państwem członkowskim wykonania nakazu.

C- 296/08 PPU Goicoechea

Wyrok z 12.08.2008 r. w sprawie C-296/08 PPU Goicoechea, ECLI:EU:C:2008:457 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuły 31 i 32 – Europejski nakaz aresztowania oraz procedury wydawania między państwami członkowskimi – Możliwość stosowania przez państwo wykonania wniosku o ekstradycję konwencji przyjętej przed 1 stycznia 2004 r., lecz obowiązującej w tym państwie od daty późniejszej)

Artykuł 31 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi należy interpretować w ten sposób, że dotyczy on tylko sytuacji, do której ma zastosowanie system europejskiego nakazu aresztowania, co nie ma miejsca, w przypadku gdy wniosek o ekstradycję dotyczy czynów popełnionych przed datą wskazaną przez państwo członkowskie w oświadczeniu złożonym zgodnie z art. 32 tej decyzji ramowej.

Artykuł 32 Decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on stosowaniu konwencji dotyczącej ekstradycji między państwami członkowskimi Unii Europejskiej, ustanowionej aktem Rady z dnia 27.09.1996 r. i podpisanej w tym samym dniu przez wszystkie państwa członkowskie, przez państwo członkowskie wykonania, nawet jeśli weszła ona w życie w tym państwie członkowskim dopiero po 01.01.2004 r.

C- 388/08 PPU Leymann i Pustovarov

Wyrok z 01.12.2008 r. w sprawie C-388/08 PPU Artur Leymann i Aleksei Pustovarov, ECLI:EU:C:2008:669 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 27 – Europejski nakaz aresztowania i procedura wydawania osób między państwami członkowskimi – Zasada szczególności – Postępowanie w sprawie udzielania zgody)

W celu stwierdzenia, że rozważane przestępstwo nie jest „innym przestępstwem” niż to, które stanowiło podstawę przekazania, w rozumieniu art. 27 ust. 2 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, co wymagałoby wszczęcia postępowania w sprawie wyrażenia zgody, o którym mowa

w art. 27 ust. 3 lit g) i art. 27 ust. 4 tej decyzji ramowej, należy zbadać, czy znamiona przestępstwa według opisu prawnego tego przestępstwa w wydającym nakaz państwie członkowskim są takie same jak te, ze względu na które nastąpiło przekazanie osoby, i czy istnieje wystarczająca zgodność pomiędzy danymi widniejącymi w nakazie aresztowania a danymi wymienionymi w późniejszej czynności procesowej. Zmiany dotyczące okoliczności czasu i miejsca są dozwolone, o ile wynikają one z zebranych w ramach postępowania toczącego się w wydającym nakaz państwie członkowskim informacji, dotyczących zachowania opisanego w nakazie aresztowania, nie zmieniają charakteru przestępstwa i nie pociągają za sobą spełnienia przesłanek odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania na mocy art. 3 i 4 decyzji ramowej.

W okolicznościach, jakie zaistniały w sprawie zawisłej przed sądem krajowym, zmiana w opisie przestępstwa dotycząca rodzaju przedmiotowego środka odurzającego nie prowadzi sama z siebie do zdefiniowania „innego przestępstwa” niż to, które stanowiło podstawę przekazania, w rozumieniu art. 27 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584.

Wyjątek przewidziany w art. 27 ust. 3 lit. c) decyzji ramowej 2002/584 powinien być interpretowany w ten sposób, że w razie stwierdzenia popełnienia „innego przestępstwa” niż to, które stanowiło podstawę przekazania, wymagane jest wystąpienie o zgodę, zgodnie z art. 27 ust. 4 decyzji ramowej, i jej uzyskanie, jeśli ma zostać wykonana kara pozbawienia wolności lub środek zabezpieczający związany z pozbawieniem wolności. Możliwe jest ściganie lub skazanie osoby za takie przestępstwo przed uzyskaniem tej zgody, o ile żaden środek ograniczenia wolności nie jest stosowany na etapie ścigania lub postępowania karnego zmierzającego do wydania wyroku w odniesieniu do tego przestępstwa. Wyjątek, o którym mowa w art. 27 ust. 3 lit. c), nie stoi w każdym razie na przeszkodzie nałożeniu na osobę przekazaną środka ograniczenia wolności przed uzyskaniem zgody, jeżeli ten środek jest uzasadniony przez pozostałe zarzuty objęte aktem oskarżenia, wymienione w europejskim nakazie aresztowania.

C – 123/08 Wolzenburg

Wyrok z 06.10.2009 r. w sprawie C-123/08 Dominic Wolzenburg, EC-LI:EU:C:2009:616 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi – Artykuł 4 pkt 6 – Fakultatywna odmowa wykonania europejskiego nakazu aresztowania – Transpozycja do prawa krajowego – Osoba zatrzymana będąca obywatelem wydającego nakaz państwa członkowskiego – Niewykonanie europejskiego nakazu aresztowania przez państwo członkowskie wykonujące ten nakaz ze względu na pobyt przez okres pięciu lat na jego terytorium – Artykuł 12 WE)

Obywatel państwa członkowskiego, który legalnie przebywa w innym państwie członkowskim, ma prawo powołać się na art. 12 akapit pierwszy WE przeciwko przepisom krajowym, takim jak *Overleveringswet* (ustawa o przekazywaniu osób) z dnia 29.04.2004 r., ustalającym przesłanki, na podstawie których właściwy organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności.

Artykuł 4 pkt 6 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi należy interpretować w ten sposób, że gdy chodzi o obywatela Unii, wykonujące nakaz państwo członkowskie nie może – poza wymogiem odnoszącym się do okresu pobytu w tym państwie – uzależniać zastosowania powodu fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, o którym mowa w tym przepisie, od dodatkowych wymogów administracyjnych, takich jak posiadanie zezwolenia na pobyt na czas nieokreślony.

Artykuł 12 akapit pierwszy WE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie przepisom wykonującego nakaz państwa członkowskiego, na mocy których właściwy organ sądowy tego państwa odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przeciwko jego obywatelowi w celu wykonania kary pozbawienia wolności, jeżeli taka odmowa, gdy chodzi o obywatela innego państwa członkowskiego mającego prawo pobytu na podstawie art. 18 ust. 1 WE, jest uzależniona od przesłanki legalnego zamieszkiwania przez osobę, której dotyczy wniosek, przez nieprzerwany okres pięciu lat we wspomnianym wykonującym nakaz państwie członkowskim.

C - 261/09 Mantello

Wyrok z 16.07.2010 r. w sprawie C-261/09 Gaetano Mantello, ECLI:EU:C:2010:683 (Artykuł 3 pkt 2 – *Ne bis in idem* – Pojęcie „tych samych czynów” – Możliwość odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania przez organ sądowy wykonujący nakaz – Prawomocne orzeczenie w państwie członkowskim wydania nakazu – Posiadanie środków odurzających – Handel środkami odurzającymi – Organizacja przestępcza)

Dla celów wydania i wykonania europejskiego nakazu aresztowania pojęcie „tych samych czynów” zawarte w art. 3 pkt 2 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi stanowi autonomiczne pojęcie prawa Unii.

W okolicznościach takich jak w sprawie przed sądem krajowym, gdy organ sądowy wydający nakaz, w odpowiedzi na zażądanie informacji w rozumieniu art. 15 ust. 2 decyzji ramowej przez organ sądowy wykonujący nakaz, wyraźnie stwierdzi – na podstawie swego prawa krajowego i w zgodzie z wymogami wynikającymi z pojęcia „tych samych czynów” zawartego w tymże art. 3 pkt 2 decyzji ramowej – że

poprzednie orzeczenie wydane w jego porządku prawnym nie jest prawomocnym orzeczeniem obejmującym czyny wskazane w nakazie aresztowania, a zatem nie stanowi przeszkody dla ścigania tych czynów, organ sądowy wykonujący nakaz nie ma żadnych podstaw, by w odniesieniu do takiego orzeczenia uznać, że zachodzi przypadek obligatoryjnej odmowy przewidziany w art. 3 pkt 2 decyzji ramowej.

C- 306/09 I.B.

Wyrok z 21.10.2010 r. w sprawie I.B., ECLI:EU:C:2010:626 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedura wydawania osób między państwami członkowskimi – Artykuł 4 – Powody fakultatywnej odmowy wykonania – Artykuł 4 pkt 6 – Nakaz aresztowania wydany w celu wykonania kary – Artykuł 5 – Gwarancje ze strony wydającego nakaz państwa członkowskiego – Artykuł 5 pkt 1 – Skazanie w trybie zaocznym – Artykuł 5 pkt 3 – Nakaz aresztowania wydany do celów ścigania – Wydanie uzależnione od spełnienia warunku, by poszukiwana osoba została odesłana do wykonującego nakaz państwa członkowskiego – Łączne zastosowanie art. 5 pkt 1 i art. 5 pkt 3 – Zgodność)

Mając na uwadze to, że sytuacja osoby, która została skazana orzeczeniem zaocznym i która nadal ma możliwość zwrócenia się z wnioskiem o wszczęcie nowego postępowania, jest porównywalna z sytuacją osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania wydany w celu przeprowadzenia postępowania karnego, nie ma obiektywnych powodów, które sprzeciwiałyby się temu, by wykonujący nakaz organ sądowy, który zastosował art. 5 pkt 1 decyzji ramowej 2002/584, zastosował również warunek zawarty w art. 5 pkt 3 tejże decyzji ramowej.

Artykuły 4 pkt 6 i art. 5 pkt 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi należy interpretować w ten sposób, że jeżeli dane państwo członkowskie wykonujące nakaz aresztowania dokonało transpozycji art. 5 pkt 1 i 3 tej decyzji ramowej do wewnętrznego porządku prawnego, wykonanie europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celach wykonania orzeczonej zaocznie kary w rozumieniu wspomnianego art. 5 pkt 1 może zostać uzależnione od spełnienia warunku, że osoba, której dotyczy nakaz, będąca obywatelem państwa członkowskiego wykonującego nakaz lub mająca w tym państwie miejsce zamieszkania, zostanie do niego odesłana w celu ewentualnego odbycia kary orzeczonej wobec niej w wyniku ponownego postępowania przeprowadzonego z jej udziałem w państwie członkowskim wydającym nakaz.

C- 42/11 Lopes Da Silva Jorge

Wyrok z 05.09.2012 r. w sprawie C-42/11 Joao Pedro Lopes Da Silva Jorge, ECLI:EU:C:2012:517 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi – Artykuł 4 pkt 6 – Podstawa fakultatywnej

odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania – Wdrożenie do prawa krajowego – Osoba aresztowana będąca obywatelem państwa członkowskiego wydania nakazu – Europejski nakaz aresztowania wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności – Przepisy państwa członkowskiego zastrzegające możliwość niewykonania europejskiego nakazu aresztowania w przypadku osób poszukiwanych mających obywatelstwo rzeczzonego państwa)

Artykuł 4 pkt 6 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi i art. 18 TFUE powinny być interpretowane w ten sposób, że o ile państwo członkowskie może w ramach transpozycji rzeczzonego art. 4 pkt 6 postanowić o ograniczeniu sytuacji, w których krajowy sąd wykonania nakazu może odmówić wydania osoby objętej zakresem zastosowania tego przepisu, o tyle jednak nie może ono wyłączyć w sposób bezwarunkowy i automatyczny z tego zakresu zastosowania obywateli innych państw członkowskich, którzy przebywają lub zamieszkują na jego terytorium, niezależnie od rodzaju ich powiązań z tym państwem członkowskim.

Sąd krajowy ma obowiązek – przy uwzględnieniu całego prawa krajowego i przy zastosowaniu metod wykładni przyjętych w tym prawie – dokonywać wykładni prawa krajowego w miarę możliwości w świetle treści i celu decyzji ramowej 2002/584 w celu zagwarantowania pełnej skuteczności tej decyzji ramowej i wydania rozstrzygnięcia zgodnego z zamierzonym przez nią celem.

C- 396/11 Radu

Wyrok z 29.01.2013 r. w sprawie C-396/11 Radu, ECLI:EU:C:2013:39 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedura wydawania osób między państwami członkowskimi – Europejski nakaz aresztowania wydany w celu przeprowadzenia postępowania karnego – Podstawy odmowy wykonania)

Decyzję ramową Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienioną decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że wykonującym nakaz organom sądowym nie przysługuje możliwość odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu przeprowadzenia postępowania karnego ze względu na to, że przed jego wydaniem osoba, której dotyczy wnioski, nie została przesłuchana w państwie członkowskim wydania nakazu.

C- 399/11 Melloni

Wyrok z 26.02.2013 r. w sprawie C-399/11 Stefano Melloni przeciwko Ministero Fiscal, ECLI:EU:C:2013:107 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Procedury wydawania osób między państwami

członkowskimi – Orzeczenia wydane w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiała się osobiście – Wykonanie kary orzeczonej zaocznie – Możliwość wznowienia postępowania)

Artykuł 4a ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by wykonujący nakaz organ sądowy w wypadkach wskazanych w tym przepisie uzależnił wykonanie europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu wykonania kary od warunku stanowiącego, że sprawa zakończona wydanym zaocznie wyrokiem skazującym będzie mogła być ponownie rozpoznana w wydającym nakaz państwie członkowskim.

Artykuł 4a ust. 1 Decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, jest zgodny z wymogami wynikającymi z art. 47 i art. 48 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Artykuł 53 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie zezwala on państwu członkowskiemu na uzależnienie przekazania osoby skazanej zaocznie od warunku wymagającego umożliwienia w państwie członkowskim wydającym nakaz ponownego rozpoznania sprawy zakończonej wyrokiem skazującym w celu uniknięcia naruszenia prawa do sprawiedliwego procesu i prawa do obrony zagwarantowanych konstytucją.

C- 192/12 PPU Melvin West

Wyrok z 28.06.2012 r. w sprawie C-192/12 PPU Malvin West, ECLI:EU:C:2012:404 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedura wydawania osób między państwami członkowskimi – Europejski nakaz aresztowania wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności – Artykuł 28 – Dalsze przekazanie – „Łańcuch” europejskich nakazów aresztowania – Wykonanie trzeciego nakazu aresztowania wydanego przeciwko tej samej osobie – Pojęcie państwa członkowskiego wykonującego nakaz – Zgoda na przekazanie – Pilny tryb prejudycjalny)

Wykładni art. 28 ust. 2 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy dokonywać w ten sposób, że kiedy jedna osoba była kilkakrotnie przekazywana między państwami członkowskimi na podstawie kolejnych europejskich nakazów aresztowania, dalsze przekazanie tej osoby państwu członkowskiemu innemu niż to, które przekazało ją jako ostatnie, jest uzależnione wyłącznie od zgody państwa członkowskiego, które dokonało ostatniego przekazania.

C- 168/13 PPU Jeremy F.

Wyrok z 13.05.2013 r. w sprawie C-168/13 PPU Jeremy F. przeciwko Premier, EC-LI:EU:C:2013:358 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 27 ust. 4 i art. 28 ust. 3 lit. c) – Europejski nakaz aresztowania i procedura wydawania osób między państwami członkowskimi – Zasada specjalności – Wniosek o rozszerzenie europejskiego nakazu aresztowania uzasadniającego przekazanie lub dalsze przekazanie innemu państwu członkowskiemu – Orzeczenie organu sądowego wykonującego nakaz państwa członkowskiego o wyrażeniu zgody – Środek zaskarżenia o charakterze zawieszającym – Dopuszczalność)

Jeżeli chodzi o możliwość wprowadzenia przez państwa członkowskie w ich prawie krajowym środka zaskarżenia o charakterze zawieszającym przysługującego od orzeczeń wskazanych w art. 27 ust. 4 i art. 28 ust. 3 lit. c) decyzji ramowej, to należy stwierdzić, że przepisy te, w przeciwieństwie do art. 17 decyzji ramowej, nie ustalają terminów, w których powinna zapaść „ostateczna decyzja”, i w związku z tym należy je interpretować w ten sposób, że określony w nich termin dotyczy wyłącznie pierwotnego orzeczenia i nie dotyczy przypadków, gdy taki środek zaskarżenia został wprowadzony.

Jednakże byłoby sprzeczne zarówno z logiką leżącą u podstaw decyzji ramowej, jak i z jej celami, polegającymi na przyspieszeniu procedur przekazywania osób, gdyby terminy, w których powinno zapaść ostateczne orzeczenie na podstawie art. 27 ust. 4 i art. 28 ust. 3 lit. c) decyzji ramowej, były dłuższe niż terminy przewidziane w jej art. 17.

W konsekwencji w celu zapewnienia spójnej wykładni i spójnego stosowania decyzji ramowej należy uznać, że ewentualny środek zaskarżenia o charakterze zawieszającym od orzeczeń, o których mowa w art. 27 ust. 4 i art. 28 ust. 3 lit. c) decyzji ramowej, przewidziany w prawie krajowym danego państwa członkowskiego, powinien w każdym razie być wykonywany z poszanowaniem terminów określonych w art. 17 decyzji ramowej dla celów wydania ostatecznego orzeczenia.

Artykuł 27 ust. 4 i art. 28 ust. 3 lit. c) Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie wprowadzeniu przez państwa członkowskie środka zaskarżenia zawieszającego wykonanie orzeczenia organu sądowego, który w terminie trzydziestu dni od dnia otrzymania wniosku rozstrzyga o wyrażeniu zgody bądź na ściganie, skazanie lub aresztowanie osoby w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zapobiegawczego związanego z pozbawieniem wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, inne niż to, które uzasadniało jej przekazanie, bądź na przekazanie osoby państwu członkowskiemu innemu niż wykonujące nakaz państwo członkowskie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania wydanego w związku

z przestępstwem popełnionym przed jej przekazaniem, o ile ostateczne orzeczenie zapadnie w terminach określonych w art. 17 decyzji ramowej.

C- 182/15 Petruhhin

Wyrok z 06.09.2016 r. w sprawie C-182/15 Aleksei Petruhhin, ECLI:EU:C:2016:630 (Odesłanie prejudycjalne – Obywatelstwo Unii Europejskiej – Ekstradycja do państwa trzeciego obywatela państwa członkowskiego, który skorzystał z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się – Zakres stosowania prawa Unii – Ochrona obywateli państwa członkowskiego przed ekstradycją – Brak ochrony obywateli innych państw członkowskich – Ograniczenie swobodnego przepływu – Uzasadnienie oparte na zapobieganiu bezkarności – Proporcjonalność – Weryfikacja gwarancji określonych w art. 19 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej)

Wobec braku przepisów prawa Unii regulujących ekstradycję między państwami członkowskimi a państwem trzecim, aby ochronić obywateli Unii przed środkami mogącymi pozbawić ich określonych w art. 21 TFUE praw do swobodnego przemieszczania się i pobytu, przeciwdziałając jednocześnie bezkarności związanej z czynami zabronionymi, należy wdrożyć wszelkie istniejące na mocy prawa Unii w dziedzinie prawa karnego mechanizmy współpracy i wzajemnej pomocy.

A zatem w wypadku takim jak rozpatrywany w postępowaniu głównym należy przyznać pierwszeństwo wymianie informacji z państwem członkowskim, którego obywatelem jest dana osoba, aby umożliwić organom tego państwa członkowskiego – w zakresie, w jakim zgodnie ze swym prawem krajowym są one właściwe do prowadzenia przeciwko tej osobie postępowania karnego związanego z czynami popełnionymi poza jego terytorium – wydanie europejskiego nakazu aresztowania dla celów ścigania. Artykuł 1 ust. 1 i 2 decyzji ramowej 2002/584 nie wyklucza bowiem w takim wypadku możliwości wydania przez państwo członkowskie, którego obywatelem jest domniemany sprawca przestępstwa, europejskiego nakazu aresztowania w celu przekazania tej osoby dla celów prowadzenia postępowania karnego.

Współpracując w ten sposób z państwem członkowskim, którego obywatelem jest dana osoba, i przyznając pierwszeństwo temu ewentualnemu nakazowi aresztowania przed wnioskiem o ekstradycję, przyjmujące państwo członkowskie działa w sposób naruszający w mniejszym stopniu wykonywanie prawa do swobodnego przemieszczania się, zapobiegając – w zakresie, w jakim jest to możliwe – ryzyku bezkarności związanej z popełnionym przestępstwem.

Artykuły 18 TFUE i 21 TFUE należy interpretować w ten sposób, że gdy do państwa członkowskiego, do którego przemieścił się będący obywatelem innego państwa członkowskiego obywatel Unii, wniosek o ekstradycję skierowało państwo trzecie, z którym to pierwsze państwo członkowskie zawarło umowę o ekstradycji, to pierwsze państwo członkowskie powinno powiadomić państwo członkowskie, którego obywatelem jest dana osoba, i w stosownym wypadku na

żądanie tego ostatniego państwa członkowskiego przekazać mu tego obywatela zgodnie z przepisami Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., pod warunkiem że to ostatnie państwo członkowskie jest zgodnie ze swym prawem krajowym właściwe, aby prowadzić przeciwko tej osobie postępowanie związane z czynami popełnionymi poza jego terytorium.

W wypadku gdy państwo trzecie skierowało do państwa członkowskiego wniosek o ekstradycję obywatela innego państwa członkowskiego, to pierwsze państwo członkowskie powinno rozpatrzyć, czy ekstradycja nie naruszy praw wskazanych w art. 19 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

C- 237/15 Lanigan

Wyrok z 16.07.2015 r. w sprawie C-237/15 Francis Lanigan, ECLI:EU:C:2015:474 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 6 – Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Obowiązek wykonania europejskiego nakazu aresztowania – Artykuł 12 – Pozostawienie w areszcie osoby, której dotyczy wnioski – Artykuł 15 – Decyzja w sprawie przekazania – Artykuł 17 – Terminy i procedury podejmowania decyzji w sprawie wykonania – Konsekwencje przekroczenia terminów)

Artykuł 15 ust. 1 i art. 17 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że wykonujący nakaz organ sądowy pozostaje zobowiązany do wydania decyzji w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania po upływie terminów określonych w tymże art. 17.

Artykuł 12 rzeczony decyzji ramowej w związku z jej art. 17 i w świetle art. 6 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on w takiej sytuacji na przeszkodzie pozostawieniu w areszcie osoby, której dotyczy wnioski, zgodnie z prawem wykonującego nakaz państwa członkowskiego, nawet jeśli całkowity okres pozbawienia wolności tej osoby przekracza te terminy, o ile długość tego okresu nie jest nadmierna w odniesieniu do cech postępowania prowadzonego w sprawie w postępowaniu głównym, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego. Jeśli wykonujący nakaz organ sądowy postanowi zakończyć pobyt w areszcie tej osoby, organ ten jest wówczas zobowiązany do uzupełnienia jej tymczasowego zwolnienia wszelkimi środkami, jakie uzna za niezbędne do uniknięcia jej ucieczki i zapewnienia, że warunki materialne niezbędne do jej skutecznego

przekazania pozostają spełnione do momentu wydania ostatecznej decyzji w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

C- 241/15 Bob-Dogi

Wyrok z 01.06.2016 r. w sprawie C-241/15 Niculai Aurel BobDogi, ECLI: EU:C:2016:385 Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 8 ust. 1 lit. c) – Wymóg zamieszczenia w europejskim nakazie aresztowania informacji wskazujących na istnienie „nakazu aresztowania” – Brak wcześniejszego krajowego nakazu aresztowania, odrębnego od europejskiego nakazu aresztowania – Konsekwencje)

Artykuł 8 ust. 1 lit. c) Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że „nakaz aresztowania”, o którym mowa w tym przepisie, oznacza krajowy nakaz aresztowania, odrębny od europejskiego nakazu aresztowania.

Artykuł 8 ust. 1 lit. c) Decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy europejski nakaz aresztowania, który opiera się na istnieniu „nakazu aresztowania” w rozumieniu tego przepisu, nie zawiera informacji wskazujących na istnienie krajowego nakazu aresztowania, wykonujący organ sądowy powinien odmówić jego wykonania, jeżeli w świetle informacji przekazanych mu stosownie do art. 15 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584, ze zmianami, oraz wszelkich innych informacji, które posiada, uzna on, że europejski nakaz aresztowania jest nieważny, gdyż został wydany bez wcześniejszego wydania krajowego nakazu aresztowania, odrębnego od europejskiego nakazu aresztowania.

C- 404/15 i C – 659/15 PPU Aranyosi/ Căldăraru

Wyrok z 05.04.2016 r. w sprawach połączonych C-404/15 i C-659/15 PPU Pál Aranyosi i Robert Căldăraru, ECLI:EU:C:2016:198 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Podstawy odmowy wykonania – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 4 – Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania – Warunki pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim)

Artykuł 1 ust. 3, art. 5 i art. 6 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że w obliczu obiektywnych, wiarygodnych, dokładnych i należycie zaktualizowanych danych świadczących o istnieniu nieprawidłowości, czy to systemowych lub

ogólnych, czy dotyczących niektórych grup osób, czy też niektórych ośrodków penitencjarnych, w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim wykonujący nakaz organ sądowy powinien sprawdzić w sposób konkretny i dokładny, czy istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że osoba objęta europejskim nakazem aresztowania wydanym w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności będzie ze względu na warunki jej pozbawienia wolności we wskazanym państwie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w razie przekazania do wspomnianego państwa członkowskiego. W tym celu powinien on wystąpić o przekazanie informacji uzupełniających do wydającego nakaz organu sądowego, który po zwróceniu się w razie potrzeby o pomoc do organu centralnego lub jednego z organów centralnych wydającego nakaz państwa członkowskiego w rozumieniu art. 7 wspomnianej decyzji ramowej powinien udzielić rzeczonych informacji w terminie wyznaczonym w takim wniosku. Wykonujący nakaz organ sądowy powinien odroczyć podjęcie decyzji o przekazaniu zainteresowanej osoby do czasu uzyskania informacji uzupełniających umożliwiających mu wykluczenie istnienia takiego niebezpieczeństwa. Jeśli nie można wykluczyć istnienia wskazanego niebezpieczeństwa w rozsądnym terminie, wspomniany organ powinien zdecydować, czy należy umorzyć procedurę przekazywania.

C- 579/15 Popławski

Wyrok z 29.06.2017 r. w sprawie C-579/15 Daniel Adam Popławski, EC-LI:EU:C:2017:503 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedura przekazywania osób między państwami członkowskimi – Podstawy fakultatywnej odmowy wykonania – Artykuł 4 pkt 6 – Zobowiązanie państwa członkowskiego wykonującego nakaz do wykonania kary zgodnie z jego prawem wewnętrznym – Wprowadzenie w życie – Obowiązek wykładni zgodnej)

Artykuł 4 pkt 6 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie ustawodawstwu państwa członkowskiego wprowadzającemu w życie ten przepis, które – w przypadku gdy o przekazanie cudzoziemca, który posiada zezwolenie na pobyt na czas nieokreślony na terytorium tego państwa członkowskiego, zwraca się inne państwo członkowskie do celów wykonania kary pozbawienia wolności wymierzonej temu cudzoziemcowi na mocy prawomocnego wyroku – po pierwsze, nie dopuszcza takiego przekazania, a po drugie, ogranicza się do ustanowienia wobec organów sądowych pierwszego państwa członkowskiego obowiązku powiadomienia organów sądowych drugiego państwa członkowskiego o gotowości do przejęcia wykonania

tego wyroku, przy czym w dniu odmowy przekazania nie zapewniono rzeczywistego przejęcia wykonania tego wyroku, a w przypadku gdyby takie przejęcie okazało się następnie niemożliwe, taka odmowa nie mogłaby zostać podważona.

Przepisy decyzji ramowej 2002/584 nie wywierają bezpośredniego skutku. Jednakże właściwy sąd krajowy jest zobowiązany, z uwzględnieniem całości prawa wewnętrznego i przy zastosowaniu uznanych przez niego metod wykładni, do dokonania wykładni rozpatrywanych w sprawie w postępowaniu głównym przepisów krajowych w możliwie najwyższym stopniu w świetle brzmienia i celu tej decyzji ramowej, co w niniejszym przypadku oznacza, że w sytuacji odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu przekazania osoby, wobec której w wydającym nakaz państwie członkowskim wydano prawomocny wyrok skazujący na karę pozbawienia wolności, same organy sądowe wykonującego nakaz państwa członkowskiego mają obowiązek zapewnienia rzeczywistego wykonania kary pozbawienia wolności wymierzonej tej osobie.

Artykuł 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że nie zezwala on państwu członkowskiemu na odmowę wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu przekazania osoby, wobec której wydano prawomocny wyrok skazujący na karę pozbawienia wolności, tylko z tego powodu, że to państwo członkowskie zamierza wszcząć przeciwko tej osobie postępowanie karne dotyczące tych samych czynów co czyny, za które wyrok ten został wydany.

C- 640/15 Vilkas

Wyrok z 25.01.2017 r. w sprawie C-640/17 Tomas Vilkas, ECLI:EU:C:2017:39 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 23 – Termin przekazania osoby, której dotyczy wnioski – Możliwość kilkakrotnego ustalenia nowej daty przekazania – Opór osoby, której dotyczy wnioski, wobec jej przekazania – Siła wyższa)

Artykuł 23 ust. 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym wykonujący nakaz organ sądowy i wydający nakaz organ sądowy ustalają nowy termin przekazania na mocy tego przepisu, gdy przekazanie osoby, której dotyczy wnioski, w terminie dziesięciu dni od uzgodnionej na podstawie wspomnianego przepisu pierwszej nowej daty przekazania zostaje udaremnione przez opór ponownie stawiony przez tę osobę, o ile ze względu na wyjątkowe okoliczności organy te nie mogły przewidzieć tego oporu, a następstw tego oporu w odniesieniu do przekazania nie można było uniknąć mimo zachowania

przez wspomniane organy należytej staranności, czego sprawdzenie należy do sądu odsyłającego.

Artykuł 15 ust. 1 i art. 23 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że wspomniane organy pozostają zobowiązane do ustalenia nowej daty przekazania w przypadku upływu terminów wyznaczonych w art. 23.

C- 108/16 PPU Dworzecki

Wyrok z 24.05.2016 r. w sprawie C-108/16 PPU Paweł Dworzecki, ECLI: EU:C:2016:346 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 4a ust. 1 – Procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi – Warunki wykonania – Podstawy fakultatywnej odmowy wykonania – Wyjątki – Wykonanie obligatoryjne – Kara orzeczona zaocznie – Pojęcie „wezwania osobistego” i „doręczenia urzędowej informacji inną drogą” – Autonomiczne pojęcia prawa Unii)

Artykuł 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) Decyzji ramowej Rady 2009/854/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że znajdujące się w tym przepisie wyrażenia „wezwana osobiście”, a także „inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała o wyznaczonej rozprawie” stanowią autonomiczne pojęcia prawa Unii i należy je interpretować jednolicie w całej Unii Europejskiej.

Artykuł 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) Decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że wezwanie, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które nie zostało przekazane bezpośrednio zainteresowanemu, ale zostało doręczone na jego adres dorosłemu domownikowi, który podjął się oddać wezwanie zainteresowanemu, przy czym europejski nakaz aresztowania nie pozwala na ustalenie, czy i – w stosownym przypadku – kiedy domownik rzeczywiście oddał to wezwanie zainteresowanemu, nie spełnia samo w sobie wymogów ustanowionych w tym przepisie.

C- 294/16 PPU J.Z.

Wyrok z 28.07.2016 r. w sprawie C-294/16 PPU J.Z. przeciwko Prokuraturze Rejonowej Łódź-Śródmieście, ECLI:EU:C:2016:610 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 26 ust. 1 – Europejski nakaz aresztowania – Skutki przekazania – Zaliczenie okresu zatrzymania odbytego w wykonującym nakaz państwie członkowskim – Pojęcie „zatrzymania” – Środki ograniczające wolność inne niż umieszczenie

w zakładzie penitencjarnym – Areszt domowy połączony z dozorem elektronicznym – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuły 6 i 49)

Artykuł 26 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że środki takie jak areszt domowy w wymiarze dziewięciu godzin na dobę w godzinach nocnych, połączony z dozorem elektronicznym danej osoby za pomocą opaski elektronicznej, z obowiązkiem stawiennictwa codziennie lub kilka razy w tygodniu w komisariacie policji w określonych godzinach, a także z zakazem występowania o wydanie dokumentów umożliwiających podróż za granicę, nie są co do zasady – uwzględniając rodzaj, czas trwania, skutki i sposób wykonania całokształtu tych środków – do tego stopnia ograniczające, by wywierały skutek w postaci pozbawienia wolności porównywalny z osadzeniem i tym samym zostały zakwalifikowane jako „zatrzymanie” w rozumieniu wspomnianego przepisu, czego sprawdzenie należy jednak do sądu odsyłającego.

C- 367/16 Piotrowski

Wyrok z 23.01.2018 r. w sprawie C-367/18 Dawid Piotrowski, ECLI:EU:C:2018:27 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Procedura przekazywania osób między państwami członkowskimi – Podstawy obligatoryjnej odmowy wykonania – Artykuł 3 pkt 3 – Nieletni – Wymóg sprawdzenia dolnej granicy wieku odpowiedzialności karnej lub indywidualnej oceny dodatkowych warunków przewidzianych przez prawo wykonującego nakaz państwa członkowskiego umożliwiających konkretnie ściganie lub skazanie osoby nieletniej)

Artykuł 3 pkt 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że organ sądowy wykonującego nakaz państwa członkowskiego powinien odmówić przekazania wyłącznie tych osób nieletnich podlegających europejskiemu nakazowi aresztowania, które zgodnie z prawem wykonującego nakaz państwa członkowskiego nie osiągnęły wieku wymaganego do pociągnięcia ich do odpowiedzialności karnej za czyny stanowiące podstawę wydanego wobec nich nakazu.

Artykuł 3 pkt 3 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że w celu wydania decyzji o przekazaniu osoby nieletniej podlegającej europejskiemu nakazowi aresztowania wykonujący nakaz organ sądowy powinien jedynie sprawdzić, czy dana osoba osiągnęła minimalny wiek, aby mogła zostać pociągnięta w wykonującym nakaz państwie członkowskim

do odpowiedzialności karnej za czyny stanowiące podstawę wydania takiego nakazu, bez konieczności uwzględniania ewentualnych dodatkowych warunków dotyczących indywidualnej oceny, od których prawo tego państwa członkowskiego uzależnia konkretnie ściganie lub skazanie osoby nieletniej za te czyny.

C- 452/16 PPU Półtorak

Wyrok z 10.11.2016 r. w sprawie C-452/16 Krzysztof Marek Półtorak, ECLI:EU:C:2016:858 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 1 – Pojęcie „orzeczenia sądowego” – Artykuł 6 ust. 1 – Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” – Europejski nakaz aresztowania wydany przez Rikspolisstyrelsen (krajowy zarząd policji, Szwecja) w celu wykonania kary pozbawienia wolności)

Pojęcie „organu sądowego”, o którym mowa w art. 6 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., jest pojęciem autonomicznym prawa Unii i ów art. 6 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że służba policji, taka jak Rikspolisstyrelsen (krajowy zarząd policji, Szwecja), nie jest objęta zakresem pojęcia „wydającego nakaz organu sądowego” w rozumieniu tego przepisu. Tym samym europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez tę służbę w celu wykonania wyroku orzekającego karę pozbawienia wolności nie można uznać za „orzeczenie sądowe” w rozumieniu art. 1 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299.

C- 453/16 PPU Özçelik

Wyrok z 10.11.2016 r. w sprawie C-453/16 PPU Halil Ibrahim Özçelik, ECLI:EU:C:2016:860 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 8 ust. 1 lit. c) – Pojęcie „nakazu aresztowania” – Pojęcie autonomiczne prawa Unii – Krajowy nakaz aresztowania wydany do celów ścigania przez służbę policji i zatwierdzony przez prokuratora)

Artykuł 8 ust. 1 lit. c) Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że zatwierdzenie przez prokuratora krajowego, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, nakazu aresztowania wydanego wcześniej, do celów ścigania, przez służbę policji stanowi „orzeczenie sądowe” w rozumieniu tego przepisu.

C- 477/16 PPU Kovalkovas

Wyrok z 10.11.2016 r. w sprawie C-477/16 Ruslanas Kovalkovas, ECLI:EU:C:2016:861 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 1 – Pojęcie „orzeczenia sądowego” – Artykuł 6 ust. 1 – Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” – Europejski nakaz aresztowania wydany przez ministerstwo sprawiedliwości Republiki Litewskiej w celu wykonania kary pozbawienia wolności)

Pojęcie „organu sądowego”, o którym mowa w art. 6 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., jest pojęciem autonomicznym prawa Unii i ów art. 6 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by organ władzy wykonawczej, taki jak Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Litewskiej, został wskazany jako „wydający nakaz organ sądowy” w rozumieniu tego przepisu. Tym samym europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez to ministerstwo w celu wykonania wyroku orzekającego karę pozbawienia wolności nie można uznać za „orzeczenie sądowe” w rozumieniu art. 1 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299.

C- 268/17 A.Y.

Wyrok z 25.07.2018 r. w sprawie C-268/17 A.Y., ECLI:EU:C:2018:602 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 2, art. 3 pkt 2 i art. 4 pkt 3 – Podstawy odmowy wykonania – Zakończenie karnego postępowania przygotowawczego – Zasada *ne bis in idem* – Osoba, której dotyczy nakaz, występująca w charakterze świadka we wcześniejszym postępowaniu dotyczącym tych samych czynów – Wydanie wielu europejskich nakazów aresztowania w stosunku do tej samej osoby)

Artykuł 1 ust. 2 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że organ sądowy państwa członkowskiego wykonującego nakaz ma obowiązek wydać decyzję w odniesieniu do każdego przekazanego mu europejskiego nakazu aresztowania, nawet wówczas, gdy w tym państwie członkowskim wydano już postanowienie w przedmiocie wcześniejszego europejskiego nakazu aresztowania dotyczącego tej samej osoby i tych samych czynów, a powtórny europejski nakaz aresztowania został wydany wyłącznie w związku z przedstawieniem w państwie wydania nakazu aktu oskarżenia osobie, której on dotyczy.

Artykuł 3 pkt 2 i art. 4 pkt 3 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że decyzja prokuratora – taka jak postanowienie o zakończeniu postępowania wydane w postępowaniu głównym przez węgierskie centralne biuro śledcze w sprawie toczącej się przeciwko nieznanemu sprawcy, w toku którego osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, została przesłuchana wyłącznie w charakterze świadka, a nie prowadzono w stosunku do niej postępowania karnego, zaś rzeczne postanowienie nie zostało wydane w stosunku do tej osoby – nie może stanowić podstawy odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania na mocy jednego z tych dwóch przepisów.

C- 270/17 PPU Tupikas

Wyrok z 10.08.2017 r. w sprawie C-270/17 PPU Tadas Tupikas, ECLI:EU:C:2017:628 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi – Przesłanki wykonania – Fakultatywne podstawy odmowy – Artykuł 4a ust. 1 decyzji ramowej 2009/299/WSiSW – Nakaz aresztowania wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności – Pojęcie „rozprawy, w wyniku której wydano orzeczenie” – Zainteresowany, który stawiał się osobiście na rozprawie w toku postępowania w pierwszej instancji – Postępowanie odwoławcze obejmujące ponowne rozstrzygnięcie sprawy pod względem merytorycznym – Nakaz aresztowania, który nie zawiera żadnej informacji umożliwiającej zweryfikowanie, czy w toku postępowania odwoławczego przestrzegano prawa osoby skazanej do obrony)

Jeżeli wydające nakaz państwo członkowskie przewidziało kilkuinstancyjne postępowanie karne, w ramach którego mogą zatem być wydane kolejne orzeczenia, przy czym co najmniej jedno z tych orzeczeń było zaoczne, pojęcie „rozprawy, w wyniku której wydano orzeczenie”, w rozumieniu art. 4a ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że dotyczy ono tylko tej instancji postępowania, która zakończyła się wydaniem orzeczenia prawomocnie rozstrzygającego kwestię winy zainteresowanego oraz wymierzonej mu kary, takiej jak kara pozbawienia wolności, po przeprowadzeniu ponownego badania sprawy pod względem merytorycznym zarówno co do faktów, jak i co do prawa.

Postępowanie odwoławcze, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, jest objęte co do zasady tym pojęciem. Jednakże do sądu odsyłającego należy upewnienie się, że posiada ono wyżej wymienione cechy.

C- 271/17 PPU Zdiaszek

Wyrok z 10.08.2017 r. w sprawie C-271/17 Sławomir Andrzej Zdiaszek, EC-LI:EU:C:2017:629 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Procedura przekazania osób między państwami członkowskimi – Przesłanki wykonania – Podstawy fakultatywnej odmowy wykonania – Artykuł 4a ust. 1, dodany decyzją ramową 2009/299 WSiSW – Nakaz aresztowania wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności – Pojęcie „rozprawy, w wyniku której wydano orzeczenie” – Postępowanie w sprawie zmiany wcześniej orzeczonych kar – Orzeczenie, w którym wymierzono karę łączną – Orzeczenie wydane w przypadku gdy zainteresowany nie stawił się osobiście – Osoba skazana, która nie stawiła się osobiście na rozprawie, w ramach której doszło do pierwotnego skazania, ani w toku postępowania w pierwszej instancji, ani w toku postępowania odwoławczego – Osoba, która w toku postępowania odwoławczego broniła się za pośrednictwem obrońcy – Nakaz aresztowania niezawierający informacji w tym zakresie – Konsekwencje w odniesieniu do wykonującego nakaz organu sądowego)

Pojęcie „rozprawy, w wyniku której wydano orzeczenie” w rozumieniu art. 4a ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że dotyczy ono nie tylko instancji postępowania, w wyniku której wydano orzeczenie w postępowaniu odwoławczym, jeżeli w orzeczeniu tym – po przeprowadzeniu ponownego badania sprawy pod względem merytorycznym – prawomocnie rozstrzygnięto kwestię winy danej osoby, ale dotyczy także następującego po niej postępowania – takiego jak to, w wyniku którego wydano wyrok orzekający karę łączną w sprawie w postępowaniu głównym – zakończonego wydaniem orzeczenia zmieniającego w ostateczny sposób wymiar pierwotnie orzeczonej kary, w zakresie, w jakim organ, który wydał to ostatecznie orzeczenie, korzystał w tym względzie z pewnej swobody oceny.

Decyzję ramową 2002/584, zmienioną decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy zainteresowany nie stawił się osobiście w toku postępowania lub, w danym przypadku, postępowań właściwych dla zastosowania art. 4a ust. 1 tej decyzji ramowej, ze zmianami, oraz gdy ani informacje zawarte w formularzu sporządzonym zgodnie z jednolitym wzorem europejskiego nakazu aresztowania, załączonym do wspomnianej decyzji ramowej, ani informacje uzyskane na podstawie art. 15 ust. 2 tej samej decyzji ramowej, ze zmianami, nie dostarczają elementów wystarczających do ustalenia, czy zachodzi jedna z sytuacji, o których mowa w art. 4a ust. 1 lit. a)–d) decyzji ramowej 2002/584, ze zmianami, wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

Niemniej jednak ta decyzja ramowa, ze zmianami, nie uniemożliwia temu organowi uwzględnienia wszystkich okoliczności charakteryzujących rozpatrywaną przez niego sprawę w celu upewnienia się, czy w toku właściwego postępowania lub właściwych postępowań przestrzegano prawa zainteresowanego do obrony.

C- 514/17 PPU Sut

Wyrok z 13.12.2008 r. w sprawie C-514/17 Marin-Simion Sut, ECLI:EU:C:2018:1016 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 4 pkt 6 – Podstawa fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania – Przepięstwo bęące podstawą skazania na karę pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim, które w wykonującym państwie członkowskim jest zagrożone tylko karą grzywny)

Artykuł 4 pkt 6 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy, tak jak sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym, osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności, ma w wykonującym nakaz państwie członkowskim miejsce zamieszkania oraz posiada w nim więzi rodzinne, społeczne i zawodowe, wykonujący nakaz organ sądowy może, ze względów związanych z resocjalizacją wspomnianej osoby, odmówić wykonania tego nakazu, nawet jeśli przestęstwo bęące podstawą wspomnianego nakazu jest zgodnie z prawem wykonującego nakaz państwa członkowskiego zagrożone tylko karą grzywny, o ile zgodnie z tym samym prawem krajowym okoliczność ta nie stoi na przeszkodzie temu, by kara pozbawienia wolności orzeczona wobec osoby, której dotyczy nakaz, została w tym państwie członkowskim rzeczywiście wykonana, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

C- 571/17 PPU Ardic

Wyrok z 22.12.2017 r. w sprawie C-571/17 Samet Ardic, ECLI:EU:C:2017:1026 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi – Warunki wykonania – Podstawy fakultatywnej odmowy wykonania – Artykuł 4a ust. 1, dodany decyzją ramową 2009/299/WSiSW – Nakaz wydany do celów wykonania kary pozbawienia wolności – Pojęcie „rozprawy, w wyniku której wydano orzeczenie” – Zakres – Osoba prawomocnie skazana na karę pozbawienia wolności w wyniku rozprawy, która odbyła się w obecności tej osoby – Kara, której wykonanie zostało następnie częściowo zawieszone pod określonymi warunkami – Późniejsze postępowanie, w którego wyniku zarządzono wykonanie kary z powodu nieprzestrzegania

tych warunków – Postępowanie w przedmiocie uchylenia, które odbyło się pod nieobecność zainteresowanego)

W przypadku gdy zainteresowany osobiście stawiał się na rozprawie w sprawie karnej, w wyniku której wydano orzeczenie prawomocnie uznające go za winnego popełnienia czynu karalnego, i z tego względu wymierzono mu karę pozbawienia wolności, której wykonanie zostało następnie częściowo zawieszone pod pewnymi warunkami, pojęcie „rozprawy, w wyniku której wydano orzeczenie” w rozumieniu art. 4a ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że nie obejmuje ono późniejszego postępowania w przedmiocie uchylenia tego zawieszenia ze względu na naruszenie wspomnianych warunków w okresie próby, o ile orzeczenie uchylające wydane po zakończeniu tego postępowania nie zmienia ani charakteru, ani wymiaru początkowo orzeczonej kary.

C- 128/18 Dorobantu

Wyrok z 15.10.2019 r. w sprawie C-128/18 Dumitru-Tudor Dorobantu, EC-LI:EU:C:2019:857 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Podstawy odmowy wykonania – Artykuł 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania – Warunki pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim – Ocena przeprowadzana przez wykonujący nakaz organ sądowy – Kryteria)

Artykuł 1 ust. 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., w związku z art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy wykonujący organ sądowy dysponuje obiektywnymi, wiarygodnymi, dokładnymi i należycie zaktualizowanymi danymi świadczącymi o istnieniu systemowych lub ogólnych nieprawidłowości w zakresie warunków pozbawienia wolności w zakładach karnych wydającego nakaz państwa członkowskiego, powinien on, w celu dokonania oceny, czy istnieją poważne i sprawdzone podstawy, by sądzić, że po przekazaniu do tego państwa członkowskiego osoba, przeciwko której wydano europejski nakaz aresztowania, będzie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo poddania jej niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego art. 4, uwzględnić wszystkie istotne aspekty bytowe warunków pozbawienia wolności w zakładzie karnym, w którym konkretnie przewidywane jest osadzenie tej osoby, takie jak dostępna dla osoby pozbawionej wolności przestrzeń osobista w celi tego zakładu, warunki sanitarne

oraz zakres swobody przemieszczania się osoby pozbawionej wolności wewnątrz zakładu. Ocena ta nie ogranicza się do sprawdzenia, czy nie występują oczywiste niedostatki. W celu przeprowadzenia takiej oceny wykonujący nakaz organ sądowy powinien zwrócić się do wydającego nakaz organu sądowego o informacje, które uważa za niezbędne, i zasadniczo, w braku konkretnych dowodów pozwalających na stwierdzenie, że warunki pozbawienia wolności naruszają art. 4 karty praw podstawowych, powinien polegać na zapewnieniach udzielonych przez ten ostatni organ.

Jeżeli chodzi w szczególności o przestrzeń osobistą dostępną dla osoby pozbawionej wolności, wykonujący nakaz organ sądowy powinien, przy obecnym braku minimalnych norm w tym zakresie w prawie Unii, uwzględnić minimalne wymogi wynikające z art. 3 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie 04.11.1950 r., zgodnie z wykładnią tego postanowienia dokonaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka. O ile do celów obliczenia tej dostępnej przestrzeni nie należy brać pod uwagę przestrzeni zajmowanej przez urządzenia sanitarne, o tyle obliczenie to powinno uwzględniać przestrzeń zajmowaną przez meble. Osoby pozbawione wolności powinny jednak zachować możliwość normalnego poruszania się po celi.

Wykonujący nakaz organ sądowy nie może wykluczyć istnienia rzeczywistego niebezpieczeństwa niehumanitarnego lub poniżającego traktowania wyłącznie na tej podstawie, że dana osoba dysponuje w wydającym nakaz państwie członkowskim środkiem prawnym umożliwiającym jej zakwestionowanie zastosowanych wobec niej warunków pozbawienia wolności lub że w tym państwie członkowskim istnieją środki ustawodawcze lub strukturalne mające na celu wzmocnienie kontroli warunków pozbawienia wolności.

Stwierdzenie przez wspomniany organ, że istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby sądzić, że osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, po jej przekazaniu do wydającego nakaz państwa członkowskiego będzie narażona na niebezpieczeństwo niehumanitarnego lub poniżającego traktowania ze względu na warunki pozbawienia wolności panujące w zakładzie karnym, w którym konkretnie przewidywane jest jej osadzenie, nie może być dla celów wydania rozstrzygnięcia w sprawie takiego przekazania kompensowane względami związanymi ze skutecznością współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych oraz zasadami wzajemnego zaufania i uznawania.

C- 216/18 PPU L. M.

Wyrok z 25.07.2018 r. w sprawie C-216/18 L.M., ECLI:EU:C:2018:586 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 3 – Procedury przekazywania osób między

państwami członkowskimi – Warunki wykonania – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 47 – Prawo do niezawisłego i bezstronnego sądu)

Zgodnie z art. 19 TUE, w którym skonkretyzowano afirmowaną w art. 2 TUE wartość państwa prawnego, zadanie zapewniania pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, a także ochrony sądowej praw, które jednostki wywodzą z prawa Unii, należy do sądów krajowych oraz do Trybunału (zob. podobnie wyroki: z dnia 27.02.2018 r., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C64/16, EU:C:2018:117, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 06.03.2018 r., *Achmea*, C284/16, EU:C:2018:158, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

Samo istnienie skutecznej kontroli sądowej służącej zapewnieniu poszanowania prawa Unii jest nieodłączną cechą państwa prawnego (wyrok z dnia 27.02.2018 r., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C64/16, EU:C:2018:117, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

Wynika stąd, że każde państwo członkowskie powinno zapewnić, by organy należące – jako „sąd” w znaczeniu określonym w prawie Unii – do jego systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii odpowiadały wymogom skutecznej ochrony sądowej (wyrok z dnia 27.02.2018 r., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C64/16, EU:C:2018:117, pkt 37).

Tymczasem dla zagwarantowania tej ochrony rzeczą kluczową jest zachowanie niezawisłości takich organów, co potwierdza art. 47 akapit drugi Karty, w którym wśród wymogów związanych z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego wymieniono dostęp do „niezawisłego” sądu (wyrok z 27.02.2018 r., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C64/16, EU:C:2018:117, pkt 41).

Niezawisłość sądów krajowych ma zasadnicze znaczenie w szczególności dla prawidłowego funkcjonowania systemu współpracy sądowej pod postacią mechanizmu odesłania prejudycjalnego przewidzianego w art. 267 TFUE, jako że – zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału – mechanizm ten może zostać uruchomiony jedynie przez organ, którego zadaniem jest stosowanie prawa Unii, spełniający w szczególności rzeczne kryterium niezawisłości (wyrok z 27.02.2018 r., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C64/16, EU:C:2018:117, pkt 43).

W związku z tym, że jak wskazano w pkt 40 niniejszego wyroku, decyzja ramowa 2002/584 ma na celu wprowadzenie uproszczonego systemu bezpośredniego przekazywania osób między „organami sądowymi” w celu zapewnienia swobodnego przepływu orzeczeń sądowych w sprawach karnych w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, zachowanie niezawisłości takich organów jest również kluczową kwestią w ramach mechanizmu europejskiego nakazu aresztowania.

Decyzja ramowa 2002/584 opiera się bowiem na zasadzie, zgodnie z którą orzeczenia w przedmiocie europejskiego nakazu aresztowania korzystają z wszelkich gwarancji właściwych orzeczeniom sądowym, w tym wynikających z praw podstawowych i podstawowych zasad prawnych wskazanych w art. 1 ust. 3 omawianej decyzji ramowej.

Wymaga to, aby nie tylko orzeczenie w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania, ale także orzeczenie dotyczące wydania takiego nakazu były wydawane przez organ sądowy spełniający wymogi skutecznej ochrony sądowej – w tym gwarancji niezawisłości – a tym samym aby cała procedura przekazywania osób między państwami członkowskimi uregulowana w decyzji ramowej 2002/584 była wykonywana pod kontrolą sądową (zob. podobnie wyrok z 10.11.2016 r., Kovalkovas, C477/16 PPU, EU:C:2016:861, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

Ponadto należy wskazać, że w ramach postępowania karnego, na etapie postępowania przygotowawczego lub na etapie postępowania wykonawczego w odniesieniu do kary bądź środka zabezpieczającego polegających na pozbawieniu wolności, lub też w ramach postępowania karnego co do istoty, które pozostają poza zakresem stosowania decyzji ramowej 2002/584 i prawa Unii, państwa członkowskie nadal podlegają obowiązkowi przestrzegania praw podstawowych mających umocowanie w EKPC lub w ich prawach krajowych, w tym prawa do rzetelnego procesu sądowego i wynikających z niego gwarancji (zob. podobnie wyrok z 30.05.2013 r., F, C168/13 PPU, EU:C:2013:358, pkt 48).

Wykładni art. 1 ust. 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy dokonywać w ten sposób, że w sytuacji, gdy wykonujący nakaz organ sądowy, mający zadecydować o przekazaniu osoby wskazanej w europejskim nakazie aresztowania wydanym w celu przeprowadzenia postępowania karnego, posiada informacje, takie jak te zawarte w przyjętym na podstawie art. 7 ust. 1 TUE uzasadnionym wniosku Komisji, mogące wskazywać na istnienie rzeczywistego ryzyka naruszenia prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, gwarantowanego przez art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, ze względu na systemowe lub ogólne nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej wydającego nakaz państwa członkowskiego, wspomniany organ powinien zweryfikować w sposób konkretny i dokładny, czy – w świetle sytuacji osobistej tej osoby, jak również charakteru przestępstwa, za które jest ścigana, oraz kontekstu faktycznego, stanowiącego podstawę europejskiego nakazu aresztowania, oraz przy uwzględnieniu informacji udzielonych przez wydające nakaz państwo członkowskie na podstawie art. 15 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584 ze zmianami – istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że owa osoba będzie narażona na takie ryzyko w wypadku przekazania do tego ostatniego państwa.

C- 220/18 PPU M.L.

Wyrok z 25.07.2018 r. w sprawie C-220/18 PPU M.L., ECLI:EU:C:2018:589 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów

sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 3 – Procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi – Warunki wykonania – Podstawy odmowy wykonania – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 4 – Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania – Warunki pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim – Zakres badania przeprowadzanego przez wykonujące nakaz organy sądowe – Istnienie środka prawnego w wydającym nakaz państwie członkowskim – Zapewnienie złożone przez organy tego państwa członkowskiego)

Artykuł 1 ust. 3, art. 5 i art. 6 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że gdy wykonujący nakaz organ sądowy dysponuje danymi świadczącymi o istnieniu systemowych lub ogólnych nieprawidłowości dotyczących warunków pozbawienia wolności w zakładach penitencjarnych wydającego nakaz państwa członkowskiego, których dokładność sąd odsyłający powinien sprawdzić przy uwzględnieniu wszystkich uaktualnionych informacji:

- wykonujący nakaz organ sądowy nie może wykluczyć istnienia rzeczywistego niebezpieczeństwa, że osoba objęta europejskim nakazem aresztowania wydanym w celu wykonania kary pozbawienia wolności będzie poddana niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, na tej tylko podstawie, że osobie tej przysługuje w wydającym nakaz państwie członkowskim środek prawny umożliwiający jej zaskarżenie warunków pozbawienia wolności, choć istnienie takiego środka prawnego może zostać wzięte pod uwagę przez wspomniany organ dla celów podjęcia decyzji o przekazaniu zainteresowanej osoby;
- wykonujący nakaz organ sądowy jest zobowiązany do zbadania jedynie warunków pozbawienia wolności w zakładach penitencjarnych, w których według dostępnych mu informacji wspomniana osoba zostanie prawdopodobnie osadzona, w tym tymczasowo lub przejściowo;
- wykonujący nakaz organ sądowy musi sprawdzić w tym celu jedynie konkretne i dokładne warunki pozbawienia wolności zainteresowanej osoby, które mają znaczenie dla ustalenia, czy osoba ta będzie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 karty praw podstawowych;
- wykonujący nakaz organ sądowy może wziąć pod uwagę informacje przedstawione przez organy wydającego nakaz państwa członkowskiego inne od wydającego nakaz organu sądowego, takie jak w szczególności zapewnienie, że zainteresowana osoba nie będzie poddana ludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 karty praw podstawowych.

C- 327/18 R.O.

Wyrok z 19.09.2018 r. w sprawie C-327/18 PPU R.O., ECLI:EU:C:2018:733 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Podstawy odmowy wykonania – Artykuł 50 TUE – Nakaz wydany przez organy sądowe państwa członkowskiego, które wszczęło procedurę wystąpienia z Unii Europejskiej – Brak pewności co do systemu prawnego mającego zastosowanie w stosunkach pomiędzy tym państwem a Unią w konsekwencji wystąpienia)

Wykładni art. 50 TUE należy dokonać w ten sposób, że sam fakt notyfikacji przez państwo członkowskie jego zamiaru wystąpienia z Unii Europejskiej zgodnie z tym postanowieniem nie skutkuje tym, że w wypadku wydania przez wspomniane państwo członkowskie europejskiego nakazu aresztowania wobec określonej osoby wykonujące nakaz państwo członkowskie powinno odmówić wykonania tego europejskiego nakazu aresztowania lub zawiesić jego wykonanie w oczekiwaniu na większą jasność co do przepisów, które będą obowiązywać w państwie członkowskim wydającym nakaz po jego wystąpieniu z Unii Europejskiej. Jeżeli nie istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że w konsekwencji wystąpienia przez wydające nakaz państwo członkowskie z Unii Europejskiej osoba, której dotyczy rzeczony europejski nakaz aresztowania, będzie narażona na ryzyko pozbawienia jej praw uznanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej oraz w Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., wykonujące nakaz państwo członkowskie nie może odmówić wykonania tego właśnie europejskiego nakazu aresztowania dopóty, dopóki wydające nakaz państwo członkowskie pozostaje członkiem Unii Europejskiej.

C- 492/18 PPU TC

Wyrok z 12.02.2019 r. w sprawie C-492/18 PPU TC, ECLI:EU:C:2019:108 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 12 – Utrzymanie aresztu osoby, której dotyczy wnioski – Artykuł 17 – Termin na podjęcie decyzji w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania – Przepisy prawa krajowego przewidujące zawieszenie z urzędu aresztu po upływie terminu 90 dni od dnia zatrzymania – Wykładnia zgodna – Zawieszenie biegu terminów – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 6 – Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego – Rozbieżne wykładnie przepisów prawa krajowego – Jasność i przewidywalność)

Decyzję ramową Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie

przepisowi prawa krajowego takiemu jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, przewidującemu ogólny i bezwarunkowy obowiązek zwolnienia osoby, której dotyczy wniosek, zatrzymanej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, po upływie terminu 90 dni od dnia jej zatrzymania, gdy istnieje bardzo poważne ryzyko ucieczki tej osoby, niedające się ograniczyć do akceptowalnego poziomu poprzez zastosowanie wobec tej osoby odpowiednich środków.

Artykuł 6 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu pozwalającemu na utrzymanie aresztu wobec osoby, której dotyczy wniosek, po upływie tego 90-dniowego terminu w oparciu o wykładnię tego przepisu prawa krajowego, zgodnie z którą rzeczony termin ulega zawieszeniu w sytuacji, gdy wykonujący nakaz organ sądowy postanowi zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, zaczekać na odpowiedź Trybunału na wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez inny wykonujący nakaz organ sądowy albo odroczyć wydanie decyzji o przekazaniu, jeżeli istnieje realne ryzyko, że w wydającym nakaz państwie członkowskim osoba, której dotyczy wniosek, może być narażona na nieludzkie lub poniżające traktowanie, jeżeli owo orzecznictwo krajowe nie zapewnia zgodności wspomnianego przepisu prawa krajowego z decyzją ramową 2002/584 i wykazuje rozbieżności mogące skutkować różnymi okresami aresztu.

C- 508/18 OG i C-82/18 PPU P.I.

Wyrok z 27.05.2019 r. w sprawach połączonych C-508/18 O.G. i C-82/18 PPU P.I., ECLI:EU:C:2019:456 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 6 ust. 1 – Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” – Europejski nakaz aresztowania wydany przez prokuraturę państwa członkowskiego – Status – Istnienie stosunku podporządkowania organowi władzy wykonawczej – Uprawnienie ministra sprawiedliwości do wydawania indywidualnych instrukcji – Brak gwarancji niezależności)

Sprawy C508/18 i C82/19 PPU zostają połączone do celów wydania wyroku.

Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że nie obejmuje ono prokuratur państwa członkowskiego, które są narażone na ryzyko podlegania, bezpośrednio lub pośrednio, indywidualnym poleceniom lub instrukcjom ze strony organu władzy wykonawczej, takiego jak minister sprawiedliwości, w ramach podejmowania decyzji w sprawie wydania europejskiego nakazu aresztowania.

C- 509/18 P.F.

Wyrok z 27.05.2019 r. w sprawie C-509/18 P.F., ECLI:EU:C:2019:457 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 6 ust. 1 – Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” – Europejski nakaz aresztowania wydany przez prokuratora generalnego państwa członkowskiego – Status – Gwarancja niezależności)

W związku z tym „wydający nakaz organ sądowy” w rozumieniu art. 6 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584 powinien być w stanie pełnić tę funkcję w sposób obiektywny, z uwzględnieniem wszystkich dowodów obciążających i odciążających, nie będąc przy tym narażonym na ryzyko, że jego uprawnienia dyskrecyjne będą podlegały poleceniom lub instrukcjom zewnętrznym, w szczególności ze strony władzy wykonawczej, tak by nie było żadnych wątpliwości co do tego, że decyzja o wydaniu europejskiego nakazu aresztowania jest podejmowana przez ten organ, a nie ostatecznie przez wspomnianą władzę (zob. podobnie wyrok z 10.11.2016 r., Kovalkovas, C477/16 PPU, EU:C:2016:861, pkt 42).

Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” w rozumieniu art. 6 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono prokuratora generalnego państwa członkowskiego, który, chociaż pod względem strukturalnym jest niezależny od władzy sądowniczej, to jest on właściwy w zakresie prowadzenia postępowania karnego i którego status w tym państwie członkowskim zapewnia mu gwarancję niezależności od władzy wykonawczej w ramach wydawania europejskiego nakazu aresztowania.

C- 551/18 PPU I.K.

Wyrok z 06.12.2018 r. w sprawie C-551/18 PPU I.K., ECLI:EU:C:2018:991 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedura przekazywania osób między państwami członkowskimi – Europejski nakaz aresztowania wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności – Treść i forma – Artykuł 8 ust. 1 lit. f) – Brak informacji na temat kary dodatkowej – Ważność – Konsekwencje – Wpływ na umieszczenie w zakładzie karnym)

Artykuł 8 ust. 1 lit. f) Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że pominięcie w europejskim nakazie aresztowania, na podstawie którego przekazano daną osobę, informacji

o karze dodatkowej, polegającej na oddaniu do dyspozycji, na którą osoba ta została skazana za to samo przestępstwo i tym samym orzeczeniem, w którym orzeczono zasadniczą karę pozbawienia wolności, w okolicznościach rozpatrywanych w postępowaniu głównym nie stoi na przeszkodzie temu, by wykonanie tej dodatkowej kary po zakończeniu kary zasadniczej i po wydaniu przez krajowy sąd penitencjarny formalnej decyzji w tym zakresie prowadziło do pozbawienia wolności.

C- 717/18 X.

Wyrok z 03.03.2020 r. w sprawie C-717/18 X., ECLI:EU:C:2020:142 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 2 ust. 2 – Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania – Zniesienie weryfikacji pod kątem podwójnej odpowiedzialności karnej za popełniony czyn – Warunki – Przestępstwo zagrożone w wydającym nakaz państwie członkowskim karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi przynajmniej trzy lata – Zmiana ustawodawstwa karnego wydającego nakaz państwa członkowskiego między datą popełnienia czynów a datą wydania europejskiego nakazu aresztowania – Wersja ustawy, którą należy wziąć pod uwagę w celu weryfikacji górnej granicy kary co najmniej trzech lat)

Artykuł 2 ust. 2 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi należy interpretować w ten sposób, że w celu sprawdzenia, czy przestępstwo, w związku z którym wydano europejski nakaz aresztowania, jest zagrożone w wydającym nakaz państwie członkowskim karą pozbawienia wolności lub środkiem zabezpieczającym polegającym na pozbawieniu wolności, których górna granica wynosi przynajmniej trzy lata, tak jak jest ono zdefiniowane w prawie wydającego nakaz państwa członkowskiego, wykonujący nakaz organ sądowy powinien wziąć pod uwagę prawo wydającego nakaz państwa członkowskiego w wersji mającej zastosowanie do czynów leżących u podstaw sprawy, w ramach której wydano europejski nakaz aresztowania.

C- 314/18 SF

Wyrok z 11.03.2020 r. w sprawie C-314/18 SF, ECLI:EU:C:2020:191 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 5 pkt 3 – Uzależnienie przekazania od gwarancji, że osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, zostanie ponownie przekazana do wykonującego nakaz państwa członkowskiego w celu odbycia tam kary pozbawienia wolności lub wykonania środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności orzeczonych w wydającym nakaz państwie członkowskim – Moment ponownego przekazania – Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW – Artykuł 3 ust. 3 – Zakres stosowania – Artykuł 8 – Dostosowanie kary orzeczonej wobec niej

w wydającym nakaz państwie członkowskim – Artykuł 25 – Wykonanie kary w ramach art. 5 pkt 3 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW).

Artykuł 5 pkt 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi w związku z art. 1 ust. 3 tej decyzji, a także w związku z Art. 1 lit. a), art. 3 ust. 3 i 4 oraz art. 25 decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej, zmienionych decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy wykonujące nakaz państwo członkowskie uzależnia przekazanie, do celów przeprowadzenia postępowania karnego, osoby, która jest obywatelem tego państwa lub ma tam miejsce zamieszkania, od gwarancji, że osoba ta, po jej wysłuchaniu, zostanie ponownie przekazana do wykonującego nakaz państwa członkowskiego w celu odbycia tam kary pozbawienia wolności lub wykonania środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności orzeczonych w wydającym europejski nakaz aresztowania państwie członkowskim, państwo to jest zobowiązane ponownie przekazać tę osobę natychmiast po uprawomocnieniu się wyroku skazującego, chyba że konkretne powody związane z poszanowaniem prawa do obrony osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, lub zapewnieniem prawidłowego przebiegu postępowania sprawiają, że obecność tej osoby w wydającym nakaz państwie członkowskim jest niezbędna aż do czasu, gdy wszelkie inne postępowania w sprawie przestępstwa stanowiącego podstawę europejskiego nakazu aresztowania zostaną prawomocnie zakończone.

Artykuł 25 decyzji ramowej 2008/909, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy wykonanie europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu przeprowadzenia postępowania karnego jest uzależnione od gwarancji, o której mowa w art. 5 pkt 3 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, wykonujące nakaz państwo członkowskie może w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności orzeczonych wobec osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania w wydającym nakaz państwie członkowskim, dostosować wymiar tej kary tylko w ściśle określonych warunkach ustanowionych w art. 8 ust. 2 decyzji ramowej 2008/909, zmienionej decyzją ramową 2009/299.

C- 489/19 PPU N.J.

Wyrok z 09.10.2019 r. w sprawie C-489/19 PPU N.J., ECLI:EU:C:2019:849 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 1 – Pojęcie „europejskiego nakazu aresztowania”

– Minimalne wymogi przesądzające o ważności – Artykuł 6 ust. 1 – Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” – Europejski nakaz aresztowania wydany przez prokuraturę państwa członkowskiego – Status – Istnienie stosunku podporządkowania organowi władzy wykonawczej – Uprawnienie ministra sprawiedliwości do wydawania indywidualnych instrukcji – Zatwierdzenie europejskiego nakazu aresztowania przez sąd przed jego przekazaniem)

Pojęcie „europejskiego nakazu aresztowania”, o którym mowa w art. 1 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono europejskie nakazy aresztowania wydane przez prokuratury państwa członkowskiego, mimo że owe prokuratury są w kontekście wydawania tych nakazów aresztowania narażone na ryzyko bezpośredniego lub pośredniego podlegania indywidualnym poleceniom lub instrukcjom ze strony władzy wykonawczej, takiej jak minister sprawiedliwości, pod warunkiem że te nakazy aresztowania, by mogły zostać przekazane przez te prokuratury, obligatoryjnie podlegają zatwierdzeniu przez sąd, który w ramach tej procedury kontroluje – w sposób niezależny i obiektywny, posiadając dostęp do całości akt sprawy karnej, do których dołączane są ewentualne indywidualne polecenia i instrukcje ze strony władzy wykonawczej – przesłanki wydania oraz proporcjonalność wspomnianych nakazów aresztowania, podejmując w ten sposób autonomiczną decyzję, nadającą im ostateczną formę.

C- 566/19 PPU J.R. i C- 626/19 PPU Y.C.

Wyrok z 12.12.2019 r. w sprawach połączonych C-566/19 PPU J.R. i C-626/19 PPU Y.C, ECLI:EU:C:2019:1077 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 6 ust. 1 – Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” – Kryteria – Europejski nakaz aresztowania wydany przez prokuraturę państwa członkowskiego w celu przeprowadzenia postępowania karnego)

Wykładni art. 6 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy dokonywać w ten sposób, że pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” w rozumieniu tego przepisu obejmuje prokuratorów państwa członkowskiego właściwych w zakresie prowadzenia postępowania karnego i podlegających kierownictwu i kontroli swych przełożonych, jeżeli ich status zapewnia im gwarancję niezależności, w szczególności względem władzy wykonawczej, w ramach wydawania europejskiego nakazu aresztowania.

Wykładni decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy dokonywać w ten sposób, że wymogi skutecznej ochrony sądowej, z której korzystać powinna osoba, przeciwko której wydano europejski nakaz aresztowania w celu przeprowadzenia postępowania karnego, są spełnione, jeżeli zgodnie z ustawodawstwem wydającego nakaz państwa członkowskiego przesłanki wydania tego nakazu, a w szczególności jego proporcjonalny charakter, podlegają w tym państwie członkowskim kontroli sądowej.

C- 625/19 PPU X.D.

Wyrok z 12.12.2019 r. w sprawie C-625/19 PPU X.D., ECLI:EU:C:2019:1078 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 6 ust. 1 – Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” – Kryteria – Europejski nakaz aresztowania wydany przez prokuraturę państwa członkowskiego w celu przeprowadzenia postępowania karnego)

Wykładni Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy dokonywać w ten sposób, że wymogi wynikające ze skutecznej ochrony sądowej, z której korzystać powinna osoba, przeciwko której wydano europejski nakaz aresztowania w celu przeprowadzenia postępowania karnego, są spełnione, jeżeli zgodnie z ustawodawstwem wydającego nakaz państwa członkowskiego przesłanki wydania tego nakazu, a w szczególności jego proporcjonalny charakter, podlegają w tym państwie członkowskim kontroli sądowej.

C- 627/19 PPU Z.B.

Wyrok z 12.12.2019 r. w sprawie C-627/19 PPU Z.B., ECLI:EU:C:2019:1079 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 6 ust. 1 – Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” – Kryteria – Europejski nakaz aresztowania wydany przez prokuraturę państwa członkowskiego w celu wykonania kary)

Wykładni Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy dokonywać w ten sposób, że decyzja ta nie stoi na przeszkodzie ustawodawstwu państwa członkowskiego, które przyznając uprawnienie do wydania europejskiego nakazu aresztowania w celu wykonania kary organowi, który chociaż uczestniczy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości tego państwa

członkowskiego, sam nie jest sądem, nie przewiduje odrębnego środka zaskarżenia przed sądem decyzji tego organu o wydaniu takiego europejskiego nakazu aresztowania.

C- 510/19 A.Z.

Wyrok z 24.11.2020 r. w sprawie C-510/19 A.Z., ECLI:EU:C:2020:953 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 6 ust. 2 – Pojęcie „wykonującego nakaz organu sądowego” – Artykuł 27 ust. 2 – Zasada szczególności – Artykuł 27 ust. 3 lit. g) i art. 27 ust. 4 – Odstępstwo – Ściganie za „inne przestępstwo” niż to, które było podstawą przekazania – Zgoda wykonującego nakaz organu sądowego – Zgoda prokuratury wykonującego nakaz państwa członkowskiego)

Pojęcie „wykonującego nakaz organu sądowego” w rozumieniu art. 6 ust. 2 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., stanowi autonomiczne pojęcie prawa Unii, które należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono organy państwa członkowskiego, które niekoniecznie będąc sędziami lub sądami, uczestniczą w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w tym państwie członkowskim, przy wykonywaniu swoich obowiązków związanych z wydaniem europejskiego nakazu aresztowania działają w sposób niezależny oraz wykonują swoje funkcje w ramach procedury odpowiadającej wymogom skutecznej ochrony sądowej.

Artykuł 6 ust. 2, a także art. 27 ust. 3 lit. g) i art. 27 ust. 4 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że prokurator państwa członkowskiego uczestniczący w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, który może w ramach wykonywania swoich uprawnień decyzyjnych otrzymywać indywidualne instrukcje ze strony władzy wykonawczej, nie stanowi „wykonującego nakaz organu sądowego” w rozumieniu tych przepisów.

C- 195/20 PPU X.C.

Wyrok z 24.09.2020 r. w sprawie C-195/20 X.C., ECLI:EU:C:2020:749 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Skutki przekazania – Artykuł 27 – Możliwość ścigania za inne przestępstwa – Zasada szczególności)

Artykuł 27 ust. 2 i 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r. należy interpretować w ten sposób, że zasada szczególności, o której mowa w ust. 2 tego artykułu, nie stoi na przeszkodzie środkowi

polegającemu na ograniczeniu wolności zastosowanemu wobec osoby, której dotyczy pierwszy europejski nakaz aresztowania, z powodu czynów innych niż te, które stanowiły podstawę jej przekazania w wykonaniu tego nakazu, i poprzedzających te czyny, gdy osoba ta dobrowolnie opuściła terytorium państwa członkowskiego wydającego pierwszy nakaz i została mu przekazana w wykonaniu drugiego europejskiego nakazu aresztowania wydanego po tym wyjeździe w celu wykonania kary pozbawienia wolności, o ile na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania organ sądowy wykonujący ów nakaz wyraził zgodę na rozszerzenie ścigania na czyny, za które orzeczono ten środek polegający na ograniczeniu wolności.

C- 354/20 PPU i C- 412/20 PPU

Wyrok z 17.12.2020 r. w sprawach połączonych C-354/20 PPU L. i C-412/20 PPU P., ECLI:EU:C:2020:1033 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 3 – Artykuł 6 ust. 1 – Procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi – Warunki wykonania – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 47 akapit drugi – Prawo do niezawisłego i bezstronnego sądu – Systemowe lub ogólne nieprawidłowości – Pojęcie „wydającego nakaz organu sądowego” – Uwzględnienie okoliczności, które nastąpiły po wydaniu rozpatrywanego europejskiego nakazu aresztowania – Wymóg zbadania przez wykonujący nakaz organ sądowy, w sposób konkretny i dokładny, czy istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że w wypadku przekazania zainteresowanego będzie on narażony na rzeczywiste ryzyko naruszenia prawa do rzetelnego procesu sądowego)

Wykładni art. 6 ust. 1 oraz art. 1 ust. 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy dokonywać w ten sposób, że w sytuacji, gdy wykonujący nakaz organ sądowy mający zadecydować o przekazaniu osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, posiada informacje świadczące o systemowych lub ogólnych nieprawidłowościach w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej w wydającym ten nakaz państwie członkowskim, które istniały w chwili jego wydania lub wystąpiły po jego wydaniu, ów wykonujący nakaz organ sądowy nie może odmówić sądowi, który wydał ten nakaz, statusu „wydającego nakaz organu sądowego” i nie może przyjąć, że istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że w wypadku przekazania do tego ostatniego państwa członkowskiego owa osoba będzie narażona na rzeczywiste ryzyko naruszenia jej prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, gwarantowanego przez art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, bez obowiązku zweryfikowania w sposób konkretny i dokładny w szczególności sytuacji osobistej tej osoby, charakteru przestępstw, których dotyczy nakaz aresztowania, oraz kontekstu faktycznego, w którym

został on wydany, jak również oświadczeń przedstawicieli władz publicznych co do sposobu, w jaki należy rozstrzygnąć konkretną sprawę.

C414/20 PPU MM

Wyrok z 13.01.2021 r. w sprawie C414/20 PPU MM, ECLI:EU:C:2021:4 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi – Artykuł 6 ust. 1 i art. 8 ust. 1 lit. c) – Europejski nakaz aresztowania wydany na podstawie krajowego postanowienia o postawieniu zarzutów – Pojęcie „[nakazu aresztowania] lub jakiegokolwiek innego podlegającego wykonaniu orzeczenia sądowego mającego analogiczny skutek prawny” – Brak krajowego nakazu aresztowania – Konsekwencje – Skuteczna ochrona sądowa – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej)

Artykuł 6 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że status „wydającego nakaz organu sądowego” w rozumieniu tego przepisu nie jest uzależniony od istnienia kontroli sądowej postanowienia o wydaniu europejskiego nakazu aresztowania ani leżącego u jego podstaw postanowienia krajowego.

Artykuł 8 ust. 1 lit. c) decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że należy stwierdzić nieważność europejskiego nakazu aresztowania, gdy nie jest on oparty na „[krajowym nakazie aresztowania] lub jakimkolwiek innym podlegającym wykonaniu orzeczeniu sądowym mającym analogiczny skutek prawny” w rozumieniu tego przepisu. Pojęcie to dotyczy krajowych środków przyjętych przez organ sądowy w ramach ścigania i aresztowania osoby objętej postępowaniem karnym w celu postawienia jej przed sądem dla celów przeprowadzenia czynności postępowania karnego. Do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy krajowe postanowienie o postawieniu zarzutów takie jak to, na którym opiera się europejski nakaz aresztowania rozpatrywany w postępowaniu głównym, wywołuje takie skutki prawne.

W wypadku braku przepisów w ustawodawstwie wydającego nakaz państwa członkowskiego przewidujących sądowy środek odwoławczy mający na celu kontrolę warunków, w jakich europejski nakaz aresztowania został wydany przez organ, który – uczestnicząc w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości tego państwa członkowskiego – sam nie jest sądem, decyzję ramową 2002/584, zmienioną decyzją ramową 2009/299, rozpatrywaną w świetle prawa do skutecznej ochrony sądowej zagwarantowanego w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, należy interpretować w ten sposób, że umożliwia ona sądowi krajowemu rozpatrującemu środek zaskarżenia mający na celu kwestionowanie zgodności z prawem utrzymania

tymczasowego aresztowania osoby przekazanej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania wydanego na podstawie aktu krajowego – którego nie można zakwalifikować jako „[krajowego nakazu aresztowania] lub jakiegokolwiek innego podlegającego wykonaniu orzeczenia sądowego mającego analogiczny skutek prawny” w rozumieniu art. 8 ust. 1 lit. c) tej decyzji ramowej – i w ramach którego to środka zaskarżenia podniesiono zarzut dotyczący nieważności tego europejskiego nakazu aresztowania w świetle prawa Unii, za właściwy do przeprowadzenia takiej kontroli ważności.

Decyzję ramową 2002/584, zmienioną decyzją ramową 2009/299, rozpatrywaną w świetle prawa do skutecznej ochrony sądowej zagwarantowanego w art. 47 karty praw podstawowych, należy interpretować w ten sposób, że nie wymagają one, by stwierdzenie przez sąd krajowy – zgodnie z którym rozpatrywany europejski nakaz aresztowania został wydany z naruszeniem art. 8 ust. 1 lit. c) tej decyzji ramowej, ponieważ nie opiera się on na „[krajowym nakazie aresztowania] lub jakimkolwiek innym podlegającym wykonaniu orzeczeniu sądowym mającym analogiczny skutek prawny” w rozumieniu tego przepisu – skutkowało uwolnieniem tymczasowo aresztowanej osoby po przekazaniu jej przez wykonującego nakaz państwo członkowskie państwu członkowskiemu wydającemu nakaz. W konsekwencji do sądu odsyłającego należy rozstrzygnięcie, zgodnie z jego prawem krajowym, jakie skutki brak takiego aktu krajowego, jako podstawy prawnej rozpatrywanego europejskiego nakazu aresztowania, może wywołać w odniesieniu do postanowienia o utrzymaniu tymczasowego aresztowania oskarżonej osoby.

C648/20 PPU PI

Wyrok z 10.03.2021 r. w sprawie C648/20 PPU PI, ECLI:EU:C:2021:187 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 8 ust. 1 lit. c) – Europejski nakaz aresztowania wydany przez prokuraturę państwa członkowskiego w celu przeprowadzenia postępowania karnego na podstawie środka polegającego na pozbawieniu wolności wydanego przez ten sam organ – Brak kontroli sądowej przed przekazaniem osoby, której dotyczy wniosek – Konsekwencje – Skuteczna ochrona sądowa – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej)

Artykuł 8 ust. 1 lit. c) Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., w związku z art. 47 karty i orzecznictwem Trybunału należy interpretować w ten sposób, że wymogi skutecznej ochrony sądowej, z której powinna korzystać osoba, wobec której wydano europejski nakaz aresztowania w celu przeprowadzenia postępowania karnego, nie są spełnione wówczas, gdy zarówno

europejski nakaz aresztowania, jak i orzeczenie sądowe, stanowiące podstawę jego wydania, zostały wydane przez prokuratora, którego można uznać za „wydający nakaz organ sądowy” w rozumieniu art. 6 ust. 1 tej decyzji ramowej, lecz nie mogą podlegać kontroli sądowej w wydającym nakaz państwie członkowskim przed przekazaniem osoby, której dotyczy wnioszek, przez wykonujące nakaz państwo członkowskie.

C488/19 JR

Wyrok z 17.03.2021 r. w sprawie C488/19 JR, ECLI:EU:C:2021:206 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Zakres stosowania – Artykuł 8 ust. 1 lit. c) – Pojęcie „podlegającego wykonaniu wyroku” – Przestępstwo będące podstawą wyroku skazującego wydanego przez sąd państwa trzeciego – Królestwo Norwegii – Wyrok uznany i wykonywany przez państwo wydające nakaz na mocy umowy dwustronnej – Artykuł 4 pkt 7 lit. b) – Podstawy fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania – Ekstraterytorialny charakter przestępstwa)

Artykuł 1 ust. 1 i art. 8 ust. 1 lit. c) Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r. należy interpretować w ten sposób, że europejski nakaz aresztowania może zostać wydany na podstawie orzeczenia sądowego wydającego nakaz państwa członkowskiego nakazującego wykonanie w tym państwie członkowskim kary orzeczonej przez sąd państwa trzeciego, jeżeli na podstawie dwustronnej umowy między tymi państwami dany wyrok został uznany orzeczeniem sądu państwa członkowskiego. Jednakże wydanie europejskiego nakazu aresztowania jest uzależnione od spełnienia przesłanki, po pierwsze, aby osoba, której dotyczy wnioszek, została skazana na karę pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej czterech miesięcy, a po drugie, aby postępowanie, które doprowadziło do wydania w państwie trzecim wyroku uznanego następnie w wydającym nakaz państwie członkowskim, było zgodne z prawami podstawowymi, a w szczególności z obowiązkami wynikającymi z art. 47 i 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Artykuł 4 pkt 7 lit. b) decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że w przypadku europejskiego nakazu aresztowania wydanego na podstawie orzeczenia sądowego wydającego nakaz państwa członkowskiego, pozwalającego na wykonanie w tym państwie członkowskim kary orzeczonej przez sąd państwa trzeciego, w sytuacji gdy dane przestępstwo zostało popełnione na terytorium tego ostatniego państwa, kwestię, czy przestępstwo to zostało popełnione „poza terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego”,

należy rozstrzygnąć z uwzględnieniem jurysdykcji karnej tego państwa trzeciego, w niniejszym przypadku Królestwa Norwegii, która umożliwiła ściganie tego przestępstwa, a nie jurysdykcji wydającego nakaz państwa członkowskiego.

C665/20 PPU X

Wyrok z 29.04.2021 r. w sprawie C665/20 PPU X, ECLI:EU:C:2021:339 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Podstawy fakultatywnej odmowy wykonania – Artykuł 4 pkt 5 – Osoba, której dotyczy nakaz, w stosunku do której zapadło prawomocne orzeczenie dotyczące tych samych czynów w państwie trzecim – Orzeczona kara, która została wykonana lub nie może być już wykonywana w świetle prawa państwa członkowskiego, w którym nastąpiło skazanie – Stosowanie – Zakres uznania przysługujący wykonującemu nakaz organowi sądowemu – Pojęcie „tych samych czynów” – Złagodzenie kary przyznane przez organ pozasądowy w ramach powszechnego środka łagodzenia kar)

Artykuł 4 pkt 5 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się transponować ten przepis do swojego prawa krajowego, wykonujący nakaz organ sądowy, oceniając, czy należy odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania z powodu wskazanego w tym przepisie, powinien dysponować pewnym zakresem uznania.

Artykuł 3 pkt 2 i art. 4 pkt 5 Decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że zawarte w obu tych przepisach pojęcie „tych samych czynów” powinno podlegać jednolitej wykładni.

Artykuł 4 pkt 5 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, który uzależnia stosowanie przewidzianej w tym przepisie podstawy fakultatywnej odmowy wykonania nakazu od przesłanki, aby w przypadku skazania kara została wykonana lub była aktualnie wykonywana albo nie mogła być już wykonywana w świetle prawa państwa, w którym nastąpiło skazanie, należy interpretować w ten sposób, że przesłanka ta jest spełniona, w sytuacji gdy osoba, której dotyczy wnioszek o przekazanie, została prawomocnie skazana za te same czyny na karę pozbawienia wolności, która to kara została częściowo wykonana w państwie trzecim, w którym zapadł wyrok skazujący, a w pozostałym zakresie została darowana przez pozasądowy organ tego państwa w ramach powszechnego środka łagodzenia kar, który znalazł zastosowanie również wobec osób skazanych za popełnienie poważnych przestępstw i który nie znajduje oparcia w obiektywnych względach leżących u podstaw polityki karnej. Do wykonującego nakaz organu sądowego, w ramach przysługującego mu zakresu uznania, należy wyważenie względów zapobiegania bezkarności

oraz zwalczania przestępczości z jednej strony i wymogu zagwarantowania zainteresowanej osobie pewności prawa z drugiej strony.

C428/21 PPU i C429/21 PPU H.M. i T.Z.

Wyrok z 26.10.2021 r. w sprawach połączonych C428/21 PPU i C429/21 PPU H.M. i T.Z., ECLI:EU:C:2021:876 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 27 ust. 3 lit. g) i art. 27 ust. 4 – Wniosek o wyrażenie zgody na ściganie innych czynów niż te, które uzasadniały przekazanie – Artykuł 28 ust. 3 – Wniosek o wyrażenie zgody na dalsze przekazanie zainteresowanej osoby innemu państwu członkowskiemu – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Prawo do skutecznej ochrony sądowej – Prawo zainteresowanej osoby do bycia wysłuchaną przed wykonującym nakaz organem sądowym – Zasady)

Artykuł 27 ust. 3 lit. g), art. 27 ust. 4 oraz art. 28 ust. 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r. w świetle prawa do skutecznej ochrony sądowej gwarantowanego przez art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że osoba przekazana wydającemu nakaz organowi sądowemu w wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania korzysta z prawa do bycia wysłuchaną przez wykonujący nakaz organ sądowy, w przypadku gdy do tego ostatniego organu wydający nakaz organ sądowy skierował wniosek o wyrażenie zgody na podstawie owych przepisów tej decyzji ramowej, przy czym przesłuchanie to może odbyć się w wydającym nakaz państwie członkowskim, a organy sądowe tego państwa są w tym przypadku zobowiązane do zapewnienia, aby prawo zainteresowanej osoby do bycia wysłuchaną było wykonywane w sposób użyteczny i skuteczny, bez bezpośredniego udziału wykonującego nakaz organu sądowego. Jednakże do wykonującego nakaz organu sądowego należy zadbanie o to, by dysponować wystarczającymi informacjami, w szczególności na temat stanowiska zainteresowanej osoby, aby móc wydać, z pełną znajomością rzeczy – i z pełnym poszanowaniem prawa do obrony tej osoby – orzeczenie w sprawie wniosku o wyrażenie zgody sformułowanego na podstawie art. 27 ust. 4 lub art. 28 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584, oraz wezwać w stosownym przypadku wydający nakaz organ sądowy do pilnego przedstawienia dodatkowych informacji.

C479/21 PPU SN i SD

Wyrok z 16.11.2021 r. w sprawie C479/21 PPU SN i SD, ECLI:EU:C:2021:929 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Artykuł 50 TUE – Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej – Artykuł 217 TFUE – Umowa o handlu

i współpracy ze Zjednoczonym Królestwem – Protokół (nr 21) w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Tymczasowe utrzymanie systemu europejskiego nakazu aresztowania względem Zjednoczonego Królestwa na mocy umowy o wystąpieniu – Zastosowanie przepisów dotyczących mechanizmu wydawania osób, wprowadzonego umową o handlu i współpracy ze Zjednoczonym Królestwem do europejskiego nakazu aresztowania – Systemy wiążące dla Irlandii)

Wykładni art. 50 TUE, art. 217 TFUE i protokołu (nr 21) w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do traktatów UE i FUE należy dokonywać w ten sposób, że art. 62 ust. 1 lit. b) Umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej w związku z jej art. 185 akapit czwarty oraz art. 632 Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony są wiążące dla Irlandii.

C203/20 A.B. i inni

Wyrok z 16.12.2021 r. w sprawie C203/20 A.B. i inni, ECLI:EU:C:2021:1016 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Zakres stosowania – Artykuł 51 – Stosowanie prawa Unii – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Właściwość Trybunału – Wystąpienie z odesłaniem przed wydaniem europejskiego nakazu aresztowania – Dopuszczalność – Zasada *ne bis in idem* – Artykuł 50 – Pojęcia „uniewinnienia” i „skazania” – Amnestia w wydającym nakaz państwie członkowskim – Prawomocne orzeczenie o zakończeniu postępowania karnego – Odwołanie amnestii – Uchylenie orzeczenia o zakończeniu postępowania karnego – Wznowienie postępowania – Konieczność istnienia orzeczenia wydanego w następstwie rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej osoby, której to dotyczy – Dyrektywa 2012/13/UE – Prawo do informacji w postępowaniu karnym – Zakres stosowania – Pojęcie „postępowania karnego” – Proces legislacyjny prowadzący do przyjęcia rezolucji dotyczącej odwołania amnestii – Postępowanie sądowe mające na celu zbadanie zgodności tej rezolucji z konstytucją krajową)

Artykuł 50 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie wydaniu europejskiego nakazu aresztowania w stosunku do osoby, przeciwko której toczące się postępowanie karne zostało początkowo umorzone prawomocnym orzeczeniem sądowym wydanym na podstawie amnestii, a następnie wznowione wskutek przyjęcia ustawy odwołującej

tę amnestię i uchylającej owo orzeczenie sądowe, jeżeli wspomniane orzeczenie zostało wydane przed rozstrzygnięciem o odpowiedzialności karnej osoby, której to dotyczy.

Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22.05.2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym należy interpretować w ten sposób, że nie ma ona zastosowania do procedury o charakterze prawodawczym dotyczącej odwołania amnestii ani do postępowania sądowego mającego na celu kontrolę zgodności tego odwołania z konstytucją krajową.

C562/21 PPU i C563/21 PPU X i Y

Wyrok z 22.02.2022 r. w sprawach połączonych C562/21 PPU i C563/21 PPU X i Y, ECLI:EU:C:2022:100 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 3 – Procedura przekazywania osób między państwami członkowskimi – Warunki wykonania – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 47 akapit drugi – Prawo podstawowe do rzetelnego procesu przed niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy – Systemowe lub ogólne nieprawidłowości – Dwuetapowe badanie – Kryteria stosowania – Wymóg zbadania przez wykonujący nakaz organ sądowy, w sposób konkretny i dokładny, czy istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, w wypadku przekazania byłaby narażona na rzeczywiste ryzyko naruszenia jej prawa podstawowego do rzetelnego procesu przed niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy)

Artykuł 1 ust. 2 i 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że gdy wykonujący nakaz organ sądowy mający orzec o przekazaniu osoby wskazanej w europejskim nakazie aresztowania dysponuje dowodami potwierdzającymi istnienie systemowych lub ogólnych nieprawidłowości dotyczących niezawisłości władzy sądowniczej wydającego nakaz państwa członkowskiego, co się tyczy w szczególności procedury powołania członków tej władzy sądowniczej, organ ten może odmówić przekazania tej osoby:

- w ramach europejskiego nakazu aresztowania wydanego dla celów wykonania kary lub środka zabezpieczającego polegających na pozbawieniu wolności, wyłącznie wtedy, gdy wspomniany organ stwierdzi, że w szczególnych okolicznościach sprawy istnieją poważne i sprawdzone podstawy do przyjęcia – biorąc pod uwagę w szczególności przedstawione przez wspomnianą osobę dowody dotyczące członków składu orzekającego, którzy rozpatrywali jej sprawę karną, lub każdą inną okoliczność istotną dla oceny niezawisłości i bezstronności tego składu orzekającego – że naruszono prawo podstawowe tej osoby do rzetelnego procesu przed niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na

- mocy ustawy, określone w art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, oraz
- w ramach europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu przeprowadzenia postępowania karnego, wyłącznie wtedy, gdy ten sam organ stwierdzi, że w szczególnych okolicznościach sprawy istnieją poważne i sprawdzone podstawy do przyjęcia – biorąc pod uwagę w szczególności przedstawione przez tę osobę okoliczności dotyczące jej sytuacji osobistej, charakter przestępstwa, w odniesieniu do którego toczy się wobec niej postępowanie karne, kontekst faktyczny, w który wpisuje się ten europejski nakaz aresztowania, lub wszelką inną okoliczność istotną dla oceny niezawisłości i bezstronności składu orzekającego, który prawdopodobnie wyda rozstrzygnięcie w postępowaniu dotyczącym tej osoby – że w wypadku przekazania osoba ta byłaby narażona na rzeczywiste ryzyko naruszenia tego prawa podstawowego.

C804/21 PPU C i CD

Wyrok z 28.04.2022 r. w sprawie C804/21 PPU C i CD, ECLI:EU:C:2022:307 (Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 23 ust. 3 – Wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy – Artykuł 6 ust. 2 – Służby policji – Wyłączenie – Siła wyższa – Pojęcie – Przeszkody prawne w przekazaniu – Środki prawne wniesione przez osobę, której dotyczy wnioski – Wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej – Wyłączenie – Artykuł 23 ust. 5 – Upływ terminów przekazania – Konsekwencje – Zwolnienie z aresztu – Obowiązek podjęcia wszelkich innych niezbędnych środków w celu zapobieżenia ucieczce)

Artykuł 23 ust. 3 Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że pojęcie siły wyższej nie obejmuje przeszkód prawnych w przekazaniu wynikających z wniesienia środków prawnych przez osobę, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, opartych na prawie wykonującego nakaz państwa członkowskiego, jeżeli wykonujący nakaz organ sądowy wydał prawomocną decyzję w sprawie przekazania zgodnie z art. 15 ust. 1 rzeczony decyzji ramowej.

Artykuł 23 ust. 3 Decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że określony w tym przepisie wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy nie jest spełniony, gdy wykonujące nakaz państwo członkowskie powierza służbie policji zadanie zbadania istnienia siły wyższej i spełnienia przesłanek utrzymania aresztu tymczasowego wobec osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, oraz wyznaczenia, w stosownym przypadku, nowego terminu przekazania, i to nawet jeśli osoba ta ma

prawo zwrócić się w każdej chwili do wykonującego nakaz organu sądowego o wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie wyżej wymienionych kwestii.

Artykuł 23 ust. 5 Decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy określony w art. 23 ust. 3 owej decyzji ramowej wymóg podjęcia czynności przez wykonujący nakaz organ sądowy nie został spełniony, należy uznać, że terminy, o których mowa w ust. 2–4 tego art. 23, upłynęły, co skutkuje tym, że wspomniana osoba powinna zostać zwolniona z aresztu.

C-569/20 IR

Wyrok z 19.05.2022 r. w sprawie C-569/20 IR, ECLI:EU:C:2022:401 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Dyrektywa (UE) 2016/343 – Artykuł 8 – Prawo do obecności na rozprawie – Powiadomienie o rozprawie – Niemożność ustalenia miejsca pobytu oskarżonego pomimo starań w rozsądnym zakresie poczynionych przez właściwe organy – Możliwość przeprowadzenia rozprawy i skazania w trybie zaocznym – Artykuł 9 – Prawo do wznowienia postępowania lub innego środka prawnego, który umożliwia ponowne rozpoznanie sprawy co do jej istoty)

Artykuł 8 i 9 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 09.03.2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym należy interpretować w ten sposób, że w sprawie oskarżonego, którego miejsca pobytu właściwe organy krajowe pomimo poczynionych w rozsądnym zakresie starań nie zdołały ustalić i któremu organy te nie zdołały w związku z tym przekazać informacji dotyczących toczącego się przeciwko niemu procesu, może odbyć się rozprawa oraz – w stosownym wypadku – może on zostać skazany w trybie zaocznym, lecz w takim wypadku co do zasady powinien mieć on możliwość bezpośredniego powołania się po doręczeniu mu wyroku skazującego na przyznane w tej dyrektywie prawo do wznowienia postępowania lub do skorzystania z równoważnego środka prawnego prowadzącego do ponownego rozpatrzenia istoty sprawy w jego obecności. Oskarżonemu można jednak odmówić tego prawa, jeżeli z precyzyjnych i obiektywnych przesłanek wynika, że otrzymał on wystarczające informacje, aby wiedzieć, że w jego sprawie odbędzie się rozprawa, a w drodze rozmyślnych działań i z zamiarem uchylenia się od wymiaru sprawiedliwości uniemożliwił on organom urzędowe powiadomienie go o rozprawie.

C105/21 I.R.

Wyrok z 30.06.2022 r. w sprawie C105/21 I.R., ECLI:EU:C:2022:511 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuły 6 i 47 – Prawo do swobodnego przemieszczania się i pobytu – Prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem

– Zasady równoważności i wzajemnego zaufania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Dyrektywa 2012/13/UE – Prawo do informacji w postępowaniu karnym – Pouczenie o prawach w przypadku zatrzymania – Prawo do informacji dotyczących oskarżenia na mocy krajowego nakazu aresztowania – Prawo dostępu do materiałów sprawy – Warunki wydania europejskiego nakazu aresztowania wobec osoby ściganej znajdującej się w wykonującym nakaz państwie członkowskim – Pierwszeństwo prawa Unii)

- 1) **Artykuły 6 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, prawo do swobodnego przemieszczania się i pobytu, a także zasady równoważności i wzajemnego zaufania należy interpretować w ten sposób, że organ sądowy wydający europejski nakaz aresztowania na podstawie Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., nie ma żadnego obowiązku doręczenia osobie, której dotyczy ten nakaz aresztowania, orzeczenia krajowego dotyczącego jej aresztowania ani informacji dotyczących możliwości zaskarżenia tego orzeczenia, dopóki wspomniana osoba znajduje się w wykonującym ten nakaz aresztowania państwie członkowskim i nie została przekazana właściwym organom wydającego go państwa członkowskiego.**
- 2) **Zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że nakłada ona na wydający nakaz organ sądowy obowiązek dokonania w możliwie najszerszym zakresie wykładni zgodnej jego prawa krajowego, pozwalającej mu na zapewnienie rezultatu dostosowanego do celu realizowanego przez decyzję ramową 2002/584, zmienioną decyzją ramową 2009/299, która stoi na przeszkodzie temu, by na mocy prawa krajowego organ ten był zobowiązany do doręczenia osobie, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, przed jej przekazaniem organom sądowym wydającego nakaz państwa członkowskiego, krajowego orzeczenia dotyczącego jej aresztowania i informacji dotyczących możliwości zaskarżenia tego orzeczenia.**

C168/21 KL

Wyrok z 14.07.2022 r. w sprawie C168/21 KL, ECLI:EU:C:2022:558 (Odesłanie pre-judycjalne – Współpraca sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 2 ust. 4 – Przesłanka podwójnej karalności czynu – Artykuł 4 pkt 1 – Podstawa fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania – Kontrola sprawowana przez wykonujący nakaz organ sądowy – Czynny, które tylko częściowo wypełniają znamiona przestępstwa w świetle prawa wykonującego nakaz państwa członkowskiego – Artykuł 49 ust. 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Zasada proporcjonalności czynów zabronionych i kar)

Artykuł 2 ust. 4 oraz art. 4 pkt 1 Decyzji ramowej 2002/584/WSiSW Rady z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że

przewidziana w tych przepisach przesłanka podwójnej karalności czynu jest spełniona w sytuacji, w której europejski nakaz aresztowania został wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w związku z czynami stanowiącymi w wydającym nakaz państwie członkowskim przestępstwo wymagające, by czyny te naruszały dobro chronione prawem w tym państwie członkowskim, jeżeli owe czyny stanowią przestępstwo również w prawie wykonującego nakaz państwa członkowskiego, w którym naruszenie tego dobra chronionego prawem nie stanowi znamienia przestępstwa.

Artykuł 2 ust. 4 oraz art. 4 pkt 1 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, w związku z art. 49 ust. 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, należy interpretować w ten sposób, że wykonujący nakaz organ sądowy nie może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności, jeżeli owa kara została orzeczona w wydającym nakaz państwie członkowskim za popełnienie przez osobę ściganą jednego przestępstwa, na które składa się kilka czynów, z których tylko część stanowi przestępstwo w wykonującym nakaz państwie członkowskim.

ZAGADNIENIA PRAKTYCZNE

Pytanie

Pytanie (zasada specjalności)

Czy zasada specjalności bądź jakaś inna sprzeciwia się wykonaniu wobec osoby przekazanej do Polski na podstawie ENA celem odbycia kary pozbawienia wolności, kary zastępczej pozbawienia wolności orzeczonej za grzywnę, którą orzeczono za ten sam czyn?

Odpowiedź

Powyżej zarysowane zagadnienie prawne zmierza do identyfikacji zakresu ochrony wynikającej z zasady specjalności na tle stosowania europejskiego nakazu aresztowania. Przepis art. 607e § 1 stanowi implementację art. 27 Decyzji ramowej 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi¹⁷ i wyklucza możliwość ścigania, wykonania kary, jak również pozbawienia wolności za przestępstwo, inne niż to, które stanowiło podstawę przekazania osoby ściganej¹⁸. W celu stwierdzenia, czy chodzi o „inne przestępstwo” niż to, które stanowiło podstawę przekazania, należy zbadać, czy znamiona przestępstwa według opisu prawnego tego przestępstwa w wydającym nakaz państwie członkowskim są takie same jak te, ze względu na które nastąpiło przekazanie osoby, i czy istnieje wystarczająca zgodność pomiędzy danymi widniejącymi w nakazie

¹⁷ Dz. Urz. L WE 190 z 2002 r., str. 1.

¹⁸ A. Górski, A. Sakowicz (red.), *Zwalczanie przestępczości w Unii Europejskiej. Współpraca sądowa i policyjna w sprawach karnych*, 2006, Lex/el, pkt. 14.2.3.

aresztowania a danymi wymienionymi w ramach późniejszej czynności procesowej. Zmiany dotyczące okoliczności czasu i miejsca są dozwolone, o ile wynikają one z informacji zebranych w postępowaniu toczącym się w państwie wydającym nakaz, dotyczących zachowania opisanego w nakazie aresztowania, nie zmieniają charakteru przestępstwa i nie pociągają za sobą spełnienia przesłanek odmowy wykonania ENA na mocy art. 3 i 4 decyzji ramowej (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 01.12.2008 r., C-388/08, *Leymann i Pustovarov*, ZOTSiS 2008/12A/I-8983).

W omawianym zagadnieniu tożsamość czynu, w odniesieniu do którego nastąpiło przekazanie w ramach ENA, jest zachowana. Wątpliwość wydaje się dotyczyć konsekwencji braku zakomunikowania organowi państwa wykonania kary zastępczej względem grzywny towarzyszącej zasadniczej karze pozbawienia wolności w treści europejskiego nakazu aresztowania. Należy przypuszczać, że kara zastępcza pozbawienia wolności została wymierzona w miejsce kary grzywny orzeczonej obok kary pozbawienia wolności (art. 33 § 2 k.k.). Zastępcza kara pozbawienia wolności orzekana na podstawie art. 46 k.k.w. jest obecnie jedną z kilku form wykonania kary grzywny na wypadek nieuiszczenia jej w terminie¹⁹.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się, że kara dodatkowa orzeczone za przestępstwo, na podstawie którego wydano i wykonano ENA, w zasadzie nie jest objęta zakresem stosowania zasady specjalności. Brak informacji w treści ENA o karze dodatkowej skutkującej możliwością zastosowania środka polegającego na pozbawieniu wolności, nie prowadzi samo w sobie do zakazu jego wykonania po przekazaniu w trybie ENA. Pominięcie w art. 8 ust. 1 lit. f decyzji ramowej ws. ENA informacji o karze dodatkowej nie ma wpływu na wykonywanie uprawnień, jakie właściwemu organowi państwa wykonania przyznaje art. 3–5 tej decyzji ramowej. Trybunał podkreślił, że decyzja organu państwa wykonania ENA pozostaje bez uszczerbku dla możliwości skorzystania przez osobę ściganą, po jej przekazaniu, ze środków zaskarżenia w państwie wydania ENA, które umożliwią jej zakwestionowanie zgodności z prawem umieszczenia jej w zakładzie penitencjarnym tego państwa. Osoba ta może przy tej okazji powołać się w szczególności na poszanowanie prawa do skutecznego środka prawnego oraz do rzetelnego procesu sądowego, a także prawa do obrony wynikających z art. 47 i art. 48 ust. 2 Karty praw podstawowych UE²⁰. Z tego względu Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjął, że pominięcie w treści ENA informacji o karze dodatkowej, na którą osoba ta została skazana za to samo przestępstwo na podstawie orzeczenia, w którym wymierzono zasadniczą karę pozbawienia wolności, nie stoi na przeszkodzie, by wykonanie kary dodatkowej po zakończeniu odbywania kary zasadniczej i po wydaniu przez krajowy sąd penitencjarny odpowiedniej decyzji w tym zakresie, prowadziło do pozbawienia wolności (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 06.12.2018 r., C551/18 PPU IK).

¹⁹ Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, LEX / Arche 2008, komentarz do art. 46 k.k.w.

²⁰ Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012 r., s. 391–407.

Cytowane orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie odnosi się wprost do zastępczej kary pozbawienia wolności za grzywnę, ale wiąże się z zagadnieniem wykonania dodatkowej sankcji skutkującej pozbawieniem wolności wobec osoby ściganej obok lub w ślad za karą pozbawienia wolności, względem której wydano ENA, a która w nakazie nie została wskazana. Pominięcie w treści ENA zastępczej kary pozbawienia wolności za grzywnę, oznacza że organ państwa wykonania okoliczności tej nie brał pod uwagę, orzekając w przedmiocie wykonania ENA. Nie oznacza to jednak, że organ ten w ogóle nie przeprowadził analizy pod kątem zastosowania przesłanek odmowy wykonania ENA określonych w art. 3 i 4 decyzji ramowej ws. ENA. Nie przywołując żadnej ze wskazanych przesłanek odmowy, organ ten dopuścił tym samym przekazanie osoby ściganej w celu wykonania zasadniczej kary pozbawienia wolności.

Zdaniem Trybunału, art. 15 ust. 3 decyzji ramowej ws. ENA nie może być interpretowany w ten sposób, że nakłada on na organ państwa wydającego obowiązek poinformowania organu państwa wykonującego, już po uwzględnieniu przez ten organ ENA, o istnieniu kary dodatkowej, tak aby wspomniany organ wydał następczą decyzję co do możliwości wykonania tej kary w państwie wydania ENA. Poddanie wykonania kary dodatkowej takiemu obowiązkowi, podczas gdy organ państwa wykonującego nie mógł odmówić wykonania ENA, byłoby niezgodne z celem decyzji ramowej w zakresie ułatwienia i przyspieszenia współpracy wymiarów sprawiedliwości.

Niezależnie od odmienności stanów faktycznych w sprawie I.K. oraz w omawianym przykładzie można uznać stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej za ważką wskazówkę interpretacyjną. Zastępcza kara jest zatem dolegliwością orzekaną obok kary pozbawienia wolności, która nie wpływa na rozerwanie jej związku z samym przestępstwem, za które wyrażono zgodę na przekazanie osoby ściganej w trybie ENA, nawet jeżeli kara zastępcza nie została wymieniona w treści nakazu. Wydaje się zatem, że nie znajduje się pod ochroną wynikającą z zasady specjalności na podstawie art. 27 decyzji ramowej ws. ENA.

Nie zmienia to faktu, że w ocenie Autorów zastępcza kara pozbawienia wolności nie może być samodzielną podstawą wydania ENA.

Pytanie (zasada specjalności)

Czy w wypadku zrzeczenia się lub niezrzeczenia się zasady specjalności sąd wydaje postanowienie o przyjęciu takiego oświadczenia?

Odpowiedź

Zagadnienie zawarte w przedmiotowym pytaniu odnosi się do rodzaju decyzji, jaką powinien podjąć sąd w celu odebrania oświadczenia w przedmiocie wyrażenia zgody na zrzeczenie się ochrony wynikającej z zasady specjalności na podstawie art. 607e § 3 pkt. 7 k.p.k. Dotyczy to sytuacji, w której osoba ścigana po przekazaniu do Polski wyraża zgodę na ściganie lub wykonanie kary pozbawienia wolności w odniesieniu do czynów innych niż te, które stanowiły podstawę jej przekazania w trybie ENA (607e § 1).

Nastąpi to, o ile osoba ścigana nie złożyła takiego oświadczenia w państwie wykonania ENA, bowiem w takim wypadku zachodzi przesłanka określona w art. 607e § 3 pkt. 6 k.p.k.

W celu odebrania oświadczenia w przedmiocie wyrażenia zgody na zrzeczenie się ochrony wynikającej z zasady specjalności wyznacza się posiedzenie. Sądem właściwym do odebrania oświadczenia jest sąd właściwy do rozpoznania sprawy w rozumieniu art. 31 § 1 k.p.k.²¹ Jeżeli natomiast przekazanie w trybie ENA nastąpiło na potrzeby ścigania, posiedzenie takie wyznacza sąd na wniosek prokuratora prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Złożenie oświadczenia przed prokuratorem byłoby bowiem bezskuteczne i traktowane powinno być jedynie jako zapowiedź złożenia takiego oświadczenia, skłaniając prokuratora do wystąpienia z wnioskiem o wyznaczenie w tym celu posiedzenia²². Odebranie oświadczenia na posiedzeniu stanowić będzie czynność sądu w postępowaniu przygotowawczym.

W zależności od celu wydania ENA, posiedzenie w przedmiocie zrzeczenia się ochrony wynikającej z zasady specjalności może zostać odebrane w toku postępowania przygotowawczego, tj. przed wyznaczeniem rozprawy głównej. Gdyby ENA została wykonana w związku z toczącym się postępowaniem sądowym, możliwe jest odebranie tego oświadczenia w sądowym stadium procesu, więc również na etapie postępowania odwoławczego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 29.11.2017 r. II AKa 367/17 LEX nr 2436660).

Odnosnie do decyzji warunkującej odebranie oświadczenia, następuje ona w formie postanowienia sądu, bowiem ustawa nie wymaga w tym przypadku wydania wyroku (art. 93 § 1 k.p.k.). Postanowienia to z zasady orzeczenia formalne, rozstrzygające w przedmiocie dopuszczalności procesu lub też rozstrzygające o ważniejszych kwestiach procesowych o charakterze wpadkowym²³. Skoro postanowienia wydaje się, gdy ustawa nie wymaga wydania wyroku, a zarządzenia w kwestiach niewymagających postanowienia (art. 93 § 2 k.p.k. *in principio*), to w konsekwencji o formie decyzji procesowej w konkretnej sytuacji decyduje to, jaki organ jest uprawniony do jej wydania²⁴.

W wypadku nieuzyskania oświadczenia osoby ściganej należy pamiętać o zakresie ochrony wynikającym z art. 607e § 1 i konsekwencjach jego naruszenia. W sytuacji, gdy ścigany został przekazany do Polski w wykonaniu ENA, który dotyczył innych przestępstw niż objęte postępowaniem i nie złożył w trybie określonym w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. oświadczenia o zrzeczeniu się zasady specjalności, ściganiu za te czyny stoi na przeszkodzie negatywna przesłanka procesowa określona w art. 17 § 1 pkt 11

²¹ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2012, t. 3, s. 751.

²² Por. G. Jaworski; [w:] G. Jaworski, A. Sołtysińska, *Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych. Komentarz*, 2010, s. 292.

²³ Por. T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, LEX/el. 2014, komentarz do art. 93.

²⁴ S. Steinborn, [w:] L.K. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, [tak dalej] LEX/el. 2015, komentarz do art. 93.

w związku z art. 607e § 1 k.p.k. (wyrok Sądu Najwyższego z 09.03.2011 r., V KK 135/11, LEX nr 794538).

W wypadku, gdyby nie udało się uzyskać oświadczenia osoby ściganej, sąd właściwy do rozpoznania sprawy powinien rozważyć wystąpienie do właściwego organu państwa wykonania o wyrażenie zgody na ściganie osoby przekazanej za czyn niebędący podstawą przekazania.

Pytanie (kara łączna)

Czy w sytuacji wydania ENA celem odbycia w Polsce kary łącznej pozbawienia wolności łączącej m.in. karę orzeczoną za czyn, co do którego inne państwo UE nie chce zgodzić się na przekazanie (np. brak podwójnej karalności, kara jednostkowa zbyt niska), możliwe jest wykonanie w Polsce tylko kar jednostkowych (ewentualnie po przekazaniu orzeczenie nowej kary łącznej, łączącej kary orzeczone za czyny, co do których byłaby zgoda na przekazanie)? Czy można uznać, że skoro nie ma warunków do wykonania kary łącznej z uwagi na ochronę wynikającą z zasady specjalności, to należy powrócić do wykonywania kar jednostkowych (jak np. w wypadku przedawnienia wykonania kary jednostkowej połączonej w łączną)?

Odpowiedź

Artykuł 607e poświęcony jest ochronie praw osoby ściganej w trybie ENA, w wypadku jej przekazania do Polski jako państwa wydania ENA. Przejęciu orzeczenia do wykonania towarzyszy zakaz ścigania za przestępstwa (art. 607e § 1), ale także zakaz zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności za przestępstwo inne niż objęte orzeczeniem przekazanym do wykonania w Polsce (art. 607e § 2). Zakaz ten obowiązuje w odniesieniu do wszelkich spraw prowadzonych w Polsce z udziałem skazanego, tak przez sąd okręgowy, który orzekł o przejęciu orzeczenia do wykonania, jak również przez inne polskie sady lub organy ścigania²⁵.

Zgodzić się należy z tezą zarysowaną w pytaniu, że z uwagi na ochronę wynikającą z zasady specjalności, przewidzianą w art. 607e § 1 k.p.k., nie jest możliwe wykonanie kar pozbawienia wolności oruczonych w wyroku łącznym, oruczonych wobec czynów, które nie były objęte podstawą wydania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20.10.2011 r., III KK 140/11, LEX nr 1044023).

Analiza przesłanki odmowy wykonania ENA ma znaczenie w perspektywie oceny zasadności ponownego wystąpienia z ENA. Jakkolwiek brak jest formalnych przeciwwskazań do ponownego skierowania ENA w oparciu o przesłanki poddane już ocenie w orzeczeniu o odmowie wykonania ENA (choćby częściowo) przez organ państwa wykonania, tym niemniej wystąpienie takie przy niezmiennionej podstawie prawnej oceny orzeczeń jednostkowych jest nieuzasadnione, mając na względzie niezwykle kosztowny proces związany z procedurą ENA, oraz wysokie prawdopodobieństwo ponownej odmowy wykonania ENA. Poczyniona uwaga dotycząca braku przeszkód dla wystąpienia

²⁵ Por. S. Buczma; [w:] D. Drajewicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2020, s. 938.

z kolejnym nakazem do tego samego państwa wykonania, odnosi się jedynie do sytuacji, w której orzeczenie o odmowie wykonania ENA nastąpiło na podstawie przesłanek fakultatywnych.

Wobec częściowej odmowy wykonania ENA i braku możliwości uzyskania zgody państwa wykonania ENA na wykonanie jednostkowych kar pozbawienia wolności objętych wyrokiem łącznym, polski sąd powinien rozważyć próbę uzyskania zgody skazanego na zrzeczenie się ochrony wynikającej z zasady specjalności (art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k.). Jeżeli także i ta możliwość odpadnie, wykonanie wyroku łącznego nie będzie możliwe w orzeczonym zakresie i wykonaniu podlegać będą kary jednostkowe. Uruchomienie gwarancji ochronnych wynikających z zasady specjalności uniemożliwia wykonanie wyroku łącznego w dotychczasowej postaci. Stanowi to podstawę do wydania nowego wyroku łącznego w trybie art. 575 § 1 k.p.k. Objąć on powinien kary orzeczone za czyny, co do których organ państwa wykonania wyraził zgodę na przekazanie osoby ściganej w trybie ENA, przy uwzględnieniu warunków orzekania kary łącznej na podstawie rozdziału IX Kodeksu karnego oraz zasad wydania wyroku łącznego na podstawie art. 568a k.p.k. i nast.

W wypadku braku innej możliwości rozwiązania omawianego problemu, rozważyć można również przekazanie wyroków skazujących do wykonania do państwa, w którym skazany aktualnie przebywa, na podstawie przepisów rozdziału 66f k.p.k. Jednakże, mając na uwadze fakt, że przekazanie następowaloby do państwa wykonania ENA, konieczne byłoby przeprowadzenie testu proporcjonalności takiego przekazania w oparciu o pozytywne przesłanki wystąpienia określone w art. 611t k.p.k. oraz brak przesłanek odmowy wykonania kary pozbawienia wolności zawartych w art. 9 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW (nieodwzorowanych w rozdziale 66f stanowiącym polską implementację decyzji ramowej 2008/909/WSiSW w zakresie procedury wystąpienia do innego państwa członkowskiego UE).

Pytanie (kara łączna)

Holandia odmówiła przekazania skazanego na podstawie ENA, albowiem kara łączna łączyła karę jednostkową za czyn, co do którego brak było podwójnej karalności. Czy można jeszcze raz wystąpić z nowym ENA (poszukiwany nadal przebywa w Holandii), wskazując tym razem, że mimo że jest orzeczona kara łączna, to w razie odmowy co do tego jednego czynu będziemy wykonywać kary jednostkowe, a nie karę łączną?

Odpowiedź

W wypadkach wystąpienia z ENA należy brać pod uwagę konieczność respektowania zasady specjalności sformułowanej w art. 607e § 1 k.p.k. która stanowi przesłankę ujemną dla orzeczenia kary łącznej obejmującej kary pozbawienia wolności wymierzone za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę wydania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania. Rażące naruszenie art. 607e § 1 k.p.k. i zawartej w nim zasady specjalności stanowić będzie zarówno wydanie wyroku łącznego obejmującego

kary pozbawienia wolności nieobjęte decyzją o przekazaniu, niezależnie od zasady przyjętej za podstawę ukształtowania kary łącznej, jak i wykonanie uprzednio orzeczonej kary łącznej obejmującej takie kary (por. wyrok Sądu Najwyższego z 06.02.2020 r., II K 2/20, LEX nr 3078349, wyrok Sądu Najwyższego z 13.01.2016 r., III KK 471/15, LEX nr 1956353, KZS 2016/6/36).

W omawianej sprawie nie ma możliwości wykonania kary łącznej, bowiem jej wykonaniu stoi na przeszkodzie zasada specjalności w związku z wydaniem osoby ściganej tylko w odniesieniu co do niektórych czynów popełnionych przez sprawcę. Skorzystanie z przesłanki częściowej odmowy wykonania ENA wobec braku podwójnej karalności co do niektórych czynów uniemożliwia wykonanie kar pozbawienia wolności objętych węzłem kary łącznej w polskim wyroku.

Ustosunkowując się do wskazanego zagadnienia prawnego, należy poczynić dodatkowo uwagę ogólną, że z punktu formalnoprawnego ani przepisy decyzji ramowej ws. ENA, ani przepisy rozdziału 65a k.p.k., przyjęte na skutek jej transpozycji, nie sprzeciwiają się ponownemu wydaniu ENA w tej samej sprawie wobec tej samej osoby ściganej, jeżeli wcześniejszy nakaz nie został skutecznie zrealizowany, niezależnie od jego przyczyny. Niewątpliwie bowiem powaga rzeczy osądzonej nie odnosi się do orzeczeń incydentalnych, jakim jest postanowienie w przedmiocie wydania ENA. Nie ma zatem wymogu zmiany stanu faktycznego lub okoliczności sprawy jako przesłanki wydania nowego nakazu. Uwaga ta zawężona jest do sytuacji, w których odmowa przekazania w państwie wykonania ENA nastąpiła w oparciu o przesłanki fakultatywne, a i w takim wypadku państwo wykonania nie jest zobowiązane do jego uwzględnienia.

Polski sąd, podejmując próbę ponownego wystąpienia z nakazem, powinien wskazać w punkcie „f” formularza ENA zwięzłą informację o naturze takiego wyroku i skutkach odmowy wykonania ENA w odniesieniu do niektórych objętych nim kar częściowych. W ten sposób organ państwa wykonania mógłby uzyskać pełniejszą wiedzę na temat rzeczywistych konsekwencji swoich decyzji procesowych. Skoro jednak przesłanki wystąpienia w trybie ENA podlegały badaniu w państwie wykonania (Holandii), to trudno spodziewać się zmiany wcześniejszej decyzji wskutek braku podwójnej karalności czynu/czynów objętych polskim wyrokiem. Wydaje się więc niezasadne uruchamianie procedury o wyrażenie zgody na wykonanie wobec osoby przekazanej kar pozbawienia wolności za przestępstwa inne niż będące podstawą przekazania w trybie art. 27 ust. 4 decyzji ramowej w sprawie ENA²⁶.

Zważywszy na przekazanie osoby ściganej do Polski w odniesieniu do innych czynów, sąd orzekający w sprawie powinien podjąć próbę uzyskania zgody skazanego na rezygnację z zasady specjalności w trybie 607e § 3 pkt. 7 k.p.k. Jeżeli nie będzie to możliwe, nie oznacza to całkowitej niemożności wykonania orzeczonych kar, bowiem objęcie niektórych wyroków częściowych ograniczeniami wynikającymi z zasady specjalności może być rozumiane jako potrzeba wydania nowego kary łącznej w trybie 568a § 2

²⁶ Por. G. Jaworski, *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 283.

w zw. z art. 575 § 1 k.p.k.²⁷ Nowa kara łączna powinna objąć wyłącznie skazania częściowe podlegające wykonaniu w realiach danej sprawy.

Pytanie (wydanie warunkowe)

Oskarżony na podstawie ENA wydany do wykonania został przekazany z Włoch do Polski warunkowo, tzn. z zastrzeżeniem zwrotnego przekazania go do wykonania kary. Po zakończeniu postępowania karnego w Polsce został zwrotnie przekazany do Włoch. Władze włoskie odmówiły jednak jego przyjęcia z uwagi na fakt, że orzeczona została kara pozbawienia wolności poniżej 4 miesięcy. Co powinien uczynić sąd polski?

Czy właściwym trybem było przekazanie wyroku do wykonania na podstawie 611t k.p.k.?

Odpowiedź

Opisane zagadnienie powstało na tle stosowania procedury zwrotnego przekazania osoby ściganej, którą przekazano do Polski na podstawie art. 5 ust. 3 decyzji ramowej w sprawie ENA w celu przeprowadzenia postępowania karnego. Wskazany mechanizm współpracy zakłada, że jeżeli osoba ścigana jest obywatelem państwa wykonania ENA lub osobą stale przebywającą w tym państwie, jej przekazanie w celu prowadzenia postępowania karnego w państwie wydania następuje pod warunkiem, że osoba po wydaniu orzeczenia skazującego zostanie przekazana do państwa wykonania ENA w celu odbycia tam kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego. Decyzja ramowa ws. ENA nie przewiduje kompleksowej regulacji w zakresie procedury zwrotnego przekazania osoby ściganej celem wykonania orzeczenia zapadłego w państwie wydania ENA. Przekazanie zwrotne dotyczy wyłącznie kary pozbawienia wolności lub innego środka polegającego na pozbawieniu wolności²⁸. Z tego względu rozwiązanie wskazanego zagadnienia poszukiwać należy w pierwszej kolejności w mechanizmie przekazywania orzeczeń skazujących zawierających karę pozbawienia wolności między państwami członkowskimi UE na podstawie Decyzji ramowej Rady UE 2008/909/WSiSW z 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej²⁹ (dalej: decyzja ramowa Rady 2008/909/WSiSW). W art. 25 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW zawarta jest norma kolizyjna przewidująca stosowanie mechanizmu współpracy określonego w tej decyzji ramowej w zakresie zgodnym z decyzją ramową ws. ENA. Pobieżna lektura art. 25 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW mogłoby sugerować pierwszeństwo stosowania postanowień decyzji ramowej ws. ENA, o ile są one zgodne z decyzją ramową 2008/909/WSiSW. Tym niemniej analiza motywu 12 preambuły decyzji ramowej 2008/909/WSiSW wiedzie ku przekonaniu, że państwo wykonania może sprawdzić, czy istnieją podstawy

²⁷ Zob. R. Kierzyńska, [w:] D. Drązewicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 2, 2020, s. 688–689.

²⁸ Zob. T. Ostrowski, [w:] S. Bucznia i in., *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 791.

²⁹ Dz. Urz. UE. L Nr 327 z 05.12.2008 r., s. 27.

odmowy uznania i wykonania określone w art. 9 (m.in. poprzez weryfikację podwójnej karalności)³⁰. Wskazuje to na możliwość stosowania podstaw odmowy wykonania orzeczenia określonych w decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, które uwzględniają specyfikę mechanizmu przekazywania skazanych na kary pozbawienia wolności.

Przedmiotem zwrotnego przekazania orzeczenia w trybie art. 5 pkt 3 decyzji ramowej ws. ENA jest kara pozbawienia wolności, której wysokość nie jest precyzowana. Oznacza to, że przekazanie kary pozbawienia wolności może nastąpić niezależnie od jej wysokości i dotyczyć tak kary dożywotniego pozbawienia wolności, jak również kary orzeczonej w minimalnym wymiarze. Ograniczenia w przejściu do wykonania kary pozbawienia wolności mogą jednak wynikać z art. 9 ust. 1 lit. h decyzji ramowej 2009/909/WSiSW. Państwo wykonania kary pozbawienia wolności może odmówić wykonania orzeczenia, jeżeli w momencie przekazania do odbycia pozostało mniej niż 6 miesięcy kary pozbawienia wolności. Stosownie więc do sposobu implementacji art. 9 ust. 1 lit. h decyzji ramowej 2008/909/WSiSW do prawa krajowego państwa wykonania, właściwy organ tego państwa może skorzystać z tej przesłanki odmowy. Z tego względu przekazanie orzeczenia w wymiarze niższym niż 6 miesięcy pozbawienia wolności obarczone jest ryzykiem odmowy wykonania kary³¹. Powołanie się przez państwo wykonania ENA na przesłankę odmowy wykonania orzeczenia, którego przekazania w celu wykonania kary samo zażądało, pozbawione jest pewnej konsekwencji, ale od strony formalnej jest dopuszczalne.

Procedurę przewidzianą w art. 5 pkt. 3 decyzji ramowej w sprawie ENA wdraża art. 607j k.p.k., a polski sąd na jego podstawie wydaje niezwłocznie postanowienie o przekazaniu skazanego do państwa wykonania ENA, niezależnie od rozmiaru orzeczonej kary. Określenie zakresu podmiotowego wyrażonego w treści art. 5 pkt 3 decyzji ramowej jest węższe niż w jego polskim odpowiedniku. Art. 5 pkt. 3 ogranicza bowiem wymóg przekazania zwrotnego do osób ściganych posiadających obywatelstwo państwa wykonania ENA lub mających miejsce stałego zamieszkania w tym państwie. Wobec braku w treści art. 607j powyższego zastrzeżenia, polski sąd stosuje komentowany przepis także wtedy, gdy przekazanie dotyczyć będzie osoby innej niż obywatel lub osoba stale przebywająca na terytorium państwa wykonania ENA, co wydaje się jednak dość rzadkie³². Zakres podmiotowy zastrzeżenia zwrotnego, o którym mowa w art. 5 pkt 3 decyzji ramowej o ENA, uzależniony jest od wewnętrznego uregulowania przyjętego w państwie wykonania ENA. Elastyczny charakter regulacji zawartej w art. 607j oznacza zaś, że polski sąd nie ma możliwości odstąpienia od przekazania zwrotnego orzeczenia nawet, gdyby wysokość kary orzeczonej na terytorium RP nie przekraczała 6 miesięcy pozbawienia wolności.

³⁰ Więcej zob. S. Buczma, [w:] S. Buczma i in., *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 1106-1107.

³¹ Por. tamże, s. 1110-1111.

³² Por. S. Steinborn, [w:] L. K. Paprzycki (red.), J. Grajewski, S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego*, t. 2, *Komentarz do art. 425-673*, wyd. 3, Lex/el. 2013, komentarz do art. 607j.

Co więcej, cel polegający na ułatwieniu resocjalizacji danej osoby, realizowany zarówno przez art. 5 pkt 3 tej decyzji ramowej, jak i przez mające zastosowanie przepisy decyzji ramowej 2008/909, wymaga – zgodnie z art. 25 tej decyzji – w przypadku wdrożenia gwarancji przewidzianej w art. 5 pkt 3 decyzji ramowej 2002/584, aby ponowne przekazanie danej osoby do wykonującego nakaz państwa członkowskiego miało miejsce w terminie możliwie najkrótszym po uprawomocnieniu się wspomnianego wyroku skazującego wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 11.03.2020 r. w sprawie C-314/18 SF).

Zastosowanie przez państwo wykonania ENA przesłanki odmowy wynikającej z art. 9 ust. 1 lit. h decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, konfrontuje polski sąd z sytuacją, w której względy resocjalizacyjne wynikające ze związku osoby skazanej z państwem wykonania ENA przemawiałyby za wykonaniem kary pozbawienia wolności w tym państwie, mimo krótkiego jej wymiaru, zaś państwo to odmawia wykonania kary.

Meritum pytania zmierza do ustalenia rodzaju działań, jakie powinien podjąć polski sąd w celu przekazania orzeczenia do wykonania w państwie wykonania ENA. Ponowne wystąpienie w trybie ENA o przekazanie osoby ściganej w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w Polsce, byłoby trudne do uzasadnienia. *In principio* względy formalne nie stanowią przeciwskazania do ponownego wydania ENA w tej samej sprawie, bowiem powaga rzeczy osądzonej nie odnosi się do orzeczeń incydentalnych, takich jak postanowienie w przedmiocie wydania ENA. Podstawa wydania kolejnego ENA musi się jednak wiązać z poszukiwaniami osoby ściganej na potrzeby wykonania orzeczonej kary. W analizowanym przypadku polski sąd zna miejsce pobytu skazanego (zwłaszcza gdy skazanego na terytorium RP, wskutek wykonania ENA, zwrótnie przetransponowano/przekazano do zakładu karnego w państwie wykonania ENA), a w wypadku jej zwolnienia może wdrożyć czynności zmierzające do ustalenia miejsca jej pobytu (za pośrednictwem organów państwa wykonania ENA). Ponadto brak jest spełnienia podstawowego wymogu określonego w art. 607b pkt. 2 k.p.k. w postaci orzeczenia kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 4 miesięcy.

Z tego też względu należy wziąć pod uwagę względy celowościowe przemawiające za przekazaniem kary pozbawienia wolności w ramach procedury przekazywania skazanych. Jeżeli polski sąd ustali, że wykonanie kary w innym państwie członkowskim UE ułatwi resocjalizację skazanego, w szczególności wpływając pozytywnie na integrację skazanego w przyszłości ze społeczeństwem i przestrzeganie przez niego norm prawnych i społecznych, powinien rozważyć uruchomienie procedury wystąpienia o przekazanie orzeczenia do wykonania w państwie, w którym doszło do wykonania ENA. Przesłanka realizacji celu resocjalizacyjnego podlega ocenie wyłącznie przez państwo skazania³³, po uwzględnieniu takich czynników jak np. więzi osoby skazanej z państwem wykonującym oraz to, czy traktuje ona to państwo jako miejsce, z którym łą-

³³ Problematykę organu uprawnionego do badania więzi skazanego poruszono w pytaniu prejudycjalnym w sprawie C-495/18 złożonym przez Najwyższy sąd republiki (Sąd Najwyższy Republiki Słowackiej) 30.07.2018 r., YX.

czą ją język, relacje kulturowe, społeczne, gospodarcze, rodzinne lub innego rodzaju. W przypadku gdy są to wnioski skierowane przez Polskę do państw członkowskich, takim uprawnionym organem jest sąd polski³⁴.

Mając na względzie treść art. 5 pkt 3 decyzji ramowej ws. ENA, przyjąć należy, że wymóg zastrzeżenia zwrotnego dotyczył obywatela państwa wykonania ENA lub osoby związanej z tym państwem domicyłem. Jeżeli polski sąd dojdzie do przekonania, że wykonanie kary w państwie wykonania ENA z uwagi na wskazane wyżej związki przyczyni się do ułatwienia resocjalizacji osoby skazanej, powinien, stosownie do art. 4 ust. 1 i 2 w zw. z art. 3 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, rozważyć przekazanie orzeczenia w tym trybie. Z uwagi na już przywołaną przesłankę odmowy wykonania orzeczenia na podstawie art. 9 ust. lit. h decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, sąd powinien rzetelnie wykazać, że nawet odbycie kary pozbawienia wolności w wymiarze krótszym niż 6 miesięcy uzasadnione jest nadrzędnym interesem prewencji indywidulanej i osiągnięte może być wyłącznie w państwie wykonania ENA (nie zaś Polsce). Wskazanie związków faktycznych osoby skazanej z państwem wykonania ENA powinno stanowić główny punkt ciężkości wystąpienia.

Pytanie (kary zastępcze)

Czy jest prawidłowe występowanie z ENA w celu wykonania kar zastępczych lub w wykonywaniu ENA w celu wykonania takich kar, przy założeniu, że w decyzji ramowej 2002/584 ws. ENA chodziło o obrót dotyczący kar orzeczonych pierwotnie w określonym orzeczeniu, a nie kar zastępczych?

Odpowiedź

Treść art. 2 ust. 1 decyzji ramowej w sprawie ENA, wskazuje że nakaz może zostać wydany między innymi w wypadku, gdy zapadł wyrok lub wydano środek zabezpieczający o wymiarze co najmniej 4 miesięcy. W art. 607b pkt. 2 k.p.k. stanowiącym jego implementację, wskazuje się, że wydanie nakazu jest niedopuszczalne w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze do 4 miesięcy.

Wskazane zagadnienie pozostaje nie do końca rozstrzygniętym problemem, który w piśmiennictwie doczekał się odmiennych interpretacji. Wykładania językowa tego przepisu wskazuje, że chodzi tu o tzw. „pierwotne” orzeczenie skazujące na karę pozbawienia wolności, nie zaś o sytuację, gdy sprawca został „pierwotnie” skazany na karę grzywny lub karę ograniczenia wolności (*restriction of liberty*), a następnie kara ta została zamieniona na tzw. zastępczą karę pozbawienia wolności³⁵.

³⁴ Por. E. Zielińska, A. Serzysko, *Przekazywanie skazanych na kary pozbawienia wolności*, Warszawa 2015, s. 9–10, 60–61.

³⁵ Por. A. Sakowicz, [w:] P. Hofmański (red.), *Europejski nakaz aresztowania w teorii i praktyce państw członkowskich Unii Europejskiej*, Oficyna 2008, Lex/el. oraz A. Sakowicz, A. Górski, [w:] A. Sakowicz (red.) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, s. 684; podobnie. B. Augustyniak, [w:] D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Lex/el. 2021, komentarz do art. 607b; R. Kierzynka, [w:] D. Drajewicz (red.), *Kodeks postępowania karnego...*, s. 684.

Poza wykładnią językową także względy pragmatyczne przemawiają przeciwko takiemu rozwiązaniu. Treść art. 46 § 1 k.k.w. definiuje warunki orzeczenia zastępczej kary pozbawienia wolności za grzywnę, której wymiar nie może przekroczyć 12 miesięcy pozbawienia wolności. Jednocześnie jednak ustawodawca pozostawia skazanemu możliwość uwolnienia się od niej w wypadku uregulowania grzywny (art. 47 § 2 k.k.w.). Podobnie w wypadku uchylania się od odbycia kary ograniczenia wolności, sąd określa zastępczą karę pozbawienia wolności (art. 65 k.k.w.).

Z tego względu podnosi się, że w art. 607b pkt 2 k.p.k. nie mogło chodzić o zastępczą karę pozbawienia wolności za grzywnę, bowiem od kary tej zawsze można się uwolnić, regulując grzywnę (art. 47 § 2 k.k.w.), a także podnosząc argument, że współpraca oparta na podstawie ENA dotyczy czynów poważnych, a nie takich, za które orzeczono grzywnę, tyle że zamienioną później na zastępczą karę pozbawienia wolności³⁶. Niektórzy autorzy, nie dostrzegając przeszkód natury formalnoprawnej, odwołują się do interesu wymiaru sprawiedliwości jako przeszkody w uruchamianiu procedury w trybie ENA w odniesieniu do zastępczych kar pozbawienia wolności za grzywnę³⁷.

W piśmiennictwie można spotkać się jednak z poglądem odmiennym, który upatruje w brzmieniu art. 607b k.p.k. dopuszczalność objęcia zakresem ENA także zastępczych kar pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym 4 miesiące. Kara zastępcza może bowiem wynosić do 12 miesięcy (art. 46 § 1 k.k.w.), a zatem w razie określenia przez sąd jej wymiaru na czas przekraczający 4 miesiące, brak jest normatywnych przeszkód do wydania ENA. Co więcej, prawomocne postanowienie dotyczące orzeczenia kary zastępczej nie różni się w swych konsekwencjach od wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności³⁸. Z chwilą jej orzeczenia spełnia ona bowiem wymóg wynikający z omawianego przepisu, a nadto wykonanie grzywny w trybie art. 47 § 2 k.k.w. zwalniać będzie skazanego od wykonania kary zastępczej, niezależnie do miejsca spełnienia tego świadczenia (na terytorium RP, lub za granicą). Wystarczający wydaje się zamieszczenie odpowiedniej informacji w formularzu ENA³⁹.

Zagadnienie związane z przekazywaniem zastępczych kar pozbawienia wolności w trybie ENA zostało dostrzeżone przez Komisję Europejską. W zawiadomieniu Komisji Europejskiej 2017/C 335/01 – Podręcznik „Jak wydawać i wykonywać Europejski Nakaz Aresztowania” dominuje podejście wspierające możliwość przekazywania zastępczych kar pozbawienia wolności⁴⁰. Komisja Europejska odwołuje się do istniejącej w systemach niektórych państw członkowskich UE możliwości przekształcenia niewykonanej kary o charakterze pieniężnym na zastępczą karę pozbawienia wolności. Z tego względu Komisja przyjmuje możliwość wydania ENA w celu wykonania zastępczej kary

³⁶ Por. T. Grzegorzczak, *Procedowanie w sprawie europejskiego nakazu aresztowania*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 4, s. 11.

³⁷ Zob. T. Ostropolski, [w:] S. Buczma i in., *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 783.

³⁸ Zob. S. Steinborn, [w:] L.K. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego...*, komentarz do art. 607b k.p.k.

³⁹ Por. G. Jaworski, [w:] G. Jaworski, A. Sołtyśńska, *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 249–250.

⁴⁰ Dz. Urz. UE C 335/01 z 06.10.2017 r., s. 18.

pozbawienia wolności. Zaleca jednocześnie, by, w miarę możliwości, decyzja ramowa 2005/214/WSiSW była uznawana jako jedna z metod egzekwowania płatności przed przekształceniem kary o charakterze pieniężnym w zastępczą karę pozbawienia wolności, co pozwala na uniknięcie konieczności wydania ENA.

We wskazanym podejściu dominuje akceptacja rozwiązań normatywnych przyjętych w niektórych państwach członkowskich UE wynikająca z przyjętego modelu implementacji decyzji ramowej ws. ENA. Brak jest jednak szerszej analizy prawniczej przemawiającej za takim rozwiązaniem.

Zdaniem Autorów przyjęcie rozwiązania pragmatycznego przemawiającego za dopuszczalnością wydania ENA w celu wykonania kary zastępczej pozbawienia wolności za grzywnę z jednej strony poszerzyłoby zakres współpracy, z drugiej zaś niekoniecznie zgodne byłoby z zamierzeniem prawodawcy unijnego w zakresie stosowania tego mechanizmu współpracy do zwalczania najbardziej poważnej przestępczości. Brzmienie art. 2 ust. 1 decyzji ramowej ws. ENA określającego zakres stosowania ENA nie jest bowiem regulacją przypadkową i wskazuje na powinność stosowania ENA do spraw najpoważniejszych. Procedura wydania w trybie ENA zastępuje system ekstradycyjny poprzez wprowadzenie nowego, uproszczonego systemu przekazywania osób skazanych bądź podejrzanych, w celach wykonania wyroku lub wszczęcia postępowania prowadzącego do wydania wyroku w sprawach karnych, stwarza możliwość usunięcia złożoności obecnych procedur ekstradycyjnych i związanej z nimi możliwości przewlekania postępowania (motyw 5 decyzji ramowej w sprawie ENA). Kryterium pozwalającym na stwierdzenie wagi przestępstwa jest określenie minimalnego zagrożenia karą i rodzajowe wskazanie rodzaju kary / środka wiążącego się z pozbawieniem wolności. Z tego powodu względy celowości i proporcjonalności przemawiać będą za przekazaniem grzywny w trybie decyzji ramowej 2005/214/WSiSW (stosownie do przepisów rozdziału 66a k.p.k.).

Nie w każdym jednak przypadku możliwe będzie przekazanie grzywny do wykonania za granicą, ponieważ stosownie do brzmienia art. 611fa § 1 warunkiem przekazania takiej kary jest posiadanie przez skazanego mienia, osiągnięcie dochodów lub posiadanie stałego lub czasowego miejsca pobytu w innym państwie członkowskim UE. Wykluczenie stosowania mechanizmu w trybie ENA do zastępczych kar pozbawienia wolności za grzywnę mogłoby prowadzić do faktycznej bezkarności osób uchylających się od wykonania grzywny, które nie posiadają wystarczającego majątku w Polsce i za granicą. Argument ten nie powinien obligować sądu do automatycznego stosowania procedury w trybie ENA, lecz skorzystania w pierwszej kolejności z procedury przekazania grzywny na podstawie orzeczenia pierwotnego.

Pytanie (SIS)

Jak ocenić praktykę niektórych sądów w Polsce, które po przekazaniu ściganego lub skazanego na podstawie ENA odrębnym postanowieniem uchylają postanowienie

o wydaniu ENA, na podstawie którego nastąpiło przekazanie? Zaznaczam, że odrębnie zarządza się wykreślenie odrębnego wpisu w SIS II.

Odpowiedź

System informacyjny Schengen (dalej: SIS) ustanowiony został na podstawie postanowień tytułu IV Konwencji wykonawczej z 19.06.1990 r. do układu z Schengen z 14.06.1985 r. pomiędzy rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (dalej: KWUS)⁴¹. Art. 95 KWUS reguluje procedurę wpisywania do SIS danych o osobach poszukiwanych do aresztowania ekstradycyjnego na wniosek organu sądowego strony wzywającej, na której spoczywa obowiązek sprawdzenia, czy aresztowanie jest dozwolone na mocy prawa krajowego strony wezwanej, a więc w praktyce wszystkich pozostałych państw członkowskich. Należy podkreślić, że art. 95 KWUS nie przewiduje wzajemnego uznawania nakazów aresztowania. Wpis w SIS zobowiązuje państwo wezwane wyłącznie do podjęcia działań „zgodnie z obowiązującymi konwencjami o ekstradycji oraz prawem krajowym” (art. 95 ust. 6 KWUS)⁴². Kwestia wpisu, a także jego usunięcia rządzi się trybem odmiennym do dokonywanego na podstawie art. 9 ust. 3 decyzji ramowej w sprawie ENA.

Wydanie ENA przez polski sąd wiąże się z umieszczeniem stosownego wpisu w SIS stosownie do postanowień ustawy z dnia 24.08.2007 r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Systemie Informacji Wizowej⁴³. Konsekwencją umieszczenia takiego wpisu jest możliwość zatrzymania osoby objętej wpisem przez organy ścigania państwa, w którym ujęto taką osobę. Stosownie do art. 3 ust. 1 pkt. 1 cytowanej ustawy z dnia 24.08.2007 r., uprawnienie do bezpośredniego dostępu do Krajowego Systemu Informatycznego (KSI) przysługuje sądowi lub prokuraturze w celu dokonywania wpisów danych SIS dotyczących osób poszukiwanych do tymczasowego aresztowania w celu wydania ich przez państwo obce na podstawie wniosku o wydanie.

W sprawach pozostających na etapie postępowania rozpoznawczego i wykonawczego bezzwłocznie dokonuje się wpisów, modyfikacji oraz usunięcia danych SIS dotyczących osób poszukiwanych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy z dnia 24.08.2007 r. (§ 365 pkt 1 rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.06.2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych⁴⁴).

Odpowiedź na zarysowane zagadnienie sprowadza się do określenia, czy przesłanki przemawiające za dokonaniem i usunięciem wpisów do SIS w związku z poszukiwaniem osoby ściganej w trybie ENA na potrzeby prowadzonego postępowania karnego lub wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności powodują także konieczność

⁴¹ Dz.U. L 239 z 22.9.2000, p. 19–62.

⁴² Z. Barwina, *Zasada wzajemnego uznawania w sprawach karnych*, WKP 2012, Lex/el.

⁴³ Dz.U. z 2023 r. poz. 1355, t.j.

⁴⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 2514, t.j.

uchylenia postanowienia o wydaniu ENA w wypadku przekazania takiej osoby. Zagadnienia tego wprost nie regulują akty prawne UE ani przepisy rozdziału 65a k.p.k. dotyczące procedury wystąpienia do państwa członkowskiego UE o przekazanie osoby ściganej do Polski.

Stosownie do pkt. 3.11 Decyzji Wykonawczej Komisji z 26.02.2013 r. w sprawie przyjęcia podręcznika SIRENE i innych środków wykonawczych dla systemu informacyjnego Schengen drugiej generacji (dalej: SIS II) (2013/115/UE)⁴⁵, wpisy do celów aresztowania i wydania lub ekstradycji usuwa się po wydaniu osoby, której dotyczą, organom państwa członkowskiego, które dokonało wpisu, lub ekstradycji tej osoby do tego państwa. Usunięcie wpisu może także nastąpić w przypadku uchylenia decyzji sądowej, na podstawie której dokonano wpisu, przez właściwy organ sądowy, na podstawie przepisów prawa krajowego. Wskazany podręcznik Komisji nie narzuca w tym względzie żadnych rozwiązań. Wprost rozwiązania nie podsuwa także art. 607a k.p.k. określający przesłanki wydania ENA.

Z tego względu w razie braku możliwości ustalenia znaczenia tekstu prawnego, uprawnione jest skorzystanie z wnioskowań prawniczych, wykorzystujących różne rodzaje inferencji (reguły *a fortiori*, rozumowanie *a contrario* lub wnioskowania *per analogiam* i inne)⁴⁶. Stosując zaś rozumowanie *a contrario*, jeżeli nie spełnione są przesłanki wydania ENA, należy odmówić wydania ENA. W analizowanym przypadku ENA została już jednak wydana. Nie oznacza to jednak braku możliwości ponownej analizy podstaw jej wydania wskutek zmiany okoliczności leżących u podstaw wydania ENA. Przeciwna analiza prowadziłaby do wniosku o nienaruszalności ENA, który jest nieuprawniony. Jeżeli bowiem przesłanki, na podstawie których orzeczony został nakaz, odpadną lub ulegną zmianie, konieczna będzie weryfikacja zasadności dalszego ścigania w trybie ENA i tym samym zaniechania dalszych poszukiwań osoby ściganej w państwach członkowskich UE. Przesłanki te nie są jednorodne i przykładowo mogą wynikać ze śmierci osoby ściganej lub zatrzymania jej na terytorium RP w następstwie powrotu, przedawnienie ścigania lub wykonania kary, uchylenia postanowienia o tymczasowym aresztowaniu lub, gdy prawomocny wyrok skazujący na karę pozbawienia wolności, został uchylony skutek wniesienia nadzwyczajnego środka odwoławczego. Zaistnienie jednak z tych przesłanek powoduje konieczność uchylenia postanowienia o wydaniu ENA i w konsekwencji znosi wymóg dalszego poszukiwania osoby ściganej w państwach członkowskich UE.

Wydaje się, że do żadnej z grup nie należy natomiast wykonanie ENA przez organ państwa wykonania i przekazanie osoby ściganej do Polski. Stanowi to bowiem osiągnięcie celu wydania ENA. Podzielić należy pogląd prezentowany w piśmiennictwie, że jeżeli ENA został wykonany w innym państwie członkowskim, nie ma żadnych podstaw

⁴⁵ Dz. Urz. UE L 71 z 14.3.2013, s. 1–36.

⁴⁶ A. Kotowski, *Z problematyki metody interpretacji językowo-logicznej – uwagi na gruncie dekodowania znaczenia prawnego-karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 6, s. 102–103.

do jego uchylania, gdyż taki ENA wypełnił swoją rolę. Jeżeli jednak odpisy ENA zostały rozesłane do innych państw członkowskich UE, gdyż miejsce pobytu osoby ściganej nie było znane, dla uniknięcia nieporozumień należy poinformować organy pozostałych państw, że ENA został wykonany i osoba ścigana została przekazana Polsce. W tym celu wystarczające wydaje się wydanie odpowiedniego zarządzenia. Tak samo w razie, gdy informacja o ENA została zamieszczona w SIS, należy zarządzić wycofanie tego wpisu z SIS⁴⁷. Stosownie do § 385 ust. 6 w zw. z § 381 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 19.06.2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, fakt wykonania ENA odnotowuje się w prowadzonym w sądzie okręgowym wykazie Kop z podaniem daty i sposobu wykonania ENA⁴⁸.

Pytanie (inny środek polegający na pozbawieniu wolności)

Podjętany, co do którego w Polsce wydane zostało prawomocne postanowienie o umieszczeniu w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym i wskazano już miejsce osadzenia, jest poszukiwany do wykonania tego orzeczenia. Uzyskano informację, że przebywa w Niemczech w zakładzie karnym z oddziałem psychiatrycznym i oczekuje na zakończenie swojej sprawy w Niemczech za popełnione tam przestępstwo. Jak wykonać takie orzeczenie?

Jeżeli ENA nie wchodzi w grę, bo nie ma tu typowej kary, czy orzeczony środek można przekazać do Niemiec do wykonania, czy też zwrócić się o wydanie osoby do Polski (w jakim trybie)? Czy na ten czas postępowanie w Polsce należy zawiesić i oczekiwać na prawomocne zakończenie postępowania w Niemczech i liczyć, że strona niemiecka sama przekaże nam swoje orzeczenie do wykonania?

Odpowiedź

Wydanie ENA następuje, w odniesieniu do czynów, które w świetle prawa państwa wydania zagrożone są karą pozbawienia wolności lub środkiem zabezpieczającym o maksymalnym wymiarze co najmniej 12 miesięcy, albo w przypadku, gdy zapadł wyrok lub wydano środek zabezpieczający o wymiarze co najmniej 4 miesięcy (art. 2 ust. 1 decyzji ramowej w sprawie ENA). W polskiej implementacji decyzji ramowej art. 607b pkt. 2 k.p.k. stanowi odpowiednik art. 2 decyzji ramowej, przewidując niedopuszczalność wydania ENA wobec osoby, wobec której orzeczono karę pozbawienia wolności w wymiarze do 4 miesięcy albo inny środek polegający na pozbawieniu wolności na czas nieprzekraczający 4 miesięcy

Sposób polskiej implementacji komentowanego przepisu odbiega redakcyjnie od swojego pierwowzoru i nie formułuje w sposób klarowny terminu „inny środek polegający na pozbawieniu wolności”, czego również nie wyjaśnia uzasadnienie ustawy wprowadzającej regulację europejskiego nakazu aresztowania. Wydaje się natomiast,

⁴⁷ Por S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego...*, komentarz do art. 607d.

⁴⁸ Dz. Urz. MS z 2019 r. poz. 138.

że przedmiotem regulacji zawartej w art. 607b pkt. 2 k.p.k. może być jedynie samoistny i polegający na pozbawieniu wolności środek zabezpieczający orzeczony na mocy art. 94 k.k.⁴⁹ [aut. obecnie na podstawie art. 93a § 1 pkt. 4 i art. 93g k.k.]. Z tego względu nie ma przeszkód do wydania ENA w odniesieniu do osoby ściganej, wobec której orzeczono środek zabezpieczający polegający na umieszczeniu w zakładzie psychiatrycznym. Dotyczy to zarówno środka orzeczonego wobec sprawcy, wobec którego umorzono postępowanie karne za czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1, jak również w wypadku orzeczenia kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, kary 25 lat pozbawienia wolności lub kary dożywotniego pozbawienia wolności, wobec sprawcy określonego w art. 93c pkt 2 (popełnionych w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2 i art. 93c pkt 3 k.k. (w razie skazania za przestępstwo określone w art. 148, art. 156, art. 197, art. 198, art. 199 § 2 lub art. 200 § 1, popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych). W odniesieniu do drugiej ze wskazanych możliwości, środek zabezpieczający orzekany jest obok bezwzględnej kary pozbawienia wolności, tym niemniej jego wykonanie następuje dopiero po odbyciu tej kary.

W obydwu przypadkach wydanie ENA może nastąpić bądź w celu wykonania środka zabezpieczającego lub kontynuowania jego wykonywania (np. w wypadku jego ucieczki na terytorium innego państwa członkowskiego UE). Dopuszczalność wydania ENA wobec środka zabezpieczającego w stosunku do sprawcy czynu zabronionego popełnionego w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1 k.k. nie budziła wątpliwości w dawnym brzmieniu art. 94 k.k.⁵⁰, który umożliwiał umieszczeniu takiego sprawcy w zakładzie psychiatrycznym⁵¹.

Nie stanowi także przeszkody fakt, że środki zabezpieczające przewidziane w art. 93a § 1 pkt. 4 i art. 93g k.k. orzekane są bez określenia z góry czasu pobytu w zakładzie psychiatrycznym (art. 93d § 1 k.k.). Jeżeli więc środek orzeczony został bezterminowo i nie ma być w zamyśle wykonywany w czasie nieprzekraczającym 4 miesięcy, wydaje się, że nie ma przeszkód do wydania ENA wobec osoby ściganej.

W odniesieniu do drugiego pytania odnośnie do zasadności zawieszenia postępowania i możliwości przekazania do wykonania w Polsce orzeczenia zapadłego za granicą, wskazane byłoby poinformowanie właściwego organu, przed którym toczy się postępowanie za granicą, o zamiarze wystąpienia w trybie ENA. Bezpośrednia forma kontaktów między organami sądowymi powinna umożliwić identyfikację stadium tego postępowania, jak również szans na wykonanie ENA, zwłaszcza w kontekście związków podejrzanego z Republiką Federalną Niemiec. Wdrożenie procedury ENA wydaje się być w tym przypadku preferowanym posunięciem. To właśnie ENA może skutkować

⁴⁹ Por.. G. Jaworski; [w:] G. Jaworski, A. Sołtysińska, *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 246-247.

⁵⁰ Dz. U. z 2015 r. poz. 396 art. 1.

⁵¹ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 611; a także S. Steinborn, [w:] L.K. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego...*, komentarz do art. 607b k.p.k.

przekazaniem osoby ściganej na potrzeby toczącego się w Polsce postępowania karnego. Wykonanie ENA może rzecz jasna zostać odroczone przez właściwy organ w RFN w trybie art. 24 ust. 1 decyzji ramowej ws. ENA, ale in principio na organie tym spoczywa obowiązek wykonania ENA pod warunkiem, że nie zachodzi jedna z przesłanek odmowy wykonania określonych w art. 3-5a decyzji ramowej w sprawie ENA (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 15.10.2019 r. C-128/18, Dorobantu) na zasadzie lojalnej współpracy (art. 3 TUE).

Przypomnieć należy, że polska implementacja decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW ma charakter zawężający w odniesieniu do innego rodzaju środków polegających na pozbawieniu wolności i nie zawiera możliwości przekazania środków zabezpieczających w rozumieniu art. 93a k.k. i dalsze. W przesłankach odmowy wykonania orzeczenia przewidziana została możliwość niewykonania środka związanego z leczeniem psychiatrycznym lub opieką zdrowotną lub innego środka polegającego na pozbawieniu wolności, który nie może zostać wykonany przez państwo wykonujące zgodnie z jego systemem prawnym (art. 9 ust. 1 lit. k decyzji ramowej 2008/909/WSiSW). Możliwość taka odwzorowana została także w art. 611tk § 1 pkt 6 w katalogu przesłanek obligatoryjnej odmowy wykonania orzeczenia⁵².

Stosownie do odpowiedzi właściwego organu RFN, możliwe będzie podjęcie decyzji w przedmiocie zasadności zawieszenia postępowania.

Poza zakresem analizy pozostaje natomiast proporcjonalność wydania ENA, ponieważ jest to uzależnione od rodzaju toczącego się postępowania i wagi czynu zarzucanego podejrzanemu, której analizy z uwagi na nieznaną realiość sprawy nie sposób przeprowadzić. Wypada natomiast przypomnieć, że analizując zasadność wydania ENA, bierze się pod uwagę wysokie koszty takiego postępowania oraz dokonuje się oceny interesu wymiaru sprawiedliwości. Wydanie ENA powinno dotyczyć przestępstw, których zwalczanie stanowi priorytet w polityce kryminalnej państwa z uwagi na ich niebezpieczny charakter i wysoki stopień społecznej szkodliwości.⁵³

Pytanie (dodatkowe przesłuchanie osoby ściganej w trybie hybrydowym)

Przepis art. 607k § 5 k.p.k. przewiduje możliwość przesłuchania osoby ściganej na wniosek państwa wydania ENA. Jest to przesłuchanie dodatkowe, odmienne od przewidzianego w § 2 powołanego artykułu, które zawsze ma charakter obowiązkowy. W przesłuchaniu określonym w § 5 może wziąć udział przedstawiciel organu sądowego, który wydał nakaz. Czy jego obecność może zostać zapewniona za pośrednictwem urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie takiej czynności na odległość? Jak jest podstawa prawna zapewnienia udziału przedstawiciela państwa wydania ENA w drodze wideokonferencji?

⁵² Więcej na ten temat por. S. Buczman, *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 1111-1112.

⁵³ Zawiadomienie Komisji – Podręcznik „Jak wydawać i wykonywać Europejski Nakaz Aresztowania” (2017/C 335/01), s. 14.

Odpowiedź

Powołany przepis k.p.k. stanowi implementację art. 19 ust. 1 i 2 decyzji ramowej ws. ENA. Zgodnie z tymi przepisami, osobę, której dotyczy wniosek, przesłuchuje organ sądowy państwa wykonania w asyście osoby wyznaczonej przez państwo wydania ENA. Przesłuchanie następuje według prawa państwa wykonującego i na warunkach ustalonych w drodze wzajemnego porozumienia między organem sądowym wydającym i organem sądowym wykonującym nakaz. Z tego też względu ustawodawca odwołał się w ostatnim zdaniu art. 607k § 5 k.p.k. do art. 588 § 4 k.p.k. Ten ostatni przepis umożliwia zastosowanie szczególnej formy lub trybu postępowania na wniosek państwa obcego, jeżeli nie jest to sprzeczne z zasadami porządku prawnego RP. Przesłuchanie oskarżonego w drodze wideokonferencji przewiduje art. 377 § 4 k.p.k. Co prawda w przepisie tym nie ma mowy o podejrzanym, z uwagi na jego zastosowanie wyłącznie w określonej fazie postępowania karnego, niemniej jednak w omawianym kontekście przyjąć należy, że polskie prawo generalnie nie sprzeciwia się zdalnemu przesłuchaniu osoby, przeciwko której toczy się postępowanie karne, nawet jeżeli możliwość taka byłaby w polskim postępowaniu ściśle limitowana. Ponadto w myśl art. 71 § 3 k.p.k. przepisy odnoszące się do oskarżonego mają odpowiednie zastosowanie także do podejrzanego. Tym samym podstawą prawną zdalnego udziału w przesłuchaniu osoby wskazanej przez państwo wydania ENA jest art. 607k § 5 k.p.k. w zw. z art. 588 § 4 k.p.k.

Pytanie (dozór elektroniczny, areszt domowy)

Czy dozór elektroniczny stosowany w państwie wykonania ENA należy traktować jako pozbawienie wolności w świetle art. 607f k.p.k.?

Odpowiedź

Kwestia ta stała się przedmiotem pytania prejudycjalnego, skierowanego 25.05.2016 r. do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi⁵⁴. Orzecznictwo polskich sądów nie było w tym zakresie jednolite, zaś dozór elektroniczny jest popularnym w Wielkiej Brytanii środkiem zapobiegawczym, stosowanym najczęściej w połączeniu z nocnym aresztem domowym, dozorem policyjnym, zakazem opuszczania kraju oraz koniecznością uiszczenia kaucji pieniężnej. Chociaż pojęcie „zatrzymania” tradycyjnie kojarzone jest z pobytem w areszcie, Trybunał strasburski w swoim orzecznictwie na gruncie art. 5 EKPC wskazał, że również inne środki zapobiegawcze mogą w pewnych sytuacjach zbliżać się do niego poziomem dolegliwości⁵⁵. W odpowiedzi na zadane pytanie Trybunał nie wykluczył możliwości objęcia pojęciem „zatrzymania” również wolnościowych środków zapobiegawczych, o ile ich skutki zostaną przez sąd ocenione jako podobnie dolegliwe jak umieszczenie w areszcie. Oceniał jednak, że w stanie faktycznym, który stał się podstawą skierowania

⁵⁴ Postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z 24.05.2015 r. w sprawie IV K 732/06, IV Ko 509/16.

⁵⁵ Wyrok ETPC z 06.11.1980 r. w sprawie nr 7367/76 Guzzardi p. Włochom.

pytania prejudycjalnego, takie okoliczności nie występują⁵⁶. Z orzecznictwa polskich sądów powszechnych wynika, że najczęściej nie widzą one podstaw do dokonywania zaliczenia stosowanych za granicą wolnościowych środków zapobiegawczych na poczet kary⁵⁷. Na marginesie należy zauważyć, że omawiane rozstrzygnięcie Trybunału stało się przedmiotem uwag krytycznych w zakresie w jakim, w pewnym sensie, wyręczył on sąd krajowy w rozstrzygnięciu zawisłego przed nim sporu, wkraczając tym samym w jego kompetencje⁵⁸.

Pytanie (zaliczenie zatrzymania)

Czy na poczet kary orzeczonej w Polsce podlega zaliczeniu okres zatrzymania zastosowany w państwie wykonania w ramach procedury ENA, jeśli ostatecznie nie doszło do przekazania osoby objętej nakazem?

Odpowiedź

Przepisy decyzji ramowej ws. ENA nie odnoszą się wprost do tego zagadnienia, jednak uznać należy, że brak jest podstaw do przyjęcia, że nieprzekazanie osoby poszukiwanej państwu wydania ENA stanowi przeszkodę do zaliczenia okresu zatrzymania na poczet orzeczonej kary. Z art. 26 decyzji ramowej, implementowanego do polskiego porządku prawnego w art. 607f k.p.k., wynika bowiem, że każde pozbawienie wolności zastosowane w państwie wykonania ENA podlega zaliczeniu na poczet kary orzeczonej w państwie wydania nakazu, o ile doszło do niego w związku z procedurą ENA. Irrelevantne dla kwestii dokonania zaliczenia jest zatem to, czy doszło do wydania osoby objętej nakazem. Podobnie odnoszą się do tej kwestii polskie sądy i doktryna⁵⁹. Na marginesie należy zauważyć, że zaliczenie okresu zatrzymania poza granicami kraju powinno zostać dokonane zgodnie z przelicznikami wskazanymi w treści art. 63 § 1 k.k., w tym również na poczet kar wolnościowych, jeśli to one będą podlegały wykonaniu⁶⁰.

Pytanie (zaliczenie pozbawienia wolności za granicą)

Czy okres pozbawienia wolności poza granicami kraju w ramach procedury ENA podlega uwzględnieniu przy obliczaniu wskazanych w art. 263 k.p.k. maksymalnych okresów stosowania tymczasowego aresztowania?

⁵⁶ Wyrok z 28.07.2016 r. w sprawie C-294/16 PPU J.Z. przeciwko Prokuraturze Rejonowej Łódź-Śródmieście, ECLI:EU:C:2016:610.

⁵⁷ Zob. m.in. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 04.01.2018 r. w sprawie II Akz 857/17, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 29.03.2017 r. w sprawie II Akz 163/17.

⁵⁸ J. Skrzydło, *Granice kompetencji Trybunału Sprawiedliwości do wydawania orzeczeń prejudycjalnych*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2017, nr 12, s. 4–10.

⁵⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z 31.05.2016 r. w sprawie IV K 414/15, a także: B. Augustyniak, [w:] D. Świecki, K. Eichstaedt, M. Kurowski, *Komentarz do kodeksu postępowania karnego*, t. 2, Warszawa 2022.

⁶⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z 31.05.2016 r. w sprawie IV K 414/15.

Czy okres taki może na podstawie art. 417 k.p.k. zostać zaliczony na poczet kary wymierzonej w innym postępowaniu karnym, tj. nie w tym w którym doszło do wydania ENA?

Odpowiedź

Na pierwsze pytanie należy udzielić odpowiedzi negatywnej. Zagadnienie to było przedmiotem rozważań m.in. Sądu Apelacyjnego w Lublinie, który uznał, że bieg terminu tymczasowego aresztowania wobec osoby przekazanej na podstawie ENA rozpoczyna się z chwilą przekroczenia przez tę osobę granicy Rzeczypospolitej Polskiej⁶¹. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że kwestia ta nie została uregulowana w przepisach decyzji ramowej 2002/584/WSiSW, w związku z czym należy posilkować się wykładnią wypracowaną na gruncie art. 598 § 1 k.p.k., odnoszącym się do postępowania ekstradycyjnego. Wobec brzmienia art. 607f k.p.k., implementującego art. 26 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW do polskiego porządku prawnego, z interpretacją taką należy się zgodzić. Przepis ten odnosi się bowiem do kwestii zaliczenia okresu zatrzymania stosowanego w państwie wykonania ENA na poczet kary orzeczonej w państwie wydania ENA, nie zaś do sposobu liczenia maksymalnych terminów tymczasowego aresztowania przewidzianych w procedurze krajowej.

Odnosząc się do pytania drugiego, wydaje się, że jeśli postępowanie krajowe, w którym uruchomiona została procedura ENA, zakończyło się w sposób wskazany w treści art. 417 k.p.k., nie ma przeszkód, aby okres zatrzymania za granicą zaliczyć na poczet kary orzeczonej w innym postępowaniu, o ile oczywiście spełnione zostaną warunki określone w tymże przepisie. Wymaga on bowiem tego, aby oba postępowania karne toczyły się jednocześnie, a także, aby w jednym z nich zapadło orzeczenie uniewinniające, umarzające postępowanie albo odstępujące od wymierzenia kary. Ani decyzja ramowa w sprawie ENA, ani implementujące ją przepisy prawa krajowego nie blokują możliwości zaliczenia na poczet kary okresu zatrzymania z innego, równoległe toczącego się postępowania, a biorąc pod uwagę cel art. 417 k.p.k., wskazane jest, aby miał on jak najszerze zastosowanie w praktyce⁶².

Pytanie

Na podstawie ENA poszukujemy często osób, które popełniły czyny zabronione przed wieloma, nawet 15, laty. Państwo wykonania często nie chce przekazać takiego ściganego, właśnie ze względu na to, że od lat mieszka on na jego terytorium, nie wchodząc w konflikt z prawem. Ostatnio organ niemiecki zaproponował, żeby wniesć o wykonanie kary w innej drodze niż ENA. Pytanie, czy wszczynanie takich procedur ma

⁶¹ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 27.04.2011 r. w sprawie II Akp 13/11.

⁶² Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27.07.2016r. w sprawie II AKa 165/16, dotyczącego wzajemnej relacji obowiązków sądu w zakresie zastosowania art. 63 KK, art. 417 k.p.k. i art. 552 § 1 i 4 k.p.k. Warto także zaznaczyć, że dla spełnienia warunku jednoczesnego toczenia się postępowań wystarczy, aby były one prowadzone jednocześnie przez pewien czas (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 26.10.2006 r. w sprawie II Akz 336/06).

po tylu latach sens, skoro niedługo nastąpi przedawnienie wykonania kary. Dodam, że osoba ścigana chciałaby wrócić do Polski, by odwiedzić rodzinę, a jej wnioski o ułaskawienie są oddalane.

Odpowiedź

Zgodnie z art. 4 pkt. 6 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW, wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania ENA wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności, jeśli osoba ścigana jest obywatelem państwa wykonania lub stale w nim przebywa, a państwo to zobowiązuje się wykonać karę pozbawienia wolności (zasada *aut dedere aut iudicare*). Sąd niemiecki powinien zatem odmówić wykonania ENA i przejąć orzeczoną w Polsce karę do wykonania w Niemczech. Jeżeli tego nie zrobił, pozostaje możliwość przekazania kary pozbawienia wolności na podstawie Decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 327 z 2008 r., s. 27). Jeśli jednak wyrok został wydany i uprawomocnił się przed lub w dniu 05.12.2011 r., zastosowanie będzie mogła mieć jedynie konwencja o przekazywaniu osób skazanych z 1983 r., wymagająca zgody skazanego na przekazanie kary pozbawienia wolności do wykonania.

Rozważając możliwość wydania ENA w celu wykonania starego wyroku skazującego, zwłaszcza wydanego przed 15 laty, szczególnie starannie należy zbadać możliwość wystąpienia negatywnej przesłanki w postaci braku interesu wymiaru sprawiedliwości w ściganiu takiej osoby (art. 607b k.p.k.), zwłaszcza jeśli prowadzi ona uporządkowane życie za granicą i nie weszła ponownie w konflikt z prawem. W podanym przykładzie istnienie takiego interesu wydaje się wątpliwe.

Pytanie (Brexit)

Jaki sąd jest właściwy do wysłania do Wielkiej Brytanii wniosku o wydanie (ekstradycję) osoby ściganej na podstawie umowy o współpracy między Unią Europejską a Zjednoczonym Królestwem (Dz. Urz. UE L 444 z 2020 r., s. 14)?

Odpowiedź

W tym wypadku źródłem prawa jest wyłącznie Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony. Należy przy tym pamiętać, że nie jest to umowa międzynarodowa podpisana przez Polskę, ale prawo pochodne UE, spełniające kryteria przewidziane w art. 90 ust. 1 i art. 91 ust. 3 Konstytucji RP. Zgodnie z pierwszym z tych przepisów Rzeczpospolita Polska może na podstawie umowy międzynarodowej przekazać organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach. Drugi z powołanych przepisów stanowi natomiast, że jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy konstytuującej organizację

międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami.

Umowa o handlu i współpracy, w tym jej art. LAW.SURR.76 i następne, odnoszące się do ekstradycji, nie wskazuje organów właściwych w poszczególnych państwach członkowskich. Organy takie zostały natomiast wskazane w złożonym przez Polskę oświadczeniu rządowym, zgodnie z którym właściwy do wystąpienia do Zjednoczonego Królestwa z wnioskiem aresztowym jest właściwy terytorialnie sąd okręgowy. Co prawda oświadczenie rządowe jako takie nie stanowi źródła prawa w postępowaniu karnym. Niemniej jednak deklaracja ta weszła następnie w skład ogólnego oświadczenia złożonego przez Unię w przedmiocie właściwości organów jej państw członkowskich, opublikowanego w Dzienniku Urzędowym UE (Powiadomienie złożone przez Unię Europejską zgodnie z Umową o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony, Dz. Urz. UE C 55 z 2021, s. 1, dostępne także na stronie EJN w zakładce *Cooperation with the UK (Brexit)*). Tym samym, z chwilą objęcia polskiej deklaracji rządowej notyfikacją UE i jej unijnej promulgacji winno być ono traktowane jako oświadczenie złożone Wielkiej Brytanii przez samą Unię, stanowiące immanentną, choć modalną część umowy o handlu i współpracy. W ten sposób zyskało ono przymiot prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, o którym mowa w art. 91 ust. 3 Konstytucji RP, podlegającego bezpośredniemu stosowaniu w Polsce. Przyjąć zatem należy, że przepisy umowy o handlu i współpracy, uzupełnione przez Unię dodatkowym powiadomieniem, przesądzają o właściwości sądu okręgowego.

Twierdzenie takie pozostaje w zgodzie z przepisami polskimi. Zgodnie z art. 25 § 3 k.p.k. *in fine* sąd okręgowy rozpoznaje – oprócz zbrodni, niektórych występków i odwołań od orzeczeń oraz zarządzeń sądu rejonowego – także inne sprawy przekazane mu przez ustawę. Wystąpienie o przekazanie osoby ściganej lub skazanej należy albo do właściwości ministra sprawiedliwości (tradycyjny wniosek ekstradycyjny) albo do właściwości sądu okręgowego (ENA). Oznacza to, że wystąpienie o wydanie osoby ściganej przebywającej za granicą, jeżeli ma charakter bezpośredniego wystąpienia sądu, bez udziału Ministerstwa Sprawiedliwości, zostało przez ustawodawcę przekazane do właściwości sądu okręgowego. Jak dotychczas, kompetencja ta dotyczyła wyłącznie ENA. Obecnie jednak powstała kolejna podstawa prawna takiego wystąpienia, zawarta w umowie o handlu i współpracy, która nie zawiera – bo nie może – żadnych odwołań do właściwości polskich sądów. Dlatego art. 25 § 3 k.p.k. wyklądać należy w ten sposób, że „inną sprawą przekazaną mu [sądowi okręgowemu] przez ustawę” nie jest wyłącznie działanie podejmowane na podstawie prawnej ściśle określonej w k.p.k., ale raczej pewna, rodzajowo zbieżna, kategoria działań, do których podejmowania wymiar sprawiedliwości jest uprawniony. Kategorię taką stanowią bezpośrednie wnioski ekstradycyjne, niezależnie od tego, czy przybierają one formę europejskiego nakazu aresztowania, czy

też wniosku o wydanie osoby na podstawie umowy o handlu i współpracy między UE a Zjednoczonym Królestwem. Tym samym także na gruncie polskiego prawa krajowego do wystąpienia z takim wnioskiem właściwy jest sąd okręgowy.

Za przedstawioną wykładnią przemawia także argument celowościowy. Co prawda, na postanowienie w przedmiocie wydania ENA nie przysługuje zażalenie, a więc wystąpienie z wnioskiem ekstradycyjnym do Wielkiej Brytanii również nie jest zaskarżalne. Niemniej jednak, w razie orzeczenia w tej mierze przez sąd rejonowy, kwestia orzeczenia przez sąd niższego rzędu w sprawie zastrzeżonej do właściwości sądu wyższego rzędu, byłaby bez wątpienia podnoszona w trakcie postępowania prowadzonego po przekazaniu osoby skazanej.

Ani umowa o handlu i współpracy, ani unijne powiadomienie nie określa specyficznych rozwiązań proceduralnych mających zastosowanie w państwach członkowskich, w tym w Polsce. Przy braku właściwych przepisów krajowych konieczne staje się zatem odpowiednie stosowanie przepisów k.p.k. Ponieważ mechanizm przewidziany w umowie jest zbliżony raczej do ENA niż do ekstradycji (ze względu np. na bezpośrednie kontakty organów sądowych, bez pośrednictwa Ministerstwa Sprawiedliwości), wydaje się że zastosowanie będą miały przede wszystkim przepisy k.p.k. o ENA – tylko i wyłącznie w takim zakresie, w jakim postępowanie nie zostało uregulowane wprost w umowie. Wniosek ten opiera się jednak wyłącznie o analogię. Przy wszystkich słabościach takiego rozumowania w obszarze procedury karnej, w chwili obecnej jest ono jedynym, zapewniającym niezbędny wzorzec procesowy. Za podstawę prawną podejmowanych decyzji procesowych służyć winny odpowiednie przepisy rozdziałów 65a i 65 k.p.k. w związku z umową o handlu i współpracy.

Powyższa teza ma zastosowanie także w odniesieniu do Umowy między Unią Europejską a Republiką Islandii i Królestwem Norwegii w sprawie procedury przekazywania osób pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej a Islandią i Norwegią.

Pytanie (Brexit)

Zgodnie z art. 62 ust. 1 lit. b) umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. C z 2019 r., nr 384 I, s. I/01) decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW ma zastosowanie do europejskich nakazów aresztowania, jeżeli osoba, której wniosek dotyczy, została aresztowana przed zakończeniem okresu przejściowego w celu wykonania europejskiego nakazu aresztowania. Jeżeli zatem przed zakończeniem okresu przejściowego, czyli do 31.12.2020 r., aresztowanie takie nie nastąpiło, zastosowanie ma umowa o handlu i współpracy. Czy oznacza to konieczność sporządzenia nowego formularza, zgodnego z wymogami tej ostatniej umowy, czy też możliwe jest procedowanie w oparciu o przekazany przed końcem okresu przejściowego formularz ENA?

Odpowiedź

Powołany przepis umowy wyjścia wskazuje na procedurę, która ma mieć zastosowanie wobec ENA przekazanego do Wielkiej Brytanii przed zakończeniem okresu przejściowego. W żadnej z przywołanych umów nie wprowadzono zasady dyskontynuacji nakazów, które – z uwagi na upływ czasu – nie będą procedowane na dotychczasowych zasadach. Nie oznacza to jednak potrzeby wydawania nowych nakazów aresztowania, o których mowa w umowie o handlu i współpracy, jak też przesyłania nowych formularzy. Podstawą współpracy nadal jest ENA przekazany przed końcem okresu przejściowego, do którego stosuje się już nową procedurę, określoną w umowie o handlu i współpracy. Ewentualne dodatkowe informacje mogą zostać przekazane w drodze wzajemnych konsultacji.

Pytanie (Szwajcaria)

Czy można skierować europejski nakaz aresztowania do Szwajcarii? Jeśli tak, proszę o wskazanie umowy, na podstawie której Szwajcaria stosuje decyzję ramową 2002/584/WSiSW. Czy też należy stosować przepisy europejskiej konwencji o ekstradycji z 1957 r.?

Odpowiedź

Szwajcaria, obok Islandii, Liechtensteinu i Norwegii, jest członkiem tzw. strefy Schengen, nie będąc członkiem Unii Europejskiej, co wynika z umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen (Dz. Urz. UE L 53 z 2008 r., s. 52)⁶³. Zgodnie z załącznikiem B do tej umowy, wobec Konfederacji Szwajcarskiej stosuje się postanowienia konwencji z 1995 r. dotyczącej uproszczonej procedury ekstradycyjnej pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej (Dz. Urz. C 78 z 30.3.1995, s. 2)⁶⁴ oraz konwencji z 1996 r. odnoszącej się do ekstradycji między państwami członkowskimi Unii Europejskiej (Dz. Urz. C 313 z 23.10.1996, s. 12)⁶⁵. Te akty prawne stanowią rodzaj uzupełnienia konwencji paryskiej z 1957 r., obowiązującej zasadniczo między państwami członkowskimi. Polska stała się stroną obydwu konwencji z mocy prawa, przez fakt przystąpienia do UE.

W konsekwencji wobec Szwajcarii nie stosujemy ENA. Zastosowanie ma natomiast Europejska konwencja o ekstradycji, sporządzona w Paryżu 13.12.1957 r., Protokół dodatkowy do powyższej konwencji, sporządzony w Strasburgu 15.10.1975 r. oraz Drugi protokół dodatkowy do tej konwencji, sporządzony w Strasburgu 17.03.1978 r. (Dz. U. z 1994 r. Nr 70, poz. 307). W trakcie postępowania uwzględnia się procedury

⁶³ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:22008A0227\(03\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:22008A0227(03)&from=PL) [dostęp: 01.09.2021].

⁶⁴ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:41995A0330\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:41995A0330(01)&from=PL) [dostęp: 01.09.2021].

⁶⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:41996A1023\(02\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:41996A1023(02)&from=PL) [dostęp: 01.09.2021].

przewidziane w powołanych wyżej unijnych konwencjach, w szczególności obniżone wymogi formalne i uproszczenia proceduralne.

ŚRODKI ZAPOBIEGAWCZE

PRAWO POLSKIE – k.p.k.

Rozdział 65c. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie środka zapobiegawczego.

Rozdział 65d. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia wydanego w celu zapewnienia prawidłowego toku postępowania.

PRAWO UE

Decyzja ramowa 2009/829/WSiSW z 23.10.2009 r. w sprawie stosowania przez państwa członkowskie Unii Europejskiej zasady wzajemnego uznawania do decyzji w sprawie środków nadzoru stanowiących dla tymczasowego aresztowania (Dz. Urz. UE L 294 z 2009 r., s. 20)

Rozdziały 65c i 65d, transponujące decyzję ramową 2009/829/WSiSW, zostały dodane ustawą z dnia 31.08.2012 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2012 r. poz. 1091) i weszły w życie 01.12.2012 r. Wspomniana decyzja ramowa została wdrożona przez wszystkie państwa członkowskie.

Omawiany instrument ma na celu umożliwienie przekazania nadzoru nad nieizolacyjnymi środkami zapobiegawczymi do państwa stałego pobytu oskarżonego⁶⁶. Stanowić ma on z jednej strony uzupełnienie decyzji ramowej ws. ENA, odnoszącej się m. in. do transgranicznego wykonania izolacyjnego środka zapobiegawczego w postaci aresztu tymczasowego, z drugiej zaś – domknięcie systemu przekazywania środków probacyjnych, przewidzianego w decyzji ramowej 2008/947/WSiSW.

Wniosek dotyczący decyzji ramowej w sprawie zastosowania europejskiego nakazu nadzoru w postępowaniu przedprocesowym pomiędzy państwami członkowskimi UE został przedstawiony przez Komisję we wrześniu 2006 r. (Dok. Rady UE 12367/06 z 04.09.2006 r.). Już sam tytuł projektu wskazuje, że prawodawca początkowo zamierzał oprzeć obrót między państwami członkowskimi na odrębnym od orzeczenia krajowego nakazie europejskim, tak jak zrobiono to we wcześniejszej decyzji ramowej ws. ENA. Ponadto dotyczyć miał on wyłącznie przedsądowej fazy postępowania karnego. W trakcie negocjacji obydwie te koncepcje uległy jednak zmianie, co również znalazło odzwierciedlenie w ostatecznym tytule instrumentu.

⁶⁶ R. Kierzyńska i S. Buczman, *Zapobieganie konfliktom jurysdykcyjnym i wzajemne uznawanie nieizolacyjnych środków zapobiegawczych – uwagi do nowelizacji kodeksu postępowania karnego z 31.08.2012 r.*, Europejski Przegląd Sądowy 1/2013.

Wyjaśniając w uzasadnieniu wniosku jego generalny kontekst, stwierdzono, że areszt tymczasowy winien być traktowany jako środek wyjątkowy, w związku z czym należy jak najpowszechniej stosować środki nadzoru niepolegające na pozbawieniu wolności. Tymczasem obywatele UE podejrzani o popełnienie przestępstwa na terytorium innego państwa członkowskiego, są czasami, głównie z uwagi na brak więzi społecznych i ryzyko ucieczki, przetrzymywani w areszcie lub podlegają długoterminowym środkom nadzoru przedprocesowego niepolegającym na pozbawieniu wolności, w obcym dla nich otoczeniu. Można przypuszczać, że w podobnej sytuacji, wobec podejrzanego będącego mieszkańcem państwa postępowania, zastosowane zostałyby względniejsze środki nadzoru, takie jak obowiązek zgłaszania się na policję lub zakaz podróży. Rodzi to realne ryzyko nierównego traktowania obywateli UE, przeciwko którym prowadzone jest postępowanie karne, co można również uważać za przeszkodę utrudniającą swobodny przepływ osób na terytorium Unii. Podobna argumentacja została zaprezentowana w uzasadnieniu projektu ustawy transpozycyjnej.

Decyzja ramowa 2009/829/WSiSW nie ma praktycznego znaczenia, a obrót w oparciu o jej przepisy jest minimalny (por. tabele statystyczne).

PRAWO UE – BREXIT

Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE C 384 z 2019 r., s. 1)

Zgodnie z ww. umową wyjścia, omawiany instrument prawa UE miał zastosowanie do obrotu ze Zjednoczonym Królestwem w okresie przejściowym, tj. między 01.02. a 31.12.2020 r. Przewidywał to art. 62 umowy, odnoszący się do postępowań w toku w ramach współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych. Warunkiem stosowania unijnych ram prawnych było wpłynięcie orzeczenia podlegającego uznaniu i wykonaniu do właściwego organu państwa wykonania, bądź do organu niewłaściwego, zobowiązanego do przekazania go z urzędu organowi właściwemu, przed końcem 2020 r.

Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 444 z 2020 r., s. 14).

Umowa o handlu i współpracy nie przewiduje możliwości obrotu prawnego w omawianym obszarze. Po opuszczeniu UE przez Wielką Brytanię i zakończeniu okresu przejściowego nie ma więc żadnej szczególnej podstawy prawnej do wzajemnego uznawania wolnościowych środków zapobiegawczych między Polską a Zjednoczonym Królestwem.

KARY O CHARAKTERZE PIENIĘŻNYM

PRAWO POLSKIE – k.p.k.

Rozdział 66a. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia dotyczącego grzywny, nawiązki, świadczenia pieniężnego lub orzeczenia zasądzonego od sprawcy koszty procesu.

Rozdział 66b. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym.

PRAWO UE

Decyzja ramowa 2005/214/WSiSW z 24.02.2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania kar o charakterze pieniężnym (Dz. Urz. UE L 76 z 2005 r., s. 16)

Rozdziały 66a i 66b zostały wprowadzone przez ustawę z 24.10.2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 18.12.2008 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1344), w celu transpozycji decyzji ramowej 2005/214/WSiSW. Instrument został wdrożony przez wszystkie państwa członkowskie.

Decyzja ramowa w zasadzie nie ma poprzednika w klasycznym prawie międzynarodowym. Wprowadza możliwość transgranicznego wykonania orzeczenia skazującego na grzywnę przewiduje europejska Konwencja o karach za przestępstwa drogowe z 1964 r. oraz europejska Konwencja o międzynarodowej mocy wyroków karnych z 1970 r., jednak mają one niewielkie znaczenie praktyczne, a Polska nie jest stroną żadnej z tych umów.

Należy przy tym zauważyć, że możliwość przejęcia i przekazania za granicę orzeczenia nakładającego karę grzywny jest znana polskiemu prawu krajowemu od 04.02.2001 r., kiedy to weszła w życie ustawa z dnia 09.09.2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawy o zamówieniach publicznych oraz ustawy – Prawo bankowe (Dz. U. Nr 93, poz. 1027), znacząco rozszerzająca katalog kar i środków podlegających przejęciu lub przekazaniu do wykonania za granicę. W pierwotnym brzmieniu art. 608 i 610 k.p.k. przewidywały taką możliwość wyłącznie wobec kary pozbawienia wolności. Po nowelizacji umożliwiają one przejęcie lub przekazanie grzywny, zakazu zajmowania stanowiska, wykonywania zawodu lub prowadzenia działalności gospodarczej, zakazu prowadzenia pojazdów, przepadku albo środka zabezpieczającego niepolegającego na pozbawieniu wolności. W uzasadnieniu projektu ustawy wprowadzającej te zmiany stwierdzono, że są one konsekwencją podpisania i ratyfikacji przez Polskę Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa z 1990 r. Instrument ten odnosi się jednak przede wszystkim do przepadku, nie zaś do grzywny. Z tego względu praktyczne znaczenie omawianych przepisów art. 608 i 610

k.p.k. dla obrotu międzynarodowego w zakresie przejęcia i przekazywania orzeczeń skazujących na karę grzywny jest niewielkie. Oderwanie regulacji od instrumentów międzynarodowych powoduje, że może ona mieć zastosowanie – na zasadzie wzajemności – tylko wobec tych państw, które w swoich ustawodawstwach przyjęły podobne rozwiązania (art. 615 § 3).

Omaiwana decyzja ramowa nie odnosi się wyłącznie do grzywien. Ma ona także zastosowanie do orzekanych wobec oskarżonych środków o charakterze finansowym (np. świadczeń pieniężnych, nawiązek), kosztów sądowych, a także kwot pieniężnych przyznawanych tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia. Ta ostatnia postać kary o charakterze pieniężnym obejmuje świadczenia przyznane pokrzywdzonym, co budzi poważne wątpliwości wobec faktu, że kwota uzyskana z egzekucji takiego świadczenia co do zasady przypada państwu jego wykonania, nie zaś pokrzywdzonemu.

Mechanizm umożliwiający transgraniczne wykonywanie grzywien i innych kar o charakterze pieniężnym jest obecnie najczęściej używanym środkiem wzajemnego uznawania orzeczeń karnych w UE (por. tabele statystyczne). Warto przy tym zaznaczyć, że dane dotyczące polskich wystąpień są niepełne, gdyż nie obejmują wniosków kierowanych przez organy pozasądowe. Jak dotychczas najwięcej wniosków o uznanie kar o charakterze pieniężnym do polskich organów sądowych skierowały Niemcy i Austria. Zdecydowana większość dotyczyła wykroczeń drogowych.

PRAWO UE – BREXIT

Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE C 384 z 2019 r., s. 1)

Zgodnie z ww. umową wyjścia, omawiany instrument prawa UE miał zastosowanie do obrotu ze Zjednoczonym Królestwem w okresie przejściowym, tj. między 01.02. a 31.12.2020 r. Przewidywał to art. 62 umowy, odnoszący się do postępowań w toku w ramach współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych. Warunkiem stosowania unijnych ram prawnych było wpłynięcie orzeczenia podlegającego uznaniu i wykonaniu do właściwego organu państwa wykonania, bądź do organu niewłaściwego, zobowiązanego do przekazania go z urzędu organowi właściwemu, przed końcem 2020 r.

Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 444 z 2020 r., s. 14).

Umowa o handlu i współpracy nie przewiduje możliwości obrotu prawnego w omawianym obszarze. Po opuszczeniu UE przez Wielką Brytanię i zakończeniu okresu przejściowego nie ma więc żadnej szczególnej podstawy prawnej do wzajemnego uznawania kar o charakterze pieniężnym między Polską a Zjednoczonym Królestwem.

ORZECZNICTWO TSUE

C- 60/12 Balazs

Wyrok z 14.11.2013 r. w sprawie C-60/12 Marián Baláž, ECLI:EU:C:2013:733 (Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2005/214/WSiSW – Stosowanie zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym – „Sąd właściwy także w sprawach karnych” – „Unabhängiger Verwaltungsse-nat” w prawie austriackim – Charakter i zakres kontroli sądu wykonującego państwa członkowskiego)

Jeśli właściwy organ państwa wykonującego powyższe wątpliwości co do tego, czy przesłanki określone dla uznania orzeczenia wymierzającego karę o charakterze pieniężnym rozpatrywanego w danym przypadku zostały spełnione, może on zwrócić się o udzielenie dodatkowych informacji do właściwego organu państwa wydającego, za-nim wyciągnie wszelkie wnioski z ocen, jakie zawarł w swej odpowiedzi ten ostatni or-gan [zob. podobnie, w odniesieniu do Decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz. U. L 190, s. 1), ww. wyrok w sprawie Mantello, pkt 50].

W tym kontekście prawnym, w celu dokonania wykładni pojęcia „sądu” zawartego w art. 1 lit. a) pkt iii) decyzji ramowej, należy oprzeć się na kryteriach wyprowadzonych przez Trybunał dla oceny, czy instytucja odsyłająca posiada charakter „sądu” w rozu-mieniu art. 267 TFUE. W tym celu zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunał bierze pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, takich jak podstawa prawna istnienia instytucji, jej stały charakter, obligatoryjny charakter jej jurysdykcji, kontradiktoryj-ność postępowania, stosowanie przez tę instytucję przepisów prawa oraz jej niezawi-słość (zob. analogicznie wyrok z 14.06.2011 r. w sprawie C196/09 Miles i in., Zb.Orz. s. I5105, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

Prawdą jest, co się tyczy wyrażenia „właściwy także w sprawach karnych”, że decyzja ramowa została wydana w oparciu o art. 31 ust. 1 lit. a) UE oraz art. 34 ust. 2 lit. b) UE w ramach współpracy sądowej w sprawach karnych.

Jednak zgodnie z art. 5 ust. 1 decyzji ramowej jej zakres stosowania obejmuje wy-kroczenia dotyczące „naruszenia przepisów ruchu drogowego”. Tymczasem wykrocze-nia te nie są traktowane w jednolity sposób w różnych państwach członkowskich, po-nieważ niektóre z państw kwalifikują je jako wykroczenia administracyjne, podczas gdy inne uważają je za wykroczenia o charakterze karnym.

Z tego wynika, że aby zapewnić skuteczność decyzji ramowej, należy odwołać się do wykładni wyrażenia „właściwy także w sprawach karnych”, w której kwalifikacja wykro-czeń przez państwa członkowskie nie jest rozstrzygająca.

W tym celu sąd właściwy w rozumieniu art. 1 lit. a) pkt iii) decyzji ramowej musi stosować postępowanie, które posiada istotne cechy postępowania karnego, jednak nie należy wymagać, by sąd ten posiadał właściwość wyłącznie karną.

Wyrażenie „sąd właściwy także w sprawach karnych” zawarte w art. 1 lit. a) pkt iii) Decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24.02.2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., stanowi autonomiczne pojęcie prawa Unii, a jego wykładni należy dokonywać w taki sposób, że w zakres tego pojęcia wchodzi wszelkie sądy, które stosują postępowanie posiadające zasadnicze cechy postępowania karnego. Unabhängiger Verwaltungssenat in den Ländern (Austria) spełnia te kryteria i w rezultacie należy uznać, że mieści się w zakresie tego pojęcia.

Wykładni art. 1 lit. a) pkt iii) decyzji ramowej 2005/214, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy dokonywać w ten sposób, że uznaje się, że osoba miała możliwość skierowania sprawy do rozstrzygnięcia przez sąd właściwy także w sprawach karnych, w sytuacji gdy przed wniesieniem skargi była ona zobowiązana do poszanowania przedsądowego postępowania administracyjnego. Taki sąd powinien być w pełni właściwy, aby rozpoznać sprawę pod kątem zarówno oceny prawnej, jak i oceny okoliczności faktycznych.

C- 183/18 BGŻ BNP Paribas

Wyrok z 04.03.2020 r. w sprawie C-183/18 Bank BGŻ BNP Paribas S.A., EC-LI:EU:C:2020:153 (Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2005/214/WSiSW – Uznawanie i wykonanie kar o charakterze pieniężnym nałożonych na osoby prawne – Niepełna transpozycja decyzji ramowej – Obowiązek wykładni zgodnej prawa krajowego – Zakres)

W badanej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że kara, o której wykonanie wnosi CJIB, została formalnie nałożona na Bank BGŻ BNP Paribas Gdańsk, będący oddziałem Banku BGŻ BNP Paribas z siedzibą w Warszawie, który to oddział, zgodnie z prawem polskim, nie posiada osobowości prawnej ani zdolności sądowej. Zdaniem sądu odsyłającego okoliczność ta może w praktyce prowadzić do niemożności wykonania na podstawie decyzji ramowej kary o charakterze pieniężnym na wniosek właściwego organu innego państwa członkowskiego.

Należy jednak zauważyć, że – co wynika z postanowienia odsyłającego – w prawie polskim oddział jest pozbawiony osobowości prawnej odrębnej od spółki, do której należy. W tych okolicznościach, z zastrzeżeniem weryfikacji, jakich powinien dokonać sąd odsyłający, wydaje się, że działania Banku BGŻ BNP Paribas Gdańsk można przypisać Bankowi BGŻ BNP Paribas, a karę można uznać za zastosowaną wobec tego ostatniego.

Wydaje się zatem, że wykonanie kary może zostać wszczęte, zgodnie z prawem wykonującego państwa członkowskiego, wobec Banku BGŻ BNP Paribas.

W konsekwencji, jeżeli oddział i spółka, do której oddział należy, stanowiłyby jeden podmiot prawny prawa polskiego, doręczenie orzeczenia nakładającego karę o charakterze pieniężnym na ów oddział można by postrzegać jako doręczenie na rzecz spółki, która posiada zdolność sądową, w tym na etapie wykonywania owego orzeczenia.

Pojęcie „osoby prawnej” występujące w szczególności w art. 1 lit. a) i art. 9 ust. 3 Decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w świetle prawa państwa wydania orzeczenia nakładającego karę o charakterze pieniężnym.

Decyzję ramową 2005/214, zmienioną decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że nie nakłada ona na sąd państwa członkowskiego obowiązku odstąpienia od stosowania przepisu prawa krajowego niezgodnego z art. 9 ust. 3 Decyzji ramowej 2005/214, zmienionej decyzją ramową 2009/299, ponieważ przepis ten nie wywiera skutku bezpośredniego. Sąd odsyłający jest jednak zobowiązany do dokonywania, w największym możliwym stopniu, wykładni zgodnej prawa krajowego, tak by zapewnić osiągnięcie rezultatu zgodnego z celem realizowanym przez decyzję ramową 2005/214, zmienioną decyzją ramową 2009/299.

C- 671/18 Z.P.

Wyrok z 05.12.2019 r. w sprawie C-671/18 Z.P., ECLI:EU:C:2019:1054 (Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Wzajemne uznawanie – Kary o charakterze pieniężnym – Podstawy odmowy uznania lub wykonania – Decyzja ramowa 2005/214/WSiSW – Decyzja organu wydającego państwa członkowskiego podjęta w oparciu o dane dotyczące rejestracji pojazdu – Zapoznanie się przez zainteresowanego z sankcjami i trybami postępowania odwoławczego – Prawo do skutecznej ochrony sądowej)

Artykuł 7 ust. 2 lit. g) i art. 20 ust. 3 decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24.02.2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że jeśli orzeczenie nakładające karę o charakterze pieniężnym notyfikowano zgodnie z ustawodawstwem krajowym wydającego państwa członkowskiego, ze wskazaniem prawa do wniesienia skargi i terminu do jej wniesienia, to organ wykonującego państwa członkowskiego nie może odmówić uznania i wykonania tego orzeczenia, o ile termin na wniesienie przez zainteresowanego skargi na to orzeczenie był wystarczający, co

powinien zbadać sąd odsyłający, oraz że w tym względzie jest bez znaczenia fakt, że postępowanie w sprawie nałożenia przedmiotowej kary pieniężnej ma charakter administracyjny.

Artykuł 20 ust. 3 decyzji ramowej 2005/214, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego nie może odmówić uznania i wykonania orzeczenia nakładającego karę o charakterze pieniężnym w związku z wykroczeniami drogowymi, jeżeli taka kara została nałożona na osobę, na której nazwisko zarejestrowany jest przedmiotowy pojazd, w oparciu o domniemanie odpowiedzialności przewidziane w ustawodawstwie krajowym wydającego państwa członkowskiego, o ile domniemanie to może zostać obalone.

C-136/20 LU

Wyrok z 6.10.2021 r. w sprawie C-136/20 LU, ECLI:EU:C:2021:804 (Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Decyzja ramowa 2005/214/WSiSW – Wykonywanie kar o charakterze pieniężnym – Zasada wzajemnego uznawania – Artykuł 5 ust. 1 – Przepisy lub wykroczenia, w przypadku których uznawanie i wykonywanie orzeczeń nakładających karę następuje bez weryfikacji podwójnej karalności czynu – Artykuł 5 ust. 3 – Przepisy lub wykroczenia, w przypadku których państwo członkowskie może uzależnić uznawanie i wykonywanie orzeczeń nakładających karę od podwójnej karalności czynu – Weryfikacja przez wykonujące państwo członkowskie kwalifikacji prawnej przestępstwa lub wykroczenia dokonanej przez wydające państwo członkowskie w zaświadczeniu dołączonym do orzeczenia nakładającego karę)

W niniejszej sprawie sąd odsyłający ma wątpliwości co do tego, czy wykroczenie popełnione przez LU może należeć do kategorii przestępstw i wykroczeń przewidzianych w art. 5 ust. 1 tiret trzydzieste trzecie decyzji ramowej 2005/214. W szczególności sąd ten uważa, że organ wydającego państwa członkowskiego dokonał zbyt szerokiej wykładni tej kategorii, która nie może obejmować przestępstw i wykroczeń mających jedynie pośredni związek z bezpieczeństwem ruchu drogowego i stanowiących – tak jak wykroczenie rozpatrywane w postępowaniu głównym – raczej odmowę zastosowania się do nakazu skierowanego przez organ aniżeli „naruszenie przepisów bezpieczeństwa ruchu drogowego”.

Jednakże z informacji, którymi dysponuje Trybunał, wynika z jednej strony, że organ wydającego państwa członkowskiego na podstawie § 103 ust. 2 KFG 1967 zakwalifikował rozpatrywane w postępowaniu głównym wykroczenie jako naruszenie przepisów ruchu drogowego w rozumieniu art. 5 ust. 1 tiret trzydzieste trzecie decyzji ramowej 2005/214.

Z drugiej strony w postanowieniu odsyłającym, po pierwsze, nie podano żadnej informacji pozwalającej uznać, że zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 decyzji ramowej

2005/214, w oczywisty sposób nie odpowiada decyzji nakładającej karę za wykroczenie drogowe popełnione 28.12.2017 r., a po drugie, ograniczono się w nim do wskazania, że organ wydający dokonał zbyt szerokiej wykładni kategorii przestępstw i wykroczeń wymienionych w art. 5 ust. 1 tiret trzydzieste trzecie owej decyzji ramowej. Nie wydaje się zatem, aby niniejszy wypadek wchodził w zakres jednej z sytuacji przewidzianych w art. 7 ust. 1 wspomnianej decyzji ramowej, w których organy państwa wykonującego mogą odmówić uznania i wykonania orzeczenia nakładającego karę.

W tych okolicznościach organ wykonującego państwa członkowskiego nie może odmówić uznania i wykonania przekazanego mu orzeczenia nakładającego karę.

Artykuł 5 ust. 1 Decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24.02.2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że organ państwa wykonującego, poza przypadkiem wystąpienia jednej z podstaw odmowy uznania lub wykonania wyraźnie przewidzianych w tej decyzji ramowej, nie może co do zasady odmówić uznania i wykonania prawomocnego orzeczenia nakładającego karę o charakterze pieniężnym, jeżeli organ państwa wydającego w zaświadczeniu przewidzianym w art. 4 wspomnianej decyzji ramowej zakwalifikował dane przestępstwo lub wykroczenie do jednej z kategorii przestępstw lub wykroczeń, w odniesieniu do których wspomniany art. 5 ust. 1 nie przewiduje weryfikacji podwójnej karalności czynu.

C-338/20 D.P.

Wyrok z 06.10.1021 r. w sprawie C-338/20, ECLI:EU:C:2021:805 (Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Wzajemne uznawanie – Kary o charakterze pieniężnym – Decyzja ramowa 2005/214/WSiSW – Podstawy odmowy uznania lub wykonania – Artykuł 20 ust. 3 – Orzeczenie nakładające karę o charakterze pieniężnym – Poszanowanie prawa do obrony – Doręczenie dokumentów w języku niezrozumiałym dla ukaranej osoby – Tłumaczenie istotnych elementów orzeczenia)

Z pkt 34–38 niniejszego wyroku wynika zatem, że poszanowanie prawa do rzetelnego procesu sądowego oraz prawa do obrony wymaga, by organy państw członkowskich nakładające karę o charakterze pieniężnym w rozumieniu art. 1 lit. a) decyzji ramowej 2005/214, dochowały starań, by w chwili doręczenia orzeczenia nakładającego tę karę dana osoba została poinformowana w zrozumiałym dla niej języku o tych elementach orzeczenia, które są istotne dla zrozumienia przez nią stawianych jej zarzutów i do skorzystania w pełni z przysługującego jej prawa do obrony, albo o możliwości uzyskania przez nią w razie potrzeby tłumaczenia tych elementów. Elementy te obejmują w szczególności czyny stanowiące podstawę doręzonego orzeczenia, przestępstwo, którego popełnienie zostało stwierdzone, wymierzoną karę, środki zaskarżenia orzeczenia, przewidziany w tym celu termin oraz wskazanie organu, do którego należy wnieść

środek zaskarżenia. W przypadku gdy dana osoba wskaże, że potrzebuje tłumaczenia, do właściwych organów wydającego państwa członkowskiego należy podjęcie wszelkich niezbędnych kroków w celu zapewnienia jego niezwłocznego wykonania.

W związku z tym właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego może na podstawie art. 20 ust. 3 decyzji ramowej 2005/214 odmówić uznania i wykonania orzeczenia w rozumieniu art. 1 lit. a) tej decyzji ramowej, nakładającego na adresata karę o charakterze pieniężnym, jeżeli owo orzeczenie zostało mu doręczone bez tłumaczenia wskazanych w poprzednim punkcie elementów na zrozumiały dla niego język i w stosownym wypadku bez umożliwienia mu uzyskania takiego tłumaczenia.

Artykuł 20 ust. 3 Decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24.02.2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że upoważnia on organ państwa wykonującego do odmowy wykonania orzeczenia w rozumieniu art. 1 lit. a) tej decyzji ramowej, nakładającego na jego adresata karę pieniężną za popełnione wykroczenie drogowe, jeżeli owo orzeczenie zostało mu doręczone bez tłumaczenia na zrozumiały dla niego język tych elementów orzeczenia, które są istotne dla zrozumienia przez niego stawianych mu zarzutów i dla skorzystania w pełni z przysługującego mu prawa do obrony oraz bez zapewnienia mu możliwości uzyskania takiego tłumaczenia, jeśli się o nie zwróci.

C-150/21 D.B.

Wyrok z 07.04.2022 r. w sprawie C-150/21 D.B., ECLI:EU:C:2022:268 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Wzajemne uznawanie – Decyzja ramowa 2005/214/WSiSW – Wykonanie kar o charakterze pieniężnym – Artykuł 1 lit. a) ppkt (ii) – Orzeczenie o wymierzeniu kary o charakterze pieniężnym wydane przez organ administracyjny – Orzeczenie, od którego przysługuje odwołanie do prokuratora podlegającego instrukcjom Ministra Sprawiedliwości – Późniejsze odwołanie do sądu właściwego także w sprawach karnych)

Artykuł 1 lit. a) ppkt (ii) Decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24.02.2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że prawomocne orzeczenie nakładające karę o charakterze pieniężnym na osobę fizyczną wydane przez organ wydającego państwa członkowskiego inny niż sąd w związku z popełnieniem przestępstwa lub wykroczenia w świetle prawa tego państwa członkowskiego stanowi „orzeczenie” w rozumieniu tego przepisu, w przypadku gdy uregulowanie tego państwa członkowskiego przewiduje, że odwołanie od tego orzeczenia rozpatruje najpierw prokurator podlegający zwierzchnictwu Ministra Sprawiedliwości, a następnie zainteresowany może wnieść sprawę do sądu właściwego także w sprawach

karnych po wydaniu przez prokuratora decyzji oddalającej to odwołanie, o ile dostęp do tego sądu nie podlega warunkom, które czynią go niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym.

ZAGADNIENIA PRAKTYCZNE

Pytanie (obowiązek naprawienia szkody)

Czy wobec obowiązku naprawienia szkody, nałożonego przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary należy rozważyć zastosowanie art. 611u § 1 k.p.k.?

Odpowiedź

Obowiązek naprawienia szkody orzeczony na podstawie art. 46 k.k. stanowi środek kompensacyjny, wobec którego stosuje się przepisy prawa cywilnego. Tym samym sąd orzekający w sprawie karnej wykonuje kompetencję cywilną, co uniemożliwia uznanie go za sąd właściwy w sprawach karnych w rozumieniu Decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24.02.2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym (Dz. Urz. UE L 76 z 2005 r., s. 16). Takie orzeczenie może zostać przekazane do wykonania za granicą wyłącznie na podstawie instrumentów wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach cywilnych, w tym zwłaszcza rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 351 z 2012 r., s. 1, jest to tzw. rozporządzenie „Bruksela I bis”). Natomiast obowiązek naprawienia szkody orzeczony jako warunek zawieszenia wykonania kary na podstawie art. 72 § 2 k.k. nie jest cywilnym środkiem kompensacyjnym, lecz typowym dla prawa karnego środkiem probacyjnym, który może zostać przekazany jako warunek zawieszenia w oparciu o art. 611u § 1 k.p.k. (a pośrednio o decyzję ramową Rady 2008/947/WSiSW z dnia 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych, Dz. Urz. UE L 337 z 2008 r., s. 102). Wydaje się również, że obowiązek naprawienia szkody orzeczony jako warunek probacyjny mógłby zostać uznany za karę o charakterze pieniężnym w rozumieniu decyzji ramowej 2005/214/WSiSW, jeżeli podlegałby przekazaniu samodzielnie, bez przekazywania do wykonania kary warunkowo zawieszanej. Trzeba tylko pamiętać, że wyegzekwowana kwota przypada w takim wypadku w całości państwu wykonania orzeczenia, chyba że Minister Sprawiedliwości zawarłby z tym państwem stosowne porozumienie *ad hoc* (art. 611fb k.p.k.).

Pytanie (przeliczenie kary o charakterze pieniężnym na PLN)

Czy w przypadku kary o charakterze pieniężnym przy dokonywaniu przeliczenia kwoty należności bierze się pod uwagę datę wydania orzeczenia zagranicznego, czy jego uprawomocnienia?

Odpowiedź

Zgodnie z art. 611ff § 6 k.p.k. w zw. z art. 611c § 3 k.p.k., określając wysokość grzywny, sąd dokonuje przeliczenia wysokości grzywny orzeczonej kwotowo lub wysokości stawki dziennej, określonych w obcej walucie, według kursu średniego walut określonego przez Narodowy Bank Polski na dzień wydania orzeczenia w państwie obcym.

Pytanie (adaptacja kary)

Zgodnie z art. 114 § 4 k.k., w razie przejścia do wykonania w Polsce obcego wyroku skazującego, sąd określa według polskiego prawa kwalifikację prawną czynu oraz podlegającą wykonaniu karę lub inny środek, przy czym podstawę określenia kary lub środka podlegającego wykonaniu stanowi wyrok wydany przez sąd państwa obcego, kara grożąca za taki czyn w polskim prawie, okres rzeczywistego pozbawienia wolności za granicą oraz wykonana tam kara lub inny środek, z uwzględnieniem różnic na korzyść skazanego. Oznacza to w praktyce konieczność zmniejszenia wymiaru zagranicznej kary przejmowanej do wykonania w Polsce do pułapu ustawowego zagrożenia karą za taki sam czyn w prawie polskim. Czy taki model adaptacji kary ma zastosowanie w stosunku do kar o charakterze pieniężnym, o których mowa w rozdziale 66b k.p.k. i w ramach procedury przewidzianej w tym rozdziale?

Odpowiedź

Zdecydowanie nie. Przepisy rozdziału 66b k.p.k. stanowią odrębną, kompletną regulację, będącą transpozycją decyzji ramowej 2005/214/WSiSW ws. kar o charakterze pieniężnym, stosowaną wyłącznie w odniesieniu do państw członkowskich UE. W art. 611ff § 5 k.p.k. zawarty został swoisty standard adaptacji kary. Zgodnie z nim, jeżeli orzeczenie dotyczy czynów, które nie zostały popełnione na terytorium państwa wydania i podlegają jurysdykcji sądów polskich, sąd może postanowić o obniżeniu wysokości podlegającej egzekucji kary o charakterze pieniężnym do maksymalnej wysokości kary lub środka karnego jakie mogłyby być orzeczone za takie same czyny według prawa polskiego. Przepis ten jest transpozycją art. 8 ust. 1 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW, stanowiąc *lex specialis* wobec ogólnej regulacji przewidzianej w art. 114 § 4 k.k. Z tego też względu model dostosowania kary, o którym mowa w tym ostatnim przepisie nie ma zastosowania do uznawania i wykonywania kar o charakterze pieniężnym.

Pytanie (braki dokumentacji)

Dokumentacja przesyłana przez *Centraal Justitieel Incassobureau* (CJI, Niderlandy) często zawiera braki dotyczące podstawowych informacji identyfikujących osobę, której orzeczenie dotyczy, ograniczając się do skrótowego podania imienia i nazwiska, np. A. Nowak. Pozostałe dane, np. data urodzenia, jest wskazana w zaświadczeniu. Tym samym treść orzeczenia nie jest zgodna z zaświadczeniem.

Czy w takiej sytuacji można uznać, że przekazana dokumentacja nie spełnia podstawowego wymogu określonego w art. 611ff § 1 i § 2 k.p.k. i odmówić wykonania

orzeczenia oraz czy treść przesłanego postanowienia powinna odpowiadać polskim tytułom egzekucyjnym?

Odpowiedź

Opisana niezgodność orzeczenia z zaświadczeniem może być podstawą odmowy wykonania orzeczenia w oparciu o art. 611fg pkt 2 k.p.k. Za niezgodność należy bowiem uznać także sytuację, gdy orzeczenie nie zawiera podstawowych danych osobowych, umożliwiających sądowi polskiemu stwierdzenie, że orzeczenie i zaświadczenie dotyczą tej samej osoby. Ocena znaczenia takiego braku jest uzależniona od rodzaju pominiętych w orzeczeniu danych (np. zastąpienie imienia inicjałem wydaje się niedopuszczalne, ale brak adresu czy numeru PESEL w treści orzeczenia – już nie). Przed orzeczeniem o odmowie niezbędne jest jednak wezwanie organu holenderskiego o dodatkowe informacje w trybie art. 611fh § 4 k.p.k. Przepis ten ma charakter obligatoryjny, co oznacza obowiązek zwrócenia się do strony niderlandzkiej o informację uzupełniającą. Nie jest jednak pewne, czy możliwe jest w tym trybie uzupełnienie treści samego orzeczenia. W polskiej procedurze mamy do dyspozycji art. 105 k.p.k. i 420 k.p.k., które pozwalają na pewne modyfikacje wydanego wyroku. Nie jest jasne, czy możliwość taką dopuszcza prawo holenderskie. W mojej ocenie, zważywszy na zautomatyzowany sposób generowania przez CJI orzeczeń nakładających kary za wykroczenia drogowe i wniosków o ich transgraniczne wykonanie, uzupełnienie takie, połączone z zapewnieniem, że orzeczenie i zaświadczenie dotyczy tej samej osoby, jest dopuszczalne bez cofnięcia wniosku i wydania nowego orzeczenia w tej samej sprawie.

Treść zagranicznego orzeczenia nie musi odpowiadać wymogom polskiego tytułu egzekucyjnego. Zgodnie z art. 611fh § 3 k.p.k. prawomocne orzeczenie o karach o charakterze pieniężnym wraz z dołączonym zaświadczeniem, o którym mowa w art. 611ff § 2, stanowi tytuł egzekucyjny i podlega wykonaniu w Rzeczypospolitej Polskiej po wydaniu postanowienia o jego wykonaniu. Oznacza to, że informacje, których wymaga się w stosunku do tytułu egzekucyjnego w Polsce, mają wynikać łącznie z trzech dokumentów: orzeczenia zagranicznego, zaświadczenia i postanowienia sądu polskiego. Nie jest konieczne, aby wszystkie te dokumenty zawierały ten sam zbiór informacji i danych. Istotne jest tylko to, aby wymagane były zawarte w tych trzech dokumentach łącznie oraz to, aby dane zawarte w orzeczeniu zagranicznym oraz w zaświadczeniu, a ewentualnie także w informacji uzupełniającej pozwalały na weryfikację tożsamości ukaranego oraz stwierdzenie, że orzeczenie zagraniczne i zaświadczenie dotyczy tej samej osoby.

Pytanie (języki)

Czy w sytuacji, w której Polska jako państwo wykonania akceptuje wyłącznie zaświadczenia w języku polskim, a otrzymujemy zaświadczenie w innym języku, np. niderlandzkim, możemy takie zaświadczenie we własnym zakresie przetłumaczyć? Czy

też należy w każdym wypadku żądać od państwa wydania nadesłania polskiej wersji językowej?

Odpowiedź

Co do większości instrumentów współpracy sądowej w sprawach karnych w UE, Polska zadeklarowała przyjmowanie zaświadczeń wyłącznie w języku polskim. Większość z nich przewiduje również, że w razie niekompletności zaświadczenia, za jaką uznać należy również brak jego tłumaczenia na polski, można zażądać od państwa wydania jego uzupełnienia, a w ostateczności odmówić wykonania orzeczenia. Ta przesłanka odmowy jest jednak zawsze opcjonalna i powinna być traktowana jako ostateczność. Za przetłumaczeniem zaświadczenia na polski i nieskorzystaniem ze wspomnianej przesłanki przemawiać mogą takie względy, jak pilność sprawy, surowość orzeczonej kary, czy realna ocena możliwości sporządzenia przez państwo wydania rzetelnego tłumaczenia zaświadczenia na język polski. Szczególnie w małych jurysdykcjach może być ona problematyczna. Wydaje się, że lepiej jest dysponować dobrej jakości tłumaczeniem zaświadczenia na angielski niż niezweryfikowanym polskim przekładem dokonany przez któryś z programów tłumaczących. W każdym razie należy jednak bacznie, aby koszt takiego dobrowolnego tłumaczenia na polski był proporcjonalny do wagi sprawy. Z tego względu wątpliwe wydaje się dokonywanie takich tłumaczeń w większości spraw o wykonanie kar o charakterze pieniężnym.

Jednocześnie należy pamiętać, że nie w każdym wypadku brak tłumaczenia zaświadczenia na polski może być przesłanką odmowy. Nie przewidują jej przepisy k.p.k. regulujące postępowanie ws. ENA i END, jak również stosowane bezpośrednio przepisy rozporządzenia 2018/1805 z 14.11.2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty.

Pytanie (doręczenie wezwania)

Czy wezwanie na posiedzenie w przedmiocie uznania i wykonania kary pieniężnej może zostać ukaranemu doręczone w trybie doręczenia zastępczego?

Odpowiedź

Zgodnie z treścią art. 611ff § 6 k.p.k., jeśli przepisy rozdziału 66b nie stanowią inaczej, przy wykonywaniu orzeczeń nakładających kary pieniężne stosuje się przepisy prawa polskiego. Z uwagi na fakt, że na podstawie przepisów decyzji ramowej 2005/214/WSiSW przekazaniu podlegają wyłącznie orzeczenia prawomocne, wykonywanie orzeczonych w nich kar przebiega według zasad określonych w Kodeksie karnym wykonawczym. W kwestiach nieuregulowanych w tymże kodeksie stosuje się natomiast odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego⁶⁷. Oznacza to, że w postępowaniu wykonawczym mają zastosowanie przepisy dotyczące trybów dokonywania doręczeń, określone w rozdziale 15 k.p.k. W tym jednak miejscu należy poczynić istotne

⁶⁷ Art. 1 § 2 ustawy z dnia 06.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 127, t.j.).

zastrzeżenie. W postępowaniu zmierzającym do wykonania orzeczenia pochodzącego z innego państwa członkowskiego mamy do czynienia z sytuacją, w której osoba ukarana nie została wcześniej pouczona o treści wspomnianych przepisów, albowiem postępowanie, w którym doszło do nałożenia kary, nie toczyło się w Polsce. Z uwagi natomiast, że brak pouczenia nie może wywoływać negatywnych skutków dla strony⁶⁸, nie wydaje się, aby można było uznać za wystarczające powiadomienie ukaranego o terminie posiedzenia w przedmiocie wykonania kary pieniężnej w trybie doręczenia zastępczego, a następnie procedowanie w przedmiocie wykonania kary. Należy także podkreślić, że dość często zdarza się, że adres zamieszkania ukaranego wskazany w zaświadczeniu jest nieaktualny, a ustalenie właściwego nie będzie możliwe, co będzie skutkowało brakiem właściwości polskiego sądu do rozpoznania sprawy. Należy zatem dokonać sprawdzenia adresu wskazanego w zaświadczeniu w bazie Pesel-sad oraz w drodze wywiadu policyjnego. Można także ustalić, czy adresat pisma nie figuruje w bazie Noe-sad. Jeśli okaże się, że osoba wskazana we wniosku najprawdopodobniej nie przebywa pod adresem wskazanym w zaświadczeniu i nie jest możliwe ustalenie jej miejsca pobytu na terytorium Polski, należy w trybie art. 611fh § 4 k.p.k. zakomunikować ten fakt organowi państwa wydającego, wnioskując o nadesłanie w wyznaczonym terminie aktualnych danych adresowych lub wycofanie wniosku o wykonanie kary. Jeśli wniosek zostanie wycofany, sprawę należy niezwłocznie skierować na posiedzenie niejawne w przedmiocie umorzenia postępowania wykonawczego (art. 611fk k.p.k.). W przypadku niewskazania przez organ zagraniczny nowego adresu w określonym terminie, podstawą umorzenia postępowania wykonawczego będzie art. 15 § 1 k.k.w. w zw. z art. 611 ff § 1 k.p.k., zaś w sprawach wykroczeniowych powołać należy dodatkowo art. 116b § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Pytanie (podmioty zbiorowe)

Z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 29.06.2017 r., w sprawie C-579/15 Popławski wynika, że nawet jeśli decyzje ramowe nie wywierają skutku bezpośredniego, na sądach krajowych ciąży obowiązek dokonywania wykładni prawa krajowego zgodnie z przepisami decyzji ramowych, służący zapewnieniu pełnej skuteczności prawa Unii. Zasada wykładni zgodnej prawa krajowego nie może jednak służyć jako podstawa dla dokonywania wykładni prawa krajowego *contra legem*. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 04.03.2020 r. w sprawie C-183/18 Bank BGŻ BNP Paribas S.A., powiela tę tezę i stwierdza jedynie, że decyzję ramową 2005/214/WSiSW ws. kar o charakterze pieniężnym należy interpretować w ten sposób, że nie nakłada ona na sąd państwa członkowskiego obowiązku odstąpienia od stosowania przepisu prawa krajowego niezgodnego z art. 9 ust. 3 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW, ponieważ przepis ten nie wywiera skutku bezpośredniego (stanowi on, że „Kara o charakterze pieniężnym nałożona na osobę prawną podlega egzekucji, nawet jeżeli państwo wykonujące nie uznaje zasady odpowiedzialności karnej osób prawnych.”). Sąd odsyłający jest jednak

⁶⁸ Zob. art. 16 k.p.k.

zobowiązany do dokonywania, w największym możliwym stopniu, wykładni zgodnej prawa krajowego, tak by zapewnić osiągnięcie rezultatu zgodnego z celem realizowanym przez decyzję ramową 2005/214/WSiSW. W Polsce art.1 k.w. przesądza o odpowiedzialności za wykroczenie „sprawcy”, a więc z definicji osoby fizycznej. Art. 3 ustawy z dnia 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary przewiduje, że podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności za czyn zabroniony, którym jest zachowanie osoby fizycznej: działającej w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej albo przy przekroczeniu tego uprawnienia lub niedopełnieniu tego obowiązku i podobne sytuacje i to tylko jeśli jeżeli zachowanie to przyniosło lub mogło przynieść podmiotowi zbiorowemu korzyść, chociażby niemajątkową. Prawo krajowe nie przewiduje zatem odpowiedzialności osoby prawnej za wykroczenie drogowe, nawet gdy dopuszcza się go pracownik osoby prawnej, a tym bardziej, gdy dopuszcza się go osoba trzecia posługując się mieniem osoby prawnej. Czy zatem w sytuacji, gdy mandat nałożony zostanie na bank, na który przewłaszczono na zabezpieczenie pojazd albo na leasingodawcę itd. za wykroczenia popełnione przez ich klientów, należy karę pieniężną wykonać, bo jest to *praeter legem* i stosuje się wykładnię zgodną prawa krajowego, czy należy odmówić jej wykonania, bo jest to *contra legem*? Ani bank, ani leasingodawca z całą pewnością nie ponoszą winy za działania ich klientów, a odpowiedzialność tego rodzaju nie jest przewidziana przez prawo krajowe.

Odpowiedź

To rozbudowane pytanie wymaga odniesienia się co najmniej do trzech zagadnień.

Po pierwsze, czy jest możliwe wykonanie w Polsce orzeczeń sądowych, które nie mogłyby być w Polsce wydane? Uważam, że polski sąd może wprowadzać do obrotu prawnego na terytorium RP orzeczenia znacznie odbiegające od wyroków polskich. Należy bowiem pamiętać, że sąd krajowy nie rekonstruuje orzeczenia wydanego przez organ innego państwa członkowskiego, zgodnie z zasadą *exequatur*, ale zapewnia jego wykonalność w oryginalnym kształcie na terenie Polski. Z samej koncepcji wzajemnego uznawania wynika przyzwolenie na wykonanie orzeczeń odmiennych od wyroków krajowych. Dał temu wyraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 11.02.2003 r. (w sprawach połączonych C-187/01 i C-385/01, Gözütok i Brügge), stwierdzając, że „(...) pomiędzy umawiającymi się państwami istnieje wzajemne zaufanie co do systemów sądownictwa karnego i (...) każde ze wspomnianych państw akceptuje stosowanie prawa karnego obowiązującego w innych państwach członkowskich, nawet gdy zastosowanie własnego prawa krajowego prowadziłoby do innego rozwiązania” (pkt 33 wyroku).

Po drugie, czy w Polsce, gdzie nie przewiduje się odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za wykroczenia, możliwe jest wykonanie kary o charakterze pieniężnym nałożonej na podmiot zbiorowy za wykroczenie drogowe za granicą?

Uważam, że jest to możliwe, dopuszczalne i konieczne, a wykładnia art. 611ff § 1 k.p.k. w zgodzie z art. 9 ust. 3 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW ma charakter wykładni uzupełniającej, *praeter legem*. Wydaje się, że z wykładnią *contra legem* mielibyśmy do czynienia wówczas, gdyby przepisy polskie w ogóle nie przewidywały odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione. Wówczas argumenty wynikające z użycia w ustawach karnych określeń wskazujących na osoby fizyczne jako jedyne podmioty ponoszące odpowiedzialność karną byłyby niemożliwe do odparcia, a przeciwna wykładnia art. 611ff § 1 k.p.k. nie byłaby dopuszczalna jako *contra legem*. W Polsce istnieje jednak mechanizm odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione, tyle że zakres podmiotowy jego stosowania jest zawężony wobec decyzji ramowej 2005/214/WSiSW. Uznanie zatem, że art. 611ff § 1 k.p.k. umożliwia wykonanie zagraźnicznego orzeczenia nakładającego na podmiot zbiorowy karę za wykroczenie będzie stanowić interpretację zgodną z art. 9 ust. 3 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW, a przy tym dopuszczalną jako wykładnia uzupełniająca, *praeter legem*.

Po trzecie, czy w dopuszczalne jest wykonanie kary wobec takiego podmiotu jak bank, czy leasingodawca, będącego właścicielem pojazdu, ale w oczywisty sposób nie ponoszących winy za wykroczenia drogowe popełnione przez kredyto- czy leasingobiorcę?

W mojej ocenie wykonanie kary wobec takiego podmiotu jak bank czy leasingodawca jest niedopuszczalne.

Pośrednio potwierdził to Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w związku z licznymi wątpliwościami co do niderlandzkiego systemu odpowiedzialności za wykroczenia drogowe. Sami Holendrzy wielokrotnie twierdzili, że stosują „odpowiedzialność właściciela tablic rejestracyjnych”, co wskazywało raczej na odpowiedzialność na zasadzie ryzyka, niż na zasadzie winy. To zaś prowadziło do pytań o dopuszczalność zasady ryzyka w prawie karnym. Kwestia ta została poruszona przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 05.12.2019 r. w sprawie C-671/18 Centraal Justitieel Incassobureau. W pkt. 51-56 wyroku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej zawarł następujące tezy:

- W Niderlandach nie ma odpowiedzialności właściciela pojazdu za wykroczenia drogowe na zasadzie ryzyka, lecz na zasadzie winy, która jest przypisywana właścicielowi pojazdu w drodze domniemania odpowiedzialności.
- Zgodnie z art. 5 i 8 niderlandzkiego kodeksu drogowego, jeżeli naruszenie zostało dokonane przy użyciu pojazdu mechanicznego, który posiada numer rejestracyjny, lecz w przypadku którego nie można od razu określić, kto jest jego kierowcą, kara administracyjna jest nakładana na osobę, pod której nazwiskiem numer rejestracyjny był wpisany do ewidencji pojazdów w momencie, w którym miało miejsce zdarzenie.
- Rozwiązanie takie jest zgodne z domniemaniem niewinności przewidzianym w art. 6 ust. 2 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC), gdyż nie ma ono charakteru bezwzględnego; każdy system prawny zna domniemania faktyczne i prawne, w odniesieniu do których co do zasady

EKPC nie stwarza przeszkód, zobowiązując państwa jedynie zobowiązane do ustanawiania ich w rozsądnych granicach, z uwzględnieniem znaczenia zagadnienia i zachowaniem prawa do obrony (orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) z 19.10.2004 r., Falk p. Niderlandom), przez co należy także rozumieć możliwość obalenia takiego domniemania przez zainteresowaną stronę.

- Wspomniane przepisy prawa niderlandzkiego przewidują, że decyzję, na mocy której nałożono karę administracyjną, należy uchylić, jeżeli osoba, pod której nazwiskiem figuruje w rejestrze pojazd o danym numerze rejestracyjnym, udowodni w szczególności, że osoba trzecia używała tego pojazdu wbrew jej woli, a ona sama nie mogła w sposób racjonalny temu zapobiec, lub jeśli przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że nie była właścicielem tego pojazdu lub jego posiadaczem w chwili zaistnienia danych okoliczności faktycznych.

TS uznał zatem za dopuszczalne domniemanie odpowiedzialności za wykroczenie drogowe osoby, na której nazwisko zarejestrowany jest pojazd, o ile domniemanie to może zostać obalone. Nie ulega wątpliwości, że obalenie takiego domniemania może nastąpić w każdej fazie, w tym wykonawczej, prowadzonej poza granicami Niderlandów. Stwierdzenie, że właścicielem pojazdu jest instytucja finansowa, która z założenia z przedmiotowego pojazdu nie korzysta, zatem nie była jego posiadaczem w chwili czynu, obala domniemanie odpowiedzialności właściciela pojazdu. Jest bowiem oczywiste, że to nie bank, ani nie pracownik banku, ale prawdopodobnie kredyto- lub leasingobiorca, albo jego pracownik, dopuścili się wykroczenia drogowego, którego dotyczy wniosek. Uważamy zatem, że wnioski o wykonanie kar o charakterze pieniężnym nałożonych w Niderlandach na instytucje finansowe, będące ujawnionymi w dokumentach właścicielami pojazdów, winny się spotykać z odmową wykonania. Podstawą odmowy winien być art. 6 ust. 2 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Każdego oskarżonego o popełnienie czynu zagrożonego karą uważa się za niewinnego do czasu udowodnienia mu winy zgodnie z ustawą”) oraz odpowiadający mu art. 48 ust. 1 Karty praw podstawowych UE z zw. z art. 51 ust. 1 tejże Karty. Podstawą zaś faktyczną – obalenie domniemania odpowiedzialności właściciela pojazdu, z powołaniem się na omówiony wyrok TSUE.

Pytanie (podmioty zbiorowe)

Czy podlega wykonaniu kara pieniężna nałożona na oddział osoby prawnej, skoro według prawa polskiego oddział nie posiada osobowości prawnej ani zdolności sądowej?

Odpowiedź

Kwestia ta stała się przedmiotem rozważań Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-183/18⁶⁹. Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku, który zainicjował postępowanie prejudycjalne w tej sprawie, zauważył, że kara pieniężna nałożona została na Bank BGŻ BNP Paribas Gdańsk, będący oddziałem Banku BGŻ BNP

⁶⁹ Wyrok z 04.03.2020 r. w sprawie C-183/18 Bank BGŻ BNP Paribas S.A., ECLI:EU:C:2020:153. ok

Paribas z siedzibą w Warszawie, a zatem podmiot nieposiadający osobowości prawnej. Jak wskazał bowiem sąd odsyłający, z treści art. 33 k.c.⁷⁰ wynika, że osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną. Zgodnie zaś z treścią artykułu 5 pkt. 4 obowiązującej w dacie orzekania ustawy o swobodzie działalności gospodarczej⁷¹ „oddział” stanowi wyodrębnioną i samodzielnie organizacyjnie część działalności gospodarczej, wykonywaną przez przedsiębiorcę poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności. W odpowiedzi na wskazaną powyżej argumentację Trybunał wskazał, że jeśli kara określona w przekazanym orzeczeniu została nałożona na podmiot, który w świetle państwa wykonującego orzeczenie jest oddziałem osoby prawnej niemającej osobowości prawnej, należy przyjąć, że podmiotem ukaranym jest ta osoba prawna⁷². W konsekwencji, doręczenie orzeczenia nakładającego karę o charakterze pieniężnym na ów oddział należy postrzegać jako doręczenie na rzecz spółki, która posiada zdolność sądową, w tym na etapie wykonywania owego orzeczenia⁷³. Wobec powyższego należy uznać, że siedziba osoby prawnej, na którą nałożono karę, będzie determinowała, który sąd rejonowy będzie właściwy do jej wykonania. W razie zatem wpłynięcia orzeczenia do sądu określonego według siedziby oddziału osoby prawnej, będzie on, zgodnie z treścią art. 611ff § 4 k.p.k., zobowiązany do jego przekazania sądowi właściwemu i powiadomienia o tym fakcie organu państwa wydającego. Fakt, że organ zagraniczny skierował orzeczenie do niewłaściwego sądu, nie stanowi zatem w żadnym wypadku podstawy do odmowy jego wykonania. Na marginesie należy zauważyć, że nawet przy braku wyraźnego stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w tym zakresie, do takich samych wniosków doprowadziłaby sąd krajowy analiza przepisów Kodeksu postępowania cywilnego i aktualnego orzecznictwa. Na gruncie polskiej procedury cywilnej nie zawsze bowiem mylne oznaczenie pozwanego podmiotu skutkuje odrzuceniem pozwu⁷⁴.

Pytanie (kognicja sądu wykonującego)

Jaki jest zakres kognicji sądu wykonującego orzeczenie skierowane do wykonania przez sąd lub inny organ państwa członkowskiego UE? Czy możliwe jest merytoryczne badanie orzeczenia, zwłaszcza jeżeli – tak jak w odniesieniu do kar o charakterze

⁷⁰ Ustawa z dnia 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2023 r. poz. 1610, t.j.).

⁷¹ Ustawa z dnia 02.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2168).

⁷² Zob. G. Krysztofiuk, *Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 4.03.2020 r. w sprawie C-183/18, „Prokuratura i Prawo”* 2020, nr 9, s. 150-167.

⁷³ Zob. par. 51-53 uzasadnienia wyroku.

⁷⁴ Z analizy polskiego orzecznictwa wynika, że istotne jest to, w jaki dokładnie sposób został oznaczony pozwany podmiot. Jak wskazał Sąd Najwyższy: „mylne oznaczenie w pozwie strony pozwanej nie daje samo przez się podstawy do odrzucenia pozwu, gdy z uzasadnienia zawartego w nim żądania jest widoczne kogo powód miał zamiar pozwać. Tym bardziej więc niewłaściwe określenie wyłącznie siedziby osoby prawnej, przez wskazanie siedziby jej oddziału utworzonego w Polsce i wpisanego do rejestru przedsiębiorców nie uzasadnia uznania, że stroną pozwaną jest oddział osoby prawnej nie mający zdolności sądowej” (postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 16.01.2015 r. w sprawie III CSK 72/14).

pieniężnym – pojawiają się uzasadnione wątpliwości co do tożsamości osoby ukaranej, np. na skutek kradzieży tożsamości lub pomyłki?

Odpowiedź

Zasygnalizowany problem należy do najbardziej złożonych kwestii związanych ze stosowaniem prawa UE w ogóle, a zasadą wzajemnego uznawania orzeczeń w szczególności. Ta ostatnia, uznawana przez konkluzje Rady Europejskiej z Tampere z 1999 r.⁷⁵ i program haski z 2004 r.⁷⁶ za „kamień węgielny” współpracy w sprawach karnych, doprowadziła do przekształcenia podstaw obrotu w sprawach karnych w ramach UE. O ile klasyczny mechanizm międzynarodowej pomocy prawnej opiera się na wniosku państwa wzywającego, którego wykonanie podlega w znacznej mierze dyskrecjonalnej ocenie państwa wezwanego, o tyle współpraca oparta o wzajemne uznawanie polega na daleko idącym automatyzmie uznania orzeczenia przez państwo wykonania. Państwo to może odmówić współpracy jedynie ze względu na ściśle określone przesłanki negatywne, w dużej mierze o charakterze formalnym, wykonania orzeczenia⁷⁷.

Fundamentem tej zasady jest koncepcja wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi. Niezdefiniowana w Traktatach, wysnuta natomiast przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej z ich „ducha”, umożliwia ona – zdaniem Trybunału – utworzenie i utrzymanie przestrzeni bez granic wewnętrznych. Wymaga ona, aby każde z państw członkowskich uznawało – z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności – że wszystkie inne państwa członkowskie przestrzegają prawa Unii, a zwłaszcza praw podstawowych uznanych w tym prawie⁷⁸. Państwa członkowskie są zatem zobowiązane do domniemania przestrzegania praw podstawowych przez inne państwa członkowskie, a tym samym zasadniczo nie mogą sprawdzać, czy inne państwo członkowskie rzeczywiście przestrzegało w konkretnym wypadku praw podstawowych zagwarantowanych przez Unię⁷⁹. Należy zatem podkreślić, że zarówno zasada wzajemnego zaufania, jak i oparta na niej zasada wzajemnego uznawania orzeczeń w UE opierają się na założeniu przestrzegania praw podstawowych przez państwo wydania orzeczenia. Z tego względu ewentualne zakwestionowanie konieczności uznania i wykonania orzeczenia, pomimo braku przewidzianych wprost przesłanek odmowy, musi wynikać z podważenia tego założenia i stwierdzenia naruszenia przez państwo wydania praw podstawowych w konkretnej sprawie.

⁷⁵ Konkluzje prezydencji Rady Europejskiej w Tampere, 16.10.1999 r., <https://www.europarl.europa.eu/summits/tam.htm#> [dostęp: 28.10.2020].

⁷⁶ Dz. Urz. UE C 53 z 2005 r., s. 1.

⁷⁷ Por. R. Kierzyńska, *Między harmonizacją a suwerennością...*, s. 37.

⁷⁸ Por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 10.11.2016 r., C452/16 PPU, Poltorak, EC-LI:EU:C:2016:858, pkt 26; z 10.08.2017 r., C270/17 PPU, Tupikas, ECLI:EU:C:2017:628, pkt 49, z 25.07.2018 r., C-216/18, LM, ECLI:EU:C:2018:586, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo.

⁷⁹ Opinia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej 2/13 z 18.12.2014 r., (przystąpienie UE do EKPC), EC-LI:EU:C:2014:2454, pkt 192.

Nowsza judykatura Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odchodzi od formalnego i absolutnego rozumienia wspomnianych zasad: wzajemnego uznawania i zaufania, akcentując potrzebę badania przesłanek proceduralnych i gwarancji procesowych, funkcjonujących w prawie krajowym państw członkowskich oraz umożliwiając państwu wykonania kontrolę przestrzegania praw podstawowych przez państwo wydające w konkretnej sprawie⁸⁰. A ponieważ jednym z praw podstawowych chronionych przez UE jest prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd (art. 47 ust. 2 Karty praw podstawowych UE), badanie to może polegać na analizie przebiegu postępowania w danej sprawie, skutkującego wystąpieniem o wykonanie orzeczenia do Polski. Niewątpliwie zaś skazanie i ukaranie osoby, która nie popełniła zarzuczonego jej czynu, stanowi naruszenie prawa do rzetelnego sądu i sprawiedliwego rozpoznania sprawy.

Podsumowując, w świetle powyższych rozważań i przytoczonego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej badanie merytoryczne przekazanego do wykonania orzeczenia przez sąd wykonujący jest możliwe w tych wyjątkowych sprawach, w których istnieje poważny i przekonujący dowód na to, że w trakcie postępowania w państwie wydania orzeczenia naruszone zostały prawa podstawowe. Chodzi przy tym o prawa niewzruszalne, czyli takie, które mają charakter bezwzględny, a kodyfikujące je akty prawne, takie jak KPP UE albo EKPC, w żadnym wypadku nie dopuszczają możliwości ich uchylecia⁸¹. Prawo do rzetelnego sądu należy do tej kategorii praw. Dowód ten musi się przy tym opierać na konkretnych faktach i okolicznościach ujawnionych w konkretnej sprawie i nie może być wynikiem abstrakcyjnych rozważań, czy efektem spekulacji.

Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że merytoryczne badanie zachowania praw podstawowych nie może polegać na analizie przebiegu całego postępowania w innym państwie członkowskim, lecz winno ograniczać się do badania poszczególnych okoliczności wskazanych i wykazanych przez zainteresowaną stronę oraz ich wpływu na rzetelność procesu *in concreto*. Za zasadniczo niewłaściwe uznać przy tym należy żądanie od organu państwa wydającego nadesłania akt sprawy. Wspomniane badanie winno ograniczyć się do zadania zagranicznemu organowi precyzyjnie sformułowanych pytań i rozważenia otrzymanych odpowiedzi albo ich braku.

⁸⁰ Por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 21.12.2011 r. w sprawach połączonych C-411/10 i C-493/10, NS i ME, ECLI:EU:C:2011:865, z 05.04.2016 r. w sprawach połączonych C-404/15 i C-659/15 PPU Aranyosi/Căldăraru, ECLI:EU:C:2016:198, z 25.07.2018 r. w sprawie C-220/18 PPU ML/Generalstaatsanwaltschaft Bremen, ECLI:EU:C:2018:589 oraz z 15.10.2019 r. w sprawie C-128/18 Dorobantu ECLI:EU:C:2019:857. Por. także wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 25.07.2018 r. w sprawie C-216/18, LM, ECLI:EU:C:2018:586 oraz z 17.12.2020 r., w sprawach połączonych C354/20 PPU i C412/20 PPU, L i P, ECLI:EU:C:2020:1033, jak również postanowienie Sądu Najwyższego z 12.09.2012 r., V KK 238/12, OSNKW 2013 nr 1, poz. 4.

⁸¹ T. Ostropolski, [w:] S. Buczma i in., *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 806, R. Kierzyńska, [w:] D. Drajewicz (red.), *Kodeks postępowania karnego...*, s. 816.

Pytanie (kognicja sądu wykonującego, języki)

Czy polski sąd powinien odmówić wykonania kary pieniężnej, jeśli ukarany podnosi, że nie był w stanie odwołać się od orzeczenia nakładającego karę pieniężną z uwagi na fakt, że jego odpis doręczono mu jedynie w języku obcym, bez tłumaczenia na język polski?

Odpowiedź

Odpowiedź na to pytanie wymaga dłuższego omówienia, albowiem decyzja ramowa 2005/214/WSiSW nie odnosi się do kwestii związanych z przebiegiem procedury nakładania kary pieniężnej w państwie wydającym. Reguluje ona jedynie transgraniczne wykonywanie kary prawomocnie orzeczonej przez inne państwo członkowskie UE⁸². Do etapu poprzedzającego przekazanie orzeczenia do wykonania odnosi się natomiast przede wszystkim dyrektywa 2015/413/UE⁸³. Oprócz przepisów o charakterze technicznym, dotyczących wymiany danych kierowców pomiędzy właściwymi organami państw członkowskich, w instrumencie tym znalazły się unormowania o charakterze gwarancyjnym. Przewidują one między innymi obowiązek wysłania zawiadomienia o wszczęciu postępowania do osoby podejrzanej o popełnienie czynu objętego zakresem zastosowania dyrektywy⁸⁴ w języku dokumentu rejestracyjnego pojazdu, jeśli jest on znany, lub w jednym z języków urzędowych państwa członkowskiego rejestracji⁸⁵. Ponadto w motywie 16 preambuły wskazano, że państwa członkowskie powinny zapewnić równoważne tłumaczenia zawiadomień wysyłanych przez państwo członkowskie popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, jak przewidziano w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE⁸⁶. Dyrektywa 2010/64/UE gwarantuje prawo do tłumaczenia od momentu powiadomienia osoby przez właściwe organy danego państwa członkowskiego za pomocą oficjalnego powiadomienia lub w inny sposób, że jest ona podejrzana lub oskarżona o popełnienie przestępstwa, aż do czasu zakończenia postępowania rozumianego jako ostateczne ustalenie tego, czy popełniła ona przestępstwo, w tym, w stosownych przypadkach, wydania wyroku lub rozpatrzenia wszelkich odwołań⁸⁷. W artyku 1 ust. 3 części dyspozytywnej znalazło się jednak zastrzeżenie, że

⁸² Zob. także: M. Stefaniak-Dąbrowska, *Wzajemne wykonywanie orzeczeń nakładających kary pieniężne w świetle standardów procesowych Unii Europejskiej*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2020, nr 9, s. 4–12.

⁸³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.03.2015 r. w sprawie ułatwień w zakresie transgranicznej wymiany informacji dotyczących przestępstw lub wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu ruchu drogowego (Dz. Urz. UE z 13.03.2015 r. L 68).

⁸⁴ Są to: przekroczenie dopuszczalnej prędkości, niedopełnienie obowiązku korzystania z pasów bezpieczeństwa, niezastosowanie się do czerwonego sygnału świetlnego, kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu, kierowanie pojazdem pod wpływem środków odurzających, niedopełnienie obowiązku używania w czasie jazdy kasków ochronnych, korzystanie z niedozwolonego pasa ruchu, niezgodne z prawem korzystanie z telefonu komórkowego lub innych środków łączności podczas kierowania pojazdem (zob. art. 2 dyrektywy).

⁸⁵ Zob. art. 5 dyrektywy.

⁸⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z 20.10.2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE z 26.10.2010 r., L 280) – dalej: dyrektywa 2010/64/UE.

⁸⁷ Zob. art. 1 ust. 2 dyrektywy.

w przypadku, gdy prawo państwa członkowskiego przewiduje nakładanie kar w odniesieniu do drobnych przestępstw przez organ inny niż sąd właściwy w sprawach karnych, a od nałożenia takiej kary można się odwołać do takiego sądu, dyrektywa ma zastosowanie jedynie do postępowania przed tym sądem w wyniku takiego odwołania. Jak mogłoby się zatem wstępnie wydawać, państwa członkowskie zostały zwolnione od obowiązku tłumaczenia dokumentów w fazie przedsądowej postępowania prowadzonego w sprawach o mniejszym ciężarze gatunkowym, w których decyzja nie jest podejmowana przez organ sądowy. Pomimo takiego zastrzeżenia w treści art. 1 ust. 3 dyrektywy 2010/64/UE nie należy zapominać, że ustanawia ona jedynie pewien standard minimalny. Zastrzega ponadto, że wspomniany poziom ochrony nie powinien być niższy niż ten wynikający ze standardów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka lub Karty praw podstawowych, zgodnie z ich wykładnią wynikającą z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka lub TSUE. Ponadto interpretacja i implementacja przepisów dyrektywy, które odpowiadają prawom zagwarantowanym we wspomnianych powyżej instrumentach powinna być zgodna z wykładnią dokonaną w orzecznictwie obu wymienionych Trybunałów⁸⁸. Jak wynika z orzecznictwa ETPC, prawo do uzyskania tłumaczenia orzeczenia oraz pouczenia o przysługującym środku zaskarżenia jest jednym z istotnych elementów prawa do rzetelnego procesu sądowego⁸⁹. Trybunał strasburski wyraźnie wskazuje przy tym, że prawa zagwarantowane w art. 6 EKPC mają zastosowanie także spraw drobnych, w tym wykroczeniowych⁹⁰. Skuteczne prawo do obrony wymaga bowiem zrozumienia treści stawianych zarzutów oraz treści pouczenia o środku zaskarżenia. Wobec powyższego uznać należy, że niedoręczenie ukaranemu decyzji o ukaraniu karą pieniężną wraz tłumaczeniem na język dla niego zrozumiały stanowi naruszenie prawa do obrony, stanowiącego jeden z elementów prawa do rzetelnego procesu sądowego. Jak się zatem wydaje, podstawę odmowy wykonania orzeczenia mógłby stanowić art. 611 ffg § 1 pkt. 9 k.p.k. Decyzja taka musi jednak zostać poprzedzona wysłuchaniem ukaranego oraz konsultacjami z państwem wydania orzeczenia.

Z uwagi na fakt, że omawiana kwestia nie została jednoznacznie uregulowana w przepisach unijnych, postanowieniem z 07.07.2020 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wystąpił do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym, odnoszącym się do kwestii skutków braku tłumaczenia orzeczenia nakładającego karę pieniężną dla jego wykonania w innym państwie członkowskim UE⁹¹.

Pytanie (umorzenie kary)

Czy możliwość umorzenia kary o charakterze pieniężnym, przekazanej nam do wykonania, w sytuacji gdy organ we wniosku nie domagał się zamiany na karę zastępczą,

⁸⁸ Motyw 32 i 33 preambuły dyrektywy 2010/64/UE.

⁸⁹ Zob. m.in. wyrok ETPC z 28.08.2018 r., 59868/08, Vizgirda v. Słowenia.

⁹⁰ Wyrok ETPC z 21.03.1984 r., 8544/79, Öztürk v. Niemcy.

⁹¹ Postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z 07.07.2020 r. w sprawie V Kop 3/20, C-338/20.

a egzekucja co do tej kary okazała się bezskuteczna? Według S. Steinborna umorzenie kary o charakterze pieniężnym na podstawie art. 51 § 1 k.k.w. (stosowanego odpowiednio) „wydaje się” być niedopuszczalne.

Odpowiedź

Należy – i to stanowczo – podzielić pogląd prof. S. Steinborna. Art. 51 § 1 k.k.w., aktualizujący się w razie „niemożności” uiszczenia grzywny, umożliwia nie zakończenie postępowania wykonawczego, ale unicestwienie kary, na której postępowanie to zostało oparte. Dobrodrojeństwo to dezaktualizuje zatem nie proces, ale sankcję jako taką.

Możliwość umorzenia grzywny przez sąd w postępowaniu wykonawczym, a zatem interwencji tego sądu w treść wyroku jest logicznie usprawiedliwione przepisem art. 3 § 1 k.k.w. Norma ta wprowadza tożsamość sądu orzekającego i wykonawczego – sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy również w postępowaniu dotyczącym wykonania tego orzeczenia. Tymczasem w odniesieniu do orzeczeń sądów obcych, przekazanych do wykonania w Polsce, tożsamości takiej brak.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 decyzji ramowej 2005/214/WSiSW „(...) wykonanie orzeczenia podlega prawu państwa wykonującego w taki sam sposób, jak egzekwowanie kar o charakterze pieniężnym wymierzonych przez państwo wykonujące. O postępowaniu egzekucyjnym i podejmowanych w związku z nim środkach, łącznie z przyczynami jego umorzenia, decydują wyłącznie organy państwa wykonującego”. Oznacza to, że organ wykonujący, np. polski sąd, może umorzyć postępowanie wykonawcze, nie może jednak unicestwić kary wymierzonej przez obcy sąd. Zgodnie z art. 8 powołanej decyzji ramowej organ państwa wykonania może w pewnych sytuacjach adaptować karę, poprzez dostosowanie wysokości grzywny do swojego prawa krajowego, ale na tym kończą się jego uprawnienia w zakresie modyfikacji sankcji. Jej całkowite umorzenie w postępowaniu egzekucyjnym przez organ państwa wykonania jest zdecydowanie niedopuszczalne.

PRZEPADEK

PRAWO POLSKIE – k.p.k.

Rozdział 66c. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przypadku.

Rozdział 66d. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przypadku.

PRAWO UE

Decyzja ramowa 2006/783/WSiSW z 06.10.2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty (Dz. Urz. UE L 328 z 2006 r., s. 59).

Przepisy rozdziałów 66c i 66d zostały wprowadzone nowelizacją k.p.k. z 19.12.2008 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 8, poz. 39) jako implementacja decyzji ramowej 2006/783/WSiSW. Na dzień 15.03.2021 r. decyzja ramowa została wdrożona przez wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem Luksemburga⁹².

Wykonywanie zagranicznych orzeczeń przepadku jest przewidziane w wielu instrumentach prawa międzynarodowego. Wskazać tu można konwencję Rady Europy: o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa z 1990 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 46, poz. 394) oraz konwencję Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu z 16.05.2005 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 165, poz. 1028). Temat ten pojawia się również w konwencjach Narodów Zjednoczonych: przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej z 2000 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 18, poz. 158) oraz przeciwko korupcji z 2003 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 84, poz. 563). Praktyczne znaczenie tych ostatnich instrumentów jest jednak niewielkie.

Inicjatywa przyjęcia aktu prawnego UE w sprawie przepadku została zgłoszona w roku 2002 przez Danię. Decyzja ramowa 2006/783/WSiSW została przyjęta po długim, bo aż czteroletnim okresie negocjacji.

Praktyczne znaczenie obrotu na podstawie decyzji ramowej 2006/783/WSiSW jest niewielkie, a sam instrument jest rzadko stosowany (por. tabele statystyczne).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1805 z dnia 14.11.2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty (Dz. Urz. UE L 303 z 2018 r., s. 1)

19.12.2020 r. decyzja ramowa 2006/783/WSiSW została zastąpiona przez rozporządzenie 2018/1805 w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty w stosunkach między wszystkimi państwami członkowskimi UE za wyjątkiem Danii i Irlandii. Tylko zatem w odniesieniu do tych dwóch państw stosować się będzie nadal przepisy decyzji ramowej 2006/783/WSiSW. Reżimowi decyzji ramowej podlegać będą także wnioski państw związanych rozporządzeniem przekazane przed 19.12.2020 r.

Rozporządzenie stanowi samodzielną podstawę dla wzajemnego uznawania i wykonywania nakazów zabezpieczenia i nakazów przepadku wydanych w innych państwach członkowskich UE. Jego zakres obejmuje wzajemne uznawanie wszystkich typów nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty wydanych w związku z postępowaniem karnym, w tym nakazów konfiskaty rozszerzonej, konfiskaty w stosunku do osób trzecich i konfiskaty bez uprzedniego wyroku skazującego.

Rozporządzenie przewiduje daleko idące ułatwienia dla dochodzenia roszczeń restytucyjnych i odszkodowawczych. W przypadku braku potrzeby restytucji mienia lub zapłaty odszkodowania/zadośćuczynienia lub po ich zaspokojeniu skonfiskowane

⁹² https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_Library_StatusOfImpByCat.aspx?l=EN&CategoryId=34 [dostęp: 28.04.2021].

środki w kwocie do 10 tys. EUR mają przyspaść państwu wykonania. W przypadku kwot przekraczających 10 tys. EUR nastąpi podział całości środków równo pomiędzy państwo wydania i wykonania. Każde państwo ponosi we własnym zakresie koszty związane z wydaniem i wykonaniem orzeczenia.

Rozporządzenie 2018/1805 przewiduje krótki termin (48 godzin) na podjęcie czynności zmierzających do uznania i wykonania nakazu. Z kolei na uznanie nakazu konfiskaty wyznaczony został termin instrukcyjny 45 dni.

Po raz pierwszy w zakresie współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych zdecydowano o przyjęciu instrumentu w formie rozporządzenia, skutkującego jego bezpośrednią skutecznością brakiem konieczności implementacji. Zgodnie z klasycznymi formułami prawa UE odnoszącymi się do bezpośredniej skuteczności rozporządzenia z chwilą wejścia w życie rozporządzenia sąd krajowy odstępuje od stosowania przepisów krajowych na rzecz bezpośrednio stosowalnych przepisów rozporządzenia (Bollmann 40/69). Jednocześnie z tą chwilą organ krajowy jest zobowiązany sprawdzić, czy konkretny przepis rozporządzenia spełnia przesłanki bezpośredniej skuteczności (Schlüter 9/73).

Pewne wątpliwości mogą powstać w odniesieniu do właściwości polskich organów uprawnionych do stosowania rozporządzenia 2018/1805, która – rzecz jasna – nie została w nim uregulowana. Wydaje się, że właściwość winna zostać ustalona w oparciu o przepisy k.p.k. i k.k.w, z uwagi na zakres przedmiotowy norm zawartych w art. 1 k.p.k. oraz w art. 1 § 1 k.k.w, niewątpliwie obejmujących także postępowania prowadzone na podstawie rozporządzenia. Tym samym, w myśl art. 3 § 1 k.k.w. do wydania nakazu konfiskaty podlegającego uznaniu i wykonaniu na podstawie rozporządzenia 2018/1805 właściwy jest sąd, który wydał orzeczenie o przepadku w pierwszej instancji. Z kolei na podstawie art. 24 § 1 k.p.k. do wykonania nakazu konfiskaty wydanego w innym państwie członkowskim właściwy jest sąd rejonowy, którego domyślną kompetencję przepis ten przewiduje. W zakresie nakazu zabezpieczenia organem wydającym jest zawsze sąd lub prokurator właściwy w danej sprawie. Przy czym, zgodnie z § 296 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek prokuratury (Dz.U. z 2023 r. poz. 1115, t.j.) o wykonanie postanowienia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia, występuje Dyrektor Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej, naczelnik Wydziału Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej, naczelnik właściwego miejscowo wydziału zamiejscowego, prokurator regionalny lub prokurator okręgowy. Redakcja tego przepisu pozwala zastosować go także w odniesieniu do rozporządzenia 2018/1805. Do wykonania nakazu zabezpieczenia właściwy jest natomiast albo sąd rejonowy (art. 24 § 1 k.p.k.), albo – w myśl § 299 Regulaminu... – prokurator właściwej miejscowo prokuratury okręgowej albo prokurator prokuratury rejonowej pod nadzorem prokuratury okręgowej.

PRAWO UE – BREXIT

Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE C 384 z 2019 r., s. 1).

Zgodnie z ww. umową wyjścia, decyzja ramowa 2006/783/WSiSW miała zastosowanie do obrotu ze Zjednoczonym Królestwem w okresie przejściowym, tj. między 01.02. a 31.12.2020 r. Przewidywał to art. 62 umowy, odnoszący się do postępowań w toku w ramach współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych. Warunkiem stosowania unijnych ram prawnych było wpłynięcie orzeczenia podlegającego uznaniu i wykonaniu do właściwego organu państwa wykonania, bądź do organu niewłaściwego, zobowiązanego do przekazania go z urzędu organowi właściwemu, przed końcem 2020 r.

Umowa wyjścia nie przewidywała natomiast stosowania w okresie przejściowym rozporządzenia 2018/1805. Jest to w pełni zrozumiałe biorąc pod uwagę, że stosowanie to mogłoby dotyczyć zaledwie kilkunastu ostatnich dni 2020 r.

Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 444 z 2020 r., s. 14).

Po opuszczeniu UE przez Wielką Brytanię i zakończeniu okresu przejściowego, relacje z tym państwem w omawianym obszarze regulowane są przez ww. umowę o handlu i współpracy. Przewiduje ona szczególną podstawę prawną obrotu w omawianym zakresie w Tytule XI „Zabezpieczenie i konfiskata”. Art. LAW.CONFISC.1. i nast. ww. umowy wprowadzają ramy prawne uznawania i wykonywania zabezpieczenia i przypadku mienia zbliżone do standardu unijnego.

KARA POZBAWIENIA WOLNOŚCI

PRAWO POLSKIE – k.p.k.

Rozdział 66f. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności.

Rozdział 66g. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności.

PRAWO UE

Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW z 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 327 z 2008, s. 27 ze zm.)

Rozdziały 66f i 66g k.p.k. stanowią implementację decyzji ramowej 2008/909/WSiSW z 16.09.2011 r. Zostały one wprowadzone na podstawie ustawy z dnia 16.09.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 240, poz. 1430) i weszły w życie 01.01.2012 r.

Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW została wdrożona przez wszystkie państwa członkowskie. W ich wzajemnych relacjach zastąpiła ona konwencje międzynarodowe odnoszące się do przekazywania skazanych na karę pozbawienia wolności. Dotyczy to Europejskiej konwencji o międzynarodowej ważności wyroków karnych z 1970 r., Konwencji o przekazywaniu osób skazanych z 1983 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 51, poz. 279), Tytułu III Rozdziału 5 Konwencji wykonawczej z 1990 r. do Układu z Schengen z 1985 r. w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz. Urz. UE L 239, s. 19) oraz Konwencję z 1991 r. między państwami członkowskimi Wspólnot Europejskich w sprawie wykonywania zagranicznych postanowień w sprawach karnych.

W odniesieniu do polskiej implementacji decyzji ramowej 2008/909/WSiSW na szczególną uwagę zasługują dwie kwestie. Po pierwsze, należy pamiętać, że transpozycja ma charakter częściowy – nie obejmuje bowiem środków łączących się z pozbawieniem wolności, takich jak pobyt w zakładzie leczniczym, które wchodzą w zakres przedmiotowy decyzji ramowej. Po drugie, aż do 05.12.2016 r. Polska korzystała ze szczególnego uprawnienia, tzw. *opt-out*, polegającego na tym, że przekazanie orzeczenia do wykonania przez Polskę i do Polski mogło nastąpić tylko za zgodą osoby skazanej. Dopiero zatem wyroki wydane 06.12.2016 r. i później mogą być przekazywane z Polski i do Polski niezależnie od zgody skazanego.

Procedurę przewidzianą w decyzji ramowej 2008/909/WSiSW należy koniecznie odróżnić od mechanizmu wprowadzonego decyzją ramową Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24.07.2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 220 z 2008 r., s. 32). Ten ostatni akt prawny umożliwia państwom członkowskim i zobowiązuje je do uwzględnienia w nowym postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko danej osobie wyroków skazujących zapadłych wobec niej w innych państwach członkowskich – podobnie jak wyroków wydanych wcześniej w państwie prowadzącym nowe postępowanie. Tym samym wyroki skazujące zapadłe za granicą mogą być podstawą np. do ustalenia recydywy w procesie toczącym się w Polsce wobec osoby, która nigdy nie była ukarana przez polski sąd. Zastosowanie tej zasady nie łączy się jednak z przejściem do wykonania zagranicznego orzeczenia, a polega jedynie na wzięciu go pod uwagę w nowym postępowaniu.

Decyzja ramowa należy do najczęściej stosowanych instrumentów współpracy sądowej w sprawach karnych w UE (por. tabele statystyczne).

PRAWO UE – BREXIT

Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE C 384 z 2019 r., s. 1)

Zgodnie z ww. umową wyjścia, omawiany instrument prawa UE dot. przekazywania kar pozbawienia wolności, miał zastosowanie do obrotu ze Zjednoczonym Królestwem w okresie przejściowym, tj. między 01.02. a 31.12.2020 r. Przewidywał to art. 62 umowy, odnoszący się do postępowań w toku w ramach współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych. Warunkiem stosowania unijnych ram prawnych było wpłynięcie orzeczenia podlegającego uznaniu i wykonaniu do właściwego organu państwa wykonania, bądź do organu niewłaściwego, zobowiązanego do przekazania go z urzędu organowi właściwemu, przed końcem 2020 r. Ponadto decyzję ramową 2008/909/WSiSW należy stosować na użytek zwrotnego przekazania osoby ściganej w oparciu o art. 4 ust. 6 lub art. 5 ust. 3 decyzji ramowej ws. ENA, jeżeli ma ona zastosowanie.

Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 444 z 2020 r., s. 14).

Umowa o handlu i współpracy nie przewiduje możliwości obrotu prawnego w omawianym obszarze. Po opuszczeniu UE przez Wielką Brytanię i zakończeniu okresu przejściowego nie ma więc żadnej szczególnej podstawy prawnej do wzajemnego uznawania kar pozbawienia wolności między Polską a Zjednoczonym Królestwem, poza dotychczasowymi instrumentami konwencyjnymi.

ORZECZNICTWO TSUE

C- 554/14 Ognyanov

Wyrok z 08.11.2016 r. w sprawie C-554/14 Atanas Ognyanov, ECLI:EU:C:2016:835 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW – Artykuł 17 – Prawo regulujące wykonanie kary – Wykładnia przepisu krajowego państwa wykonującego, przewidującego obniżenie kary pozbawienia wolności w następstwie pracy wykonanej przez osobę skazaną w trakcie pozbawienia jej wolności w państwie wydającym – Skutki prawne decyzji ramowych – Obowiązek wykładni zgodnej)

Wyłącznie państwo wydające jest kompetentne w zakresie przyznania obniżenia kary za pracę wykonaną przed przekazaniem i w stosownym przypadku wskazania państwu wykonującemu tego obniżenia w zaświadczeniu, o którym mowa w art. 4 decyzji ramowej 2008/909. W konsekwencji państwo wykonujące nie może z mocą wsteczną zastąpić swoim prawem do wykonania kar, a w szczególności swoimi uregulowaniami

dotyczącymi obniżania kar, prawa państwa wydającego w odniesieniu do części kary, którą dana osoba już odbyła na terytorium tego ostatniego państwa.

Artykuł 17 ust. 1 i 2 Decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisowi krajowemu interpretowanemu tak, że zezwala on państwu wykonującemu na przyznanie osobie skazanej obniżenia kary w następstwie pracy wykonanej w trakcie pozbawienia wolności w państwie wydającym, podczas gdy właściwe organy tego ostatniego państwa zgodnie z jego prawem nie przyznały takiego obniżenia kary.

Prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy jest zobowiązany do uwzględnienia wszystkich przepisów prawa krajowego i dokonania ich wykładni w miarę możliwości zgodnie z decyzją ramową 2008/909, zmienioną przez decyzję ramową 2009/299, w celu osiągnięcia rezultatu, do którego decyzja ta zmierza, w razie potrzeby odstępując z własnej inicjatywy od stosowania wykładni przyjętej przez sąd krajowy orzekający w ostatniej instancji, jeśli wykładnia ta jest niezgodna z prawem Unii.

C- 289/15 Grundza

Wyrok z 11.01.2017 r. w sprawie C-289/15 Jozef Grundza, ECLI:EU:C:2017:4 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW – Artykuł 7 – Przesłanka podwójnej karalności – Artykuł 9 – Podstawa odmowy uznania i wykonania oparta na braku podwójnej karalności – Obywatel państwa wykonującego skazany w państwie wydającym za nieprzestrzeganie orzeczenia organu władzy publicznej)

Jak wynika z samego brzmienia wspomnianego art. 7 ust. 3, niezbędną i wystarczającą przesłanką dla celów oceny podwójnej karalności jest okoliczność, że czyny, co do których w państwie wydającym orzeczono karę, stanowią także przestępstwo w państwie wykonującym. Z powyższego wynika, że nie wymaga się, aby przestępstwa były identyczne w obydwu rozpatrywanych państwach członkowskich.

Taki sposób wykładni znajduje potwierdzenie w sformułowaniu „niezależnie od znamion przestępstwa, czy jego opisu [kwalifikacji]” w państwie wykonującym, z którego to sformułowania jasno wynika – jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 48 i 49 opinii – że nie jest wymagane dokładne pokrywanie się ani znamion przestępstwa, zakwalifikowanego, odpowiednio, w prawie państwa wydającego i w prawie państwa wykonującego, ani w zakresie nazwy lub klasyfikacji tego przestępstwa w odpowiednich prawach krajowych.

A zatem w przepisie tym określono elastyczność, z jaką właściwy organ państwa wykonującego dokonuje oceny przesłanki podwójnej karalności, zarówno w odniesieniu do znamion przestępstwa, jak i jego kwalifikacji.

A zatem zgodnie z samym brzmieniem art. 7 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909 istotną okolicznością dla celów oceny podwójnej karalności jest pokrywanie się, po pierwsze, okoliczności faktycznych leżących u podstaw przestępstwa – wskazanych w wyroku wydanym w państwie wydającym – oraz po drugie, określonej w prawie państwa wykonującego definicji danego przestępstwa.

Z powyższych rozważań wynika, że przy ocenie podwójnej karalności właściwy organ państwa wykonującego powinien rozpatrzyć, czy wskazane w wyroku wydanym przez właściwy organ państwa wydającego okoliczności faktyczne leżące u podstaw przestępstwa podlegają także, jako takie, w sytuacji gdyby wystąpiły one na terytorium państwa wykonującego, sankcji karnej na tym terytorium.

Artykuł 7 ust. 3 i art. 9 ust. 1 lit. d) Decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, przesłankę podwójnej karalności należy uznać za spełnioną, gdy wskazane w wyroku wydanym przez właściwy organ państwa wydającego okoliczności faktyczne leżące u podstaw przestępstwa podlegałyby także, jako takie, sankcji karnej na terytorium państwa wykonującego, gdyby wystąpiły one na tym terytorium.

C- 582/15 van Vemde

Wyrok z 25.01.2017 r. w sprawie C-582/15 Gerrit van Vemde, ECLI:EU:C:2017:37 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach karnych – Wzajemne uznawanie wyroków – Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW – Zakres stosowania – Artykuł 28 – Przepis przejściowy – Pojęcie „wydania prawomocnego wyroku”)

Poprzez pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 28 ust. 2 zdanie pierwsze decyzji ramowej 2008/909 należy interpretować w ten sposób, że dotyczy on wyroków wydanych przed datą wskazaną przez zainteresowane państwo członkowskie, przy czym data ta nie może być późniejsza niż 05.12.2011 r., czy też należy go raczej interpretować w ten sposób, że dotyczy on jedynie wyroków, które stały się prawomocne przed tą datą.

W celu rozstrzygnięcia tej kwestii należy przede wszystkim przypomnieć, że art. 1 lit. a) decyzji ramowej 2008/909 definiuje „wyrok” jako prawomocne orzeczenie lub nakaz sądu państwa wydającego nakładające karę na osobę fizyczną. W myśl art. 3 ust. 1 tej decyzji ramowej jej celem jest określenie zasad, zgodnie z którymi państwo członkowskie, aby ułatwić resocjalizację osoby skazanej, uznaje wyrok i wykonuje karę. W myśl

art. 3 ust. 3 rzeczonyj decyzji ramowej ma ona zastosowanie wyłącznie do uznawania wyroków oraz wykonywania kar w rozumieniu tej samej decyzji ramowej.

Wykładni art. 28 ust. 2 zdanie pierwsze Decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej należy dokonywać w ten sposób, że dotyczy on jedynie wyroków, które stały się prawomocne przed datą wskazaną przez zainteresowane państwo członkowskie.

C- 171/16 Beshkov

Wyrok z 21.09.2017 r. w sprawie C-171/16 Trayan Beshkov, ECLI:EU:C:2017:710 (Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Decyzja ramowa 2008/675/WSiSW – Zakres zastosowania – Uwzględnienie w nowym postępowaniu karnym wyroku skazującego zapadłego uprzednio w innym państwie członkowskim do celów wymierzenia kary łącznej – Postępowanie krajowe w sprawie uprzedniego uznania takiego wyroku – Zmiana zasad wykonania kary wymierzonej w tym innym państwie członkowskim)

Decyzję ramową Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24.07.2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że ma ona zastosowanie do postępowania krajowego mającego na celu wymierzenie, do celów wykonania, łącznej kary pozbawienia wolności uwzględniającej karę wymierzoną danej osobie przez sąd krajowy, a także karę wymierzoną w uprzednim wyroku skazującym wydanym przez sąd innego państwa członkowskiego przeciwko tej samej osobie za inne czyny.

Decyzję ramową 2008/675 należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie temu, aby uwzględnienie w jednym państwie członkowskim wyroku skazującego wydanego uprzednio przez sąd innego państwa członkowskiego było uzależnione od przeprowadzenia krajowego postępowania w sprawie uprzedniego uznania tego wyroku przez właściwe sądy tego pierwszego państwa członkowskiego, takiego jak postępowanie przewidziane w art. 463–466 Nakazatelno-protsesualen kodeks (kodeksu postępowania karnego).

Artykuł 3 ust. 3 decyzji ramowej 2008/675 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym przewidującym, iż sąd krajowy, do którego skierowano wniosek o wymierzenie, do celów wykonania, łącznej kary pozbawienia wolności uwzględniającej w szczególności karę wymierzoną w wydanym przez sąd innego państwa członkowskiego uprzednim wyroku skazującym, zmienia w tym celu zasady wykonania tej ostatniej kary.

C- 390/16 Lada

Wyrok z 05.07.2018 r. ECLI:EU:C:2018:532 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2008/675/WSiSW – Uwzględnienie w nowym postępowaniu karnym wyroku skazującego zapadłego uprzednio w innym państwie członkowskim – Postępowanie szczególne w sprawie uznania wyroku skazującego wydanego w innym państwie członkowskim – Rewizja i zmiana kwalifikacji prawnej wcześniejszego orzeczenia – Zasada wzajemnego uznawania – Artykuł 82 ust. 1 TFUE)

Decyzję ramową Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24.07.2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej w związku z art. 82 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie temu, aby uwzględnienie w jednym państwie członkowskim w toku nowego postępowania karnego wszczętego przeciwko danej osobie prawomocnego wyroku skazującego wydanego uprzednio przez sąd innego państwa członkowskiego przeciwko tej samej osobie w związku z innymi czynami, było uzależnione od postępowania szczególnego w sprawie uprzedniego uznania, takiego jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, przeprowadzonego przez sądy tego pierwszego państwa członkowskiego.

C- 573/17 Popławski

Wyrok z 24.06.2019 r. w sprawie C-573/17 Daniel Adam Popławski, ECLI:EU:C:2019:530 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzje ramowe – Brak bezpośredniej skuteczności – Pierwszeństwo prawa Unii – Konsekwencje – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 4 pkt 6 – Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW – Artykuł 28 ust. 2 – Oświadczenie państwa członkowskiego pozwalające mu na dalsze stosowanie istniejących instrumentów prawnych dotyczących przekazywania osób skazanych, mających zastosowanie przed 05.12.2011 r. – Opóźnione złożenie oświadczenia – Konsekwencje)

W niniejszym przypadku, co się tyczy przede wszystkim obowiązku ustanowionego w art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584 i przypomnianego w pkt 86 niniejszego wyroku, polegającego na zapewnieniu, w przypadku odmowy wykonania ENA, rzeczywistego przejścia przez wykonujące nakaz państwo członkowskie wykonania kary pozbawienia wolności, należy przypomnieć, że obowiązek ten wymaga w zamian prawdziwego jednostronnego zobowiązania się przez to państwo do zapewnienia wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec osoby, której dotyczy ENA, tak że w każdym razie nie można uznać, że sama okoliczność, że państwo to deklaruje swoją gotowość do zapewnienia wykonania tej kary, uzasadnia taką odmowę. Wynika z tego, że każda odmowa wykonania ENA musi zostać poprzedzona weryfikacją przez wykonujący

nakaz organ sądowy możliwości rzeczywistego wykonania kary zgodnie z jego prawem krajowym (wyrok z 29.06.2017 r., Popławski, C579/15, EU:C:2017:503, pkt 22).

Artykuł 28 ust. 2 Decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że oświadczenie złożone przez państwo członkowskie na podstawie tego przepisu, po przyjęciu rzeczonyj decyzji ramowej, nie może wywierać skutków prawnych.

Zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że nie nakłada ona na sąd krajowy obowiązku odstąpienia od stosowania przepisu prawa krajowego niezgodnego z przepisami decyzji ramowej, takiej jak decyzje ramowe rozpatrywane w postępowaniu głównym, których skutki prawne są utrzymane zgodnie z art. 9 Protokołu (nr 36) w sprawie postanowień przejściowych, załączonego do traktatów, z uwagi na to, iż przepisy te nie wywierają bezpośredniego skutku. Organy państw członkowskich, w tym sądy, są jednak zobowiązane do dokonywania wykładni prawa krajowego w możliwie największym zakresie zgodnej z prawem Unii, umożliwiającej osiągnięcie rezultatu zgodnego z celem wyznaczonym w danej decyzji ramowej.

C- 314/18 S.F.

Wyrok z 11.03.2020 r. w sprawie C-314/18 S.F., ECLI:EU:C:2020:191 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 5 pkt 3 – Uzależnienie przekazania od gwarancji, że osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, zostanie ponownie przekazana do wykonującego nakaz państwa członkowskiego w celu odbycia tam kary pozbawienia wolności lub wykonania środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności orzeczonych w wydającym nakaz państwie członkowskim – Moment ponownego przekazania – Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW – Artykuł 3 ust. 3 – Zakres stosowania – Artykuł 8 – Dostosowanie kary orzeczonej wobec niej w wydającym nakaz państwie członkowskim – Artykuł 25 – Wykonanie kary w ramach art. 5 pkt 3 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW)

Artykuł 25 decyzji ramowej 2008/909, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy wykonanie europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu przeprowadzenia postępowania karnego jest uzależnione od gwarancji, o której mowa w art. 5 pkt 3 decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, wykonujące nakaz państwo członkowskie może w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności orzeczonych wobec osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania w wydającym nakaz państwie członkowskim,

dostosować wymiar tej kary tylko w ściśle określonych warunkach ustanowionych w art. 8 ust. 2 decyzji ramowej 2008/909, zmienionej decyzją ramową 2009/299.

C- 221/19 A.V.

Wyrok z 15.04.2021 r. w sprawie C-221/19 A.V., ECLI:EU:C:2021:278 (Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW – Artykuł 8 ust. 2–4 – Artykuł 17 ust. 1 i 2 – Artykuł 19 – Uwzględnienie do celów wydania wyroku łącznego wyroku skazującego zapadłego w innym państwie członkowskim, który ma zostać wykonany w państwie członkowskim, w którym ten wyrok łączny zostaje wydany – Przesłanki – Decyzja ramowa 2008/675/WSiSW – Artykuł 3 ust. 3 – Pojęcie „naruszenia wyroku skazującego lub jego wykonania”, które należy uwzględnić w nowym postępowaniu karnym wszczętym w państwie członkowskim innym niż państwo wydania orzeczenia)

- 1) Wykładni art. 8 ust. 2–4 Decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26.02.2009 r., w związku z art. 17 ust. 1 i 2 oraz art. 19 tej decyzji należy dokonywać w ten sposób, że zezwalają one na wydanie wyroku łącznego obejmującego nie tylko jedną lub więcej kar uprzednio orzeczonych względem zainteresowanego wyrokiem zapadłym w państwie członkowskim, w którym ten wyrok łączny zostaje wydany, lecz również jedną lub więcej kar orzeczonych względem niego wyrokiem zapadłym w innym państwie członkowskim, które są wykonywane na mocy tej decyzji ramowej w pierwszym państwie członkowskim. Taki wyrok łączny nie może jednak prowadzić do dostosowania wymiaru lub rodzaju wspomnianych kar, wykraczającego poza ściśle granice przewidziane w art. 8 ust. 2–4 decyzji ramowej 2008/909, do naruszenia nałożonego w art. 17 ust. 2 tej decyzji ramowej obowiązku zaliczenia pełnego okresu pozbawienia wolności już odbytego w stosownym wypadku przez osobę skazaną w państwie wydającym na poczet całkowitego okresu kary pozbawienia wolności, która ma zostać odbyta w państwie wykonującym, czy też do rewizji kar orzeczonych wyrokami zapadłymi w innym państwie członkowskim z naruszeniem art. 19 ust. 2 omawianej decyzji ramowej.
- 2) Wykładni art. 3 ust. 3 Decyzji ramowej Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24.07.2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej w związku z jej motywem 14 należy dokonywać w ten sposób, że zezwala on na wydanie wyroku łącznego obejmującego nie tylko jedną lub więcej kar uprzednio orzeczonych wyrokiem zapadłym względem zainteresowanego w państwie członkowskim, w którym zostaje wydany ten wyrok łączny, lecz również jedną lub więcej kar orzeczonych względem niego wyrokiem zapadłym w innym

państwie członkowskim, które są wykonywane na podstawie decyzji ramowej 2008/909, zmienionej decyzją ramową 2009/299, w pierwszym państwie członkowskim, pod warunkiem przestrzegania we wspomnianym wyroku łącznym warunków i ograniczeń wynikających z art. 8 ust. 2–4, art. 17 ust. 2 i art. 19 ust. 2 decyzji ramowej 2008/909 ze zmianami w odniesieniu do tych ostatnich kar.

ZAGADNIENIEA PRAKTYCZNE

Pytanie (zaliczenie kary)

Czy okres odbywania kary pozbawienia wolności za granicą w oparciu o zagraniczny wyrok można potraktować jako okres, który w myśl art. 15 § 4 k.k.w. wstrzymuje bieg okresu przedawnienia wykonania kary orzeczonej w Polsce?

Odpowiedź

Dokonując interpretacji zasad przejścia orzeczenia do wykonania w Polsce stosownie do przepisów rozdziału 66 k.p.k., Sąd Najwyższy w uchwale z 20.11.1996 r. (I KZP 29/96) wskazał, że podstawą wykonania kary w Polsce stanowi orzeczenie sądu polskiego, wydane po określeniu kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego oraz kary lub środka karnego. Z tego względu czynności związane z przejściem kary do wykonania mają charakter orzeczniczy, a nie wykonawczy. Do rozstrzygnięć zapadłych po przeprowadzeniu procedury *exequatur* i po wdrożeniu kary do wykonania w Polsce, a związanych z samym procesem wykonywania kary, stosować należy tryb przewidziany w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego⁹³. Przepisy Kodeksu karnego wykonawczego stosuje się odpowiednio przy wykonywaniu wyroków po przejściu obywatela polskiego skazanego za granicą (art. 244 k.k.w.), ale także cudzoziemców, bowiem stosownie do unormowań zawartych w rozdziale 66 przejęte mogą zostać również orzeczenia dotyczące cudzoziemców, co daje podstawę do ustanowienia ogólniejszej zasady obejmującej wszystkie orzeczenia przejmowane do wykonania w Polsce⁹⁴.

Z braku dokładniejszych informacji nie jest jasne, czy zarysowany problem powstał na tle stosowania instrumentów konwencyjnych dotyczących wykonania kary pozbawienia wolności (tj. na podstawie konwencji strasburskiej z 21.03.1983 r. o przekazywaniu osób skazanych), czy też na podstawie jednego z instrumentów wdrażających zasadę wzajemnego uznawania do orzeczeń zawierających karę pozbawienia wolności. W relacjach między państwami członkowskimi UE przejście do wykonania kary pozbawienia wolności, odbywać się będzie na podstawie decyzji ramowej 2008/909/WSiSW i przepisów rozdziału 66g dokonujących jej implementacji (zaś w wypadku przekazania zwrotnego w trybie ENA na podstawie art. 607s § 5 zd. 2 k.p.k., po odpowiednim zastosowaniu przepisów rozdziału 66g, z wymienionymi w nim wyjątkami). Stosownie do

⁹³ Por. A. Sołtysińska, [w:] G. Jaworski, A. Sołtysińska, *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 249–250.

⁹⁴ Por. S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego...*, komentarz do art. 611c.

art. 17 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW wykonanie kary podlega prawu państwa wykonującego. Zasada ta znajduje odzwierciedlenie w art. 611tg § 6 k.p.k., który wskazuje, że przy wykonywaniu orzeczeń skazujących na karę pozbawienia wolności stosuje się przepisy prawa polskiego, jeżeli przepisy rozdziału 66g k.p.k. nie stanowią inaczej. W przypadku przejścia do wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w państwie członkowskim UE, dostosowanie orzeczenia o karze pozbawienia wolności zapadłego za granicą do polskiego porządku prawnego następuje na podstawie art. 611tl § 1 k.p.k. w zbiegu z art. 607s § 4 k.p.k.

Zastosowania przy tym nie znajdzie norma określona w art. 114 § 4 k.k., który odnosi się do przejścia do wykonania kary orzeczonej w państwie obcym innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, a więc do przejścia kary do wykonania w trybie konwencyjnym (np. na podstawie konwencji strasburskiej z 1983 r. o przekazywaniu osób skazanych). Stanowi on bowiem element procedury *exequatur*, jaka przeprowadzana jest po przejściu orzeczenia do wykonania w Polsce, na co wskazuje wyraźnie odesłanie do tego przepisu zawarte w art. 611c § 2 k.p.k. Z tego względu przejętą do wykonania karę pozbawienia wolności wykonuje się w taki sam sposób jak karę orzeczoną przez polski sąd, a więc zgodnie z przepisami Kodeksu karnego wykonawczego i innych obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej aktów prawnych. Wniosek powyższy znajduje potwierdzenie także w treści art. 244 k.k.w. (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 11.08.2016 r., II AKz 521/16 KSAG 2016/4/183-195).

Jeżeli rozpoczęcie odbywania kary pozbawienia wolności nastąpiło przed przekazaniem orzeczenia do Polski, okres pozbawienia wolności za granicą podlega zaliczeniu na poczet kary przejętej do wykonania na terytorium RP na podstawie art. 611tj § 1 w zw. z art. 607s § 4 k.p.k. Do odbywania takiej kary znajdują zastosowanie przepisy prawa polskiego, tak natury techniczno-organizacyjnej, dotyczące osadzenia i pobytu skazanego w zakładzie karnym, jak również reguły mające zastosowanie do wykonania kary, jak gdyby kara została orzeczona przez polski sąd. W orzeczeniu o przejściu kary do wykonania na terytorium RP sąd określa czasookres pozbawienia wolności za granicą, względem którego zastosowanie znajdzie norma art. 15 § 4 k.k.w., przewidująca wstrzymanie biegu przedawnienia w zakresie temporalnym wykonywania kary pozbawienia wolności.

Pytanie (deportacja)

Czy decyzja o deportacji, umożliwiającą przekazanie kary pozbawienia wolności bez zgody skazanego, musi być prawomocna, czy wystarczy, że jest natychmiast wykonalna?

Odpowiedź

Deportacja, czyli decyzja administracyjna zawierająca nakaz wydalenia cudzoziemca poza granice kraju, może towarzyszyć przekazaniu osób⁹⁵ w celu wykonania kar po-

⁹⁵ Por. M. Plachta, *Przekazywanie skazanych w Unii Europejskiej: model sui generis czy twórcze rozwinięcie tradycyjnego systemu?*, „Studia Europejskie” 2007, nr 4, s. 65.

zbawienia wolności na podstawie rozwiązań konwencyjnych, jak również stosowania decyzji ramowej 2008/909/WSiSW.

Pierwszy ze wskazanych przypadków dotyczy zarówno postępowania ekstradycyjnego, jak również przekazywania orzeczeń w celu wykonania kary pozbawienia wolności. Różnią się one względami celowościowymi w zakresie prowadzonego postępowania. Deportacja i ekstradycja są właściwymi działaniami państwa wykonywanymi w interesie publicznym, przy czym w wypadku deportacji chodzi o wydalenie z kraju osób niepożądanych, które na jego teren wkroczyły, nie mając prawa tam przebywać, w wypadku zaś ekstradycji chodzi o międzynarodowy interes publiczny w postawieniu zbiegłych przestępców przed obliczem sprawiedliwości⁹⁶.

W wypadku przekazania orzeczenia w celu wykonania kary pozbawienia wolności w innym państwie, interes publiczny może przemawiać za przekazaniem, ale nie jest nadrzędny. Decydującym czynnikiem jest bowiem odbywanie kary w miejscu bliskim skazanemu, wynikającym z posiadanego obywatelstwa lub domicylu w celu zwiększenia szans na jego resocjalizację po odbyciu kary. W procedurze przekazania skazanych nadrzędne są względy humanitarne objawiające się pozostawieniem skazanemu swobody wyboru środowiska, w jakim chce odbywać karę pozbawienia wolności, co przejawia się wymogiem uzyskania jego zgody na przekazanie zarówno w obrocie konwencyjnym (art. 3 ust. 1 lit. d Konwencji z 21.03.1983 r. o przekazywaniu osób skazanych⁹⁷), jak w mechanizmie przekazywania orzeczeń skazujących na kary pozbawienia wolności opartym na procedurze wzajemnego uznawania (art. 4 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW).

Obydwa te interesy mogą być zbieżne w sytuacji przekazania orzeczenia do wykonania w innym państwie przy jednoczesnym wydaniu decyzji o wydaleniu (deportacji) skazanego z terytorium państwa skazania. Decyzja o wydaleniu (deportacji) wyłącza wymóg uzyskania zgody skazanego na przekazanie orzeczenia (art. 3 ust. 1 Protokołu dodatkowego do Konwencji o przekazywaniu osób skazanych, sporządzonego w Strasburgu 18.12.1997 r.⁹⁸ (dalej: Protokół dodatkowy do konwencji z 1983 r.) oraz art. 6 ust. 2 lit. b decyzji ramowej 2008/909/WSiSW).

Deportacja nie podlega regułom wynikającym z konwencyjnego trybu przekazania orzeczenia, ani decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, lecz podlega regułom krajowym. Nie oznacza to jednak, że obojętne są okoliczności prawne towarzyszące wydaniu decyzji o wydaleniu osoby podlegającej przekazaniu wraz z orzeczeniem skazującym. Z tego względu trudność w odpowiedzi na zadane pytanie wynika z odmienności legislacyjnych dotyczących warunków wydania decyzji o wydaleniu, które zostały przyjęte w państwach członkowskich Rady Europy oraz Unii Europejskiej.

W pytaniu brak jest odniesienia do stanu prawnego, na gruncie którego powstało komentowane zagadnienie. Konieczna jest więc analiza porównawcza

⁹⁶ Por. M. Płachta, *Przekazywanie skazanych pomiędzy państwami*, [brak miejsca wydania] 2003, s. 533.

⁹⁷ Dz. U. z 1995 r. Nr 51, poz. 279.

⁹⁸ Dz. U. z 2000 r. Nr 43, poz. 490.

w zakresie stosowania Protokołu dodatkowego do konwencji z 1983 r., oraz decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, a także polskich przepisów implementujących wskazane akty prawa międzynarodowego.

Standardy międzynarodowe wydają się wykazywać zgodnością w zakresie wymogu wydania wyroku lub decyzji administracyjnej będącej jego następstwem w celu wydalenia (deportacji) skazanego. W art. 3 ust. 1 Protokołu dodatkowego do konwencji z 1983 r. wskazuje się, że państwo skazania „może postanowić o przejęciu skazanego bez jego zgody, jeżeli wyrokiem skazującym lub decyzją administracyjną będącą jego następstwem orzeczono wydalenie” (ang. *where the sentence passed on the latter, or an administrative decision consequential to that sentence, includes an expulsion or deportation order or any other measure as the result of which that person will no longer be allowed to remain in the territory of the sentencing State*). Prawodawca unijny, inspirowany się powyższymi standardami, wyłączył w art. 6 ust. 2 lit. b decyzji ramowej 2008/909/WSiSW konieczność uzyskania zgody skazanego w wypadku przekazania orzeczenia skazującego do państwa, do którego „osoba skazana będzie deportowana po zwolnieniu jej z wykonania kary na podstawie nakazu o wydaleniu lub deportacji będącego częścią wyroku lub decyzji sądu albo organu administracyjnego lub jakiegokolwiek innego środka będącego następstwem wyroku” (ang. *sentenced person will be deported once he or she is released from the enforcement of the sentence on the basis of an expulsion or deportation order included in the judgment or in a judicial or administrative decision or any other measure consequential to the judgment*). W obydwu regulacjach nie ma wskazania, czy orzeczenie o wydaleniu (deportacji) ma być ostateczne (prawomocne). Występuje natomiast zgodność co do tego, że orzeczenie o wydaleniu (deportacji) zapada jednocześnie lub w następstwie wydania wyroku skazującego (ang. *consequential to that sentence / the judgment*). Musi być więc konsekwencją przypisanego przestępstwa i orzeczonej kary lub innego środka polegającego na pozbawieniu wolności. Wyłącza to tym samym decyzje o wydaleniu (deportacji) zapadłe przed wydaniem orzeczenia skazującego (np. wydalenie bezterminowe).

Jakkolwiek obydwa instrumenty przewidują niemal identyczne podejście, praktyka wynikająca z ich stosowania może się różnić. W odniesieniu do zagadnienia przekazywania skazanych na podstawie Protokołu dodatkowego do konwencji z 1983 r., podzielić należy pogląd, że sąd rozpoznający wniosek Ministra Sprawiedliwości o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przejęcia orzeczenia do wykonania w Polsce, gdy wniosek o samo przejęcie pochodzi od władz państwa, które podobnie jak Rzeczpospolita Polska jest stroną Protokołu Dodatkowego do Konwencji o przekazywaniu osób skazanych jest obowiązany uwzględniać przepisy tej umowy międzynarodowej, a nie tylko normy rozdziału 66 k.p.k. o przejmowaniu i przekazywaniu orzeczeń do wykonania. Tym samym nie może orzec o niedopuszczalności przejęcia z tej tylko przyczyny, że skazany nie wyraził zgody na to przejęcie, skoro zgodnie z art. 3 ust. 1 tego Protokołu można orzekać o przejęciu, mimo braku takiej zgody. Sąd powinien

natomiast w razie braku tej zgody rozważyć stanowisko skazanego, uwzględniając powody, jakie podawane są w związku z odmową zgody na przekazanie do kraju obywatelstwa, w tym także od strony celów, które legły u podstaw Konwencji o przekazywaniu osób skazanych z 21.03.1983 r. (postanowienie Sądu Najwyższego z 14.01.2004 r. V KK 319/03, OSNKW 2004/3/27, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 12.11.2008 r. II AKz 583/08 LEX 491002).

Praktyka stosowania postanowień art. 3 ust. 1 Protokołu dodatkowego do konwencji z 1983 r. okazała się rozbieżna, nie tylko w zakresie przekazywania decyzji o wydaleniu (deportacji) wydanych przed orzeczeniem skazującym, ale również w zakresie przekazywania decyzji nieostatecznych (nieprawomocnych) w celu wydalenia (deportacji). Ostatni z zasygnalizowanych problemów okazał się na tyle istotny, że był przedmiotem intensywnych dyskusji na forum Rady Europy⁹⁹ (i przyjęcia nowego podejścia w tej materii¹⁰⁰). Z protokołu wyjaśniającego do Protokołu dodatkowego do konwencji z 1983 r. wynika, że intencją Rady Europy było ustanowienie mechanizmu przekazywania decyzji o wydaleniu (deportacji) po wyczerpaniu krajowej ścieżki zaskarżenia decyzji o wydaleniu (deportacji), a tym samym decyzji prawomocnych¹⁰¹.

Choć decyzja o wydaleniu (deportacji) zapada na podstawie odpowiednich przepisów prawa krajowego¹⁰², nie oznacza to dla państwa wykonującego absolutnego wymogu przejścia orzeczenia do wykonania. To od państwa obywatelstwa skazanego zależy, czy zdecyduje się na przejście orzeczenia do wykonania. Protokół dodatkowy uprawnia to państwo do przejścia orzeczenia pomimo braku zgody skazanego, natomiast nie obliuguje je do tego¹⁰³. Przed podjęciem decyzji przez państwo wykonania konieczne jest odebranie oświadczenia woli skazanego w przedmiocie przekazania w państwie skazania. Brak zgody skazanego nie jest elementem decydującym. Mogą jednak wystąpić okoliczności, które będą pomocne do podjęcia takiej decyzji, np. ustalenie faktu posiadania więcej niż jednego obywatelstwa, ustalenie innego miejsca faktycznego pobytu skazanego niż państwo obywatelstwa, czy rodzaj więzi łączących go z tym państwem (por. [wyrok?] Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 17.6.2009 r., II AKz 374/09, LEX nr 519617).

⁹⁹ Special session on the transfer of sentenced persons (ETS 112 and 167) – document PC-OC (2013)15BIL z 22.4.2014r.: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008a65c> [dostęp: xxx].

¹⁰⁰ Protokół zmieniający Protokół dodatkowy do konwencji z 1983 r., sporządzony w Strasburgu 22.11.2017 r. (ETS 222) dokonuje zmiany brzmienia art. 3 Protokołu dodatkowego. Zrywa wymóg istnienia związku decyzji o deportacji z orzeczeniem skazującym. Utrzymuje natomiast wymóg prawomocnego charakteru takiej decyzji – por. 27–29 Raportu wyjaśniającego. Protokół zmieniający jeszcze nie wszedł w życie z uwagi na niewystarczającą ilość ratyfikacji przez państwa strony Protokołu dodatkowego do konwencji z 1983 r.

¹⁰¹ Por. pkt 23 Raportu Wyjaśniającego Protokołu dodatkowego: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800ccde8> [dostęp: xxx].

¹⁰² Note on the relationship between extradition and deportation/ expulsion (disguised extradition) – dokument PC-OC z 15.11.2012 r., C-OC\Docs 2012\PC-OC (2012) 8rev2.

¹⁰³ M. Płachta, *Glosa do postanowienia SN z dnia 14.01.2004 r.*, V KK 319/03, OSP 2004, nr 11, poz. 44.

W praktyce stosowania mechanizmu przekazania skazanych na podstawie Protokołu dodatkowego do konwencji z 1983 r. obserwowane jest przekazywanie orzeczeń nieprawomocnych (nieostatecznych), w pojęciu którym mieszczą się decyzje z orzeczonym rygorem natychmiastowej wykonalności. Art. 302 ustawy z dnia 12.12.2013 r. o cudzoziemcach¹⁰⁴ i odpowiednie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 108 k.p.a.) umożliwiają nadanie decyzjom o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu rygoru natychmiastowej wykonalności. Do polskiego sądu należeć więc będzie podjęcie decyzji w przedmiocie dopuszczalności i ewentualne stwierdzenie niedopuszczalności przejęcia lub przekazania orzeczenia z uwagi na brak zgody skazanego w trybie art. 611b § 1 pkt. 3 k.p.k.

Pewne ograniczenia w swobodzie przekazywania decyzji o wydaleniu (deportacji) przewiduje art. 1 Protokołu nr 7 do Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 22.11.1984 r. Zgodnie z jego treścią cudzoziemiec legalnie przebywający na terytorium jakiegokolwiek państwa nie może być z niego wydalony, chyba że w wyniku podjętej zgodnie z prawem decyzji. Powinien on mieć możliwość:

- a) przedstawienia argumentów przeciwko wydaleniu;
- b) rozpatrzenia jego sprawy; oraz
- c) bycia reprezentowanym dla tych celów przed właściwym organem albo osobą lub osobami

wyznaczonymi przez ten organ.

Cudzoziemiec może być jednak wydalony bez uprzedniego skorzystania ze swoich praw określonych w ustępie 1 lit. a-c, jeżeli jest to konieczne z uwagi na porządek publiczny lub uzasadnione względami bezpieczeństwa państwowego.

Odpowiedź na to samo pytanie w odniesieniu do mechanizmu przekazywania skazanych na kary pozbawienia wolności w obrocie prawnym z państwami członkowskimi UE jest bardziej złożona z uwagi na sposób implementacji art. 6 ust. 2 lit. b decyzji ramowej 2008/909/WSiSW. Ustawodawca wprowadził bowiem wymóg wydania prawomocnej decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu (art. 611t § 3 pkt. 2 k.p.k.). Wprawdzie w przepisie tym jest mowa o prawomocności, ale stosownie do treści art. 269 k.p.a. trzeba uznać, że chodzi tutaj o cechę ostateczności decyzji administracyjnej, tj. decyzję, która została utrzymana w mocy przez sąd administracyjny lub też nie została do tego sądu zaskarżona z powodu upływu terminu do wniesienia skargi¹⁰⁵. Ustawodawca wykluczył tym samym przekazywanie z Polski orzeczeń o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu, które nie są ostateczne.

W procedurze przejęcia orzeczenia do wykonania w Polsce, ustawodawca wprowadził obligatoryjną przesłankę odmowy wobec braku zgody skazanego na przekazanie, chyba że w państwie skazania wydana została decyzja o wydaleniu lub deportacji (art. 611tk § 1 pkt. 3 lit. b k.p.k.). W przepisie tym ustawodawca nie odwołuje się jednak

¹⁰⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 35, t.j.

¹⁰⁵ S. Steinborn; [w:] L.K. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego...*, komentarz do art. 611t.

do prawomocnego charakteru takiej decyzji (odmiennie niż to uczynił w art. 611t § 3 pkt. 2 k.p.k.). Polska implementacja art. 6 ust. 2 lit. b decyzji ramowej 2008/909/WSiSW nie została w pełni odwzorowana wobec braku określenia związku wydanej decyzji o wydaleniu lub deportacji z orzeczeniem zawierającym karę pozbawienia wolności. Decyzja ramowa milczy natomiast w przedmiocie charakteru decyzji o wydaleniu lub deportacji (jej prawomocności), co sugeruje objęcie zakresem tego przepisu decyzji o wydaleniu niezależnie od jej prawomocnego (ostatecznego) charakteru.

Kwestia ta, podobnie jak w zakresie stosowania art. 3 ust. 1 Protokołu dodatkowego konwencji z 1983 r., nie doczekała się jednolitej implementacji w państwach członkowskich UE. Nie we wszystkich państwach UE prawo do zaskarżenia decyzji o deportacji jest zagwarantowane. Z tego względu wskazuje się, że jakkolwiek samo w sobie prawo do zaskarżenia takiej decyzji nie wyklucza przekazania skazanego, jeśli zachodzą przesłanki określone w decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, to zagwarantowanie prawa do udziału reprezentanta prawnego lub przesłuchania sądowego jest istotne w kontekście praw procesowych osoby podlegającej przekazaniu¹⁰⁶.

Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW przewiduje w art. 3 ust. 4, że jej postanowienia nie naruszają praw podstawowych i podstawowych zasad prawnych określonych w art. 6 TUE i w rozdziale VI Karty praw podstawowych. Zgodnie zaś z orzecznictwem ETPC gwarancja wynikająca z art. 8 EKPC (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) znajduje zastosowanie w postępowaniach dotyczących deportacji cudzoziemców¹⁰⁷. Jakkolwiek art. 8 EKPC nie stanowi prawa absolutnego zakazującego deportacji cudzoziemca, orzecznictwo ETPC dostarcza liczne przykłady sytuacji, w których deportacja cudzoziemca stanowiłaby naruszenie tego prawa (*Boultif przeciwko Szwajcarii*, orzeczenie z 02.08.2001 r., skarga nr 54273/00; *Amrollahi przeciwko Danii*, orzeczenie z 11.07.2002, skarga nr 56811/00; *Yilmaz przeciwko Niemcom*, orzeczenie z 17.04.2003 r., skarga nr 52853/99; *Keles przeciwko Niemcom*, orzeczenie z 27.10.2005 r., skarga nr 32231/02). W sprawie *Boultif przeciwko Szwajcarii*, ETPC sformułował szereg kryteriów pozwalających na ocenę, czy deportacja jest niezbędna w demokratycznym społeczeństwie i proporcjonalna do osiągnięcia zamierzonego celu (takich jak charakter i waga popełnionego przestępstwa, długość okresu pobytu danej osoby w kraju, z którego ma być wydalona, okres, jaki upłynął od popełnienia przestępstwa, i zachowanie w tym czasie, obywatelstwo, sytuacja rodzinna, w tym długość małżeństwa, inne czynniki wskazujące na rzeczywisty charakter życia rodzinnego, posiadanie dzieci w tym kraju oraz ich wiek)¹⁰⁸.

Przyjęcie niższych standardów przy wyznaczaniu granic ochrony życia rodzinnego niż wynikające z EKPC, ze względu na konieczność uwzględniania przepisów konwencji

¹⁰⁶ EuroPris, Expert Group on Framework Decision 909. WORKING GROUP REPORT, 2013, s. 12.

¹⁰⁷ Zob. M. Sajjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2016, s. 674.

¹⁰⁸ ETPCz, Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights, Right to respect for private and family life, home and correspondence, 2020, s. 62-63 – https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf.

oraz protokołów dodatkowych, byłoby równoznaczne z ingerencją także w analogiczną gwarancję wyrażoną w Konstytucji. Stwierdzenie w tym zakresie braku naruszenia gwarancji płynących z EKPC oraz uzupełniających ją protokołów dodatkowych rozwiązuje zaś analizowany problem jedynie z perspektywy konwencyjnej, lecz nie konstytucyjnej, bo w tym drugim wypadku podwyższony standard ochrony współwyznacza zasada demokratycznego państwa prawnego gwarantowana przez art. 2 Konstytucji (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 19.02. 2008 r., sygn. P 48/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 4).

Zważywszy więc na to, że ustawodawca nie precyzuje charakteru decyzji o wydaleniu lub deportacji¹⁰⁹, postulować należy odwołanie do wykładni teleologicznej decyzji ramowej 2008/909/WSiSW. Jej celem jest ułatwienie resocjalizacji osoby skazanej, zaś *a contrario* niemożność osiągnięcia tego celu powinna być interpretowana w sposób wykluczający możliwość uznania orzeczenia. Ponadto decyzję ramową 2008/909/WSiSW należy stosować zgodnie z art. 28 dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich¹¹⁰, tj. obywatele Unii mogą być deportowani z innego państwa członkowskiego jedynie ze względów porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, brak wskazania charakteru decyzji o deportacji lub wydaleniu w procedurze przejęcia orzeczenia do wykonania w Polsce powoduje konieczność rozważania celowości wykonania kary pozbawienia wolności na terytorium RP w kontekście szansy na resocjalizację skazanego i ocenę jego związków z Polską, niezależnie od prawomocności decyzji o wydaleniu.

Pytanie

Wobec skazanego w Niemczech na karę dożywotniego pozbawienia wolności została w Polsce orzeczona kara 18 lat pozbawienia wolności za czyny popełnione wcześniej. Sąd niemiecki postanowił przekazać orzeczenie do wykonania w Polsce na podstawie decyzji ramowej 2008/909/WSiSW. Skazany oświadczył na posiedzeniu w Niemczech, że nie wyraża zgody na przekazanie do Polski, bo w Niemczech ma lepsze warunki odbywania kary. Na wypadek gdyby jednak wbrew jego woli przekazano go do Polski, wniósł o wydanie wyroku łącznego na podstawie wszystkich orzeczonych wobec niego kar w Niemczech i w Polsce oraz złożył oświadczenie o rzeczeniu się w tej mierze z ochrony wynikającej z zasady specjalności. Po odebraniu oświadczenia skazany został przekazany do Polski.

Podczas posiedzenia w Polsce skazany podtrzymał swoje oświadczenie złożone przed sądem niemieckim.

¹⁰⁹ Zob. Uzasadnienie projektu rządowego druk sejmowy nr 4583/VI z 17.08.2011 r.

¹¹⁰ Dz. Urz. UE L 158 z 30.4.2004 r., s. 77.

Jak powinien postąpić sąd w sytuacji, gdy zasadę specjalności reguluje w Polsce art. 611tm k.p.k., odsyłający do art. 607e § 3 pkt. 6 i 7 k.p.k. i wymagający wyrażenia zgody na przekazanie oraz zrzeczenie się z korzystania z tej zasady? Czy konieczne jest wystąpienie do Niemiec o wydanie zgody następczej?

Odpowiedź

Wskazane zagadnienie prawne pojawiło się na tle stosowania decyzji ramowej 2008/909/WSiSW w wyniku przekazania do wykonania w Polsce orzeczenia zawierającego karę pozbawienia wolności zapadłego w Niemczech. Skazany nie wyraził zgody na przekazanie do Polski, wyraził natomiast zgodę na zrzeczenie się korzystania z zasady specjalności w wypadku, gdyby doszło do przekazania pomimo braku jego zgody na przekazanie.

Standardem wynikającym z brzmienia art. 18 ust. 2. lit. e decyzji ramowej 2008/909/WSiSW jest wyłączenie stosowania ochrony wynikającej z zasady specjalności, gdy osoba skazana wyraziła zgodę na przekazanie. Komentowany przepis nie reguluje kwestii równoczesnego odebrania oświadczenia woli w przedmiocie wyrażenia zgody na przekazanie orzeczenia i zrzeczenia się korzystania z zasady specjalności. Także inne przepisy decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, jak i rozdziału 66g, nie przewidują składania przez skazanego oświadczenia o zrzeczeniu się korzystania z przywileju zasady specjalności przed jego przekazaniem do państwa wykonania orzeczenia.

Dla wyłączenia ochrony wynikającej z zasady specjalności wystarczające jest wyrażenie przez skazanego zgody na przekazanie i nie ma potrzeby składania jakiegokolwiek dodatkowego oświadczenia (art. 18 ust. 2 lit. e decyzji ramowej 2008/909/WSiSW). Unormowanie przyjęte w decyzji ramowej 2008/909/WSiSW należy także uwzględnić, odpowiednio stosując art. 607e § 3 pkt 6 k.p.k. w postępowaniu w przedmiocie wykonania orzeczenia o karze pozbawienia wolności. Dlatego w razie przejścia do wykonania orzeczenia o karze pozbawienia wolności wydanego w innym państwie członkowskim UE ochrona wynikająca z zasady specjalności obejmuje skazanego tylko w sytuacji, gdy przejście orzeczenia do wykonania w Polsce nastąpiło bez zgody skazanego¹¹¹.

Uwaga ta nie w pełni rozwiązuje analizowany problem prawny. Skazany bowiem nie wyraził zgody na przekazanie, zgoda ta zaś nie stanowiła warunku sine qua non przekazania, bowiem jego przypadek objęty jest jednym z wyjątków określonych w art. 611tk § 1 pkt 3 lit. a i lit. b k.p.k., tj. skazany jest obywatelem polskim i posiada stałe lub czasowe miejsce pobytu na terytorium RP lub została wobec niego wydana decyzja o wydaleniu lub deportacji na terytorium RP.

Przepis art. 611tm § 1 k.p.k. odsyła do odpowiedniego stosowania art. 607e k.p.k. tak w zakresie zdefiniowania zakresu ochrony wynikającej z zasady specjalności, jak również wyjątków od jej stosowania. W art. 607e § 3 pkt. 6 k.p.k. wyłączenie stosowania zasady specjalności względem osoby ściganej uzależnione jest od tego, czy osoba

¹¹¹ Por. S. Steinborn; [w:] LK. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego...*, komentarz do art. 611tm.

ścigana wyraziła zgodę na przekazanie i zrzekła się korzystania z prawa określonego w § 1.

Należy zatem rozważyć, jak odpowiednie stosowanie art. 607e § 3 pkt. 6 w zw. z art. 611tm § 1 k.p.k. ma się do normy wyrażonej w art. 18 ust. 2 lit. e decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, który *expressis verbis* wskazuje, że dla wyłączenia ochrony wynikającej z zasady specjalności wystarczające jest wyrażenie przez skazanego zgody na przekazanie i nie ma potrzeby składania jakiegokolwiek dodatkowego oświadczenia, a w przypadku braku zgodności z tym ostatnim przepisem, czy jego wymogi mogą być spełnione w drodze wykładni zgodnej.

W doktrynie i judykaturze nie budzi sporów zapatrywanie, że odpowiednie stosowanie przepisów nie ma jednolitego charakteru i oznacza trzy różne sytuacje, tj. stosowanie wprost przepisów odniesienia do danego zakresu odniesienia bez żadnych zmian w ich treści, stosowanie tych przepisów z modyfikacjami i niestosowanie określonych przepisów odniesienia do danego zakresu odniesienia w ogóle¹¹². W kwestii ustalenia, do której z wyżej wskazanych sytuacji należy zaliczyć określony przepis odniesienia, judykatura i doktryna nie wypracowały jednoznacznych i aktualizujących się w każdym przypadku kryteriów. Z jednej strony jest to efektem odmiennych zakresów odniesienia, gdyż mają one zasadniczy wpływ na to, który z podanych wyżej przypadków w danej sytuacji zachodzi. Z drugiej strony problemy z ustaleniem owych kryteriów są pochodną doktrynalnych sporów na temat istoty konstruktu „odpowiedniego stosowania przepisów” (uchwała Sądu Najwyższego z 14.09.2017 r., I KZP 9/17).

Z perspektywy dalszych rozważań celowe jest podkreślenie, że ustawowy nakaz odpowiedniego stosowania określonych przepisów nie służy wypełnieniu przez adresata istniejącej luki prawnej. Wskazane w odesłaniu przepisy odniesienia stanowią bowiem część regulacji podstawowej, z tym wszakże zastrzeżeniem, że w zakresie oznaczonym przez prawodawcę w odesłaniu oraz po ich ewentualnym dostosowaniu do specyfiki i celów regulacji podstawowej¹¹³. Tak pojmowany aspekt formalny nie wyjaśnia jednak w pełni istoty „odpowiedniego” stosowania prawa. Należy bowiem uwzględnić konsekwencje tego, że przepis, który ma być odpowiednio stosowany, jest źródłem normy kierowanej do dwóch zakresów odniesienia. Pierwszy z nich reguluje instytucję prawną, z którą przepis odesłania jest bezpośrednio związany. Drugi zakres odniesienia obejmuje regulację innej instytucji, przy której normowaniu zamieszczono przepis odsyłający. Treść normy funkcjonującej w pierwszym zakresie odniesienia daje się ustalić wprost z brzmienia przepisu odesłania. Natomiast przeniesienie tej normy poza macierzysty zakres regulacji odbywa się z założonym przez ustawodawcę dostosowaniem do drugiego zakresu odniesienia, dopuszczonym formułą „odpowiedniego” stosowania przepisu.

¹¹² Zob. J. Nowacki, „Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa, PiP [proszę rozwinąć skrót] 1964, z. 3 oraz M. Hauser, *Odpowiednie stosowanie przepisów prawa – uwagi porządkujące*, „Przegląd Prawa i Administracji” t. 65, Wrocław 2005; A. Błachnio-Parzych, *Przepisy odsyłające systemowo*, Państwo i Prawo 2003, z. 1.

¹¹³ M. Hauser, *Odpowiednie stosowanie przepisów prawa...*, s. 166.

Przy ustalaniu sposobu dostosowania normy w drugim zakresie odniesienia, niezbędne staje się wykorzystanie zasad wykładni systemowej i funkcjonalnej¹¹⁴. Te zaś skłaniają do przyjęcia, że stosowanie normy w drugim zakresie odniesienia, chociaż „odpowiednie”, powinno nastąpić w sposób najbardziej zbliżony do tego, w jakim funkcjonuje ona w pierwszym zakresie (uchwała Sądu Najwyższego z 30.01.2001 r. I KZP 50/2000).

Ustalenie sposobu rozumienia art. 611tm w zw. z art. 607e § 3 pkt 6 k.p.k., wobec braku istotnej treści normatywnej tego pierwszego przepisu w zakresie rozumienia zakresu ochrony wynikającej z zasady specjalności oraz dostosowanie drugiego przepisu do specyfiki mechanizmu wydania w trybie ENA (art. 27 ust. 3 lit. e w zw. z art. 13 decyzji ramowej ws. ENA), nie pozwala na stosowanie tego ostatniego przepisu wprost z uwagi na odmienności obydwu regulacji. Pomijając głębsze analizy na temat odmienności procedury współpracy w trybie ENA oraz mechanizmu przekazywania skazanych na kary pozbawienia wolności w trybie decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, wskazać należy że zgoda na przekazanie w trybie obydwu regulacji ma odmienny charakter. Zgoda w ramach współpracy w trybie ENA ma wpływ jedynie na terminy w jakich powinno nastąpić przekazanie oraz terminy uprawniające do zaskarżenia decyzji o przekazaniu¹¹⁵, a jej odebranie następuje wraz z przyjęciem oświadczenia o zrzeczeniu się ochrony wynikającej z zasady specjalności w trybie art. 13 ust. 1 w zw. z art. 27 ust. 3 lit. e decyzji ramowej ws. ENA. Tymczasem art. 18 ust. 2 lit. e w zw. z art. 6 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW nakładają na państwo wydania orzeczenia wymóg przyjęcia oświadczenia skazanego w przedmiocie zgody na przekazanie kary do wykonania w innym państwie UE. Uzyskanie zgody na przekazanie w sytuacji, gdy jest ona warunkiem *sine qua non* przekazania skazanego do innego państwa oznacza, że nie ma potrzeby przyznawania mu ochrony wynikającej z zasady specjalności, skoro w razie obawy przed ściganiem za inne przestępstwa może on nie wyrazić zgody na przekazanie. Dodać należy, że unormowanie to w pełni koresponduje z kształtem dotychczasowych rozwiązań, przyjmowanych w odniesieniu do przekazywania skazanych opartego na podstawie konwencyjnej¹¹⁶.

Oznacza to, że odpowiednie stosowanie art. 607 § 3 pkt. 6 k.p.k. następuje z modyfikacjami niezbędnymi z uwagi na specyfikę mechanizmu współpracy na podstawie decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, która nie nakłada na państwo wydania obowiązku uzyskania oświadczenia skazanego w przedmiocie uzyskania zgody na zrzeczenie się zasady specjalności. Zgoda ta może zostać uzyskana, gdy osoba skazana, wbrew jej woli i po jej przekazaniu, wyraźnie zrzekła się prawa do zastosowania wobec niej zasady specjalności w odniesieniu do określonych przestępstw popełnionych przed jej przekazaniem w trybie art. 18. ust. 2 lit. f decyzji ramowej i art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k.

¹¹⁴ K. Opalek, J. Wróblewski, *Zagadnienia teorii prawa*, Warszawa 1969, s. 65.

¹¹⁵ G. Jaworski, [w:] G. Jaworski, A. Sołtysińska, *Postępowanie w sprawach karnych...*, s. 290–291.

¹¹⁶ Por. S. Steinborn; [w:] L.K. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego...*, komentarz do art. 611tm.

W analizowanej sytuacji odesłanie do odpowiedniego stosowania art. 607e § 3 pkt. 6 k.p.k. znalazłoby zastosowanie w przypadku uzyskania zgody skazanego na przekazanie, co skutkowałoby zgodą na zrzeczenie się korzystania z zasady specjalności. Z tego względu brak zgody skazanego na przekazanie oznacza konieczność uzyskania przez polski sąd jego oświadczenia w przedmiocie zgody na zrzeczenie się korzystania z ochrony wynikającej z zasady specjalności na podstawie art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. i art. 18. ust. 2 lit. f decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, już po przekazaniu do Polski. Czynność odebrania oświadczenia powinna spełniać wymogi formalne wskazane w art. 18. ust. 2 lit. f decyzji ramowej 2008/909/WSiSW.

W przypadku braku zgody skazanego na zrzeczenie się, polski sąd ma możliwość wystąpienia do właściwego organu państwa wydania orzeczenia w Niemczech o wyrażenie zgody na wykonanie kar pozbawienia wolności wobec innych przestępstw popełnionych przed jej przekazaniem na podstawie art. 607e § 3 pkt 8 w zw. z art. 611tm k.p.k. i art. 18. ust. 2 lit. g decyzji ramowej 2008/909/WSiSW.

Pytanie

Czy kara pozbawienia wolności orzekana z zastrzeżeniem obligatoryjnego zwolnienia po połowie kary i poddania skazanego probacji w wymiarze np. 4 lat (efektywnie odbywa 2 lata) jest karą, jaka winna być przejęta do wykonania w wymiarze 4 lat?

Odpowiedź

Zarysowany problem zaistniał w okresie obowiązywania okresu przejściowego w relacjach z Wielką Brytanią. Na podstawie art. 62 Umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej¹¹⁷, okres przejściowy obowiązywał w odniesieniu do wystąpień przekazanych od 01.02. do 31.12.2020 r. W odniesieniu do orzeczeń zawierających karę pozbawienia wolności, decyzja ramowa 2008/909/WSiSW miała zastosowanie, o ile orzeczenie wpłynęło do właściwego sądu okręgowego do dnia 31.12.2020 r., bądź do organu niewłaściwego, który z urzędu przekazał je do sądu, bądź na użytek zwrotnego przekazania osoby ściganej w trybie europejskiego nakazu aresztowania (art. 4 ust. 6 lub art. 5 ust. 3 DR 2002/584) – jeżeli decyzja ramowa w sprawie ENA ma zastosowanie. Jeżeli więc do przekazania wystąpienia nie doszło przed upływem okresu przejściowego, obecnie zastosowanie znajdują regulacje konwencyjne, bowiem Polska i Wielka Brytania są stronami Konwencji z 1983 r. o przekazywaniu osób skazanych.

Jakkolwiek zasygnalizowany problem w relacjach z Wielką Brytanią wydaje się tracić wymiar praktyczny z uwagi na temporalne ograniczenia możliwości skierowania wystąpienia na podstawie decyzji ramowej 2008/909/WSiSW po upływie okresu przejściowego (art. 62 ust. 1 lit. f cytowanej Umowy o wystąpieniu), samo zagadnienie

¹¹⁷ Dz. Urz. UE C 384 z 12.11.2019 r., s. 1.

prawne jest na tyle interesujące, że wymaga analizy na wypadek skierowania do Polski orzeczenia o analogicznej treści przez inne państwo członkowskie UE.

Przy ograniczonym zakresie wiedzy na temat treści orzeczenia, w pierwszej kolejności wymagana jest analizy warunków uznania orzeczenia określonych w art. 611tg k.p.k. w zw. z art. 4 i 6 decyzji ramowej 2009/909/WSiSW. Zwiększenie szansy na resocjalizację skazanego (realizację wychowawczych i zapobiegawczych celów kary) wskutek wykonania kary pozbawienia wolności w kraju, z którym jest on związany, stanowi nadrzędny cel decyzji ramowej. Jeżeli przy tym nie zachodzą obligatoryjne ani fakultatywne przesłanki odmowy wykonania orzeczenia określone w art. 9 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, na państwie wykonania ciąży obowiązek przejścia orzeczenia do wykonania (analogicznie na gruncie ENA, wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 15.10.2019 r., C-12/18 Dorobantu). Jeżeli nastąpi przejście orzeczenia do wykonania na terytorium RP, zasady jego wykonaniu określają przepisy prawa polskiego (art. 611tg § 6 k.p.k.). Znajdują one zastosowanie do określenia kwalifikacji prawnej oraz wymiaru kary podlegającej wykonaniu w trybie art. 611tl § 1 w zw. z art. 607s § 4 k.p.k.

Zagadnieniem wymagającym komentarza wydaje się instytucja warunkowego zwolnienia zastosowana według prawa brytyjskiego w formie bezwarunkowej po upływie połowy orzeczonej kary. Tymczasem prawo polskie (art. 77 i 78 k.k. oraz art. 159–163 k.k.w.) nie przewiduje bezwzględnych przypadków warunkowego zwolnienia. Powstaje więc problem, czy polski sąd związany jest wymiarem orzeczonej kary i czy warunkowe zwolnienie stanowi element orzeczonej kary, czy tylko formę jej wykonania. Na gruncie stosowania ENA wyrażony został pogląd, że do wykonania kary lub kar orzeczonych przez sąd innego państwa członkowskiego UE adaptacja tego wyroku do prawa polskiego w celu jego wykonania jest możliwa wyłącznie w odniesieniu do wysokości tych sankcji karnych, i to tylko wtedy, gdy owe sankcje orzeczone przez sąd państwa wydania nakazu przekraczają górną granicę ustawowego zagrożenia przewidzianego za to przestępstwo lub przestępstwa w Polsce, a polegać może tylko na orzeczeniu w to miejsce kary lub środka karnego w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia wynikającej z kwalifikacji prawnej przyjętej dla tego czynu w prawie polskim. Jakakolwiek modyfikacja innych części wyroku, w tym określonego w wyroku sposobu odbywania orzeczonej kary, jeżeli prawo obcego kraju to przewiduje, nie jest w konsekwencji możliwa (postanowienie Sądu Najwyższego z 30.11.2011 r., I KZP 15/11, OSNKW 2011, nr 12, poz. 106).

Zagadnienie to było przedmiotem pogłębionej analizy w związku z przejściem do wykonania kar pozbawienia wolności orzeczonych wobec Jakuba T. w Wielkiej Brytanii, gdzie także zastosowano warunkowe zwolnienie na podstawie prawa brytyjskiego. Sąd Najwyższy w uchwale z 03.03.2009 r. (I KZP 30/08 OSNKW 2009/4/26) argumentował, że określenie w wyroku sądu innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej warunków, od spełnienia których uzależnione jest ubieganie się przez skazanego o warunkowe przedterminowe zwolnienie, stanowi element wymiaru kary i w związku z tym wiąże

sąd orzekający w przedmiocie wykonania tej kary w Rzeczypospolitej Polskiej. Uchwała ta dotyczyła interpretacji art. 607s § 4 w dawnym jego brzmieniu.

Pomimo zmiany art. 607s § 4 zdanie drugie k.p.k. nadanym ustawą z dnia 20.01.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy obowiązującym od 22.03.2011 r.¹¹⁸, w dalszym ciągu zachodzi konieczność wąskiej interpretacji kompetencji sądu polskiego, jako sądu państwa wykonania ENA, do modyfikacji orzeczenia innego państwa członkowskiego UE. Ustawodawca co do zasady nie dopuszcza możliwości ingerowania przez sąd polski w karę prawomocnie orzeczoną w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej. Ustawodawca dopuszcza odstępstwo od tej zasady wyłącznie, gdy kara pozbawienia wolności lub środek polegający na pozbawieniu wolności, przejmowane do wykonania w Polsce na podstawie art. 607s § 4 k.p.k., zostały orzeczone w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej w wysokości przekraczającej górną granicę ustawowego zagrożenia przewidzianego za dane przestępstwo według prawa polskiego. Jakakolwiek modyfikacja innych części tego wyroku nie jest możliwa. W tym zakresie bowiem sąd polski jest związany orzeczeniem przyjętym do wykonania, nawet jeżeli adaptuje wysokość samej kary lub kar. To nie „wymiar kary” i jego elementy (w tym także określony w wyroku sposób odbywania orzeczonej kary, jeżeli prawo obcego kraju to przewiduje), lecz tylko jej wysokość może być dostosowywana do prawa polskiego, i to jedynie w warunkach określonych we wskazanych powyżej przepisach Kodeksu postępowania karnego (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 15.02.2017 r. II AKZ 34/17, LEX nr 2231470, a także tenże Sąd Apelacyjny w Krakowie w postanowieniu z 13.10.2015 r., sygn. II AKz 358/15).

Rozstrzygnięcie w przedmiocie warunkowego zwolnienia podjęte zostało przez sąd brytyjski i w oparciu o brytyjskie prawo. W prawie brytyjskim zastrzeżenie minimalnego okresu kary, która musi być odbyta przed ewentualnym warunkowym przedterminowym zwolnieniem, stanowi element wymiaru kary. Z tego względu zastrzeżenie okresu warunkowego przedterminowego zwolnienia – zawarte w przyjętym do wykonania wyroku sądu innego państwa Unii Europejskiej, stosownie do art. 607s § 4 zd. 2 k.p.k., nie podlegają jakiegokolwiek modyfikacji, tej bowiem podlegać może tylko wysokość kary w warunkach wskazanych w cyt. powyżej przepisie (zob. także postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 27.11.2012 r., II AKz 386/11, LEX nr 1133359).

Oznacza, to że tylko w wypadku, gdy wymiar kary podlegający przejęciu przekracza górną granicę ustawowego zagrożenia, sąd określa podlegającą wykonaniu karę lub środek w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia stosownie do art. 611t § 1 w zw. z art. 607s § 4 k.p.k. Zastosowanie tu znajduje zasada *adiustatur* jako przeciwieństwo *exequatur*, w którym chodziłoby o pełną transformację orzeczenia na

¹¹⁸ Dz. U. Nr 48, poz. 245.

wyrok krajowy¹¹⁹. W konsekwencji, jeżeli pozwala na to wymiar kary przewidziany za dany typ przestępstwa według prawa polskiego, kara podlegająca wykonaniu powinna być orzeczona w wymiarze 4 lat pozbawienia wolności. Zważywszy na to, że warunkowe zwolnienie skazanego jest elementem kary, sąd powinien określić wymóg zwolnienia skazanego po upływie 2 lat odbywania kary pozbawienia wolności. Do warunkowego zwolnienia znajdują zastosowanie przepisy art. 159–163 k.k.w. (stosownie do art. 611tg § 6 k.p.k.), nie zaś rozdziału 66i.

Tylko bowiem gdyby kara pozbawienia wolności oraz orzeczenie probacyjne zapadły w jednym orzeczeniu, ograniczenia zakresu stosowania wynikające z decyzji ramowej 2008/909/WSiSW (art. 3 ust. 3) oraz decyzji ramowej 2008/947/WSiSW o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do orzeczeń probacyjnych (art. 1 ust. 3), powodują konieczność wdrożenia mechanizmów uznania i wykonania na podstawie odpowiednich przepisów krajowych wdrażających wskazane powyżej decyzje ramowe¹²⁰. Gdy wyrok zawiera karę, na którą składają się bezwzględna kara pozbawienia wolności oraz kara z zawieszeniem jej wykonania (z okresem próby), państwo wykonania może zostać wezwane do ich wykonania jedynie na podstawie odrębnych mechanizmów (wystąpień), tj. decyzji ramowej 2008/909/WSiSW w odniesieniu do kary pozbawienia wolności, oraz decyzji ramowej 2008/947/WSiSW w odniesieniu do kary probacyjnej. Łączne stosowanie obu decyzji ramowych mogłoby skutkować sytuacją, w której jedynie część kary mogłaby być przekazana¹²¹. Rodzi to także konieczność wypełnienia dwóch odrębnych formularzy, przewidzianych w każdym z tych instrumentów. Co więcej, uznanie i wykonanie kary probacyjnej musi zawierać odniesienie do jej związku z pozbawieniem wolności, np. poprzez wskazanie, że skazany zostanie poddany nadzorowi probacyjnemu z chwilą zakończenia odbywania kary izolacyjnej.

Zjednoczone Królestwo nie przystąpiło do współpracy na podstawie decyzji ramowej 2008/947/WSiSW. W związku z tym możliwość współpracy w zakresie wzajemnego uznawania kar probacyjnych i alternatywnych nie została przewidziana ani w umowie wyjścia, ani też w umowie o handlu i współpracy. W odniesieniu do orzeczeń probacyjnych przyjęta została Europejska Konwencja o nadzorze nad warunkowo skazanymi lub warunkowo zwolnionymi z 1964 r., a także Europejska Konwencja o międzynarodowej ważności wyroków karnych z 1970 r. Polska i Wielka Brytania nie są jednak stronami obydwu konwencji.

Na marginesie wypada wskazać, że inna rodzajowo sytuacja zaistniałaby, gdyby do polskiego sądu zwrócono się o informację na temat zasad stosowania warunkowego

¹¹⁹ Por. R. Kierzyńska, T. Ostropolski, *Przekształcenie kary orzeczonej w innym państwie członkowskim UE a zasada wzajemnego uznawania – uwagi na tle uchwały SN z 3.3.2009 r.*, Europejski Przegląd Sądowy 2010, nr 8, s. 36 i n.

¹²⁰ Na ten temat także H. Kuczyńska, [w:] A. Grzelak, M. Królikowski, A. Sakowicz (red.), *Europejskie prawo karne*, Warszawa 2012, s. 505–506.

¹²¹ Zawiadomienie Komisji – Podręcznik przekazywania osób skazanych i kar pozbawienia wolności w Unii Europejskiej (2019/C 403/02) – Dz. Urz. UE C 403 z 29.11.2019, s. 2.

zwolnienia według przepisów polskiego prawa karnego. Przekazanie informacji w trybie art. 611tm § 2 k.p.k., odmiennie określających zasady warunkowego zwolnienia, mogłoby skutkować zgodą organu państwa wydania na stosowanie zasad warunkowego zwolnienia według polskich przepisów lub cofnięciem wystąpienia (art. 17 ust. 3 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW). Ustawodawca nie zamieścił natomiast w art. 611tm § 2 możliwości zawarcia porozumienia odnośnie zasad stosowania warunkowego zwolnienia zgodnie z prawem państwa wydania w trybie art. 17 ust. 4 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW. Podkreśla się w literaturze, że cofnięcie wystąpienia z tego względu może niejednokrotnie być na niekorzyść skazanego¹²².

KARY PROBACYJNE

PRAWO POLSKIE – k.p.k.

Rozdział 66h. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, karę ograniczenia wolności, samoistnie orzeczony środek karny, a także orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz warunkowym umorzeniu postępowania karnego.

Rozdział 66i. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia karnego związanego z poddaniem sprawcy próbie.

PRAWO UE

Decyzja ramowa 2008/947/WSiSW z 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych (Dz. Urz. UE L 337 z 2008, s. 102).

Rozdziały 66h oraz 66i k.p.k. zostały wprowadzone przez ustawę z 16.09.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 240, poz. 1430), transponującą decyzję ramową 2008/947/WSiSW z dniem 01.01.2012 r. Instrument ten został implementowany przez wszystkie państwa członkowskie UE.

Użyte w tytule decyzji ramowej pojęcie „kary alternatywnej” należy rozumieć jako karę inną niż pozbawienie wolności lub grzywna, łączącą się z nałożeniem na skazanego określonego obowiązku.

Wykonywanie zagranicznych orzeczeń probacyjnych jest bardziej skomplikowane niż przekazywanie wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności czy grzywnę. Wynika to ze względnej ostateczności takich orzeczeń, które mogą w trakcie wykonania ulegać różnym zmianom, dotyczącym np. warunków zawieszenia. Z tego powodu

¹²² S. Steinborn, [w:] L.K. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego...*, komentarz do art. 611tm.

problematyka ta jest w zasadzie nieobecna w obszarze klasycznego prawa międzynarodowego publicznego. Wyjątkiem jest europejska konwencja o nadzorze nad warunkowo skazanymi lub warunkowo zwolnionymi z 1964 r., mająca marginalne znaczenie dla obrotu prawnego. Polska nie jest związana tą umową międzynarodową.

Decyzja ramowa jest raczej sporadycznie wykorzystywana przez polskie sądy (por. tabele statystyczne).

PRAWO UE – BREXIT

Zjednoczone Królestwo nie przystąpiło do współpracy na podstawie decyzji ramowej 2008/947/WSiSW. W związku z tym możliwość współpracy w zakresie wzajemnego uznawania kar probacyjnych i alternatywnych nie została przewidziana ani w umowie wyjścia, ani też w umowie o handlu i współpracy.

ORZECZNICTWO TSUE

C- 2/19 A.P.

Wyrok z 26.03.2020 r. w sprawie C-2/19 A.P., ECLI:EU:C:2020:237 (Odesłanie prejudycjalne – Decyzja ramowa 2008/947/WSiSW – Wzajemne uznawanie wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia – Zakres stosowania – Wyrok orzekający karę pozbawienia wolności z zawieszeniem jej wykonania – Warunek zawieszenia – Obowiązek niepopelnienia nowego przestępstwa – Obowiązek pochodzenia ustawowego)

Artykuł 1 ust. 2 Decyzji ramowej Rady 2008/947/WSiSW z dnia 27.11.2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych w związku z jej art. 4 ust. 1 lit. d) należy interpretować w ten sposób, że w zakres stosowania tej decyzji ramowej wchodzi uznanie wyroku orzekającego karę pozbawienia wolności, której wykonanie zostało zawieszone pod jedynym warunkiem, polegającym na ustawowym obowiązku niepopelnienia w okresie próby nowego przestępstwa, jeżeli ten ustawowy obowiązek wynika z tego wyroku lub decyzji w sprawie zawieszenia wydanej na podstawie tego wyroku. Dokonanie stosownych ustaleń należy do sądu odsyłającego.

ZAGADNIENIA PRAKTYCZNE

Pytanie (kara ograniczenia wolności w formie potrąceń)

Czy na podstawie decyzji ramowej 2008/947/WSiSW podlega przekazaniu do innego państwa członkowskiego kara ograniczenia wolności orzeczona w formie potrąceń z wynagrodzenia?

Odpowiedź

Na to pytanie należy udzielić odpowiedzi negatywnej. Zgodnie z treścią art. 611u § 1 k.p.k. przekazaniu podlega jedynie kara ograniczenia wolności orzeczona w formie określonej w treści art. 34 § 1a pkt. 1 k.k. Treść tego przepisu stanowi implementację art. 4 decyzji ramowej 2008/947/WSiSW, zawierającego co do zasady zamknięty katalog kar i obowiązków podlegających przekazaniu na podstawie tego instrumentu, z tym zastrzeżeniem, że na mocy ust. 2 powołanego przepisu, każde państwo członkowskie mogło zgłosić Sekretariatowi Generalnemu Rady, jakie warunki zawieszenia i kary alternatywne, poza wymienionymi w ust. 1, gotowe jest nadzorować. Jak wynika jednak z analizy oświadczeń złożonych przez państwa członkowskie, żadne z nich nie zgłosiło gotowości do wykonania kary ograniczenia wolności orzeczonej w formie potrąceń¹²³. Wskazana powyżej argumentacja prowadzi do wniosku, że przekazanie takiej kary do innego państwa członkowskiego nie będzie możliwe. Wyłączenie takiej możliwości na gruncie tej decyzji ramowej wynika z faktu, że wykonywanie kary ograniczenia wolności w formie potrąceń z wynagrodzenia nie funkcjonuje w innych państwach Unii Europejskiej. Należy także zauważyć, że nawet gdyby rozważać hipotetycznie taką możliwość, to wdrożenie do wykonania tak orzeczonej kary w innym państwie byłoby dość kłopotliwe. Wymagałoby bowiem współpracy organu wykonawczego z pracodawcą skazanego, a także koniecznością uwzględnienia chociażby obowiązujących w danym państwie przepisów ograniczających lub wyłączających możliwości dokonywania potrąceń w stosunku do określonych osób, czy składników wynagrodzenia. Ponadto, w przypadku wykonania niepełnego wymiaru kary za granicą w takiej formie i jej zwrotnego przekazania do Polski mógłby powstać problem, w jakim zakresie uznać ją za wykonaną. Jak się zatem wydaje, najprostszym rozwiązaniem w takiej sytuacji jest wydanie na podstawie art. 63a k.k.w. postanowienia w przedmiocie zamiany kary ograniczenia wolności orzeczonej w formie potrąceń z wynagrodzenia na pracę społeczną i przekazanie tak zmodyfikowanej kary do wykonania za granicę. Decyzja ramowa 2008/947/WSiSW zezwala na przekazanie nie tylko kar i środków orzeczonych w wyroku, ale także w postanowieniu, pod warunkiem, że na ich podstawie państwo wykonujące jest w stanie zidentyfikować treść obowiązków nałożonych na skazanego¹²⁴.

Pytanie (zmiana formy kary ograniczenia wolności)

Czy sąd polski wykonujący przekazaną z innego państwa członkowskiego UE karę ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu pracy może na podstawie art. 63a k.k.w. zmienić formę wykonania tejże kary na potrącenia z wynagrodzenia?

¹²³ Źródło: https://www.ejn-rimjust.europa.eu/ejn/EJN_Library_StatusOfImpByCat.aspx?l=EN&CategoryId=37 [dostęp: 09.01.2021]. Jedynie Republika Chorwacji zadeklarowała gotowość do wykonania środka polegającego na zobowiązaniu sprawcy przestępstwa do zapłaty określonej kwoty w określonym terminie na rzecz instytucji publicznej, na cel charytatywny lub humanitarny, lub na fundusz odszkodowawczy dla ofiar przestępstw. Jest to jednak środek odpowiadający świadczeniu pieniężnemu orzkanemu na podstawie polskiego Kodeksu karnego, nie zaś forma wykonania kary ograniczenia wolności.

¹²⁴ Wyrok TS z 26.03.2020 r. w sprawie C-2/19 A.P., pkt 58, ECLI:EU:C:2020:237.

Odpowiedź

Zgodnie z treścią art. 611u § 5 k.p.k. do wykonania kary przekazanej na podstawie przepisów decyzji ramowej 2008/947/WSiSW stosuje się przepisy prawa polskiego, chyba że przepisy rozdziału 66i stanowią inaczej. Na pierwszy rzut oka mogłoby się zatem wydawać, że co do zasady, na etapie wykonywania takiej kary znajdą zastosowanie również przepisy Kodeksu karnego wykonawczego, pozwalające na różnego rodzaju modyfikacje kary ograniczenia wolności. Należy jednak jednocześnie mieć na uwadze dwie kwestie. Po pierwsze, art. 611u § 3 k.p.k. przewiduje jedynie dwa rodzaje sytuacji, w jakich sąd polski może dokonać zmiany przekazanej kary, tj. jeśli rodzaj kary lub środka albo sposób wykonania nałożonych obowiązków są nieznane ustawie, sąd ma obowiązek określić środek lub obowiązek według prawa polskiego. Jeśli natomiast wymiar kary, środka, obowiązku lub okresu próby jest wyższy niż przewidziany w ustawie, sąd określa go w górnej granicy wymiaru według prawa polskiego. Są to zatem sytuacje wynikające z różnic w systemach prawnych obu zainteresowanych państw, gdzie sąd zmuszony jest przeprowadzić stosowne zabiegi dostosowujące, aby karę dało się wykonać w Polsce. Przepis ten stanowi implementację art. 8 decyzji ramowej 2008/947/WSiSW, przy czym wskazać należy, że nie znalazła w nim wprost odzwierciedlenia dość istotna reguła dokonywania modyfikacji kary zawarta w zdaniu drugim pierwszego ustępu artykułu 8. Nakazuje ona, aby dostosowany warunek zawieszenia, dostosowana kara alternatywna lub dostosowana długość okresu zawieszenia odpowiadała możliwie najściślej warunkowi zawieszenia, karze alternatywnej lub długości okresu zawieszenia nałożonym w państwie wydania. Podstawową ideą jest więc to, aby po przekazaniu kara wykonana została w sposób możliwy najbliższy pierwotnemu orzeczeniu. Po drugie, wskazać należy, że omawiana decyzja ramowa nie przewiduje możliwości przekazania do wykonania kary ograniczenia wolności orzeczonej w formie potrąceń, stąd też może budzić wątpliwości dokonywanie tak głębokiej ingerencji w karę przez państwo wykonujące orzeczenie. Jak się zatem wydaje, w sytuacji, gdy skazany złoży wniosek o zmianę kary w trybie art. 63a k.k.w., albo sąd polski dojdzie do przekonania, że w okolicznościach konkretnej sprawy jest to jedyna forma, w której kara może zostać wykonana (np. z uwagi na stan zdrowia skazanego, uniemożliwiający mu wykonywanie pracy fizycznej), winien skonsultować taką możliwość z państwem wydającym orzeczenie. Jeśli nie sprzeciwi się ono takiej modyfikacji kary i nie wycofa wniosku o jej wykonanie w Polsce, wydaje się, że nie ma przeszkód, aby wykonać karę ograniczenia wolności w formie potrąceń.

Pytanie (słowacki nadzór ochronny)

Proszę o komentarz wobec tzw. „nadzoru ochronnego”, wykonywanego po odbyciu kary pozbawienia wolności, przekazywanego przez Słowację na podstawie decyzji 2008/947 jako środek alternatywny?

Odpowiedź

Nadzór ochronny winien być rozumiany jako poddanie sprawcy próbie na określony okres, aktualizujące się po odbyciu kary pozbawienia wolności, przy czym kara i nadzór określane są w wyroku skazującym. Środek ten jest koncepcyjnie zbliżony do tzw. kary mieszanej, przewidzianej w art. 37b k.k.

Możliwość poddania tego typu środków procedurom wynikającym z instrumentów współpracy międzynarodowej w sprawach karnych w UE musi być analizowana w świetle przedmiotowego zakresu tych ostatnich. Jeżeli zatem wyrok obejmuje bezwzględną karę pozbawienia wolności oraz środek związany z poddaniem sprawcy próbie, każdy z tych elementów może zostać przekazany do wykonania w innym państwie członkowskim na innej podstawie. Karze pozbawienia wolności odpowiada decyzja ramowa 2008/909, probacji zaś decyzja ramowa 2008/947. Wydaje się przy tym możliwe, że obydwie sankcje zostaną przekazane jednocześnie. Niemniej jednak konieczne jest wypełnienie dwóch odrębnych formularzy, przewidzianych w każdym z tych instrumentów. Co więcej, uznanie i wykonanie kary probacyjnej musi zawierać odniesienie do jej związku z pozbawieniem wolności, np. poprzez wskazanie, że skazany zostanie poddany nadzorowi probacyjnemu z chwilą zakończenia odbywania kary izolacyjnej. Konieczność przyjęcia odrębnych podstaw prawnych dla obydwu elementów skazania rodzi też wątpliwości, co do właściwości sądu wykonującego (w Polsce środki probacyjne uznaje i wykonuje sąd rejonowy, podczas gdy karę pozbawienia wolności – okręgowy). Wydaje się, że ze względów funkcjonalnych obydwie wnioski winny zostać łącznie rozpoznane przez ten sam sąd, a ściślej – właściwy sąd okręgowy. Możliwe jest także częściowe uwzględnienie wniosku, np. poprzez wykonanie tylko bezwzględnej kary pozbawienia wolności przy jednoczesnej odmowie wykonania orzeczenia w części probacyjnej, ale decyzja taka winna być rzetelnie uzasadniona okolicznościami wynikającymi z realiów danej sprawy, nie zaś powołaniem się na brak możliwości analogicznego rozstrzygnięcia na gruncie prawa polskiego.

Pytanie (zakaz prowadzenia pojazdów)

Czy istnieje instrument europejski umożliwiający przekazanie za granicę do wykonania zakazu prowadzenia pojazdów?

Odpowiedź

Wśród obowiązujących obecnie unijnych aktów prawnych regulujących współpracę sądową w sprawach karnych nie ma takiego, który odnosiłby się do zakazu prowadzenia pojazdów. Instrumentem takim była konwencja UE z 1998 r. o zakazie prowadzenia pojazdów mechanicznych¹²⁵. Konwencja ta nigdy jednak nie weszła w życie i w konsekwencji została uchylona 22.02.2016 r. na mocy rozporządzenia 2016/95 z dnia 20.01.2016 r.

¹²⁵ Dz. Urz. UE C 216 z 1998 r. s. 2.

w sprawie uchylenia niektórych aktów w dziedzinie współpracy policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych¹²⁶.

Zapewnienie wykonania orzeczenia przewidującego utratę uprawnienia do prowadzenia pojazdów może następować – do pewnego stopnia – w trybie administracyjnym, w oparciu o przepisy dyrektywy 2006/126/WE z dnia 20.12.2006 r. w sprawie praw jazdy (przekształcenie)¹²⁷. Z punktu widzenia tej dyrektywy obowiązki polskiego sądu karnego orzekającego o zakazie prowadzenia pojazdów mechanicznych wobec osoby zamieszkałej w innym państwie członkowskim, ograniczają się do przekazania zagranicznego prawa jazdy do właściwego wydziału polskiego starostwa powiatowego, zajmującego się sprawami związanymi z prawami jazdy, który następnie przekaze dokument jego wystawcy¹²⁸.

EUROPEJSKI NAKAZ OCHRONY

PRAWO POLSKIE – k.p.k.

Rozdział 66j. Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony.

Rozdział 66k. Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony.

PRAWO UE

Dyrektywa 2011/99/UE z dnia 13.12. 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (Dz. Urz. UE L 338 z 2011, s. 2)

Rozdziały 66j i 66k zostały dodane do k.p.k. przez ustawę z dnia 28.11.2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21), która weszła w życie 11.01.2015 r. Nowelizacja ta miała na celu m.in. wdrożenie dyrektywy 2011/99/UE. Według stanu na dzień 4.1.2021 r. dyrektywa została transponowana przez wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem Danii i Irlandii, które nie są nią związane.

Prace nad dyrektywą 2011/99/UE zostały rozpoczęte w 2010 r. na wniosek grupy państw członkowskich, a mianowicie Belgii, Bułgarii, Estonii, Hiszpanii, Finlandii, Francji, Polski, Portugalii, Rumunii, Węgier, Włoch i Szwecji. Z uwagi na fakt, że tzw. środki ochrony mają w niektórych państwach członkowskich charakter cywilnoprawny, rezultatem tych prac było przyjęcie – oprócz dyrektywy prawnokarnej – także

¹²⁶ Dz. Urz. UE L 26 z 2016 r., s. 9.

¹²⁷ Dz. Urz. UE L 403 z 2006, s. 18.

¹²⁸ Więcej na ten temat por. H. Kuczyńska, *Utrata uprawnień do kierowania pojazdami w prawie Unii Europejskiej w sytuacjach transgranicznych*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2018, nr 10, s. 18.

cywilnoprawnego rozporządzenia (UE) z 12.06.2013 r. w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz. Urz. UE L Nr 181 z 2013 r., s. 4).

Celem dyrektywy jest zapewnienie, aby ochrona udzielana danej osobie w państwie członkowskim w związku z prowadzonym postępowaniem karnym mogła być kontynuowana we wszystkich innych państwach członkowskich, w których osoba ta przebywa. Dzięki regulacjom zawartym w dyrektywie, osoby chronione, przenosząc się do innego państwa członkowskiego, mogą wystąpić z wnioskiem o wydanie europejskiego nakazu ochrony, co umożliwi uznanie i wykonanie w nowym miejscu zamieszkania przysługujących im środków ochrony.

Należy podkreślić, że dyrektywa 2011/99/UE nie przewiduje obowiązku wprowadzenia do krajowych systemów prawnych nowych środków ochrony. Tworzy ona jedynie mechanizm umożliwiający – w określonych sytuacjach – zastosowanie istniejących, krajowych rozwiązań prawnych, których celem jest ochrona danej osoby przed czynem zabronionym innej osoby, mogącem w jakikolwiek sposób zagrozić jej życiu, nieetykalności fizycznej lub psychicznej, godności, wolności osobistej lub seksualnej.

Unikalną cechą dyrektywy 2011/99/UE na tle innych instrumentów współpracy w sprawach karnych jest jej skupienie się na pokrzywdzonym. O ile na podstawie pozostałych aktów prawnych z tego obszaru kara lub środek karny są przekazywane w ślad za przemieszczającym się oskarżonym, o tyle europejski nakaz ochrony podąża za pokrzywdzonym.

Dyrektywa nie jest w Polsce stosowana w praktyce (por. tabele statystyczne). Statystyki sądowe i dane Prokuratury Krajowej wskazują, że nie została ona ani razu zastosowana przez organy polskie, działające zarówno jako wydające, jak i wykonujące ENO.

PRAWO UE – BREXIT

Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE C 384 z 2019 r., s. 1)

Zgodnie z ww. umową wyjścia, omawiany instrument prawa UE miał zastosowanie do obrotu ze Zjednoczonym Królestwem w okresie przejściowym, tj. między 01.02. a 31.12.2020 r. Przewidywał to art. 62 umowy, odnoszący się do postępowań w toku w ramach współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych. Warunkiem stosowania unijnych ram prawnych było wpłynięcie orzeczenia podlegającego uznaniu i wykonaniu do właściwego organu państwa wykonania, bądź do organu niewłaściwego, zobowiązanego do przekazania go z urzędu organowi właściwemu, przed końcem 2020 r.

Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz. Urz. UE L 444 z 2020 r., s. 14).

Umowa o handlu i współpracy nie przewiduje możliwości obrotu prawnego w omawianym obszarze. Po opuszczeniu UE przez Wielką Brytanię i zakończeniu okresu przejściowego nie ma więc żadnej szczególnej podstawy prawnej do wzajemnego uznawania nakazów ochrony między Polską a Zjednoczonym Królestwem.

KONSPEKT ORZECZEŃ TSUE

ENA

1. C-303/05 Advocaten voor de Wereld
2. C- 66/08 Kozłowski
3. C- 296/08 PPU Goicoechea
4. C- 388/08 PPU Leymann i Pustovarov
5. C - 123-08 Wolzenburg
6. C - 261/09 Mantello
7. C- 306/09 I.B.
8. C- 42/11 Lopes de Silva
9. C- 396/11 Radu
10. C- 399/11 Melloni
11. C- 192/12 PPU Melvin West
12. C- 168/13 PPU Jeremy F.
13. C- 182/15 Petruhin
14. C- 237/15 Lanigan
15. C- 241/15 Bob Dogi
16. C- 404/15 i C - 659/15 PPU Aranyosi/Caldararu
17. C- 579/15 Popławski
18. C- 640/15 Vilkas
19. C- 108/15 PPU Dworzecki
20. C- 294/16 J.Z
21. C- 367/16 Piotrowski
22. C- 452/16 Póltorak
23. C- 453/16 PPU Ozcelik
24. C- 477/16 PPU Kovalkovas
25. C- 268/17 A.Y.
26. C- 270/17 PPU Tupikas
27. C- 271/17 Zdriaszek
28. C- 514/17 PPU Sut
29. C- 571/17 PPU Ardic
30. C- 128/18 Dorobantu
31. C- 216/18 L. M.
32. C- 220/18 PPU M.L.
33. C- 327/18 R.O.

34. C- 492/18 PPU T.C.
35. C- 508/18 OG i C-82/18 PPU P.I.
36. C- 509/18 P.F.
37. C- 551/18 I.K.
38. C- 717/18 X.
39. C- 314/18 S.F.
40. C- 489/19 PPU N.J.
41. C- 566/19 PPU J.R. i C- 626/19 PPU Y.C.
42. C- 625/19 PPU X.D.
43. C- 627/19 PPU Z.B.
44. C- 510/19 A.Z
45. C- 195/20 X.C.
46. C- 354/20 PPU i C- 412/20 PPU

END

1. C- 324/17 Gavanozov
2. C- 584/18 A. i in.

Kary pieniężne

1. C- 60/12 Balazs
2. C- 183/18 BGŻ BNP Paribas
3. C- 671/18 Z.P.
4. C-136/20 LU
5. C- 338/20 D.P.
6. C-150/21 D.B.

Kary pozbawienia wolności

1. C- 554/14 Ognyanow
2. C- 289/15 Grundza
3. C- 582/15 Van Vemde
4. C- 573/17 Popławski
5. C- 314/18 S.F
6. C- 221/19 A.V.

Wzajemne uznawanie wyroków karnych

1. C- 171/16 Beshkov
2. C- 390/16 Lada

Kary probacyjne

1. C- 2/19 A.P.

TABELE STATYSTYCZNE

	2020			2019			2018			2017		
	Wydanie: Wpływ Załatwienia	Wykonanie: Wpływ Załatwienia		Wydanie: Wpływ Załatwienia	Wykonanie: Wpływ Załatwienia		Wydanie: Wpływ Załatwienia	Wykonanie: Wpływ Załatwienia		Wydanie: Wpływ Załatwienia	Wykonanie: Wpływ Załatwienia	
Nakaz ochrony	0 0	- -		0 0	- -		0 0	- -		0 0	- -	
Nadzór zapobiegawczy	0 1	- -		2 1	- -		1 2	- -		0 0	- -	
Zabezpieczenie dowodów i mienia	2 2	2 3		2 2	8 7		0 0	2 2		0 0	2 2	
Przepadek	27 18	6 5		17 20	4 5		25 21	8 6		9 7	5 4	
Probacja i kary alternatywne	24 11	12 9		15 16	19 20		10 11	11 7		14 12	5 6	
Przekazywanie skazanych	297 251	177 188		247 255	230 223		237 205	205 195		193 196	180 162	
ENA	2832 2780	363 373		3354 3462	416 417		3430 3389	416 414		3537 3474	380 374	
Kary o charakterze pieniężnym	103 98	7256 6846		87 82	8072 7956		101 114	6960 6710		187 169	9265 9616	

Wzajemne uznawanie orzeczeń karnych w polskich sądach (instrumenty UE) w latach 2020-2017

	2016		2015		2014		2013	
	Wydanie: Wpływ Załatwienia	Wykonanie: Wpływ Załatwienia	Wydanie: Wpływ Załatwienia	Wykonanie: Wpływ Załatwienia	Wydanie: Wpływ Załatwienia	Wykonanie: Wpływ Załatwienia	Wydanie: Wpływ Załatwienia	Wykonanie: Wpływ Załatwienia
Nakaz ochrony	0 0	- -	0 0	- -	- -	- -	- -	- -
Nadzór zapobiegawczy	1 0	- -	0 0	- -	0 1	1 0	1 0	- -
Zabezpieczenie dowodów i mienia	0 0	1 1	1 1	0 0	0 0	11 13	0 0	0 0
Przepadek	3 2	5 5	5 5	1 1	2 2	0 0	5 5	5 5
Probacja i kary alternatywne	6 6	10 9	7 7	2 2	7 7	1 1	0 1	0 1
Przekazywanie skazanych	168 150	96 92	121 102	39 41	83 82	59 53	66 58	62 61
ENA	3130 3179	406 410	3412 3491	339 328	3838 3723	341 347	3638 3721	305 285
Kary o charakterze pieniężnym	78 67	3937 2608	52 48	1115 1102	56 47	1172 1106	33 28	803 715

Wzajemne uznawanie orzeczeń karnych w polskich sądach (instrumenty UE) w latach 2016-2013

Monika Stefaniak-Dąbrowska, sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi. Specjalizuje się w polskim, europejskim i międzynarodowym prawie karnym. Przedstawicielka Polski w grupach roboczych Unii Europejskiej i komitetach Rady Europy zajmujących się prawem karnym. Była główna specjalistka w Wydziale Europejskiego i Międzynarodowego Prawa Karnego w Ministerstwie Sprawiedliwości. Autorka wniosków w trybie prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Laureatka konkursu o Tytuł Honorowy „Sędzia Europejski”, organizowanego przez Międzynarodową Komisję Prawników.

Sławomir R. Buczma, doktor nauk prawnych, starszy specjalista ds. prawnych w Prokuraturze Europejskiej. Specjalizuje się w polskim, europejskim i międzynarodowym prawie karnym, jest autorem publikacji na ten temat. Przedstawiciel Polski w grupach roboczych Unii Europejskiej i komitetach Rady Europy zajmujących się prawem karnym. Był sędzią Sądu Rejonowego w Brodnicy, był głównym specjalistą w Wydziale Europejskiego i Międzynarodowego Prawa Karnego w Ministerstwie Sprawiedliwości, był delegat krajowy w Sekretariacie Generalnym Rady Unii Europejskiej i w Eurojust oraz był przewodniczący Europejskiego Komitetu Problematyki Przestępczości (CDPC) Rady Europy. Stał wykładowca KSSiP.

Rafał Kierzynka, doktor nauk prawnych, sędzia Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. Delegowany do Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka w Ministerstwie Sprawiedliwości. Specjalizuje się w polskim, europejskim i międzynarodowym prawie karnym, jest autorem publikacji na ten temat. Przedstawiciel Polski w grupach roboczych Unii Europejskiej i komitetach Rady Europy zajmujących się prawem karnym. Był głównym specjalistą i naczelnik w Wydziale Europejskiego i Międzynarodowego Prawa Karnego oraz był dyrektorem Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego w Ministerstwie Sprawiedliwości. Wykładowca akademicki, stał wykładowca KSSiP.

ISBN 978-83-970378-0-9

9

788397 037809